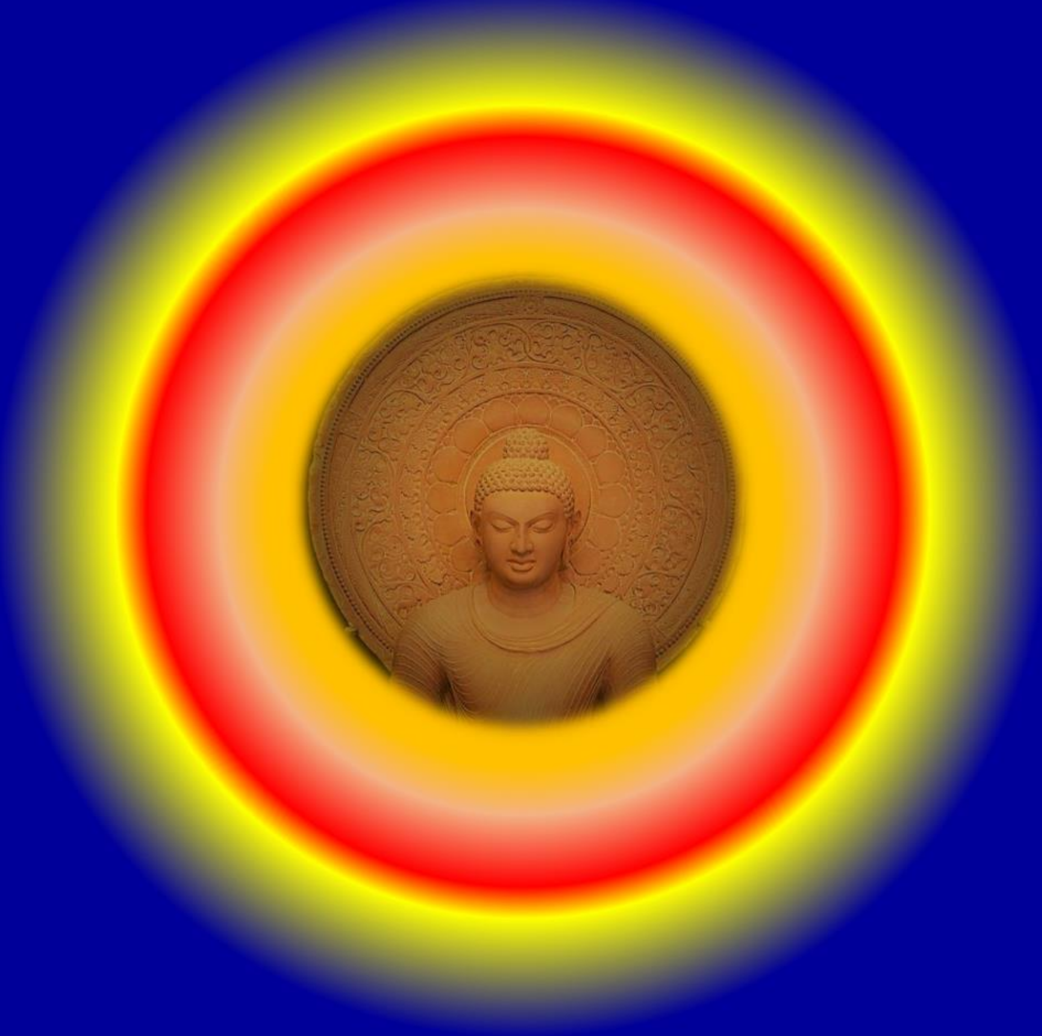

පට්ඨාන දේශනා සාරය

පට්ඨාන දේසනා සාරය

පටිච්චසමුප්පාද – පට්ඨාන දේසනා හා පට්ඨාන
සඳහා සංඛ්‍යා පාඨම් මාලාවකින් ද යුතු ය.

වනවාසී
[illegible]ාගොඩ ධම්ප්‍රභ ස්වාමීන් වහන්සේ
විසින් සම්පාදිතයි.

ආර්. හෙට්ටිආරච්චි මහත්මා
විසින් ප්‍රකාශිත යි.

මරදානේ
අතුල මුද්‍රණාලයයෙහි
මුද්‍රාපිතයි.

ස්වස්ති

මිනිසුනට අභිධර්මය ඉගැන්වීමෙහි මුල්ගුරු වූ
නුවණට අගපත් මහ සඟන තුලාභූත
අගසවු සැරියුත් මහසවු
සිරිනමට මෙ ගත පිරිණැමේවා.

සර්වඥ ශ්‍රී ධාතූන් දෙපස අග්‍රශ්‍රාවක ධාතූන්
වඩා හිඳුවීමට
ලංකා මහාබෝධි සංගමය මගින්
තැනෙන සුවිසල් අග්‍රශ්‍රාවක ධාතු විහාර මන්දිරයට
මෙම පට්ඨාන දේශනා සාරය මිල කිරීමෙන් ලැබෙන
ආදායම පූජා කරණ ලදී.

පට්ඨාන දේශනා සාරය

නමැති මෙම උතුම් විජම් බණ පොත........................

....

.... විසින්

....

.... වෙත

නිවන් පතා පූජා - පරිත්‍යාග කරණ ලදී.

පෙර වදන

නමෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

පොතක් ලියන අදහසින් ම මෙය පටන්ගත්තා නොවේ. මූලික පට්ඨාන දෙසුමට සැදැහැයෙන් හා නුවණින් සන්දුන් පින්වත් ධර්මකාමී **ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. ඇස්. සේනාරත්න** මහත්මා අප හමුව ආරාධනාවක් කෙළේ ය. පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි පරිදි ධර්ම පත්‍රිකාවන් වශයෙන් ලියා දුනහොත් මුද්‍රණයෙකින් බෙදා දිය හැකි බව ය. එම ආරාධනයෙන් පිබිදි මනසින් හැකිතාක් ලිහිල් බසින් බෙහෙවින් පාලි වචන ත් පහසු සිංහලය ත් වැඩියෙන් යොදමින් වියරණය ත් භාෂා ශෛලිය ත් නොව අදහස් වටහාදීම මූඛ්‍ය ලෙස සලකා මේ පට්ඨානදේසනා ධර්ම පත්‍රිකාවන් සකස් කෙළෙමි. එසේ පවත්වන ලද දේශනාවන් අවුරුදු දෙකක් ම නොකඩවා සැපයීමෙන් අවසාන යේදී මෙසේ පොතක් වශයෙන් සුළු සංස්කරණයෙකින් මුද්‍රණ ආකාරයෙන් පිට කරන්නට ලැබීම මහත් ම භාග්‍යයෙකි.

පට්ඨාන - අභිධර්ම පරිශිෂ්ටය පවත්වා ශුද්ධසංඛ්‍යා සහිතව පට්ඨානය ධාරණය කර ගැනීමට පාඩම් මාලාවක් ද උගන්වන ලදී. එම ශුද්ධ සංඛ්‍යා පාඩම් මේ පොතෙහි අවසානට යොදා ඇත. පට්ඨානය විශේෂයෙක් වශයෙන් හදාරන්නට එය බෙහෙවින් ප්‍රයෝජනවත්වනු ඇත. බුරුමයේ පට්ඨාන විහාරයේදී මදීය ප්‍රසාදනාචාර්ය අභිධර්ම විශාරද ඌ. **නාරද මහාස්ථවිර** පාදයන් වහන්සේ වදාළේ **"සුද්ධසංඛ්‍යා මහාභණ්ඩං ආවුධසා පට්ඨානං"** ඇමැත පට්ඨානය නම් ශුද්ධසංඛ්‍යා මාත්‍රයම ය. එහෙයින් පට්ඨාන ධාරණයෙහි බැසගත් සැදැහැතැණ ඇති සුධීහු සුද්ධසංඛ්‍යා ධාරණය කෙරෙත්වා! එසේම පට්ඨානය "පච්චය"

සමුප්පාදයෙහි බස්වා කරණ ලද දේශනාවන්ගේ සාරය ද ගැඹුරු දහම් විමසන නුවණැතියන්ගේ ප්‍රසාදය පිණිස වේවා.

1960 පොසොන් මස අරඹන ලද පට්ඨාන දේශනාවන් 1962 පොසොන් මසින් අවසන් දෙසුම් තුන කරන්නට තිබිය දී මැකාගි පාරේ ජාත්‍යන්තර භාවනා මධ්‍යස්ථානයේ එයට ඉඩකඩ නොලැබීමෙන් සමස්ත බෞද්ධ ලෝකයාගේ ම ඇගයීමට ලක්වූ සහ බෞද්ධ උන්නතියෙහි ප්‍රධානයා ද වන් බෝධිසත්ත්ව ගුණෝපේත අනගාරික ධර්මපාල ශ්‍රීමත් දෙවමිත්‍ර ධර්මපාල ස්වාමීන්ද්‍රයන් විසින් ප්‍රතිෂ්ඨාපිත මහා බෝධි සමාගමයේ අග්‍රශ්‍රාවක ධාතු මන්දිරයේ දී 72, 73, 74, දේශනාවන් පවත්වන්නට ඉඩකඩ සැලසීමෙන් මහා බෝධි සමාගමයේ විශේෂයෙන් ඩී. මුණසිංහ මැතිතුමන් බෞද්ධ ජනතාවට සද්ධර්මශාසන චිරස්ථිතිය සඳහා කරණ ලද්දේ මහඟු සේවයකි

මෙම දෙසුම් නිමවූ පොතෙන් පැවැත්වෙන "පට්ඨාන මහඟ" බුද්ධ වර්ෂ 2506 පොසොන් මස 13, 14, 15 දිනයන්හි දඹදිව මහබෝමැඩ සිහිකරවමින් ලක්දිව ජය ශ්‍රී මහා බෝධි මූලයේදී සතර වැනි සතිය රත්න ඝර චෛත්‍යස්ථානයේදී වනවාසී මහා සංඝරත්නය හා සිය ගණනක් සැදැහැවතියන් පට්ඨාන, සජ්ඣායනා භාවනා හා පූජාවන් කිරීමෙන් ඇසිරිමත් වන උළෙල මෙ පොත නිකුත් කරන්නට ලැබීම හැමගේ දහම් නැණ දියුණුව පිණිස පවතීවා.

බුදුරදුන් දෙව්යනට දෙසූ ප්‍රජ්ඥාබල ඉන්ද්‍රියකට සදුසුයේ ප්‍රකරණ කොට බුදුන් දිවමන් කලම උගැන්වූ සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ නමට මෙ ගත කැප කිරීමත් ලංකා මහා බෝධි සමාගමය මගින් කරවා ගෙණ යන එම අග්‍රශ්‍රාවක ධාතු මහා විහාරය සඳහා මෙම පොතෙහි ආදායම ලංකා මහා බෝධි සමාගමට පිදීමත් හැමට කුසල් සිත් සඳහා වේවා.

අභිධර්ම දේශනාවන්හි ද එවං මෙසුතං ආදි නිදානයක් නොදක්වීම ඇතැම් උගතුන් අභිධර්මය සූත්‍ර පිටකයෙන් ගන්නා ලද්දක් බවට සැක කිරීමට හේතු වුව ද සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේගේ සකස් කිරීම නිසා එයට නිදානයක් නොතැබූ බව ද ඇරත් පරමාර්ථ ධර්මයට නිදානයක් තබා සම්මුතියක් එක් කිරීම නොමනා බව ද අප අදහස ය. බුදුරජුන් දිවමන් කල ම කරණ ලද සකස් කිරීම එසේම බුද්ධ භාෂිත වූ බව ද ශ්‍රද්ධාව ත් නුවණ ත් යොදා විමසීමෙන් වටහා ගත යුතු ය. මෙවැනි ධර්මග්‍රන්ථයන් හොඳින් මුද්‍රණය කරවීමෙහි මහජන ප්‍රසාදය දිනාගත් මරදානේ අනුල මුද්‍රණාලයෙහි කළමනාකාර **ඩබ්ලිව්. ඩී. ජේ. රත්නායක** අප්පුහාමිට සහ එම සේවක මහතුන්ට ද පින්සිදු වේවා. දායක කාරකාදී මෙයට සහාය වූ හැමට ත් මා දයාබර ගුරු දෙමව්පියාදීන්ට ත් උතුම් **නිවන් සුවය ම** ලැබේවා.

සදහම් සැමදා බැබළේවා!

වනවාසී ධර්මප්‍රභ ස්ථවිර

2506 / 1962 ජූනි 13.
මහාබෝධි ධාතු මන්දිරය,
මාලිගාකන්ද පාර,
කොළඹ 10.

විශේෂයක්

102 පිටුවේ කුසල් නිසා අකුසල් පහළවීම යන මාතෘකා පාඨය = කුසල් නිසා **කුසල් අකුසල් පහළවීම** කියා ලිය යුතුය.

172 පිටුවේ අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල් පහළවීම යන්නෙහි **කුසල් පහළවීම** කියා ද ලිය යුතුය.

මසක් පමණ කලකදී මුද්‍රණය සම්පූර්ණ කළයුතු වූ හෙයින් තව සුළු අඩුපාඩු ඇත ද අර්ථාවබෝධයට හානි නොවනවා ඇත.

හැඳින්වීම.

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

1960 වේ පෙබරවාරි මස 5 වැනි සිකුරාදා සිට මැයි මස 27 වැනිදා තෙක් ලංකා විපස්සනා භාවනා සමිතියේ ආරාධනාවෙන් රථවිනීත සූත්‍රය විස්තර කිරීමෙන් සප්ත විශුද්ධිය මාතෘකා කොට සෑම සිකුරාදාවක්හිම ජාත්‍යන්තර භාවනා මධ්‍යස්ථානයේදී ධර්මදේශනා 17 ක් පැවැත්වීමි.

ගැඹුරු වූ එම ධර්ම දේශනාවන් වටහා ගැණීමට හා ඒ පිළිබඳ හොඳ උනන්දුවක් දක්වීමට වාසනාවන්ත වූ ධර්මකාමී බුද්ධිමත් පිරිසක් ඇතිවීම පට්ඨාන දේශනාවන් පැවැත්වීමෙහි මා උත්සාහවත් කරවිය.

බුදු දහමෙහි ඉතා සියුම් වූ ගැඹුරු වූ ප්‍රත්‍යයාකාරය සවිස්තර ලෙස දක්වා වදාළා වූ මහා පට්ඨාන ප්‍රකරණය ඉගැන්වීම පිළිබඳ වාචනා මාර්ගයක් ඉගැන්වීමේ ක්‍රමයක් ලංකාවේ ඇදුරු පරපුරයන්හි ප්‍රචලිත බවක් නොඇසීමු. බුරුමයේ තවම ත්‍රිපිටකය උගන්වන්නේ අටුවා ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන් පැරණි අටලොස් ගණයට අනුකූලව ය. එම අටලොස් ගණයේ මහා ප්‍රකරණික යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ පට්ඨාන ධාරීහු ය. එහෙයින් පට්ඨානයම විශේෂයෙන් උගන්වන ආචාර්ය පරම්පරා හා ශිෂ්‍ය පිරිස් ද පට්ඨාන විහාර ද බුරුම රට ඇත.

මා බුරුමයේ ගත කළ කාලය තුළ පට්ඨානය ඉගෙණීමට කටපාඩම් කිරීමට වැඩි කාලයක් යෙදවූයේ බුදු සසුන අතුරුදහන්වීමේදී තුන් පිටකයෙන් පළමුව විනාශවන්නේ පට්ඨාන ප්‍රකරණය නිසා එය විශේෂ වශයෙන් දැරීමෙන්, ඉගෙණීමෙන් සජ්ඣායනා

කිරීමෙන්, දෙසීමෙන් ඇසීමෙන් තෙමළා බුදු දහම වූ පර්යාප්ති ශාසනය ත් එයින්ම ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිවේධ ශාසනයනු ත්, ආරක්‍ෂා වන බව සැලැකීමෙනි.

මෙම දේශනා පොත්පත් ලිහිල් බසින් ලියා දෙනමෙන් සැදැහැවත් ධර්මකාමී ඩබ්ලිව්. ආර්. සී. ඇස්. සේනාරත්න මහතාගේ ආරාධනය ධර්මය ඉගෙණ ගත්තු කැමති සැදැහැවතුන්ට මහත් උපකාර-යෙකි. එසේ ලියාදෙන ලද පඨාන දේශනා පත්‍රිකා මෙලෙස් ධර්ම ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් මුද්‍රණය කරවා මහජනයා අතට පත් කරවන්නට ලැබීම මහත් කුශලයක් හෙයින් සලකමු. බුදු දහමෙහි ඉතාම ත් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ මෙම ධර්මය ඥානයෙන් වටහාගැණීමට උත්සාහ කිරීමෙන් දැරීමෙන් ක්‍රියාවෙහි යෙදීමෙන් ශාන්ත වූ නිවන් සුවය ලබා ගණිත්වා.

ලංකා විපස්සනා භාවනා සමිතිය පඨාන දේශනා සඳහා ආරාධනා කිරීමෙන් නිදර්ශනා ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිවේධ ශාසන දියුණුවට මහත් සේවයක් කළා ය.

වනවාසී ධර්මඥාන ස්ථවිර.

පටුන

පට්ඨාන දේශනා — පිට

1 පට්ඨානය හැඳින්වීම — 1

2 සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් දැක්වීම හා පට්ඨානය ඉගෙනීමේ ආනිසංස — 3

3 හේතු ප්‍රත්‍ය ශක්තිය — 6

4 කුසල් අරමුණුකොට කුසල් ඇතිවීම — 11

5 කුසල් අරමුණුකොට අකුසල් ඇතිවීම — 15

6 කුසල් අරමුණුකොට අව්‍යාකෘතයන් ඇතිවීම — 19

7 අකුසල් අරමුණුකොට අකුසල් ඇතිවීම — 24

8 අකුසල් අරමුණුකොට කුසල් ඇතිවීම — 29

9 අකුසල් අරමුණුකොට අව්‍යාකෘතයන් පහළවීම — 33

10 අව්‍යාකෘතයන් අරමුණුකොට අව්‍යාකෘතයන් ඇතිවීම — 38

11 අව්‍යාකෘතයන් අරමුණුකොට කුසල් ඇතිවීම — 43

12 අව්‍යාකෘතයන් අරමුණුකොට අකුසල් ඇතිවීම — 48

13 අධිපති පච්චය
කුසල් අධිපති කොට කුසල් ඇතිවීම — 51

14 කුසල් අධිපති කොට අකුසල් ඇතිවීම — 56

15 අකුසල් අධිපතිකොට අකුසල් ඇතිවීම — 61

16 අනන්තර පච්චය
කුසලයන්ට අනතුරුව කුසල් පහළවීම — 67

17 අනන්තරපච්චය
කුසලයන්ට අනතුරුව අව්‍යාකෘතයන් පහළ වීම — 71

18 අනන්තර පච්චය
අව්‍යාකෘතයන්ට අනතුරුව අව්‍යාකෘතයන් පහළවීම — 76

19 සහජාත
කුසල් එක්ව කුසල් උපදීම — 81

පට්ඨාන දෙසනා. පිට

20 සහජාත පච්චය 2
අකුසල් එක්ව අකුසල් ඉපදීම 86
21 සහජාත පච්චය 3
අබ්‍යාකතයන් එක්ව අබ්‍යාකතයන් පහලවීම 91
22 අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෝ
කුසලය කුසලයට ඔවුනොවුනට උපකාරවීම 97
23 නිස්සය පච්චයෝ
කුසල් නිසා කුසල් අකුසල් පහළවීම 102
24 (නිස්සය)
අබ්‍යාකතයන් නිසා අබ්‍යාකතයන් පපහළවීම 107
25 උපනිස්සය පච්චය
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 114
26 උපනිස්සය පච්චයෝ 2
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 119
27 උපනිස්සය පච්චයෝ
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 124
28 උපනිස්සය පච්චයෝ 4
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 130
29 උපනිස්සය පච්චයෝ 5
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළ වීම 136
30 උපනිස්සය පච්චයෝ
කුසලයක බලවත් උපකාර නිසා අකුසල් පහළවීම 143
31 උපනිස්සය පච්චයෝ
කුසලයක පලවත් උපකාරය නිසා අබ්‍යාකෘත ධර්ම පහළවීම 147

පට්ඨාන දෙසනා. පිට

32 උපනිස්සය පච්චයො
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්ම පහළවීම. 152

33 උපනිස්සය පච්චයො
අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල ධර්ම පහළවීම 158

34 උපනිස්සය පච්චයො
අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල් පහළවීම 162

35 උපනිස්සය
අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 168

36 උපනිස්සය
අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 172

37 උපනිස්සය
කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්ම පහළවීම 176

38 උපනිස්සය
අව්‍යාකෘතයක බැවින් උපකාරය නිසා අව්‍යාකෘතයන් පහළවීම 181

39 උපනිස්සය
අව්‍යාකෘතයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම 186

40 උපනිස්සය
අව්‍යාකෘතයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල ධර්ම පහළවීම 190

41 පුරෙජාත පච්චයො
අව්‍යාකෘත ධර්මයක් තවත් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට පුරෙජාත ශක්තියෙන් උපකාරවීම 195

42 පුරෙජාත 2
අව්‍යාකෘත ධර්ම කුශලයන්ට පුරෙජාත ශක්තියෙන් උපකාරවීම 201

පට්ඨාන දේසනා **පිට**

43 පච්ඡාජාත පච්චයො
කුසලයක පසුව පහළවීමේ ශක්තියෙන් අබ්‍යාකෘතයන් පහළවීම 206

44 ආසෙවන
කුශලාදි ධර්ම කුශලාදි ධර්මයනට ආසෙවන ශක්තියෙන් උපකාර වීම 212

45 කම්මපච්චයො
කුශල ධර්මයක් තවත් කුශලයක් පහළවීමට කර්මප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාරවීම 217

46 කම්මපච්චයො
අකුශලයක් තවත් අකුශලයකට කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවීම 222

47 විපාක පච්චයො
අව්‍යාකෘත ධර්ම අව්‍යාකෘතධර්මයන්ට විපාක ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාරවීම. 228

48 ආහාර පච්චයො
කුසලාදි ධර්මයන්හි ආහාර ශක්ති තවත් කුසලාදී ධර්මයන්ට උපකාර වීම. 233

49 ආහාර පච්චයො 2
අකුසල ආහාර ශක්තිය තවත් අකුසලයන් පහළවීමට උපකාරී වීම. 239

50 ඉන්ද්‍රිය පච්චයො 1
කුසලයක ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය කුසලයන්ට උපකාරී වීම. 246

51 ඉන්ද්‍රිය පච්චයො 2
අකුසල අබ්‍යාකත ඉන්ද්‍රියයන් අකුසල අබ්‍යාකතයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙ උපකාරී වීම 251

52 ඣාන පච්චයො
කුසලයක් කුසලයකට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යශක්ති-යෙන් උපකාරීවීම. 257

53 ඣාන පච්චයො 4
අකුසලයක් අකුසලයන්ට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් උපකාරීවීම. 263

පට්ඨාන දේශනා **පිට**

54 මග්ග පච්චයෝ
කුසලය කුසලයට මාර්ග ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර වීම. 268

55 මග්ග පච්චයෝ
අකුසලය හා අබ්‍යාකතය අකුසලයන්ට හා අබ්‍යාකතයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාරවීම 275

56 සම්පයුත්ත පච්චයෝ
කුශලාදි ධර්ම සමව නොයෙක් ආකාරයෙන් බෙදීමේ ශක්තියෙන් කුසලාදීන්ට උපකාරවීම 280

57 විප්පයුත්ත පච්චයෝ
කුසලය අබ්‍යාක්තයන්ට වෙන්ව යෙදීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම 285

58 විප්පයුත්ත පච්චයෝ
අබ්‍යාකත ධර්ම අබ්‍යාකතයන්ට වෙන්ව යෙදීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම 290

59 අත්ථි පච්චයෝ
කුසලය කුසලයට ඇතිව පැවැත්මේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම 296

60 අත්ථි පච්චයෝ
අකුසලය අකුසලයට ඇතිව පැවැත්මේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම 301

61 අත්ථි පච්චයෝ
අබ්‍යාකත සවභාවයන් තවත් අබ්‍යාකත ධර්ම යන්ට ඇතිවපැවතීමේ ශකතියෙන් උපකාරවීම 305

62 අත්ථි පච්චයෝ
අබ්‍යාකතය කුසලාදීන්ට ඇතිව පැවැතීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම 310

63 නත්ථි විගත, අවිගත පච්චයා
කුසලාදී ධර්මයන් කුසලාදීන්ට නත්ථි විගත අවිගත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් උපකාරවීම 317

64 අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා
අවිද්‍යාව කුමන බලයකින් සංස්කාරයන්ට උපකාරවේ ද, 322

පටිච්චසමුප්පාද පට්ඨාන දෙසනා **පිට**

65 සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං
සංඛාර කුමන බලයකින් විඤ්ඤාණයට උපකාරවේද, 329

66 සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං (කර්මය හා විපාකය)
කර්මය කුමන බලයකින් විපාක විඤ්ඤාණයට උපකාර වේද, 336

67 සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං
චුතිය හා පටිසන්ධිය 342

68 විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං
විඤ්ඤාණය නාමරූපයන්ට කුමන බලයකින් උපකාරවේද, 349

69 නාමරූප පච්චයා සළායතනං
නාමරූප කුමන ශක්තියකින් සළායතනයට උපකාර වේද? 357

70 සළායතන පච්චයා ඵස්සො
ඵස්ස පච්චයා වේදනා සළායතන කුමන බලයකින් ඵස්සයට ද ඵස්සය කුමන බලයකින් වේදනාවට ද උපකාර වේද? 364

71 වෙදනා පච්චයා තණ්හා
තණ්හා පච්චයා උපාදානං වේදනාව තණ්හාවටත් තණ්හාව උපාදානයටත් කුමන ප්‍රත්‍ය බලයකින් උපකාරවේද? 371

72 උපාදාන පච්චයා භවො
උපාදානය කුමන ප්‍රත්‍යබලයකින් භවයට උපකාර වේද? 387

73 භව පච්චයා ජාති
ජාති පච්චයා ජරාමරණං කර්මය උත්පත්තියට හා උත්පත්තිය ජරා මරණයට කුමන බලයකින් උපකාර වේද? 384

74 න්‍යාය සංසන්දනය 391

පට්ඨාන පඤ්හ විභංග වාර සුද්ධ සංඛ්‍යා පාඩම් මාලාව 397 - 463

පට්ඨාන දේශනා

1

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

පට්ඨානය හැඳින්වීම

ශාන්තිනායක සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ විශාල කැලයකදී කොල මිටක් ගෙණ තමන් වහන්සේ දෙසූ දහම් අතේ තිබෙන කොල ටික මෙන් ද නොදෙසූ අවබෝධ කළ ධර්මය කැලයේ තිබෙන කොළ මෙන් අපමණ බවද වදාළ සේක.

එම දෙසූ දහම්නුත් වෙන් කරගත් ධර්ම කොඨාශයක් ත්‍රිපිටකය නමින් හැඳින්වෙයි. එනම් සූත්‍ර විනය අභිධර්ම යනු යි.

අභිධර්ම පිටකයේ ධම්මසංගණී, විභංග, ධාතුකථා පුග්ගල පඤ්ඤත්ති, කථාවත්ථු, යමක, පට්ඨාන යනුවෙන් පොත් හත (7) කි.

පට්ඨාන යන වචනයේ තේරුම.

1. නා නා ප්‍රකාර ප්‍රත්‍යයන් හා ඵලයන් දක්වා ඇති නිසා ද,

2. ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ඉතා විස්තර අයුරින් බෙදා වදාළ නිසා ද,

3. සියල්ල දක්නා සම්බුදු නුවණට ඉඩකඩ ඇතිව ගමන් කරන්නට මෙනෙහි කරන්නට ලැබුණු නිසා ද, පට්ඨානයැ යි කියනු ලැබේ.

තවද වාද විවාද සහිතව පවත්නා ධර්මය පිළිබඳ කරුණු තීරණය කර ගැණීමට බුද්ධඝොෂා දී

ආචාර්ය පාදයන් වහන්සේලා පට්ඨානයෙන් කරුණු දක්වීම් නොබිඳිය හැකි සාධකයක් කොට ගත් බව පෙනේ. එසේම බුදු දහම හා දර්ශනික මත තීරණය කිරීමට පට්ඨානය ඉතාම ප්‍රබල සාධකය යි. එමනිසා සියලු ධර්මයන් පිහිටා ඇති හෙයින් පට්ඨානය යැයි කීමද යුතුය. බුදු සසුන පස් ක්‍රමයකින් නැතිවී ය යි.

1. අධිගම ශාසනය අතුරුදහන්වීම හෙවත් සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල නැතුව යෑම.

2. ප්‍රතිපත්ති ශාසනය හෙවත් සිල් රකින අය හෙවත් උපසම්පදා ශීලය නැතිව යෑම.

3. පර්යාප්තිය හෙවත් ත්‍රිපිටකය නැතිව යෑම. ත්‍රිපිටකයෙන් පළමුව නැතිවී යන්නේ පඨානය යි. කොටස් සූවිස්සක් (24) එක්කාසු වී මහා පට්ඨාන ග්‍රන්ථය සෑදෙයි. එය ලෝකයේම විශාල ග්‍රන්ථය යි. එහි වාර හතයි. එයින්ද සත්වෙනි වාරය වූ පඤ්හ විභංග වාරය පළමුකොටම විනාශ වේ. එම නිසා එයම විස්තර කිරීම් වශයෙන් මේ ධර්ම දේශනා පැවැත්වේ.

මෙසේ පට්ඨානය රැකෙන තුරු ත්‍රිපිටකය රැකේ ත්‍රිපිටකය රැකෙන තුරු ශීලාදී ප්‍රතිපත්ති ශාසනය රැකේ. අධිගමය රැකේ.

4. ශාරීරික ධාතු හා 6 කායංවන අන්තර්ධාන වීම අන්තිමට සිදුවෙයි.

මෙසේ පට්ඨාන ධර්මයන් ශ්‍රද්ධාවෙන් හුමණින් අසා ඉගෙණ පිළිපැද ශාන්ත වූ නිවන් සුවය ලබත්වා.

2

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

සූවිසි (24) ප්‍රත්‍යයන් දක්වීම හා පට්ඨානය ඉගෙණීමේ ආනිසංසය

1. හේතු පච්චයො.
2. ආරම්මණ ,,
3. අධිපති ,,
4. අනන්තර ,,
5. සමනන්තර ,,
6. සහජාත ,,
7. අඤ්ඤමඤ්ඤ ,,
8. නිස්සය ,,
9. උපනිස්සය ,,
10. පුරේජාත ,,
11. පච්ඡාජාත ,,
12. ආසේවන ,,
13. කම්ම පච්චයො.
14. විපාක ,,
15. ආහාර ,,
16. ඉන්ද්‍රිය ,,
17. ඣාන ,,
18. මග්ග ,,
19. සම්පයුත්ත ,,
20. විප්පයුත්ත ,,
21. අත්ථි ,,
21. නත්ථි ,,
23. විගත ,,
24. අවිගත පච්චයොති

හේතු ප්‍රත්‍යය ආදී මේ විසිහතරක් ප්‍රත්‍යධර්මයන් ලොවත් ලෝවැසියාත් ඇතිවීමටත් පැවැතීමටත් නැතිවීමටත්, ප්‍රත්‍යවන සැටි උපකාර වන සැටි දක්වේ.

බුද්ධාගම යනු කුමක්දැයි ඇසූවිට දියයුතු හොඳම පිළිතුර හේතුඵල ධර්මය බව යි. මුළු දඹදිව සෙල වූ මහා වාදකාරයෙක් වූ උපතිස්ස පරිබ්‍රාජක (ඒ ඒ තැන යමින් තපස් රැකියෙක්) බුදුන් උගන්වන්නේ කුමක්දැයි කෙටියෙන් කියන්නැයි අස්සජි රහත් හිමියන් විචාල විට,

යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා
තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ
තෙසංච යො නිරොධො
එවං වාදී මහා සමණො

යම් දෙයක්, හේතූන් නිසා හටගන්නේද ඔවුන්ගේ (හටගන්න දේවල) හේතූන් තථාගතයන් වහන්සේ වදාළහ. හේතූන්ගෙන් හට ගන්නා දේවල යම් නිරුද්ධියක් නැතිව යාමක්වේද එසේ දේශනා කරණ උතුමෙකි, ඒ මහා ශ්‍රමණයන් වහන්සේ.

ඉතා කෙටියෙන් හේතුඵල දක්වූයේ චතුස්සත්‍ය දේශනාවේ ය. මධ්‍යම තරමින් හේතුඵල පටිච්ච සමුප්පාදයේ දක්වා ඇත. ඉතුරු නැතිව විස්තර කොට පට්ඨානයේ දෙසූ සේක.

ඇත තියා බොහෝ දෙනෙකුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුනා ගත්තේ පාට හයකින් විහිදෙන බුදුරැස් දැකීමෙනි. එම ෂඩ්වර්ණ බුදුරැස් බුදු වූ දින විහිදුණේ නැත. සතර වන සතියේ රුවන්ගෙයි අභිධර්ම පිටකය මෙනෙහි කරද්දී මේ පට්ඨාන සූවිසි ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්හි බුදුනුවණ ගමන් කරද්දී එසේ බුදුනුවණට ගුණකඩ සැලසෙන අයුරු විස්තර වශයෙන් වැටහීමෙන් ඇති වූ ප්‍රීතියෙන් රූප කායයේ අති ප්‍රණීත රූප ධර්මයන් පහළවීමෙන් බුදුසිරුරෙහි නිල්වන් තැණින් නිල් රැස්ද, රන්වන් තැනින් රන් රැස්ද, ලේ පාට තැනින් ලේ පාට රැස්ද, සුදු තැනින් සුදු රැස්ද, මදටිය පාට තැනින් එම පැහැය ද මේ පස් පැහැයම එක්වද බුදුරැස් විහිදෙන්ට විය. මෙයින් පට්ඨාන ධර්මයන් බුදුනුවණට විශේෂ බව වටහා ගත හැකිය.

පට්ඨානය දුරු මහා ගයිම්බය වෙහෙර වැසි තිස්ස හාමුදුරුවෝ මහබෝ වඳින්නට දඹදිව යද්දී

මුහුද මැද නැවේ උඩතට්ටුවේ සිට මුහුදේ රළ නැඟෙන අයුරු බලා එම රළමෙන් පට්ඨානයේ අතුරුසිදුරු නැති සේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ඔවුනොවුනට ප්‍රත්‍යවන අයුරු බලා හටගත් ප්‍රීතිය විශ්කම්භණය කොට විදර්ශනා වඩා රහත් වූ හ.

මෙසේ පට්ඨානය ඉගෙණීම මේ අත්බවදී නිවන් දැකීමට තරම් මහත් පිණකි.

හැමටම නිවන් සුව ලැබේවා.

3

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

හේතු ප්‍රත්‍යය ශක්තිය

විපිය :

1. කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

අනුවාදය :

කුසලා හෙතු – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

වි: 2. කුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

අ: කුසලා හෙතු – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො

වි: 3. කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතු පච්චයෙන පච්චයො

අ: කුසලා හෙතු – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

1. "කුසලො ධම්මො" යනුවෙන් මුලින්ම දේශනා කළේ විපිපාළිය යි. චිත්ත චෛතසිකයන්ගේ පැවැත්ම වශයෙන් අර්ථ හකුළුවා දේශනා කළ ප්‍රධාන පාඨය යි.

කුසලයක් තවත් කුසලයක් ඇතිවීමට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර වේ; යන තේරුමයි.

කුසල් - නපුරු පාපයන් දුරු කරණ නිසාද, දක්ෂ බැවින් නුවණ මෙහෙයවීමෙන් සිදු කර ගත හැකි හෙයින්ද, කුසල් නම් වේ.

පින් - සිත පිරිසිදු කරණ හෙයින් ඒ හොඳ සිත් වලට පින් කියා කියනවා. සිත පිරිසිදු කර ගන්නවාය කියන්නේ පිරිසිදු සිත් පහළ කර ගැණීමයි. පිරිසිදු සිත් පහළ කර ගැණීමට පින් කම් කියනවා - මල් පිදීම්, දන්දීම්, බණ ඇසීම් ආදී කාමාවචර කුසල් සිත් වලින් තදංග වශයෙන් එවේලාවට පමණක් අකුසල් නැති වෙනවා. වතුර උඩ දිය සෙවෙල් රොඩු එහාට මෙහාට කරන්නා වාගේ ධ්‍යාන සිත් පහළ කර ගැණීමෙන් විෂ්කම්භණ වශයෙන් ඔබා තැබීමෙන් පවු දුරු වෙනවා. සෝවාන් ආදි මාර්ග කුසල් වලින් සමුච්ඡේද-වශයෙන් උදුරා දැමීම් වශයෙන් පව් නැති කර දමනවා

හේතු පච්චයෙන පච්චයො - හේතු කියන්නේ මෙහි "මුල් වූ දේව" යි. පච්චය යනු ඇතිවීමට උපකාර වූ දෙය යන තේරුමයි. හේතු පච්චයෙන පච්චයො යනු මුල්වීම නැමැති උපකාර ශක්තියෙන් උපකාර වීමයි. කුශලයක් ඇතිවීමට තවත් කුශලයක් මුල්වීමේ ශක්තිය නැමති උපකාරයෙන් උපකාර වේ.

අනුවාදය:

කුසලා හෙතු - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් සිත්හි - අලෝභ, අදෝස, අමෝහ.

සම්පයුත්තකානං - එක්ව උපදින.

ඛන්ධානං - නාමස්කන්ධ චිත්ත චෛතසික ධර්මයන්ට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

කුසල් හේතු පච්චය යි. කාමාවචර කුසල් සිත් 8, රූප 5, අරූප 4, ලෝකෝත්තර කුසල් 4, යන කුසල් සිත් 21 හා ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික පච්චයුප්පන්න හෙවත් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තාහුය. මෙහි ද්විහේතුක කුසල් සිත් සතරෙහි අලෝභ, අද්වේස, යන හේතු දෙක පමණක් යෙදෙයි. ඉතිරි කුසල් සිත් සියල්ලම ත්‍රිහේතුකයි.

2. කුසල් හේතූන් ප්‍රත්‍යවීමෙන් චිත්ත සමුට්ඨාන රූපද,

3. කුසල් හේතූන් ප්‍රත්‍ය වීමෙන් කුසල් සිත් චෛතසික හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපද පහළ වේ.

මේ හේතු තුනෙන් ප්‍රධාන වන්නේ අමෝහය හෙවත් ප්‍රඥාව යි. "ප්‍රඥාව" යම් සිතෙක්හි යෙදේද එහි නොමසුරු නො ඇලෙන ගතිය වූ අලෝභයද නොකිපෙන ගතිය වූ මෛත්‍රී ගතිය වූ අද්වේසයද ඇති වෙයි. මේ හේතු තුනෙන් යුක්තව කරණ කුශලයකින් ප්‍රතිසන්ධිය ලද කෙණෙකුටම එම ආත්මයේදී නිවන් ලබන හැකිය.

මේ කුශල හේතූන් ඉතා උසස් ලෙස යෙදී කරණ ලද කුශලය එවලේම විපාක දෙයි. "සද්ධාසුමනා" උපාසිකාදීන්ට මෙන් (සද්ධර්මාලංකාරය) අප කරණ දනා දී කුසල් ත්‍රිහේතුක කර ගැණීමට ඒවා කර්මය කර්ම ඵලය විශ්වාස කරගෙණ කළ යුතු යි "කම්මස්ස කතා පඤ්ඤා" තමා කළ කර්මයට අනුව විපාක ලැබෙන බව තේරුම් ගැණෙන නුවණින් යුක්තව කළ යුතු ය. මෙය මූලික ප්‍රඥාවයි. ධ්‍යාන - විදර්ශනා - මාර්ග ඵල ප්‍රඥා ඒ ඒ සිත්වල යෙදේ.

අකුසල පදවාරය

වි: 4. අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

අ: අකුසලා හෙතූ – සම්ප්‍රයුත්තකානං ඛන්ධානං හේතු
පච්චයෙන පච්චයො

අකුශල ධර්මයක් අකුශල ධර්මයට හේතු ශක්ති-යෙන් උපකාර කෙරේ.

අකුශල හේතූහු එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසික ස්කන්ධයන්ට හෙවත් නාමස්කන්ධයන්ට හේතුප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

අකුශල හේතු – ලෝභ ද්වේෂ මෝහ යන අකුසල් මූල් තුණය මේවා කුශලයන්ට විරුද්ධ වූවාහු සියලු අකුශලයන්ට මූල් හේතු ශක්තියෙන් උපකාර කරන්නාහුය. අකුසල හේතු තුණ හේතුපච්චය යි. අකුසල් සිත් දොළස පච්චයුප්පන්නය.

වි: 5. අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතු
පච්චයෙන පච්චයො.

අ: අකුසලා හෙතූ – චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං
හෙතුපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් හේතු තුණ සිතින් හටගන්නා රූපයන්ට හේතු ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. සිතින් හට ගන්නා රූප කොටස් සයකි. (අභිධම්මත්ථ සංගහ බලන්න.)

වි: 6. අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච
ධම්මස්ස හෙතු පච්චයෙන
පච්චයො.

අ: අකුසලා හෙතූ – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත
සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතු
පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල හේතූහු එක්ව හටගන්නා වේදනා සඤ්ඤා සංස්කාර විඤ්ඤාණ යන කොටස් සතරට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද හේතු ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති

වි: 7 අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකත ස්වභාවයක් තවත් අබ්‍යාකත ස්වභාවය කට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. (අබ්‍යාකත = පට්ඨාන දේශනා 6 බලන්න.)

(i) විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා හෙතු - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක අබ්‍යාකත, කිරියඅබ්‍යාකත හේතු එක්ව යෙදෙන නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූප යන්ටද හේතු ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. මෙහි විපාක කිරිය අබ්‍යාකත හේතු නම් විපාක කිරිය සිත්හි යෙදෙන කුසලු ත් නොවන අකුසලු ත් නොවන හේතු ය. පච්චයයෝ ය. විපාක සිත් 36 ක් කිරිය සිත් 20 ක් පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

(ii) පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතා හෙතු - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං හේතු පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි වේලෙහි විපාක අබ්‍යාකත හේතූහු එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට කර්මජ රූපයන්ට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. පටිසන්ධි විපාක සිතෙහි යෙදෙන විපාක අබ්‍යාකත හේතු නම් කුසල් අකුසල් නොවන හුදෙක් අබ්‍යාකත වූ අලෝභ අදෝස අමෝහ යන තුණ (පච්චයෝ) ය

කම්මජ රූප කොටස් නවයකි. (අ. සංග්‍රහය බලනු)

මෙසේ සියලු කුශලාදී ධර්මයෝද ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ගෙන් හටගන්නා බව නුවණින් දැන හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ නිරුද්ධවීමෙන් සියල්ල නිරුද්ධවන බව විදර්ශනා නුවණින් දැන ශාන්ත උත්තම අමාමහ නිවන් සිරි ලබා ගණිත්වා.

4

නමො සමමා සමබුදධසස

කුසල් අරමුණු කොට කුසල් ඇතිවීම

වි: කුසලො ධමෙමා - කුසලසස ධමමසස ආරමමණ
පචචයෙන පචචයො

කුසලයක් කුසලයක පහළවීමට ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අ: දානං දතවා සීලං සමාදියිතවා උපොසථ කමමං
කතවාතං - පචචවෙකඛති.

දන් දී සිල් සමාදන්ව පෙහෙවස් රැක එය නැවත නැවත සිහිකර යි.

පුබෙබ සුචිණණානි - පචචවෙකඛති.

පෙර රැස් කළ පින් නැවත නැවත සිහිකර යි.

දන්දීම ආදී කුසල් කොට එය නැවත නැවත අරමුණු කරන්නහුට එසේ කළ පින අරමුණු කරන සිත් කුසල් ය. ඒ කුසල් සිත් පහළ වීමට මුලින්ම දනාදී පින් කරණ විට ඇති වූ කුසල සිත් ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අතීතයේ කරණ ලද කුසල් ද පෙර - අත්බව කරණ ලද කුසල් ද මෙසේම ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. පෙර ජාතිවල කුසල් අරමුණු කරන්නට තරම් ශක්තියක් ඇති නම් ඒ අතීත ජාතීන්හි කුසල් අරමුණු කොට පින් සිදු කර ගත හැක්කේ ය.

සිටාණන් අනේපිඬු සිටුහාමෝ දෙව්ලොව ඉපද තමන් කළ ජේතවනාරාමය - සිහිකොට පැමිණ -

"ඉදං හිතං ජේතවනං – ඉසිසංඝ නිසේවිතං
ආවුත්ථං ධම්මරාජේන – පීති සංජනනං මම"

ධර්මරාජයන් වහන්සේ අධිපති භික්ෂු සමූහයා ගෙන් නිතර ගැවසුණා වූ මේ ජේතවනාරාමය මට ප්‍රීතිය ඇති කර වන්නේ ය. මෙයින් සොම්නස් සහගත කාමාවචර කුසල් සිත් පහළ වන බව ප්‍රකාශ කළ අයුරු යි. පන්සිල් සමාදන් වූවහු විසින් එම ශීලය නොබිඳ රක්නේ නම් නැවත නැවත සමාදන් වීමක් නුවමනා ය යි පසු ගිය කාලයේ ප්‍රකාශයක් විය. සමාදන් වූ ශීලය නැවත සමාදන් වීම ඉදින් සිල් බිඳී නැත් නම් සිල් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීමකි. බිඳී තිබුණි නම් සමාදන් වීම ඇති වෙයි.

"ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං – පච්චවෙක්ඛති."

ධ්‍යානයෙන් නැගී සිට ධ්‍යානය – ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කෙරේ.

මෙහි ධ්‍යානය නම් ප්‍රථමධ්‍යානයේ සිට නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය තෙක් ධ්‍යාන කුසල් නවයයි. ධ්‍යානයෙන් නැගී ධ්‍යානය අරමුණු කරමින් කාමාවචර කුසල් සිතකින් එය මෙනෙහි කළ යුතු ය. මෙසේ ධ්‍යාන කුශලය නවත් කුසල් සිත් පහළ වීමට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සේඛා ගොත්‍රභුං – පච්චවෙක්ඛන්ති

වොදානං – පච්චවෙක්ඛන්ති

සේඛා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං – පච්චවෙක්ඛන්ති,

සෝවාන් සේඛ පුද්ගලයා ගොත්‍රභූ සිත ඥාණ සම්ප්‍රයුක්ත කාම ජවන් සිතකින් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කෙරේ.

සකෘදාගාමි අනාගාමි සේඛ පුද්ගලයෝ වෝදාන සිත් එසේම ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරති.

මෙහි ගෝත්‍රභූ සහ වෝදාන කුශලයන් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා ජවන කුශලයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වන බව දත් වේ.

එසේම සෝවාන් සකෘදාගාමි සේඛ පුද්ගලයෝ මාර්ගයෙන් නැගී එම මාර්ග සිත ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරති මෙහි ද ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කුශල ජවනයට මාර්ග කුශලය ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

සෙක්ඛාවා පුථුජ්ජනාවා කුසලං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.

සේඛ පුථුජ්ජන පුද්ගලයෝ කුසල සිත අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කෙරෙති. මෙහි කුශලය විදර්ශනා කුශලයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

කුසල චිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං – චෙතොපරිය ඤාණෙන ජානන්ති.

කුසල් සිතෙන් යුක්ත වූවහුගේ සිත චෙතොපරිය ඤාණයෙන් දැන ගණී යි.

සේඛ හෝ පුථුජ්ජන චෙතොපරිය ඤාණ (අනුන් සිත් දන්නා නුවණ) ලාභියා කුසල් සිතෙන් යුතුව වසන්නහුගේ කුසල් සිත දැන ගණී. මෙහි කුශලය චෙතොපරිය ඤාණ කුශලාභිඥාවට ආරම්මණ ශක්ති-යෙන් උපකාර වන බවයි.

ආකාසානඤ්චායතන කුසලං – විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො

ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලං – නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

ආකාසානඤ්චායතන කුසලය විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලයාගේ ඉපදීමටද ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලය නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයාගේ ඉපදීමට ද ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

> කුසලා ඛන්ධා – ඉද්ධිවිධ, චෙතොපරිය, පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති. යථා කම්මූපග, අනාගතංස ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් සිත් ඉද්ධිවිධ [ඍද්ධි දක්වීම] චෙතොපරිය පුබ්බෙනිවාසානුස්සති [පෙර අත්බැව් බැලීම] යථා කම්මූපග [කම්මානුරූපව උපදින අයුරු දැකීම] අනාගතංස [අනාගතය බලන] යන කුසල අභිඤ්ඤාවලට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ. පාදක රූප පඤ්චමධ්‍යාන කුසල් සිත ඉද්ධිවිධ අභිඤ්ඤා [ඉර්ධිය ක්‍රියාවේ යොදවන] කුසලයට ද අරහත් මග සිත හැර ඉතිරි කුසල් 20, චෙතොපරිය [පරසිත් දැනගන්න] කුසල අභිඤ්ඤා සිතටද පෙර ජාති දැනගන්න පුබ්බෙ නිවාස කුසල අභිඤ්ඤාවටද, ලෞකික කුසල් 17 කර්මයට අනුව උපදින සැටි දැනගන්න යථාකම්මූපග කුසල අභිඤ්ඤාවට ද අනාගතයෙහි අනුත් සිත්හි පහළ වන අරහත් මග හැර කුසල් 20, අනාගතය දැනගන්නා කුසල අභිඤ්ඤාවට ද ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් නැතිවීමෙන් කෙලෙස් නැතිවීම සලකා විදශීනා වඩා නිවන් ලබත්වා.

5

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසල් අරමුණුකොට අකුසල් ඇතිවීම

විෂය

කුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් අකුසලයකට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අනුවාදය

1. දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තං – අස්සාදෙති අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චං, දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

2. පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි – අස්සාදෙති අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො, දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චං දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

3. ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං – අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති. ඣානෙ පරිහීණෙ විප්පටිසාරිස්ස දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

1. දන් දී සිල් සමාදන්ව පෙහෙවස් රැක එම කුසල් සඳාශපටන් සා ලෝභයෙන් යුත් සිතින් ගෙණ රස විඳියි. ඇලෙයි. ප්‍රීතිය සහිත තත්භාවෙන් තුටු පහටු වෙයි. මගේ පින යැයි දිට්ඨි වශයෙන් හෝ ගණී යි. මෙයි ආස්වාදනය නම් කුසල් සිත්හි දැඩිව

ඇලී බැඳී කුසලයෙන් ලැබෙන ලෞකික සැපය සලකා හෝ රසවිඳ ගැණීම යි. එසේ සොරෙන්නේ ලෝභ මූලික අකුශල් වලිනි. අභිනන්දනය නම් ප්‍රීතිමත් වීම යි. එයින් ගැණෙන්නේ ප්‍රීතිය සහිත ලෝභ මූල අකුසල් සිතු යි. සුඛ වේදනාවෙන් යුක්ත සිත්හිම ප්‍රීතිය ද ලැබෙයි. එවිට සෝමනස්ස-යාගේ නොමේරූ අවස්ථාව ප්‍රීතිය යි. ප්‍රීතිය සුඛ වේදනාව වශයෙනුත් ඇතිව ප්‍රකීර්ණක චෛතසිකයක් වශයෙනුත් යෙදෙනුත් එම වේදනා භේදයෙන් ද සිත් බෙදී යන බව සිතා ගැණීමට මෙම පට්ඨාන දේශනාය උපකාර වේ. එහෙත් මෙහි අභිනන්දන යනුවෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් ගත යුත්තේ දිට්ඨිය වශයෙන් ලැබෙන ප්‍රීතිය යි.

රාගො උප්පජ්ජති – යනුවෙන් ලෝභ සහගත අකුසල් සිත් අටම කුසල් අරමුණු කොට උපදින බව දක් වේ.

දිට්ඨි උප්පජ්ජති – මම ය ගැණීමෙන් ලැබෙන සක්කාය දිට්ඨිය යි. මෙයින් දිට්ඨි සහගත සිත් සතර ගැණෙ යි.

විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති – යනුවෙන් මා කලේ පිනක් ද පවක් ද ඒ අයට දන්දීලා පින් සිද්ධ වෙයි ද යනාදින් සිතීමෙන් මෝහමූල විචිකිච්ඡා සහගත අකුසල් සිත උපදී.

උද්ධච්චං උප්පජ්ජති – සිත ඇවිස්සී ගුසළු තැගෙණ වැනි ආකාරය ඇතිවීමෙන් මෝහ මූල උද්ධච්ච සහගත සිත ද,

දොමනස්සං උප්පජ්ජති – මගේ පින හරිගියේ නැතැයි සිත වෙනස් වීමෙන් දොම්නසය [තරහ ගතිය] ඇතිවීමෙන් ද්වේෂ මූල අකුසල් ද සිත් පහළ වේ.

2. මෙසේ පෙර කළ පින් අරමුණු කොට ද [illegible] අකුසල් සිත්ම පහළ විය හැකිය.

3. ලෞකික ධ්‍යාන ලාභියාට එම ධ්‍යානයෙන් නැඟී ධ්‍යානය ආස්වාදනය කිරීම් ආදියෙන් ලෝභ මූල මෝහ මූල අකුසල් සිත් ද ධ්‍යානයෙන් පිරිහුණු විට එය අරමුණු කොට ද්වේෂමූල අකුසල් සිත් ද පහළ විය හැකි ය. ලෝකෝත්තර කුසල් ඤාණයෙන් යුක්ත කාමාවචර කුසලයන්ට අරමුණු වන හෙයින් ලෝකෝත්තර සිත් අරමුණු කොට අකුසල් සිදු නො වේ. (ලෝකෝත්තර කුසලයන් අකුසල් සිත්වලට අවිෂය හෙයිනි.)

පිනක් කළ පසු ද ඒ පින් සිත් පවා අරමුණුව අකුසල් පහළ වන බව ඉගෙණ, කළ පිනෙහි පවා ආස්වාද වශයෙන් නො ඇලී, පින ඒ හැටියට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට කුසල් ලැබෙන බව සලකා පිනෙන් පව් සිදු කර නොගෙණ පිණෙන් පින්ම සිදු කර ගැණීමට උත්සාහ දරා පවිත්‍ර කුශල බලයෙන් උතුම් නිවන් සුව පතා ගණිත් වා.

6

නමො සමමා සමබුදධසස

කුසල් අරමුණු කොට අබ්‍යාකතයන් ඇතිවීම.

විධිය:

"කුසලො ධමෙමා අබ්‍යාකතසස ධමමසස – ආරමමණ පචචයෙන පචචයො"

කුසලයන් අව්‍යාකෘත (අබ්‍යාකත) පින් පව් වශයෙන් නොකිව් සිත්වලට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අබ්‍යාකත : නො කිව් දේ යන තේරුම යි.

"කුසලාකුසල භාවෙන නබ්‍යාකතා අබ්‍යාකතා"

කුසල් අකුසල් හැටියෙන් නොකිව් යන තේරුම යි.

කුසල් අකුසල් වශයෙන් වෙන්කොට නොවදාළ කරුණු සතරකි. විපාක සිත්, කිරිය සිත්, රූප, නිබ්බාණ යන සතරයි. මේ දෙසුමෙන් උගන්වන්නේ කුසලය ආරම්මණ ශක්තිය වීමෙන් විපාක කිරිය සිත් නමැති අව්‍යාකෘතයන්ගේ පහළ වීම යි.

අනුවාදය :

1. "අරහා මගගා වුටඨහිතවා මගගං – පචචවෙකඛති"

රහතන් වහන්සේ අරහත් මග සිතින් නැගී සිට අරහත් මග සිත නැවත බලයි. සිහිකරයි. අරහත් මග සිත කුසලයකි. එම අරහත් මග සිත පහළ වූ උතුමාට නැවත කුසල් අකුසල් පහළ නොවේ.

අරහත් මග කුසල් සිත් පෙළ භවංගයට පැමිණියේ අරහත් මග කුසලයෙන් නැගී සිටියේ - නිදුකෙනෙක් වේ. රහතන් වහන්සේට එම අරහත් මග කුසලය අරමුණු කරමින් ඤාණය යෙදෙන කාමාවචර කිරිය ජවන් සිත් පහළ වේ. එම පච්චවෙක්ඛණ කිරිය ජවන් සිත් ඇතිවීමට අරහත් මග කුශලය ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි **පච්චය** : අරහත් මග කුසලය යි.

පච්චයුප්පන්නය : (ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවුණු දෙය) මාර්ග සිත නැවත නැවත බලන කාමකිරිය ජවන් සිතුයි.

2. "පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි - පච්චවෙක්ඛති."

රහතන් වහන්සේ පෙර කළ කුසල් නැවත බලයි. සිහි කරයි.

රහත් වූ පසු පෙර කළ කුසල් නැවත බැලීමේ දී රහතන් වහන්සේට කාමාවචර ක්‍රියා සිත් පහළ වේ මෙයේ පෙර කළ කුසල් පච්චය වීමෙන් ආරම්මණ ශක්ති බලයෙන් කිරිය සිත් නැමති අබ්‍යාකත පච්චයුප්පන්නයන් ඇතිවිය.

3. "කුසලං - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති"

රහතන් වහන්සේ කුසලය අනිච්ච දුක්ඛ අනත්ත ලෙසින් විදර්ශනා කරයි. එවිට අතීත කුසලය අරමුණු කොට කාමාවචර මහා කිරිය සිත් අටෙන් එක් සිතක් ජවන් වශයෙන් පහළ වේ. මෙහි අතීත කුසලය ආරම්මණ පච්චය වීමෙන් එම ශක්තිබලයෙන් හටගත් (පච්චයුප්පන්න) කිරිය අබ්‍යාකත සිත් දූක් වේ.

4 "චෙතොපරිය ඤාණෙන කුසල චිත්ත - සමංගිස්ස චිත්තං - ජානාති."

රහතන් වහන්සේ පරසිත් බලන නුවණින් කුසල් සිතක් ඉපද වූවහුගේ එම කුසල් සිත දැන ගණියි. රහතන් වහන්සේගේ පරසිත් දන්නා නුවණ යෙදෙන පඤ්චම ධ්‍යාන සිත ද කිරිය සිතකි. එයින් අනුන්ගේ කුසල් සිතක් බලන කොට ඒ අනුන්ගේ කුසල් සිත ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්ති බලයෙන් පරසිත් දන්නා කිරිය සිත ඉපදීමට උපකාර වේ. මෙහි පච්චය: අනුන්ගේ කුසලය යි පච්චයුප්පන්නය: පරසිත් දැන ගන්න කිරිය අභිඤ්ඤ සිත යි.

5. "සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති, කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාලම්බණතා උප්පජ්ජති"

සේඛ හෝ පුහුදුන්හු කුසලයක් - අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත හැටියට විදර්ශනා කෙරෙති. විදර්ශනා කාරණ කුසල් ජවන් නැති වූ පසු තදාලම්බණ සිත් උපදී. එම තදාලම්බණ විපාක සිත්වලට අරමුණු වන්නේ ද විදර්ශනා කළ කුසල් සිත යි.

මුලින් ඇති වූ කුසලය විදර්ශනා සිත් පෙළෙන් අරමුණු කොට විදර්ශනා ජවන් නිරුද්ධ වූ පසු ඇතිවන තදාලම්බණ විපාක සිතට ද එම කුසලයම අරමුණු වීමෙන් එය ආරම්මණ පච්චය ලෙස ද විපාක සිත පච්චයුප්පන්නය ලෙස ද ගත යුතු ය.

මෙහි, සෝවාන්, සකෘදාගාමි, අනාගාමි යන සේඛයෙක් හෝ පුහුදුන් පුද්ගලයෙක් තම සිතෙහි පහළ වූ කාමාවචර කුසලයක් එම විඤ්ඤාණයාගේ ලක්ෂණය අනුව දැනීම් වශයෙන් විදර්ශනා වඩා එම කාම කුසලය ඇතිව නැති වූ දුක් වූ අනාත්ම වූ බව විදර්ශනා කුසල ජවනයෙන් වටහා ගණී යි.

විදර්ශනා සිත් පෙළ : අතීත භවංග, භවංග චලන, භවංග උපච්ඡේද, සිත් ඇතිව නැති වූ පසු මනෝ ද්වාරාවර්ජන සිත එම අතීත කාම කුසලය අරමුණු කරමින් ඇතිව බිඳී ගිය පසු එම කාම කුසලයම අරමුණු කොට මහා කුසල් අටෙන් එකක් ජවන සිතක් හැටියට සත්වරක් ඇතිව නැති වේ. එම කාම කුසලයම අරමුණු කොට තදාලම්බණ (විපාක) සිත් 11 න් එකක් දෙවරක් ඉපිද නිරුද්ධ වී භවංගයට යයි.

මෙහි තදාලම්බණයට ඉපදීමට ආරම්මණ ශක්තිය ලබා දුන්නේ තදාලම්බණයට අරමුණු වූ කාම කුශලය යි. විදර්ශනා කුසල ජවන මෙහි නොගැණේ.

6 "කුසලං – අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා උද්ධච්චං, දොමනස්සං උප්පජ්ජති."

ඉහත සඳහන් සේඛ හෝ පුථුජ්ජනයෙක් කුසලයක් ආස්වාදනය, හෝ අභිනන්දනය කෙරෙයි. ඔහුට දෙලෙස් අකුසල් සිත් පහළ වන සැටි පස්වැනි දේශනාවේ විස්තරයෙන් බැලිය යුතුය. එම දොලොස් අකුසල ජවනයන්ගෙන් පසු ඇතිවන තදාලම්බණ විපාක සිත්වලට ආස්වාදනය – රසවිඳීම කළ කුශලයම අරමුණු වීමෙන් – ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ. (අකුසල් ජවන් නොගැණේ)

7. "ආකාසානඤ්චායතන කුසලං – විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො"

8. ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලං – නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතන විපාකස්සච කිරියස්සච ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

ආකාසානඤ්චායතන කුසලය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාක කිරිය සිත් වලටද, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලය, නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන විපාක කිරිය සිත්වලටද ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

විඤ්ඤාණඤ්චායතන ධ්‍යාන ලාභියා මරණාසන්න වේලෙහි චුති සිත් වීදියේ භවංග චලන භවංග උපච්ඡේද ගිය පසු කලින් ඇතිවූ ආකාසානඤ්චායතන කුසලය වූ කර්ම නිමිත්ත අරමුණු කොට මනොද්වාරාවජ්ජන සිත් ඉපිද බිඳුණු පසු කාමාවචර මරණාසන්න ජවනයන් පස්වරක් ඉපද බිඳීය යි

කාම ත්‍රිහේතුක 4, රූප 5, ආකාසානඤ්චායතන 1, යන චුති සිත් දහයෙන් එකක් චුති සිතක් ලෙස එක වරක් ඉපිද නැතිවෙයි.

ඉන්පසු විඤ්ඤාණංචායතන ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිත, ආකානඤ්චායතන කුසල කර්මය අරමුණු කොට ප්‍රතිසන්ධි කෘත්‍යයෙන් එක් වරක් ඉපද භවංග වශයෙන් දහසය වරක් හෝ පසළොස් වරක් ඉපද නිරුද්ධ වේ.

මෙසේ විඤ්ඤාණඤ්චායතන ප්‍රතිසන්ධි භවංග චුති සිත්වලට ආකාසානඤ්චායතන කුසලය (කර්ම නිමිත්ත ලෙස) ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙහි ආරම්මණ පච්චය ආකාසානඤ්චායතන කුසල් සිතයි. පච්චයුප්පන්නය විඤ්ඤාණඤ්චායතන ප්‍රතිසන්ධි, භවංග, චුති සිත්ය යන අව්‍යාකතයෝය.

අට සමවත් (ධ්‍යාන 8) ලැබූ රහතන් වහන්සේ විඤ්ඤාණඤ්චායතන කිරිය සමාපත්තියට සම වැදීමේදී එම කිරිය සිතට අරමුණු වන්නේ ද ආකාසානඤ්චායතන කුසලය යි.

මෙසේම ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලය නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන, විපාක කිරිය සිත්වලට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

9. "කුසලා ඛන්ධා – චේතොපරියඤාණස්ස, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණස්ස, යථාකම්මූපග ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො"

කුසල් කඳ (චිත්ත චෛතසික) පරසිත් දන්නා නුවණය, පෙර ආත්මයන් දන්නා නුවණය, පෙර කළ කුසලාකුසලයන් දන්නා නුවණය, අනාගතය දන්නා නුවණය, මනොද්වාරාවජ්ජනය යන අව්‍යාකෘතයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

රහතන් වහන්සේගේ පරසිත් දන්නා කිරිය අභිඥා සිතට අනුන්ගේ කුසල් සිත්ද, පෙර විසූ අත්බැව් දන්නා කිරිය සිතට අතීත ආත්මවල කළ කුසල් ද අතීත කර්මයන් දන්නා කිරිය අභිඥා සිතට අනාගතයේ ඇතිවන එක්විසි කුසල් ද මනොද්වාරාවජ්ජන කුසල් 21 ද ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්තියෙන් උපකාර වේ පච්චය පච්චයුප්පන්නය සුගම ය.

මෙසේ කුසලයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් ඵලය වූ අව්‍යාකෘත විපාක කිරිය සිත් පහළවන බවද ප්‍රත්‍යශක්තීන්ගේ නැතිවීමෙන් සියලු ධර්මයන්ගේ අභාවය සලකා විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

7

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසල් අරමුණු කොට අකුසල් ඇතිවීම.

විධිය : "අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො"

අකුසලයක් අකුසලයක පහළවීමට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අකුසල් : කුසල් නොවන්නේ අකුසල් ය.
(කුසල් යනු පටඨාන 3 බලන්න)

කුසල් වලින් සිත පිරිසිදු කෙරේ. අකුසල් වලින් සිත කිළිටි කෙරේ. අපිරිසිදු කෙරේ.

"අකුසලක්ඛණ සාවජ්ජං අකෙඛමක්ඛණ"

අකුසල නම් වරද සහිත වූයේ නොඉවසියහැකි දුක් වූයේ ද වේ.

"අකුසලා, අකොසල්ලසම්භූතා සාවජ්ජා දුක්ඛ විපාකා"

හොඳ කිරීමේ දක්ෂ නුවණින් තොර (උපාය කෞශල්‍ය ඥණයෙන් තොර) බැවින් අදක්ෂකමින් ලද වැරදි දුක් විපාක ලැබෙන සිත් අකුසල් නම් වේ. මෙසේ හැම ආකාරයෙන්ම සිත තරක් කරණ නපුරු දුක් විපාක ලබාදෙන ලෝවෙ ඇති ඉතාමත් භයානක, පරමාණු ජලකර අවි ආයුධ වලටත් වඩා බිය විය යුත්තේ අකුසල් වලටය. මක්නිසාදයත්; යම්තාක්භයානක දුක් වෙත් නම් ඒ සියලු දුකක්ම ලබාදෙන්නේ අකුසල බලයෙනි.

එබඳු අකුසල් යට ගැණීමට තවත් එබඳු අකුසල්ම ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වන බව මෙයින් දැක්වේ.

අකුසලො ධම්මො : දෙළොස් අකුසල් සිත් හා ඒවායේ යෙදෙන චේතසික 27 ගැණේ.

අකුසලස්ස ධම්මස්ස : එම දෙළොස් අකුසල් හා චෛතසිකවල එල්බ ඒවායේ ආරම්මණ ශක්ති බලයෙන් උපදනා දෙළොස් අකුසල් හා සත්විසි චේතසික ගැණේ.

අනුවාදය :

"රාගං – අස්සාදෙති. අභිනන්දති. තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති"

තමන්ගේ හෝ අනුන්ගේ සිත්හි වූ රාගය මිහිරි ලෙස සලකා රසවිඳියි. ප්‍රීතිය ඇතිකර ගණියි. එය අරබයා හෙවත් එල්බගෙණ රාගය උපදියි. දිට්ඨිය උපදියි. විචිකිච්ඡාව උපදයි. උද්ධච්චය උපදියි. දෙම්නස උපදියි.

"රංජනං රාගො" ඇලීම රාගය යි. ලෝභය, කාමය, ආසාව තන්හාව ආදී වචනවලින් ද කියැ-වෙන්නේ රාගයයි. රාග යන වචනයෙන් ගැණෙන්නේ ලෝභ සහගත අකුසල් සිත් ය. එම ලෝභය මුල් වූ අකුසල් සිත මිහිරි ලෙස රස විඳිමින් පහළවන්නේ ද එබඳු වූ ලෝභ මූල අකුසල් සිත්ය.

ඒ මාගේ අකුසල අරමුණ හොඳයැයි සතුටුවීමේදී දිට්ඨිසහගත ලෝභමූල අකුසල් සිත්ද රාගය අරමුණු කොට උපදී.

ඒ අකුසලය බලවත් ද දුබලද එය අකුසලයක් ද යනාදීන් සැකය පහළවීමෙන් විචිකිච්ඡාව යෙදෙන මෝහය මුල් කොට ඇති අකුසල් සිත් ද ඇති වේ.

ඒ අකුසලය අරමුණු කොට සිත ඇවිස්සුණු බවට පැමිණි උද්ධච්චය යෙදෙන මෝහමූල අකුසල් සිතද ඇතිවේ.

ඒ අකුසලය අරමුණුකොට මට මහත් අලාභයක් අපකීර්තියක් ඇතිවිනැයි ශෝකය දොම්නස පහළ වීමෙන් ද්වේෂමූල අකුසල් දෙකද පහළ වේ.

පච්චය : මුලින් සිදුකළ ලෝභමූල අකුසලය තෙමේ අකුසල් සිත එහි ඇති ආරම්මණ ශක්තියෙන් නවත් අකුසල් ඇතිවීමට උපකාර කාරණ හෙයින් ආරම්මණ පච්චය යි.

පච්චයුප්පන්න : එම ලෝභ මූල අකුසලය අරමුණු කරගෙණ උපදනා ලෝභ මූල සියලු අකුසල්ද දිට්ඨිය යෙදෙන අකුසල් ද ද්වේෂමූල අකුසල් ද මෝහමූල අකුසල් ද ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්තියෙන් හටගත් බැවින් පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

2 "දිට්ඨිං අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චං, දොමනස්සං උප්පජ්ජති"

දිට්ඨිය යෙදුණු අකුසල් සිත මිහිරි ලෙස සලකා රසවිඳීමේදී දෙලොභ අකුසල් සිත් පෙර මෙන් පහළ වේ.

"මිච්ඡා පස්සතීති දිට්ඨි" වැරදි ලෙස දකීනුයි දිට්ඨි නම් වේ. මෙයින් ඉතිරි නැතිව සියලු වැරදි දැකීම්, ඇදහීම් ගැණෙන හෙයින් දෙසැට මිසදිටුව, නාස්තික වාදය, සක්කාය දිට්ඨි ආදී සියලු වැරදි දැකීම් ගැණේ.

පච්චය : ඒ වැරදි දැකීමෙන් යුතු අකුසල් සිත පච්චය යි.

පච්චයුප්පන්න : එය අරමුණු කොට පහළ වන දෙළොස් අකුසල් සිත්ම පච්චයුප්පන්නයෝය.

3. "විචිකිච්ඡං ආරබ්භ - විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති,
දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති,
දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

විචිකිච්ඡාව අරභයා විචිකිච්ඡා සහගත සිත්ද, දිට්ඨි, උද්ධච්ච දොමනස්ස සහගත සිත් ද පහළ වේ.

විචිකිච්ඡාව හෙවත් සැකයේ රසවිඳීමක් නොලැබේ. එම නිසා ලෝභමූල දිට්ඨිවිප්පයුත්ත අකුසල්වලට විචිකිච්ඡාව ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය නොවේ. එසේම විචිකිච්ඡාව අරමුණු කොට ඒ ළඟටම විචිකිච්ඡා සහගත සිත පහළවීම සභාග සිතට අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. එය මතු විස්තර වේ.

මෙහි ද විචිකිච්ඡාව පච්චය යි. දිට්ඨි සම්පයුත්ත, දෝසමූල, මෝහමූල, අකුසල් අට පච්චයුප්පන්නය.

4. "උද්ධච්චං ආරබ්භ - උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි,
විචිකිච්ඡා, දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

උද්ධච්චය අරභයා උද්ධච්ච සහගත අකුසල් සිතද, දිට්ඨි විචිකිච්ඡා දොමනස්ස සහගත අකුසල් සිතද පහළ වේ. පච්චය පච්චුප්පන්න පෙර මෙනි.

5. "දොමනස්සං ආරබ්භ - දොමනස්සං උප්පජ්ජති,
දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං උප්පජ්ජති,
උද්ධච්චං උප්පජ්ජති."

දොමනස්සය මූල්වූ දෙදෙන අකුසල් සිත් දෙක අරමුණු කොට තවත් දෝසමූල අකුසල් සිත්ද දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චයන් යෙදෙන අකුසල් සිත්ද පහළ වේ.

සෝරෙය්‍ය සිටාණන් කච්චායණ මහරහතන් වහන්සේ අරමුණු කොට ඇතිකර ගත් රාගය ආස්වාදනය කිරීමෙන් එහි විපාක වශයෙන් එම අත්බවම ස්ත්‍රී වූ බවද, මෙසේ අකුශලය මිහිරි ලෙස සලකා ගැණීම ඉතා භයානක දුක් උපදවා ගැණීම බවද දැන සියලු අකුසල් දුරු කොට උතුම් නිවන් සුව ලැබීමට උත්සාහ වඩත්වා:—

8

නමො සමමා සමබුදධසස.

අකුසල් අරමුණුකොට කුසල් ඇතිවීම

විපිය:

"අකුසලො ධමෙමා – කුසලසස ධමමසස ආරමමණ පචචයෙන පචචයො"

අකුසලයක් කුසලයක පහළවීමට ආරමමණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ. අකුසල් සිත් දොළසත් ඒවායේ යෙදෙන අකුසල චෛතසික 27ත් අරමුණු කොට කාමාවචර මහා කුසල් 8 හා කුසල චෛත--සිකයන් – පරසිත් දන්නා (චෙතොපරිය) නුවණ, පෙර ජාති දන්නා (පුබෙබනිවාසානුසසති) නුවණ, පෙර කළ කුසල් අකුසල් කර්ම දන්නා (යථාකම්මූපග) නුවණ, අනාගතය දන්නා (අනාගතංස) නුවණ, යන අභිඤ්ඤා කුසල්වලට ආරමමණ ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

අනුවාදය:

"සෙකඛා පහිණෙ කිලෙසෙ – පචචවෙකඛනති."

සේඛ ආර්යයන් වහන්සේලා නැති කළ කෙලෙස් නැවත බලත්. සිහිකරත්. සෝවාන් මාර්ගයට පැමිණි උතුමාට එම මාර්ග සිත බිඳී ගිය පසු නිරායාසයෙන් මෙන් තමා විදශීනා භාවනා කරමින් මාගීයන් වඩමින් නිවණට පැමිණි මාර්ගය ද, මාර්ග සිත එක්සම පහළ වූ ඵලසිත් දෙකද, මාර්ග ඵල සිත් වලට අරමුණු කළා වූ නිවණ ද නැවත අරමුණු කොට එනසා දැමූ කෙලෙස් ද බලයි. ඒ බලන සිත් පෙල මෙසේය. භවංග චලන, භවංග උපච්ඡේද

පහළව සෝවාන් මගින් වැනසූ දිට්ඨි, විචිකිච්ඡාවන් අරමුණු කොට මහා කුසල් 8න් 1ක් ජවන වශයෙන් 7වරක් ඉපද භවංගයට යයි. ඒ එක්කම ඇතිවන එබඳු මනෝද්වාර වීථියෙහි පහළ වන මහා කුසල් 8න් එකකින් නැති කළ කෙලෙස් දැන ගණියි. සකෘදාගාමි ආර්යයන් වහන්සේ සියුම් කිරීම් වශයෙන් ප්‍රහාණය කළ ඉතිරි කෙලෙස් අරමුණු කරමින් ද අනාගාමි ආර්යයන් වහන්සේ නැසූ කාමරාග පටිඝ සිත් අරමුණු කරමින්ද එසේ ම පච්චවෙක්ඛණ වීථින් පහළ කිරීම් වශයෙන් නැති කළ කෙලෙස් බලයි.

පච්චය: නැති කළ කෙලෙස්.

පච්චයුප්පන්න: මහා කුසල් 8.

2. "වික්ඛම්භිතෙ කිලෙසෙ - පච්චවෙක්ඛාති"

සෝවාන්. සෙදගැමි, අනාගාමි, ආර්යයෝ විස්--කම්භණය කළ කෙලෙස් බලති. සෝවාන් ආර්යන් වහන්සේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ, මාන, ථින, උද්ධච්ච, අහිරික අනොත්තප්ප යන කෙලෙස් පෙරමෙන් බලයි.

සකෘදාගාමි ආර්යන් වහන්සේ තුනීවූ එම්කෙලෙස් අට එසේම බලයි.

අනාගාමි ආර්යන් වහන්සේ ලෝභ (රූපරාග අරූපරාග) මෝහ, මාන, ථින, උද්ධච්ච අහිරික, අනොත්තප්ප යන කෙලෙස් සාය 'පච්චවෙක්ඛණය කරණ චිත්ත වීථියේ කාම කුසල ජවනයන්ගෙන් බලයි.

සියලුම ශෛක්ෂයන් ප්‍රහීණ කළ කෙලෙස් පච්ච වෙක්ඛණය නොකරණ බව ශිතෙ කිලෙසෙ සෙසෙව - පච්චවෙක්ඛතිවානවා" යනුවෙන් පැහැදිලිය. සුක්ඛ විපස්සකයා නැති කළ කෙලෙස් නොදන්නා බව ද ධම්මානුගතය.

3. "පුබ්බෙ සමුදා චිණ්ණෙ කිලෙසෙ ජානන්ති"

සේඛ පුද්ගලයෝ පෙර තමන් සිත්හි බල පැවැත්වූ කෙලෙසුන් අරමුණු කර දැන ගන්නාවූ කාමාවචර කුශලයන්ට ඒ පෙර කෙලෙස් ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

4. "සෙක්ඛාවා පුථුජ්ජනාවා අකුසලං - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති"

සේඛ පුද්ගලයෝ හෝ පුහුදුන් අය අකුසලය අනිච්ච දුක්ඛ අනත්ත වශයෙන් විදර්ශනා කෙරෙත්. මෙහි අකුශලය යනු තමන් සිත්හි හෝ අනුන් සිත් හි වූ අකුසලය භාවනානු යෝගියා එම අකුසල් සිත රාගාදී වශයෙන් වැටහුණු අයුරකින් මෙනෙහි කොට විදර්ශනා කොට අනිච්ච දුක්ඛ අනාත්මතා-වයෙන් වටහා ගණී.

එසේ දියුණුවන විදර්ශනා යෝගියා අනුන්ගේ සිතෙහි පහළ වන අකුසල්ද නය (න්‍යාය) වශයෙන් සලකා විදර්ශනා වඩා එම අකුසල්හි ද අනිච්චාදී ආකාරයන් වටහා ගන්නේය.

පච්චය: විදර්ශනාවට අරමුණු වූ අකුසල් ආරම්-මණ පච්චයයි.

පච්චයුප්පන්න: එම අකුසල් අරමුණු කරණ කාම කුසල් 8, පච්චයුප්පන්නය.

අපේ පැරණි අය මේ කාලයේ තමුදු ඇතැම් මිනිසුන් අකුසල් කරුණුදුක අසා අනිච්චං" යැයි කියා ගන්නවා මා අසා ඇත. එසින් අදහස් කරන්නේ අනුන්ගේ අකුසල ක්‍රියාවන් දැක සතුටුවීමෙන් තමන්ටද අකුසල්ම පහළවන හෙයින් "අනිච්චං" යයි මෙනෙහි කළ විට එම අනුන්ගේ අකුසලය අරමුණුකොට කුසල් උපදව ගැණීමයි.

5. "චේතොපරියඤාණෙන අකුසල
චිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං - ජානාති"

පරසිත් දන්නා නුවණින් අකුසල් සිතින් යුක්ත වූවහුගේ සිත - දැනගණිත්. සේඛ හෝ පුථුජ්ජනයෝ තමන් උපදවාගත් පරසිත් දන්නා නුවණින් අනුන්ගේ අකුසල් සිත් පරසිත් දන්නා කුසල අභිඥාව උපදවා ගැණීමට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර කර ගණිත්.

පච්චය: අනුන්ගේ අකුසල් සිත්ය.

පච්චයුප්පන්න: එය බලන පරසිත් දන්නා (චේතොපරිය) නුවණ ය.

6. "අකුසලා ඛන්ධා - චේතොපරිය ඤාණස්ස යථා
කම්මූපග ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස,
ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳු (වේදනා සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) ඔවුන් අරමුණු කොට උපදනා චේතොපරිය, පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති, යථා කම්මූපග, අනාගතංස යන කුසල අභිඥා සිත්වලට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

මෙහි "චේතෝපරිය" යනාදී වශයෙන් දක්වන ලද්දේ ද පරසිත් දන්නා නුවණ යෙදුණ පඤ්චමධ්‍යාන කුසල් සිත්මය.

පච්චය: අතීතයේ හා අනාගතයෙහි වන අකුසල් සිත්ය.

පච්චයුප්පන්න: ඒවා අරමුණු කොට පහළවන අභිඥා පඤ්චමධ්‍යාන කුසලයෝය.

මෙසේ අකුසල් අරමුණු කොටද කුසල් වඩා සියල්ල අනිත්‍ය බව දැන විදර්ශනා කොට උතුම් ශාන්ත සුවය ලබත්වා-

9

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසල් අරමුණුකොට අබ්‍යාකතයන් පහළවීම

විෂය:

"අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො".

අකුසලයක් අබ්‍යාකත ධර්මයක පහළ වීමට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අබ්‍යාකත: පට්ඨාන දේශනා 6 බලනු.

අකුසල් සිත් අරමුණුකොට ගෙණ කුසලුත් නොවන අකුසලුත් නොවන සිත් පහළවේ.

පච්චය: අකුසල් සිත් 12, ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 27, කුසල් අකුසල් නොවන සිත් පහළ වීමට ආරම්මණ ශක්තියෙන් පච්චය වේ.

පච්චයුප්පන්න: තදාලම්බන සිත් 11 ද කාමාවචර මහා ක්‍රියාසිත් 8, සමග මනෝද්වාරාවජ්ජනය, හසිතුප්පාදය යන කිරිය සිත් දෙක ද, චෙතොපරිය, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති, යථාකම්මූපග, අනාගතංස යන රහතන්වහන්සේ පිළිබඳ අභිඤ්ඤා කිරිය සිත්ද, ඒවායේ යෙදෙන විරති කරුණා මුදිතා හැර චෛතසික 33 ද අකුසල් සිත් අරමුණු කොට ආරම්මණ ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් පහළ වන විපාක කිරිය පච්චයුප්පන්නයෝය.

අනුවාදය:

1. අරහා පහීණෙ කිලෙසෙ – පච්චවෙක්ඛති.

රහතන් වහන්සේ නැති කළ කෙලෙස් බලයි. රහත් මග නුවණින් වැනසී යන්නේ රූපරාග, අරූප රාග, (ලෝභ) මෝහ, මාන, මිත, උද්ධච්ච, අහිරික අනොත්තප්ප යන කෙලෙසුන් අට හෝ හතයි.

රහත් මග නැණ ලැබූ උතුමා එම රහත් මග සිත බිඳී ගිය පසු මග පල තිවන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට බිඳීගිය කෙලෙස් බැලීම සඳහා අදහස් කරන්නේ භවංග චලන උපච්ඡෙද සිත් බිඳී ගිය පසු මග පල තිවන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට බිඳී ගිය කෙලෙස් බැලීම සඳහා අදහස් කරන්නේ භවංග චලන උපච්ඡෙද සිත් බිඳී රූපරාගාදී කෙලෙස් අරමුණු කොට මනොද්වාරාවජ්ජන සිත ද එය බිඳී යැමෙන් එම කෙලෙස්ම අරමුණු කරමින් කාම කුසලයක් ජවන් වශයෙන් 7 වරක් ඉපද භවංග ගත ව යලි භවංගය සෙලවී බිඳී එම අකුසල්ම අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජනය හා මහා ක්‍රියා සිත් එකක් ජවන් වශයෙන් ඉපිද ප්‍රහීණ කළ කෙලෙස් දක්නේය.

එසේ නැති වූ කෙලෙය් දක්නා ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා වීථි යෙහි කිරිය ජවන් සිත් පහළ වීමට ඒ නැති කළා වූ අකුසලයන් ආරමමණ ශක්තියෙන් උපකාර වූ පච්චය යෝය. කිරිය සිත් පච්චයුප්පන්නයෝය.

2. පුබ්බ සමුදාචිණ්ණ කිලෙස - ජාතාදි.

පෙර රැස් කිරීම් වශයෙන් හටගත් කෙලෙස් දූත ගණියි. තමා කෙරෙහි හෝ අනුන් කෙරෙහි ඇතිව පැවතුණු කෙලෙසුන් දූතගණියි. ඒ දූත ගන්නේද පෙරමෙන් මෙහෙහි කිරීම් වශයෙන් පවත්නා මනෝද්වාර විපාක වීථියකිනි. එහි පහළවන මහා කිරිය සිතකිනි. මෙසේ රහතන් වහන්සේට පහළ වූ එම කිරිය සිතට ආරම්මණ පච්චය වශයෙන් උපකාර වූයේ පෙර ඇති වූ අකුසල්ය.

එම කිරිය සිත් පච්චයුප්පන්නය.

3. අකුසලං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

රහතන් වහන්සේ අකුසල් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කරයි. රහත්වීමට පෙර ඇති වූ හෝ අනුන් කරණ අකුසල් අනිච්ච දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් බලන රහතන් වහන්සේට එම විදර්ශනා කරණ කිරිය ජවන් සිත් අකුසල් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය කොට ගෙණ පහළ වන අව්‍යාකතවූ පච්චය උප්පන්නයෝය. ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තාහුය.

4. චෙතොපරිය ඤාණෙන – අකුසල චිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං ජානාති.

අකුසල් සිතින් යුතු අයකුගේ එම අකුසල් සිත් රහතන් වහන්සේ පරසිත් දත්තා නුවණින් දැන ගණියි. එම පරසිත් දත්තා නුවණ (චෙතොපරිය ඤාණය) යෙදෙන පඤ්චමධ්‍යාන කිරිය අභිඤ්ඤා සිත මෙහි ආරම්මණ ප්‍රත්‍යශක්තිය ලැබූ පච්චය උප්පන්නයයි.

අනුන්ගේ සිත්හි පහළ වූ දෙලොස් අකුසලය හා එම චෛතසික ආරම්මණ පච්චයෝය.

5. සෙක්ඛාවා පුථුජ්ජනාවා අකුසලං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති. කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති.

සේඛ හෝ පුහුදුන් පුද්ගලයෝ අකුසලය අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම, වශයෙන් විදර්ශනා කරත්. විදර්ශනා කුසල් ජවන් නැති වූ පසු තදාලම්බණ වශයෙන් එකොළොස් තදාලම්බණ සිත් වලින් එකක් දෙවරක් පහළ වේ. එම තදාලම්බණ විපාකයට ද ජවන් සිත් අරමුණු කළ අකුසල් සිත්ම අරමුණු වෙති. ජවන් සිත් මෙහි යෝග පුථුජ්ජනයන්ගේ හෙයින් කුසල්ය. තදාලම්බණයන් අව්‍යාකෘතයෝය.

තමන්ගේ හෝ අනුන්ගේ අකුසල් ආරම්මණ ශක්තියෙන් පච්චය වූවාහුය.

ඒ අකුසල් අරමුණු කොට පහළ වූ තදාලම්බණ සිත් පච්චය උප්පන්නය.

6. අකුසලං – අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති.

තේරුම – පුහුදුජනයෝ අකුසලය මධුර ලෙස රස විඳ ගනිත්. ඉතලින් සතුටු වෙත්. එය අරබයා ලෝභ මූල අකුසල් දිට්ඨි සහගත අකුසල්, විචිකිච්ඡා උද්ධච්ච සහගත මෝහ මූල අකුසල් හා දෝමනස්ස අකුසල්ද පහළ වෙති. එම අකුසල් ජවන් සිත් නැති වූ පසු ඒ ජවනයන්ට අරමුණු වූ අකුසලයම අරමුණු කරමින් තදාලම්බණ පහළ වෙති.

එම තදාලම්බණ විපාකයන් පහළ වූයේ ද මූල් අකුලසයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය, උපකාර වීමෙනි. ආස්වාදනය කළ අකුසලය ආරම්මණ පච්චය. තදාලම්බණ පච්චය උප්පන්නයෝය.

7. අකුසලා ඛන්ධා – චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස, ආවජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳු (වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) අනුන්ගේ සිත් දන්නා නුවණට, පෙරවිසූ සැටි දන්නා නුවණට, කර්මයට අනුව උපදනා සැටි දන්නා නුවණට සහ රහතුන්ගේ කිරිය අභිඥාවන්ටද මනෝද්වාරා වජ්ජන සිතට ද ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

මෙයින් පෙර තමන් හෝ අනුන් කළ අකුසල්ද, ශේඛ පුථුජ්ජනයන් විසින් දූන් හෝ මතු කරණු ලබන අකුසල්ද, රහතන් වහන්සේගේ අභිඥාද ක්‍රිය සිත් උපදීමට අරමුණු වීමෙන් ආරම්මණ ශක්තිය ලබාදෙයි. මෙසේ අකුසල් පච්චය වීමෙන් කුසල් අකුසල් නොවන සිත් පහළ වන බව සලකා පච්චය ධර්මයන්ගේ නැති වීමෙන් පච්චය උප්පන්නයන් නැති වන බව දෙසූ හෙයින් පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් අරමුණු කොට විදර්ශනා වඩා පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් ගේ නිරෝධය වූ ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

10

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට අබ්‍යාකතයන් ඇතිවීම

විෂය:

"අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො"

අබ්‍යාකත ධර්මයක් අරමුණු කොට හෙවත් අව්‍යාකෘත ධර්මයක ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්තිය ලබා තවත් එබඳු අව්‍යාකෘත ධර්මයක් පහළ වේ. අබ්‍යාකත යනු කලින් හඳුන්වා ඇත.

මෙහි ප්‍රත්‍යය වන අව්‍යාකෘත ධර්ම නම් විපාක සිත් 36, ක්‍රියා 20, චෛතසික 38, රූප 28, නිවණ යි. ඒවායේ ආරම්මණ ශක්තිය ලබා පහළ වන පච්චයුප්පන්න අව්‍යාකෘත ධර්ම නම් කාම විපාක සිත් 23, එම ක්‍රියා 11, විඤ්ඤාණඤ්චායතන, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ක්‍රියා දෙක, දිබ්බචක්ඛු (දිවඇස) දිබ්බසෝත (දිවකණ) ඉද්ධිවිධ, චේතෝපරිය, පුබ්බේනිවාසානුස්සති, අනාගතංස යන කිරිය අභිඤ්ඤා සිත් ඵල සිත් 4, කරුණා මුදිතා හැර චෛතසික 36 යන ධර්මයෝය.

එය විස්තර කොට වදාරණ සේක්.

අනුවාදය:

1. අරහා ඵලං - පච්චවෙක්ඛති.
2. අරහා නිබ්බානං - පච්චවෙක්ඛති.
3. නිබ්බානං – ඵලස්ස ආවජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

රහතන් වහන්සේ ඵල සිත නැවත බලයි. නිවණ නැවත බලයි. නිවණ ඵල සිතටද මනෝද්වාරාවජ්ජන සිතටද ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මාර්ග චිත්ත චිපිය භවංග ගතවූ පසු රහතන් වහන්සේ ඵලසිත් නැවත බලන්නේ භවංග චලන භවංග උපච්ඡේදයට අනතුරුව අර්හත් ඵලසිත් අරමුණු කොට මනෝද්වාරා වජ්ජනය ද ඤාණ සම්පයුක්ත කාමාවචර මහා ක්‍රියා සිත් සතරෙන් එකක් ඵල සිත් අරමුණු කිරීම් වශයෙන් 7 වරක් පහළව භවංග ගතවේ.

පච්චය: අරහත් ඵලයයි.

පච්චයුප්පන්න: නුවණ යෙදුණු මහා කිරිය සිත් 4 යි.

නිවණ නැවත බලන රහතන් වහන්සේට ද මෙසේම ඤාණය යෙදෙන මහාකිරිය සිත් ජවන් වශයෙන් ඉපදී නිවණ අරමුණු කෙරෙයි.

මෙම මහා කිරිය සිත් නිවණ අරමුණු කරන්නේ මාර්ග සිත් ඵලසිත් වලින් පැමිණීම වශයෙන් අරමුණු කළ ඒ ශාන්ත පදය තමනට ලැබුණු බව මෙතෙහි කිරීම් වශයෙන් බව සිතිය යුතුය.

නිවණ අර්හත් ඵල සිතට අරමුණු වීමේ දී රහතන් වහන්සේට භවංග චලන, භවංග උපච්ඡේද සිත් වලට පසු සංස්කාරයන් අරමුණු කොට මනොද්වාරාවජ්ජනයද පරිකර්ම උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ යනුවෙන් ඤාණ සම්පයුත්ත මහාකිරිය ජවනයක් පහළ වීමෙන් ඵලසිත් පරම්පරාව බොහෝ වේලාවක් අධිෂ්ඨාන කළ කාලය තුළ හෝ පවතී මෙහි අරහත් ඵල සමාපත්ති සිතට නිවණ ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්තියෙන් උපකාර විය.

පච්චය - නිවණ, පච්චයුප්පන්න - අරහත්ඵල සිත,

ඉහත සඳහන් නිවන නැවත සිහිකර බලන (පච්චවෙක්ඛණ) සිත්පෙළේ මනොද්වාරාවජ්ජනයටද නිවණ අරමුණුව පච්චවෙක්ඛණ කිරිය සිත් වලටද පච්චය වේ.

"අරහා චක්ඛුං - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති"

"සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං, විපාකාබ්‍යාකතෙ, කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති."

රහතන් වහන්සේ - ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය ද, රූපයන්, සද්දයන්, ගන්ධයන්, රසයන්, ඵොට්ඨබ්බයන්ද හදය වස්තුව ද විපාක කිරිය සිත් හා චේතසික ද අනිච්ච, දුක්ඛ අනත්ත වශයෙන් විදර්ශනා කරයි.

රහතන් වහන්සේ. සංස්කාරයන් ඒවායේ ලක්ෂණාදී වශයෙන් අරමුණු කරත්ම උදබ්බය ඥාණයේ පටන් විදර්ශනා නුවණ පහළ වේ. එම විදර්ශනා නුවණ නම් ඥාණ යුක්ත මහා කිරිය සිත්ය.

මෙහි ඇස යනුවෙන් චක්ඛුප්පසාදය ගැණේ. කණ යනාදිය ද එසේම ය. රූපයන් යනුවෙන් කම්ම, චිත්ත, උතු, ආහාර (චතු සමුට්ඨාන) යන සතරෙන් හටගත් රූපයන්ගේ පැහැය යි. උතු - චිත්ත දෙකින් හටගත් සද්දයන්ද සතරෙන්ම හටගත් ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයන් ද, කර්මයෙන් හටගත් හදවත ද විපාක කිරිය සිත්ද විදර්ශනාවට අරමුණු වන ආරම්මණ පච්චයෝ ය.

ප්‍රදර්ශනා කිරිය සිත් පච්චයුප්පන්නයෝ ය. සියලු කිස නිමකළ රහතන් වහන්සේත් විදර්ශනා කෙරෙති. ඒ අනුනට ආදර්ශයක් තමනට එයින් මෙලොව සුඛ විහරණයක් සඳහා ය.

3. දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං – පස්සති.
දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං – සුණාති.

රහතන් වහන්සේ දිවැසින් රූප දකිති. දිව කණින් ශබ්ද අසති. රූපද ශබ්ද ද අබ්‍යාකතය. ඒවා අරමුණු කරමින් රහතන් වහන්සේට පහළ වන දිබ්බ චක්ඛු, දිබ්බ සෝත කිරිය අභිඤ්ඤා සිත් ද අබ්‍යාකතය.

4. ආකාසානඤ්චායතන කිරියං – විඤ්ඤාණඤ්චායතන කිරියස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

රහතන් වහන්සේගේ ආකාසානඤ්චායතන කිරිය සිත විඤ්ඤාණංචායතන කිරිය සිතටද ආකිංචඤ්ඤා-යතන කිරිය සිත නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කිරිය සිතටද ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

5. අබ්‍යාකතා ඛන්ධා – ඉද්ධිවිධ, චෙතොපරිය, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති, අනාගතංස ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

රහතන් වහන්සේගේ ඉර්ධිවිධ කිරිය අභිඤ්ඤා සිතට පාදක වූ පඤ්චමධ්‍යාන කිරිය සිතට මවන ලද රූපයන් ද එම ඉර්ධි විධ කිරිය අභිඤ්ඤා සිතට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

එසේම අනුන්ගේ සිත්හි පහළවන විපාක කිරිය සිත් චේතෝපරිය කිරිය අභිඤ්ඤා සිතටද පෙර ජාතිවල විපාක කිරිය සිත් හා චෛතසිකද රූප ද

පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති කිරිය අභිඤ්ඤා සිතටද අනාගතයෙහි පහළ වන එම අබ්‍යාකතයන් අනාගතංස කිරිය අභිඤ්ඤාවට ද එසේම ඒවා එම සිත් පේළිවල මනෝද්වාරාවජ්ජනයට ද ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වනබව දැන විදසුන් වඩා උතුම් නිවන් සැප මග ඵල සිත්වලට අරමුණු කෙරෙත්වා.

11

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට කුසල් ඇතිවීම

පාළිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ
පච්චයෙන පච්චයො''

අබ්‍යාකතය: කුසලයාගේ ඉපදීමට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අබ්‍යාකත, කුසල, අකුසල යන වචන විස්තර කරණ ලදි. මෙහි අබ්‍යාකත යනුවෙන් - අරහත් ඵල සිත හැර විපාක සිත් 35, ද නිවණ ද කිරිය සිත් 20 ද, චෛතසික 38 ද, රූප 28 ද යන කුසල් අකුසල් නොවන අව්‍යාකෘතයෝ ගැණෙති. ඒවායේ ඇති ආරම්මණ ශක්තිය ආරම්මණ පච්චය යි. ඒවා සිතට අරමුණු වන ශක්තිය හේතු කොට ගෙණ කුසල් සිත් ද ඇති වේ. ඒ ඇති වන කුසල් සිත් නම් කාමාවචර කුසල් 8 ද, දෙවියන්ට මෙන් දුර, ළඟ, සියුම්, වැසුණු ආදී දෙය දකින (දිබ්බ චක්ඛු පඤ්චමධ්‍යාන) කුසල අභිඥා සිත ද ඇත, ළඟ ආදී සද්ද අසන දිබ්බසෝත කුසල අභිඥා සිතද, තමන් මැවූ රූපාදි අරමුණු සය අරමුණු කරමින් පහළ වන ඉද්ධිවිධ කුසලයද, අනුන්ගේ සිත්හි අතීත දවස් 7 ක් හා අනාගත දවස් 7 ක් ඇතුළත පහළ වූ අරහත් ඵල, සිත හැර විපාක සිත් 35 ද ක්‍රියා සිත් 20 ද යන අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට පහළ වන පරසිත් දන්නා කුසල අභිඥා සිතද, අතීත ජාතීන්හි ඇති වූ විපාක සිත් 35 ද, කිරිය සිත් 20 ද, රූප 28 ද යන පඤ්චස්කන්ධයද එම පඤ්චස්කන්ධයාගේ

නිරෝධය (නැතිවීම) මඟ සිත්වලට අරමුණු වීම් වශයෙන් දක්නා ලද නිවණය, යන අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට පහළ වන පෙර විසූ සැටි සිහිකරණ නුවණ (පුබ්බනිවාසානුස්සති කුසල අභිඤ්ඤාව) ද අනාගතයෙහි ඇතිවන එම විපාක කිරිය සිත් ද රූප නිබ්බාණයන්ද අරමුණු කරමින් පහළ වන අනාගතය දන්නා නුවණ (අනාගංතඤාණය) ද යන කුසල් සිත්ද ඒවායේ යෙදෙන කරුණා මුදිතා හැර චේතසික 36 ද යන අබ්‍යාකත වූ පච්චයන් හා කුසල් වූ පච්චයුප්පන්නයන් ගත යුතු ය.
එය විස්තර කරණ යේක් :-

1. "සෙඛා ඵලං – පච්චවෙක්ඛන්ති.
සෙඛා නිබ්බාණං – පච්චවෙක්ඛන්ති."

නිබ්බාණං – ගොත්‍රභුස්ස, වොදානස්ස, මග්ගස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

සෝවාන් සකෘදාගාමී අනාගාමී යන සේඛයන් වහන්සේලා තම තමන් විසින් ලබන ලද ඵලසිත් නැවත බැලීම් වශයෙන් මෙනෙහි කිරීමේ දී භවංග චලන, උපච්ඡේද, සිත් ඇති වී බිඳී මනොද්වාරා වජ්ජන සිත, බිඳී මහා කුසල් ජවන් 8 න් එකක් ඵල සිත අරමුණු කරමින් සත් වරක් පහළ වී භවංග ගතවෙයි.

එම සේඛ අර්යයන් වහන්සේගේ ඵල සිත ආරම්මණ පච්චයයි. එම ඵල සිත අරමුණු කරමින් ඇතිවූ මහා කුසලය පච්චයුප්පන්නය යි.

සේඛයන් වහන්සේලා නිවණ නැවත මෙනෙහි කරති. එවිට නිවණ ආරම්මණ පච්චය වීමෙන් පළමු කී පරිදි පච්චවෙක්ඛණ වීථියේ පහළ වන මහා කුසල ජවන් සිත්. පච්චයුප්පන්නය, ප්‍රත්‍යය – යෙන් හට ගත්තාහු ය.

නිවණ ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාරවෙමින් ගෝත්‍රභූ, වෝදනා, මාර්ග යන කුසල් සිත් පහළ වේති.

ගෝත්‍ර භූ: උසස් ලෙස විදර්ශනා භාවනා වේ යෙදෙන යෝගියාට නොයෙක් නොයෙක් වර අනුලෝම ඤාණය දක්වා දියුණුව පැවිති විපස්සනා ඤාණ ඇත්තේ මාර්ග චිත්ත වීථිය පහළ වෙයි. එහි භවංග චලන, උපච්ඡේද, සිත් බිඳී ගිය පසු මනෝද්වාරා වර්ජන සංස්කාරයන් අරමුණු කරමින් පහළවී බිඳීය යි.

ඒ එක්කම, උපචාර, අනුලෝම නාමයෙන් ඤාණ සම්පයුක්ත, අසංඛාරික මහා කුසල් සිත් දෙකෙන් එකක් නාම රූප සංස්කාරයන් අරමුණු කරමින් විපස්සනා ඤාණ ජවන් ලෙස පහළ වෙයි. නිවණට ම අනුලෝම් වූ නැවත කිසිදක ආපසු නොහැරෙණ අනුලෝම විපස්සනා ඤාණ සිත බිඳී, මෙතෙක් පුහුදුන් තත්වයෙන් නැගී ආ සිත් පරම්පරාව මැඩපවත්වමින් පිරිසිදුවෙමින් සංස්කාරයන්ගෙන් සිත වෙන් කරමින් නිවණ අරමුණු කොට ගෝත්‍රභූ සිත ලෞකික ගෝත්‍රය නැතිකරමින් ලෝකෝත්තර ගෝත්‍රයට මුල්වෙමින් පහළ වී බිඳෙයි. ඒ සමගම මග සිතද නිවණ අරමුණු කොට පහළව බිඳෙයි. ඵල සිත් 2 කද නිවණ අරමුණු කොට පහළව බිඳෙයි.

සෝතාපත්ති වීථිය

අතීතකර්මාදී අරමුණු		නාමරූප අරමුණු			
න.	ද.	ම.	ප.	උ.	අ.
○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.

නිබ්බාණ අරමුණු				අතීත කර්මාදී අරමුණු	
ගො.	ම.	ඵ.	ඵ.	භ.	භ.
○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.	○ ○ ○.

මෙයින් නිවණ අරමුණු කරණ සිත් බලාගත හැක. වොදාන යනු සකෘදාගාමි අනාගාමි අරහත්ත සිත් පේළි වල එන ගෝත්‍රභූ සිතම ය. එලසිත අබ්‍යාකතයකි නිවණ ද අබ්‍යාකත හෙයින් එය 10 දෙශනාවේ දී අබ්‍යාකත අරමුණු කොට අබ්‍යාකතයන් පහළවීමේ දී දක්වා ඇත.

2. "සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා චක්ඛුං - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.

සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති"

සේඛ පුහුජ්ජන පුද්ගලයෝ ඇස, කණ, නාසය, දිව සරීරය, රූප සද්ද, ගන්ධ රස, හා හැපීම් (පොට්ඨබ්බ) ද හෘදය වස්තු රූපය ද විපාක සිත් කිරිය සිත්ද අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත, වශයෙන් විදර්ශනා කරති.

මෙහි ඇස යනුවෙන් චක්ඛු පසාද රූපය ආදි වශයෙන් ප්‍රසාද රූපයන්ද රූප යනුවෙන් වර්ණ රූපයන්ද මෙයෝ අභ්‍යන්තර බාහිර සියලු රූප හා විපාක ක්‍රිය නාමස්කන්ධයන්ද ගැනේ. (කුසල අකුසල) නාමස්කන්ධයන් යට දක්වන ලදි.

මෙසේ අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට විදර්ශනා කුසල පච්චයුප්පන්න (ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් දෙය) දක්වන ලදි.

3. දිබ්බෙන චක්ඛුණා රූපං - පස්සන්ති.

4. දිබ්බාය සොත ධාතුයා සද්දං - සුණන්ති

5. චෙතො පරිය ඤාණෙන විපාකාබ්‍යාකත කිරියාබ්‍යාකත චිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං - ජානන්ති."

දිවැසින් රූප - බලත්,

• දිව කණින් සද්ද - අසත්.

පරසිත් දන්නා නුවණින් විපාක කිරිය සිත් දැන ගණිත්. (මුලින් විස්තරකර ඇත)

6. අබ්‍යකතා ඛන්ධා - ඉද්ධිවිධ, චෙතොපරිය, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති, අනාගතංස, ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

ආබ්‍යාකත වූ රූපාදී කොටස් ඉද්ධිවිධාදී ඤාණ-යන් ඉපදීමට ආරම්මණ පච්චයාගේ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට කුසලයන්ගේ පහළවීම දැන කුසල බලයෙන් සියලු ධර්මයන්ගේ සංසිඳීම වූ ශාන්ත නිවන් සුව ලබත් වා—

12

නමො සමමා සම්බුදධසස.

අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කොට අකුසල් ඇතිවීම

විපිය:

“අබ්‍යාකතො ධමෙමා – අකුසලසස ධමමසස ආරමමණ පචචයෙන පචචයො”

අබ්‍යාකතයන් අකුසල් ඉපදීමට ආරමමණ ශක්තියෙන් උපකාරමේ.

මෙහි අබ්‍යාකත ධර්ම යනුවෙන් ලෞකික විපාක සිත් තිස් දෙකද ක්‍රියා සිත් 20ද ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 35ද රූප 28ද ගැණෙති. ඒවායේ ඇති ආරමමණ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය උපකාර කොට ගෙණ දෙළොස් අකුසල් සිත් ද ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 27ද අකුසල් දහම් යනුවෙන් ගැණෙති.

මෙසේ ලෞකික වූ විපාක කිරිය චෛතසික රූප 28ද යන අබ්‍යාකතයන් අරමුණු කිරීමෙන් අකුසල් සිත් පහළ වන හෙයින් ඒවා අකුසල් පහළවීමට ආරමමණ ශක්තියෙන් උපකාර වූ ආරමමණ පචචය.

අකුසල්: ආරමමණ **පචචයුපපනනධර්මය**

මෙයින් පැහැදිලිව දැක්වෙන කරුණක් නම් ලෝකෝත්තර විපාක (ක්‍රියා) නිර්වාණ නැමැති අබ්‍යාකතයන් අකුසල් ඇතිවීමට ආරමමණ ශක්තියෙන් උපකාර නොවන බවයි. ලෝකෝත්තර කුසල් අරමුණු කොට අකුසල් පහළ නොවේ. ලෝකෝත්තර ධර්මයන් අකුසල සිත්වලට අරමුණු නොවන නිසාය.

අනුවාදය:

"චක්ඛුං – අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චං දොමනස්සං උප්පජ්ජති."

තමන්ගේ හෝ අනුන්ගේ ඇස ආස්වාදනය කරයි ද හෙවත් මිහිරි ලෙස ගෙණ රස විඳියි ද මමය, මාගේ යැයි හෝ ප්‍රීතියෙන් යුක්තව ඇලුම් කරයි ද ඇස අරභයා රාගය උපදියි. දිට්ඨියෙන් යුතුව ලෝභය උපදී යි. සැකය, උද්ධච්චය, දොම්නස උපදි යි.

දිට්ඨි සම්පයුත්ත විප්පයුත්ත ලෝභ සහගත අකුසල් 8, රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති යනුවෙන්ද විචිකිච්ඡා උද්ධච්ච යනුවෙන් මෝහ මූල සිත් දෙක ද දොමනස්සං යනුවෙන් ද්වේසමූල අකුසල් සිත් දෙක ද ගැණෙති.

මෙසේ ඇස ආස්වාදනය – අභිනන්දනය (ඉහත විස්තර කරණ ලදී) කිරීමේදී ඇස අරමුණු කොට දොළොස් අකුසල් සිත් පහළ වන හෙයින් ඇස ආරම්මණ පච්චය යි.

දොළොස් අකුසලය **පච්චයුප්පන්නය**.

2. "සොතං ඝාණං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ. අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, උද්ධච්චං දොමනස්සං උප්පජ්ජති"

කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, රූප, සද්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, හදය වත්‍ථු, විපාක කිරිය සිත් ආස්වාදනය අභිනන්දනය කෙරේ ද එම රූප හා විපාක කිරිය සිත් අරමුණු කොට රාගාදී වශයෙන් දොළොස් අකුසල් සිත් පහළ වේ. එම රූප හා විපාක කිරිය සිත් ආරම්මණ පච්චය යි,

දොළොස් අකුසලයන් හා ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 27 පච්චයුප්පන්නය.

ලෞකික ලෝකෝත්තර සිත් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. නිවණ හැර අනිත් කාම රූප අරූප ලෝකෝත්තර සිත් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයයෙන් උපදින පච්චයුප්පන්නවේ. එහෙයින් මෙය ඉතා පැතුරුණු ප්‍රත්‍යයයෙකි.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් නූපදින ධර්ම හෙවත් පච්චනීක ධර්ම නම් කර්ම චිත්ත ඍතු ආහාර යන මෙයින් හටගත් රූපද නිවණ ද වෙති. නිවණ මනසක් සිතක් නොවන බව හා එසේ වූයේ නම් එයට ද අරමුණක් ලැබිය යුතු හෙයින් එයද ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින්නක් වන්නේය. එබැවින් නිවණ මනසක් යැයි කීම ධර්මානුකූල නොවන බව පැහැදිලිය. නිවණ ගෝත්‍රභූ, වෝදන, මග්ග, ඵල සිත්වලට පමණක් අරමුණු වන ඉතා සියුම් සැපයකි. ඒ සිත් නොලැබූ අය නිවණ ගැන කථා කිරීම් නොයෙක් විහිලු මත ප්‍රකාශයට පත්වීමට හේතුය. නිවණක් ඇති බව එය ලොව්තුරු සිත්වලට දැනගත හැකි බව නුවණින් වටහාගත යුතුය. නිවන් සුව ලැබේවා.

13

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසල් අධිපති කොට කුසල් ඇතිවීම

අධිපතිපච්චය.

පාළිය:

“කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො”

කුසලයක් කුසලයක පහළවීමට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අධිපති: අනුන් කෙරෙහි බලපවත්වන ප්‍රධානත්වය ඇති හෙයින් අධිපතිය යි කියනු ලැබේ.

“අධිපතිං **කරිත්වාති** – ජෙට්ඨකං **කරිත්වා**”

අධිපති කොට යනු ජ්‍යෙෂ්ඨයකු කොට යන තේරුම යි.

“අධිනානං පති අධිපති”

තමා යටතෙහි සාමා සමඟ පවත්නවුන් කෙරෙහි ස්වාමියා අධිපති නම් වේ. යම් පිරිසක් – රටක් පාලනය කරන්නේ අධිපතියකු විසිනි. පාලනයට ඇති බලය අධිපති නමයි. තවද අනින් අයට වඩා අධිකවූ බලයක් පවත්නා නිසාද අධිපති නම් වේ. රජ ඇමති ආදී අධිපතියන් අනුන් යටතට ගෙණ තමන්ට අනුකූලව තබා ගන්නා මෙන් නාම රූපයන් තමන් යටතෙහි පැවැත්විය හැකි ශක්තිය ඇති නාමයෝ වෙති. ඒ නාමයන්ගේ ඇති අධිපති ශක්තිය උපකාර කොට ගෙණ කුසල් පහළ වන අයුරු දක්වේ

"ආරම්මණාධිපති - සහජාතාධිපති"

අධිපති ප්‍රත්‍යය ආරම්මණාධිපති, සහජාත අධිපති යැයි දෙපරිදි වේ.

ආරම්මණාධිපති නම් :

"ආරම්මණාධිපති පත ගරුං කත්වා පවත්තානං නාමානං"

ආරම්මණාධිපතිපච්චය ගරුකොට පවත්නා නාම-යන්ගේ පහළවීමට උපකාර වේ.

නාම රූප සියල්ලම එක හා සම නොවේ. ඇතැම් නාම රූපයන්ගේ සිත් ඇදගන්නා බලයක් තිබේ බොරළු කැටයකත් මැණිකකත් තිබෙන්නේ එක්වැනි රූපය. (හෙවත් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, වණ්ණ, ගන්ධ, රස ඕජා යන කලාපයෝය.) එහෙත් මැණිකෙහි දුටුවන් කෙරෙහි බලයක් පවත්වන ශක්තියක් තිබේ. එම ශක්තිය අධිපති ශක්තියකි.

එය අරමුණු කොට පහළවන සිත්වලට එම අධිපති ශක්තිය බල පවත්වා තමන් ගරු කොට සිතවන බලවත් ආසා උපදවන සිත් බවට පත් කරයි. මෙසේ ගරු කොට අරමුණුකරවීමේ ශක්තිය ආරම්මණාධිපති පච්චය යි.

සහජාතාධිපති :

එනම් සිතෙහි එක්ව උපදින අධිපති බව ඇති ඡන්ද, චිත්ත, විරිය, විමංසා යන සතර යි. ඡන්දය ජ්‍යෙෂ්ඨ කොට ඡන්දය මුල්කොට සිත් උපදින කාලයෙහි ඒ සිතෙහි ඡන්දය අධිපති ව යෙදෙයි. අනිත් සියලු චිත්ත චෛතසික රූප ධර්ම ඡන්දයට යටත් වූ එයට අනුකූල පැවතුම් ඇත්තාහු වෙති.

චිත්ත යනුවෙන් සිත ද විමංසා නාමයෙන් පඤ්ඤා චෛතසිකයද ගණු ලැබේ.

අනුවාදය :

. දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති.

පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති.

ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති.

සෙක්ඛා ගොත්‍ර භුං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

සෙක්ඛා වොදානං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

සෙක්ඛා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

දන්දීලා සිල් සමාදන්වෙලා පෙහෙවස් රැකලා ඒ පින්කම් ගරු කොට සිතයි. නැවත මෙනෙහි කරයි

පෙර එසේ කළ පින්කම් ගරුකොට සිතයි.

ධ්‍යානයෙන් නැගී ධ්‍යානය ගරුකොට සිතයි.

සෝවාන් සේඛයෝ ගොත්‍රභූ සිත - ගරුකොට මෙනෙහි කරත්.

සකෘදාගාමි, අනාගාමි, සේඛයෝ වෝදාන සිත් ගරුකොට මෙනෙහි කරති.

සෝවාන් සකෘදාගාමි අනාගාමි සේඛයෝ මාර්ග-යෙන් නැගී එය ගරුකොට සිතති.

දන්දීම ආදී පින්කම් උසස් වශයෙන් සිදුවීනම් ඒවා ගරු පින්කම්ය. නැවත ඒ කුසල් ගරුකොට අරමුණු වීමෙන් කුසල් සිත් පහළවීම මෙයින් ගතයුතු තේරුමයි. ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයට මෙහි ඇති වෙනසනම් ගරු කොට ගැණීම යි

“ගරුකාර චිත්තීකාර වසේනවා”

ගරුවීම විසිතුරුවීම වශයෙන් ඒ පින්කම් මෙනෙහි වීම මෙයින් උගත යුතු අධිපති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි. ඒ පසුව මෙනෙහි කරණ සිත් ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපන් පච්චයුප්පන්නයෝය.

ගෝත්‍රභූ, වෝදාන, මාර්ග කුසල්ද එසේ ගරුකොට මෙනෙහි කිරීමෙන්ද මෙසේ කාමාවචර කුසල් අටට අධිපති ප්‍රත්‍යශක්තිය ලැබේ.

මහද්ගත හෙවත් ධ්‍යාන කුසල් තමන් සවභාව- යෙන් ගරු බැවින් අතීත් කුසලයක් ගරුකොට නොගන්නා හෙයින් පච්චයුප්පන්න නොවෙති.

සහජාතාධිපති

කුසලාධිපති – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං.
– අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් සිත් හා එක්ව උපදින්නා වූ ඡන්ද චිත්ත විරිය වීමංසා යන අධිපති ධර්මයෝ එම සිත් හා චෛතසිකයනට අධිපති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වෙති. මෙම අධිපති සතරම එක්වර චිත්ත චෛතසික ලෙස යෙදුන ද එකක අධිපති භාවය මතුවෙ යි.

“චිත්ත” අධිපතිය එහිදී ප්‍රධාන වෙයි.

චිත්තාධිපති නොලැබෙන සිත්වල ඡන්ද විරිය, විමංසා යන අධිපති තුනෙන් එකක් අධිපති වෙයි. අතීත් චිත්ත චෛතසික එයට යටත් ව අනුගත ව පවතී.

අධිපතීන් යෙදෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් 8 ද නියතයෙන් අධිපතීන් යෙදෙන ධ්‍යාන කුසල් 9 ද ලෝකෝත්තර කුසල් 4 ද, යන මේ සිත්හි එක්ව යෙදෙන අධිපති ධර්මයක් අධිපති පච්චය වේ.

ඒ හා එක්ම උපදිනා අභිඥාන් විනා චෛතසිකයෝ අධිපති පච්චය ශක්තියෙන් උපන් පච්චයුප්පන්න යෝ ය.

සමවූ උගත්කම්, ධනවත් කම්, බලවත් කම්, රූපවත් කම් ඇති සතර දෙනෙකු සමව හැසිරෙන්නාක් මෙන් මේ අධිපති ධර්ම සතර දෙන ද ඔවුනොවුන් කෙරෙහි අධිපති බවක් නොදක්ව යි.

මෙහි ද්විහේතුක ත්‍රිහේතුක ජවන් සිත් චිත්තාධිපතිය.

මෙසේ කුසල අධිපති ධර්මයන් යෙදෙන පරිදි ගෞරවයෙන් භක්තියෙන් යුතුව කුසල් පුරා උතුම් සැපත ලබා ගණිත්වා.

14

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසල් අධිපති කොට අකුසල් ඇතිවීම

අධිපතිපච්චය 2.

වී 2. කුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් අකුසලයක ඉපදීමට අධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආරම්මණාධිපති: කුසලයක් අකුසලයක පහළ වීමට උපකාරවන්නේ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙන් පමණකි. සහජාතාධිපතිය නොලැබෙන්නේ කුසල් අකුසල් එක සිතෙක නොයෙදෙන බැවිනි.

අනුවාදය:

1. දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථ කම්මං කත්වා තං - ගරුංකත්වා පච්චවෙක්ඛති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති,

පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි - ගරුංකත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති - තං ගරුංකත්වා රාගො උප්පජ්ජති, - දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං - ගරුංකත්වා අස්සාදෙති, - අභිනන්දති, තං ගරුංකත්වා - රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

දන්දී සිල් සමාදන්ව, පෙහෙවස් රැක, එය ගරු කොට ආස්වාදනය කරයි. අභිනන්දනය කරයි. එය ගරුකොට රාගය උපදියි. දිට්ඨිය උපදියි.

දන්දී: යනු පූජා බුද්ධියෙන් සීලාදී ගුණධර්ම සලකා හෝ අනුග්‍රහ බුද්ධියෙන් උපකාරයක් කිරීම සලකා හෝ දීමට පෙර, දෙනවේලාවේ, හා දීමෙන් පසුවත් පරිත්‍යාග චේතනාව ප්‍රධානව යෙදුණු කාමාවචර කුසල් සිතකි. එම සිත මෙසේ සටහන් කළ හැක.

දන්දීමට වුවමනා දානවස්තු, භික්ෂූන් වහන්සේලා ආදී පිළිගන්නා අය හමුවීමෙන් මේ දානය පූජාකරමි; දෙමි, කියා පරිත්‍යාග චේතනාව යෙදෙන කුසල් සිතක් පහළ වේ.

ත. ද. ම. ජ. ජ. ජ. ජ. ජ. ජ. ජ. ත. ත. භ. භ.
ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo

මෙහි භවංග චලන භවංග උපච්ඡේද සිත් ඉපද නිරුද්ධවූ පසු දාන වස්තුව අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජන සිත පහළ වේ. කාමාවචර කුසල් සිත් අටෙන් එකක් එම දාන වස්තු අරමුණු කොට ජවන් සිත් සතක් වශයෙන් උපදී. එම ජවන් සිත්හි උපදින චේතනා චෛතසිකය මේ දානය දීමට, සිත ත්, අනිකුත් චෛතසිකයන්නු ත් යොමු කරවමින් ප්‍රධානව ක්‍රියා කරයි. එහෙයින් මෙහි දන්දී යනුවෙන් දාන චේතනාව ප්‍රධානව යෙදෙන ඉහත සඳහන් ජවන් සිත් ගණන් ගණු ලැබේ.

එම සිත් ගරුකොට ආස්වාදනය අභිනන්දනය කරයි ලෝභයෙන් හා සතුටෙන් යුතු සිතින් රසවිඳීම් වශයෙන් ගරුකොට, ලොකු කොට, උසස්කොට සලකයි. එයින් බලවත් වූ ලෝභ මූල අකුසල් සිත් අට ඇති වෙයි. ඒ මෙසේය.

ත. ද. ම. ජ. ජ. ජ. ජ. ජ. ජ. ජ. ත. ත.
ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo, ooo,

මෙහි මනොද්වාරාවජ්ජන සිත ඉහත දක්වූ කුසලයන් අරමුණු කොට ඇතිව බිඳුනාට පසු ලෝභ මූල අකුසල් සිත් අටෙන් එකක් ජවන් වශයෙන් උපදියි. එය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයේදී දක්වූවාට වඩා ගරු කොට ගැණීම් වශයෙන් ඇති වූ බොහෝ විපාක දෙන අකුශලයකි. එහෙයින් කුශලයෙහි නමත් ගරු කොට අරමුණු කරවා ගැණීමෙ ශක්තිය ආරම්මණාධිපති පච්චයයි.

කුසලය ගරු කොට අරමුණු වීමෙන් ආස්වාදනය කිරීම් ආදී වශයෙන් ඇතිවන අකුසල් **පච්චයුප්පන්න ය.**

සිල් සමාදන්වීම් ආදී වශයෙන් ලැබෙන කුසල්හිද පෙර කළ කුසල්හි ද ධ්‍යාන කුසල්හි ද ඇති අධිපති ශක්තිය උපකාරවීමෙන් ලෝභ දිට්ඨි සහගත අකුසල් අට උපදනා බව වටහා ගත යුතුය. විචිකිච්ඡා උද්ධච්ච දෝමනස්ස අකුසලයක් යමක් ගරු කොට නොගන්නා බැවින් මෙහි නො ලැබේ.

3. කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

කුශලය අබ්‍යාකතයනට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආරම්මණාධිපති: අරමුණු කරවා ගැණීමේ අධිපති ශක්තිය යි.

අනුවාදය:

අරහා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති.

රහතන් වහන්සේ මාර්ගයෙන් නැගී මාර්ග සිත - ගරු කොට මෙනෙහි කරයි.

අරහත් මාර්ග සිත කුශලයන් එය ගරු කොට ගෙණෙනනී කාරණ ඥාණයුක්ත කාමාවචර ක්‍රිය සිත අත්‍යාකාලයකි ගරු කොට අරමුණු කිරීම වශයෙන් උපදනා බව පමණක් මෙහි වෙනස යි.

සහජාතාධිපති: එක්ව ඉපදීමේ අධිපති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය.

අනුවාදය:

කුසලාධිපති – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් සිත්හි යෙදෙන ඡන්ද, චිත්ත, විරිය, වීමංසා, යන අධිපති සතර දෙන එම කුසල් සිත් හා එක්ව උපදින චිත්තජ රූපවලට පහළවීමට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ. කුසල් සිත්හි යෙදුන සතර අධිපති පච්චය යි. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප **පච්ච යුප්පන්න යි.**

4. කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලය – කුසලයට ද අබ්‍යාකතයට ද පහළවීමට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අනුවාදය:

කුසලාධිපති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච – රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් සිත්හි අධිපති වශයෙන් යෙදෙන ඡන්ද, චිත්ත, විරිය, විමංසාවන් එම කුසල් සිතට හා චේතසිකයන්ට ද එයින් උපදනා අබ්‍යාකතවූ රූප යන්ටද අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි කුසල චිත්ත වීථියක ජවනයක් ගෙණ එම ජවනයෙහි යෙදෙන අධිපති ධර්මය ඉතිරි චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා සිත උපදින විටම පහළ වන චිත්තජ රූපයනට ද අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වන බව සැලකිය යුතු ය. මෙසේ ගරුකොට අරමුණු කිරීම් වශයෙන් හා එක සිත්හි එකවර ඉපදීම් වශයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නිසාද නාම රූපයන් පහළ වන බව දැන එබඳු ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් නැති කිරීමෙන් නො උපදින බව දැන විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සැප ලබත්වා!

15

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසල් අධිපති කොට අකුසල් ඇතිවීම

අධිපතිපච්චය 3.

වි: 5. "අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො."

අකුසලයක් තවත් අකුසලයක පහළවීමට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආරම්මණ අධිපති – සහජාත අධිපතිය යි. එය දෙකට බෙදේ.

ආරම්මණ අධිපති :

අනුවාදය :

රාගං – ගරුං කත්වා අස්සාදෙති. අභිනන්දති තං ගරුංකත්වා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

දිට්ඨිං – ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

රාගය ගරු කොට මිහිරි ලෙස ආස්වාදනය ප්‍රිතවීම කෙරේ. එය ගරු කොට රාගය උපදී යි. දිට්ඨිය උපදී යි.

මෙහි රාගය යනුවෙන් ලෝභ මූල අකුසල් අටම ගැණේ දිට්ඨි යනුවෙන් දිට්ඨිය යෙදෙන ලෝභ මූල අකුසල් ගැණේ.

තමන්ගේ සිත්හි හෝ අනුන්ගේ සිත්හි පහළවූ ලෝභ මූල අකුසල් සිතක් ගරුකොට රස විඳීම

වශයෙන් ආස්වාදනය කරණ කල්හි ලෝභ මූල සෝමනස්ස සහගත සිත් 4 ට ද, හුගක් සතුටු වන කල්හි හෙවත් දිට්ඨි වශයෙන් ආත්මාභිනන්දනය කරණ කල්හි ලෝභ මූල දිට්ඨියෙන් යුක්ත සිත් 4ට ද ආරම්මණාධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ කොටසෙන් ලෝභ මූල අකුසල් අට ලෝභ මූල අකුසල් අටට ආරම්මණාධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ යි.

අරමුණෙහි ඇලී ගැණීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ ලෝභයයි. අරමුණෙහි වැරදි වශයෙන් දැකීම දිට්ඨි යයි

ද්වේෂය හා මෝහය කිසිවක් ගරු කොට නොගණී යි. ද්වේෂය චණ්ඩ ගතිය නිසා ද මෝහය මූලා ගතිය නිසා ද ගරුකොට නොගණීයි. එම නිසා අකුසල් හී ඇති අරමුණුකරවා ගැණීමේ අධිපති ශක්තිය උපකාර කොටගෙණ ද්වේස මූල සිත් පහළ නොවේ ලෝභ මූල අකුසල් හි අරමුණු කරවා ගැණීමේ අධිපති ශක්තිය පච්චය යි.

ඒවා ගරු වශයෙන් අරමුණුකොට උපදනා ලෝභමූල අකුසල් අට ම පච්චයුප්පන්න යි.

සහජාතාධිපති.

"අකුසලාධිපති - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං අධි-
පති පච්චයෙන පච්චයො"

එක්ව උපදනා අධිපතියෙහි අකුසල් සිත්වල යෙදෙන ඡන්ද චිත්ත, විරිය, යන අධිපති තුණ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ. වීමංසාධිපති යන ප්‍රඥව අකුසල් සිත්වල නොයෙදේ.

විජ්ය:

6. "අකුසලෝ ධම්මෝ – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයෝ."

අකුසලය අබ්‍යාකතයට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

"සහජාතාධිපති" සහජාතාධිපතිය පමණ යි.

අනුවාදය:

"අකුසලාධිපති" – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයෝ"

අකුසල් අධිපති තුණ: එක්ව යෙදෙන සිතින් හටගන්නා වූ රූපවලට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ. එහි ඡන්ද, චිත්ත, විරිය, යන අකුසල් අධිපතීන් පච්චයයි. සිතින් හටගන්නා රූප පඨවි – ආපෝ, තෙජෝ, වායෝ, වණ්ණ, ගන්ධ රස, ඕජා යන අටක් සමග කාය විඤ්ඤත්ති, වචී විඤ්ඤත්ති, සද්ද, ලහුතා මුදුතා කම්මඤ්ඤතා යන රූපයෝය. ඒවා පච්චයුප්පන්නය.

වි – 7. අකුසලෝ ධම්මෝ – අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයෝ.

අකුසලය අකුසලයට හා අබ්‍යාකතයට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සහජාතාධිපති – සහජාතාධිපතිය පමණ යි.

අ – 7. අකුසලාධිපති – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයෝ"

අකුසල් අධිපති තුණ එක්ව යෙදෙන සිතට චෛතසිකවලට හා සිතින් උපදනා රූපවලට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ. අකුසල් අධිපති තුණ පච්චය යි. එකට උපදින චිත්ත චෛතසික රූප පච්චයුප්පන්න යි.

8. වී – අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස, ධම්මස්ස
අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතය අබ්‍යාකතයට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අබ්‍යාකත යනු විස්තර කරණ ලදි.

ආරම්මණාධිපති, සහජාධිපති කියා දෙයාකාර ය.

ආරම්මණාධිපති ය :

8. අ – අරහා ඵලං – ගරුංකත්වා පච්චවෙක්ඛති
" නිබ්බාණං " "

නිබ්බාණං – ඵලස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

රහතන් වහන්සේ අරහත් ඵලසිත ගරුකොට නැවත මෙනෙහි කරයි. ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කර යි නිවණ ගරුකොට නැවත මෙනෙහි කරයි.

නිවණ ඵලසිත් සතරට ආරම්මණවීමේ අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි රහතන් වහන්සේ ඵලසිත හා නිවණ නැවත මෙනෙහි කරණ ඤාණයෙන් යුතු කාමාවචර කිරිය සිත්ද නිවණ අරමුණු කරණ සෝවාන් ආදී ඵලසිත් සතර ද, ගැණේ ඒ සිත් පච්චයුප්පන්නය. ඵලසිත් හා නිවණ පච්චයයි. සහජාතාධිපතිය වේ.

"විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා අධිපති - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය සිත්හි යෙදෙන ඡන්දාදී සතර අධිපතීන් (පච්චය) එකට උපදින සිත් හා චෛතසික වලටද සිතින් උපදනා රූපවලටද (පච්චයුප්පන්න) අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

9. වී: අබ්‍යාකතො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතය කුසලයට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආරම්මණාධිපති - ආරම්මණාධිපති පමණ යි.

9. අ: "සෙක්ඛා ඵලං - ගරුංකත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති

සෙක්ඛා නිබ්බානං-ගරුංකත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

නිබ්බානං - ගොත්‍රභුස්ස, වෝදානස්ස, මග්ගස්ස, අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

ශේඛයන් වහන්සේ ඵල සිත ගරු කොට නැවත නැවත බලයි.

නිවණ ගරුකොට නැවත නැවත බලයි.

නිවණ ගෝත්‍ර භූ - වෝදාන, මාර්ග යන කුසල් වලට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි සෝවාන් සකෘදාගාමි අනාගාමීන් වහන්සේලා ඵලසිත් හා නිවණ (පච්චය) ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරණ කාමාවචර ඥානයුක්ත කුසල් සිත් ද (පච්චයුප්පන්න) නිවණ (පච්චය) කෙළින්ම අරමුණු කරණ ගෝත්‍රභූ වෝදාන, මාර්ග, කුසල් සිත්ද (පච්චයුප්පන්න) ගැනේ.

10. වි: අබ්‍යාකතො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතය - අකුසලයට අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වේ

ආරම්මණාධිපති - ආරම්මණාධිපතිය පමණයි.

''චක්ඛුං - ගරුංකත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

සොතං, ඝාණං ජිව්හං, කායං

රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ - ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති,

තං ගරුං කත්වා රාගො, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

ඇස ගරුකොට ගෙණ මිහිරි ලෙස රස විඳියි. සතුටු වෙයි. කණ, නාසය, දිව, සරීරය රූප, සද්ද ගන්ධ, රස ඵොට්ඨබ්බයන්ද විපාක කිරිය සිත්ද ගරු කොට රස විඳියි. සතුටුවෙයි. රාගය, දිට්ඨිය උපදවයි. මෙහි ඇස ආදී අබ්‍යාකතයන් (පච්චය) ගරු කොට අරමුණු කිරීමෙන් ලෝභමූල සිත් අට (පච්චයුප්පන්න) ලැබේ.

මෙසේ අධිපති ප්‍රත්‍යය ආරම්මණ සහජාත වශයෙන් දෙකට බෙදුනේ කුසලො කුසලස්ස ආදී පදවාර දහයකින් යුක්තය.

නාම රූපයන්ගේ පහළවීමට අධිපති ශක්තිය ප්‍රත්‍යවන අයුරු සලකා එම ප්‍රත්‍යයාගේ බිඳීමෙන් එම නාම රූපයන්ගේ අභාවය දූන විදශීනා වඩා උතුම් නිවන් සැප ලබත්වා.

16

කුසලයන්ට අනතුරුව කුසල් පහළවීම.

අනන්තරපච්චය.

පාඨය:

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො”

කුසලයක් තවත් කුසලයක පහළවීමට අනන්තර ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාරවේ.

අන්තර: “අන්තරය තීති අන්තරං”

දෙකක් මැද සිට ඒ දෙක වෙන් කරණ එකට “අන්තර” යැයි කියනු ලැබේ. අතර ඇති යන තේරුමයි.

අනන්තර: “නත්ථි අන්තරං එතස්සාති අනන්තරං”

එබඳු අතර ඇති දෙයක් මෙයට නැත්තේ යනු අනන්තර නම්වේ.

දිනපතා අපි නොයෙක් කටයුතුවල යෙදෙමු. එකකට එකක් වෙනස් වූ ද නොගැලපෙන්නා වූ ද කටයුතු රාශියක් එක අයෙකු විසින් එක දිනකදී එක පැයකදී කරණු ලැබේ. මෙසේ විවිධ වූ ක්‍රියාවල යෙදෙන සිත් අවුල් නොවී පැවතීමට එක්තරා නියමයකට අනුව සිත් පහළවිය යුතුය. නියමයක් නැති තැන අවුලකි. සිත පිළිබඳ වූ ඒ නියමය පිටස්තර කෙනෙකුන් විසින් කරණ ලද්දක් නොවේ. සිත විසින් කර ගන්නා ලද්දෙකි. ස්වයං සිද්ධය.

සිතක් උපදෙයි. පවතියි. බිඳෙයි. ඊට පසු අසවල් විදියේ සිතක් පහළවිය යුතුයැයි නියම

කිරීමේ එක්තරා ශක්තියක් එම සිත සතුය. එම නියම සිත හැර අතරට වෙන සිතක් පහළ නොවේ. එසේ අතරට වෙන සිතක් පහළ නොවී සිතෙහි නියමයට අනුව සිත් පහළවීමේ එක්තරා බලයක් තිබේ.

එම බලය පවත්නේ පළමුව පහළ වූ සිතෙහිය. ඒ පළමු පහළ වූ සිතට ත්, එම සිත නියම කරණ ඊළඟට පහළ විය යුතු සිතටත් අතරට වෙන සිතක් පහළවීමට නොදෙන ශක්තිය අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි. එම ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ඇති කරන්නේ පළමු පහළවූ සිත යි. එහෙයින් එම පළමු සිත අනන්තර ප්‍රත්‍යය යි ඒ එක්කම උපදනා සිත පච්චයුප්පන්නය යි.

පළමු තිලයක සිටි තැනැත්තා තමාගෙන් පසු එම තිලයට අසවලා පත් කළ යුතුය යි නම් කරන්නාක් මෙනි. එසේ තමනුත් තමනට වුවමනා එක්කෙනාත් අතරට අනිකෙකු පත්වීමට නොදෙන ශක්තිය පළමුව තිලයේ සිටි තැනැත්තාට තිබේ නම් අනන්තර ප්‍රත්‍යය ද එබඳු ය.

ඉපදීම ජීවත්වීම මැරීම නැවත ඉපදීම සිදු-වන්නේද මේ පළමු පළමු උපන් සිත්වල ඊළඟට ඊළඟට අසවල් අසවල් සිත් පහළ විය යුතුයැ යි ඇති නියමයන්ට අනුවය. එසේ කුසල, අකුසල, විපාක, කිරිය යන සිත්වල ඇති අනන්තර ප්‍රත්‍ය-ශක්තීන් අතුරෙන් කුසල පදවාරය පළමු දක්වේ.

අනුවාදය:

> ''පුරිමා පුරිමා කුසලාඛන්ධා - පච්ඡිමාන පච්ඡිමානං
> කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන
> පච්චයො''

පළමු පළමු කුසල් කඳු (වෙදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර විඤ්ඤාණ) පසුව පසුව පහළ වන කුසලස්කන්ධයන්ට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

මෙහි පළමු පළමුව පහළ වූ කුසලජ්ජවනයෝ නම් කුසල විත්ත වීථින්හි පහළවන සත්වන ජවනය හැර මුල් මුල් ජවන් සිත්ය. සත්වන ජවනයෙන් පසු නියතයෙන් විපාක සිතක් මිස කුසලයක් පහළ කිරීමේ ශක්තියක් නැත. එහෙයින් අන්තිම කුසල ජවනය හැර ඉතිරි කුසල ජවනයෝ පසුව පසුව පහළ වන කුසලයන්ට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වෙති

පළමු ජවනය හැර ඉතිරි කුසල ජවන් හය අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබන පච්චයුප්පන්නය. මෙසේ භූමි භේදයක් නොමැතිව කුශලයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය වදාරණ සේක්,

අනුලෝමං – ගොත්‍රභුස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො

අනුලෝමං – වොදානස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො

ගොත්‍රභු – මග්ගස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො

වොදානං – මග්ගස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අනුලෝමං: සංස්කාර (නාමරූප) අනිත්‍යාදී අරමුණු කරණ අනුලෝම ඥානය කරණ ඥාන-සම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචර මහා කුසල් (4) සතර නිවණ අරමුණු කරණ ගොත්‍රභු ඥානය කරණ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත මහා කුසල් 4 ට අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාරවේ. එම අනුලෝම ඥානය කරණ මහා කුසල් 4, නිවණ අරමුණු කරණ වෝදාන (පිරිසිදු බව) ඥානය කරණ මහා කුසල් 4 ට අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

නිවණ අරමුණු කරණ ගොත්‍රභූ වශයෙන් යෙදෙන මහා කුසල් ඤාණ සම්පයුක්ත 4, නිවණ අරමුණු කරණ සෝවාන් මාර්ග සිතටද අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

නිවණ අරමුණු කරණ වෝදාන වශයෙන් යෙදෙන ඤාණ සම්පයුක්ත සිත් 4, උපරිම මාර්ග තුණට (සකෘදාගාමි, අනාගාමි, අරහත්ත) අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

අනුලෝම සිත නාම රූපයන් අරමුණු කරයි. ගොත්‍රභූ වෝදාන සිත් නිවණ අරමුණු කරයි. අරමුණුවල වෙනස් වීම බාධාවක් නොවන බවට එය විශේෂයෙන් දක්වන ලදී.

ගොත්‍රභූ වෝදාන සිත් ලෞකිකය. මාර්ග සිත් ලෝකෝත්තරය, භූමිභේදය අනන්තර ප්‍රත්‍යයට බාධා නොවන බවට එය විශේෂයෙන් දක්වන ලදී.

මෙහි අනන්තර පච්චය වශයෙන් ලෞකික කුසල් 17 ගැණේ. පළමු කුසල ජවනය හැර පසු පසුව උපදනා ජවන් වශයෙන් ලෞකික ලෝකෝත්තර කුසල් 21 පච්චයුප්පන්නය.

මෙසේ කුසලයක් කුසලයකට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වන බව සලකා ප්‍රත්‍යශක්තිය බිඳීමෙන් ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් උපදනා ධර්මයන්ගේ අනිත්‍ය බව සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා

17

කුසලයන්ට අනතුරුව අව්‍යාකෘතයන් පහළ වීම.

අනන්තරපච්චය (2)

වි 2. "කුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො."

කුසලයක් අබ්‍යාකත ස්වභාවයක පහළවීමට අනන්තර ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාරවේ. මෙහි කුසල යනුවෙන් කාම, රූප, අරූප, ලොකොත්තර කුසල් ගණු ලැබේ.

අබ්‍යාකත යනුවෙන් කුසලයන්ට අනතුරුව පහළවන තදාලම්බණ, භවංග, ඵල, සමාපත්ති ගණු ලැබේ. (කුසල – අබ්‍යාකත ආදී වචන පළමු දෙසුම් වල විස්තර කොට ඇත.)

අනුවාදය:

"කුසලං – වුට්ඨානස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො"

මග්ගො – ඵලස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අනුලොමං – සෙක්ඛාය ඵල සමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා යතන කුසලං – ඵලසමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො"

කුසලං – වුට්ඨානස්ස යන මෙහි ලෞකික කුසල් 17, ජවන් වශයෙන් පහළවීමේදී අන්තිම ජවනය ගැණේ. එහි ඇති අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය වුට්ඨානස්ස;

යනුවෙන් තදාලම්බණ භවංග විපාක සිත් යන අබ්‍යාකත පච්චයුප්පන්නයන්ට පහළවීමට උපකාරවේ. කුසල ජවනයෙන් නැගිටීම මිදීම මෙහි වුට්ඨාන නාමයෙන් ගැණේ. මෙහි කාමාවචර කුසල් සිත් කෙරෙන් තදාලම්බණ භවංග දෙකම ඇතිවේ. මහද්ගත සිත් කෙරෙන් භවංග පමණක් ඇතිවේ.

මග්ගො - ඵලස්ස යන පාඨ්හි මාර්ග සිත් සතර ඵල සිත් සතරට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. මාර්ග කුසල් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝය ඵල සිත් පච්චයුප්පන්නය. මේ ලෝකෝත්තර විපාක (ඵල) සිත් වනාහි ජවන වීථියටම ඇතුළත් හෙයින් වුට්ඨාන නාමයෙන් නොගන්නා ලදී. මාර්ග සිත එක්කම නිවන් අරමුණ කරමින් මාර්ග සිත හා සමානවම ඵලසිත් පහළවේ.

ඒ මෙසේය;

සෝතාපත්ති මග්ගවීථිය.

ත භවංග චලන	ද භවංග උපච්ඡේද	මනෝද්වාරාවර්ජන	පරිකර්ම	උපචාර	අනුලෝම	ගෝත්‍රභූ	මග්ග	ඵල	ඵල	භවංග	භවංග
ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo

මෙහි උපචාර, අනුලෝම, ගොත්‍රභූ, මග්ග යන කුසලයන්ට ඒ ඒ සිත්වලට මුළින් තිබෙන කුසල් අනන්තර ප්‍රත්‍යයය වන සැටි ගතවූ පට්ඨාන දේශනාවේ දක්වා ඇත.

මග්ග සිත ඵල සිතට අනන්තර ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වන අයුරු මෙම චිත්තවීථිය ඉගෙණීමෙන් දත යුතුය. මාර්ග ජවනය එක්සම ඵල ජවන් දෙකක් පහළවී භවංගය ඇතිවේ මග්ග සිත් පච්චයෝය. ඵලසිත් පච්චයුප්පන්නයෝය.

අනුලෝමං – සෙක්ඛාය ඵල සමාපත්තියා යන මෙහි අනුලෝම සමාපත්ති චිත්ත වීථියේ උපචාර අනුලෝම, ගෝත්‍රභූ යන සිත් තුණම අනුලෝම නාම යෙන් ගන්නා ලද නමුදු එහි අවසන් අනුලෝමය හෙවත් ගොත්‍රභූ හෝ වෝදාන සිත සේඛ පුද්ගලයන් වහන්සේගේ ඵල සිතට ඵල සමාපත්තියට සමවැදීමට අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

නිරෝධා වුට්ඨහන්තස්ස යන මෙහි අනාගාමි සේඛයන් වහන්සේ නිරොධ සමාපත්තියට සමවැදී එයින් නැගී සිටීමේදී පළමුව ඇතිවන්නේ ඵල සිතයි. නිරෝධ සමාපත්තියට සම වැදුණේ නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන, කුසල් සිත නිරුද්ධ වීමෙනි. එහෙයින් නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන කුසල්සිත නිරෝධයෙන් පසු මෙහි අනාගාමීන් වහන්සේට ලැබෙන ඵල සිතට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

නිරෝධයට සමවදිනු කැමැති ධ්‍යානලාභී අනාගාමී උතුමා පළමු ධ්‍යානයට සමවැද නැගී විදර්ශනා වඩයි. මෙසේ ධ්‍යානයන්ට සමවැද විදර්ශනා වඩා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවැද එයින් නැගී පූර්වකෘත්‍ය යන් කොට භවංග චලන උපච්ඡේද ගිය පසු ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලය අරමුණු කොට මනොද්වා රාවර්ජනය උපචාර, අනුලෝම, ගොත්‍රභූ, බිඳී, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා යතන කුසල් සිත දෙවරක් ඉපද බිඳේ. එතැනින් නිරෝධයට සමවැදුනේ වේ. සියලු සිත් හා චිත්තජරූපයන් නිරුද්ධ වූයේ වේ. අධිෂ්ඨා නයට අනුව නැගී සිටින්නේ අනාගාමී ඵල සිත උපදනේය.

අනාගාමි

නිරොධ සමාපත්ති විථිය.

						නෙවසඤ්ඤා-සි	නෙවසඤ්ඤා-සි	නිරොධ සමවත	අනාගාමිඵලසි		
ත	ද	ම	උ	අ	ගො	ඣා	ඣා		ඵ	භ	භ
000	000	000	000	000	000	000	000		000	000	000

මෙහි නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනයට පසු නිරොධ සමවත බවත් එයින් නැගීමේදී අනාගාමි ඵල සිත එක්වරක් ඉපිද නිරුධ වේ.

මෙහි අධිෂ්ඨානය අනුව නිරොධයට සමවැදී, ගතවන කාලසීමාව අනන්තර ප්‍රත්‍යයට බාධාවක් නොවේ.

වි – 3 අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අ – පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛන්ධා – පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් අකුසලයකට අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර වේ. පළමු, පළමු අකුසල්, පසු, පසු අකුසලයන්ට අනන්තර ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අකුසල් ජවන් දෙලොස අවසාන ජවනය හැර අනන්තර පච්චයෝය.

මුල් ජවනය හැර පච්චයුප්පන්නයෝය.

වි – 4. අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

4 අකුසලං – වුට්ඨානස්ස අනන්තර පච්චයේන පච්චයො.

අකුසල් ජවන් දෙලොස තදාලම්බණ භවංග අබ්‍යාකෘතයන්ට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙසේ කුසලයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලැබීමෙන් අබ්‍යාකෘතයන්ද, අකුශලයන් අකුශලයන්ට හා අබ්‍යාකෘතයන්ට දැයි ඒ ඒ නාම ධර්මයන් සම්බන්ධව පහළ වන ප්‍රත්‍ය ශක්ති දැන සියලු සංස්කාරයෝ ප්‍රත්‍ය ධර්ම බලයෙන්ම ඇතිවන බවත්, එම බලය නැති වීමෙන් නැතිවන බවත් සලකා විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

18

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අව්‍යාකතයන්ට අනතුරුව අව්‍යාකතයන් පහළවීම.

අනන්තරපච්චය (3)

පී: 5. "අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො"

අව්‍යාකෘත ධර්මය අව්‍යාකෘත ධර්මයාගේ පහළ වීමට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහිදී අනන්තර ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ තවදුරටත් හැඳින්වීමක් කළ යුතුව ඇත.

ඉපදෙමින් මැරෙමින් දිගට සසර ගමන් කිරීම එම ගමන නැවතීම හෙවත් රහතන් වහන්සේගේ චුතවීම දක්වා සත්ත්වයා පිළිබඳව පැවැත්ම සිදුවන ආකාරය හොඳින් දැන ගැණීමට අනන්තර ප්‍රත්‍යය පිළිබඳව මනා වැටහීමක් ඇතිකර ගත යුතුය.

මෙය කොටස් සතරකට බෙදිය හැකිය.

(1) කුසල අනන්තර ප්‍රත්‍යය – කාමාවචර, රූපාවචර, අරූපා වචර, ලෝකෝත්තරයැයි සතර කොටසකට බෙදේ.

(2) අකුසල අනන්තර ප්‍රත්‍යය – කාමාවචර,

(3) විපාක අනන්තර ප්‍රත්‍යය – ඉහත සඳහන් සතර භූමියටම අයිතිය.

(4) කිරිය අනන්තර ප්‍රත්‍යය – කාම රූප අරූප යන කොටස් තුනට බෙදේ.

කුසලයන්ට අනතුරුව කුසල් හා අව්‍යාකෘතයන්ද, අකුසලයන්ට අනතුරුව අකුසල් හා අව්‍යාකෘතයන්ද පහළ වන අයුරු පසුගිය ශීර්ෂයන්වලින් පැහැදිලිය. අව්‍යාකෘතයන්ට අනතුරුව අව්‍යාකෘතයන්ගේ පහළ වීම ද පැහැදිලි වෙයි.

ජීවත්වන හැම දෙනාටම පිළිබඳව සැලකිය යුත්තේ කුසල් අකුසල් වලට වඩා විපාක සිත් බෙහෙයකින් පහළ වන බවයි.

මහජනයා අතරද, "උරුමේ අරන් කරුමේ ගෙවනවා විනා" යනාදි ජන කවිවල සඳහන් වන්නේ "කරුමේ ගෙවනවා" යනුවෙන් කරුම විපාක ගෙවන බවයි. උත්පත්තියේ සිට ප්‍රතිසන්ධි විපාකය භවංග විපාකයටද, එය ඊළඟ භවංගයට දැයි මෙසේ දිගට පවත්නා භවංග සන්තතිය ද යම්බඳු ප්‍රතිසන්ධි විපාකයක් පහළ වූයේ නම් එබඳු භවංගයක් වැඩ කරණ බවද, එම භවංගය ආවජ්ජනාදී සිත්වලට ද අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර ද වේ.

අනුවාදය:

> "පුරිමා පුරිමා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා – පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියා බ්‍යාකතානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො."

පළමු පළමු විපාක (අර්හත් චුතිය හැර) හා කිරිය සිත් පසුව පසුව පහළ වන විපාක (අර්හත්චුතිය සමග) කිරිය සිත්වලට අනන්තර ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ.

(1) භවංගං – ආවජ්ජනාය අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

(2) කිරියං – වුට්ඨානස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

(3) අරහතො අනුලොමං – ඵල සමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

(4) නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස – නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කිරියං – ඵල සමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

(1) භවංග සිත ආවර්ජන සිතට අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සඤ්චස්කන්ධයම පවත්නා භූමිත්හි භවංග උපච්ඡේද 15 ක (මහාවිපාක 8, කුසල අහේතුක විපාක 1, අකුසල විපාක 1, රූප විපාක 5, 15) පඤ්චද්වාරාවර්ජන මනොද්වාරාවර්ජන දෙසිතට අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. අරූප භවංග උපච්ඡේද සිත මනොද්වාරාවර්ජනයට අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලබාදෙයි. (අරූප භවයෙහි පඤ්චද්වාරයක් නැත.)

(2) ආවර්ජන දෙක හැර ඉතිරි කිරිය සිත් 18 වෙහි අන්තිම ජවනය හා වොත්ථපන කිරිය සිතද තදාලම්බණ හා භවංග විපාක සිත්වලට අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. ජවන් කෘත්‍ය කරණ කාම සහේතුක කිරිය 8, හසිතොත්පාදය 1, රූප අරූප කිරිය 9 යන සිත් 18 න් යම් සිතක් අරහත් සන්තානයේ ජවන් වශයෙන් පහළ වූ පසු එම අවසන් සිතට අනතුරුව ද වොත්ථපන සිතට අනතුරුව ද තදාලම්බන භවංග සිත් පහළ වේ එම තදාලම්බන භවංග කිරිය ජවනයන් ගෙන් නැගිටීමට මිදීමට හේතු වූ හෙයින් වුට්ඨාන නම් වේ. ඒවාට අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබුණේ එම කිරිය සිත් වලිනි. එම කිරිය සිත් අනන්තර පච්චයය. තදාලම්බණ භවංගයන් පච්චයුප්පන්නය.

(3) රහතන් වහන්සේගේ අනුලෝම සිත ඵල සමාපත්තියට අනන්තර ප්‍රත්‍යය වේ. ඥානයුක්ත මහා ක්‍රියා සතරෙන් එකක් අනුලෝම විපස්සනා ජවන (උපචාර, අනුලෝම, ගොත්‍රභූ) වශයෙන් රහතන් වහන්සේට උපදී. ගොත්‍රභූ අනුලෝමය අරහත් ඵල සමාපත්තියට අනන්තර ප්‍රත්‍යශක්තිය ලබාදෙයි. පසුගිය පට්ඨාන දේශනාවේ සෙබ අනුලෝම කුසලයයි. මෙහි අරහත් කිරිය අබ්‍යාකතයකි. ඵල සිත් විපාක අව්‍යාකෘතය. පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසුය.

(4) රහතන් වහන්සේ නිරෝධ සමවතින් නැගී සිටීමේ දී ඇතිවන ඵල සිතට නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා යතන කිරිය සිතෙහි අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලැබේ. පසුගිය දේශනාවේ නිරෝධ සමාපත්ති වීථිය බැලීමෙන් මෙය පහසුවෙන් අවබෝධ වේ. රහතන් වහන්සේ පිළිබඳ හෙයින් මෙහි නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා යතන කිරිය සිත අනන්තර පච්චය ලෙසද අරහත් ඵල සිත පච්චයුප්පන්නය ලෙසද ගත යුතුය.

පි: 6 අබ්‍යාකතො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර
පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතය කුසලයට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අනුවාදය:

"ආවජ්ජනා – කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්ච
යෙන පච්චයො.

වොත්ථපන, මනොද්වාරාවජ්ජන සිත් කුසලස්කන්ධයන්ට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙය ඉතා පහසුය. කුසල ජවන පඤ්චද්වාර වීථීන්හි හා මනොද්වාර වීථීන්හි පහළවීමේදී අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය මේ ආවජ්ජනයන් ගෙන් ලැබේ.

7. අබ්‍යාකතො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘතය අකුසල් වලට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආවජ්ජනා – අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්ච යෙන පච්චයො

ඉහත කියන ලද ආවර්ජනය අකුසල් ජවන් 12 ට අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි වාර සතක් දක්වන ලද නමුදු තවත් බොහෝ වාර ඇති බව අටුවාවෙහි සඳහන්ය.

සමනන්තර ප්‍රත්‍යයද අනන්තර ප්‍රත්‍යය හා සමය. දෙකක් ලෙස වදාළේ නැති වන සිත පරම්පරාව නොසිඳෙන සේ තව සිතෙක පහළ වීමට උපකාරවීම අනන්තර ප්‍රත්‍යය යි. පච්චයුප්පන්නය වූ දෙවන සිත තැනට සුදුසු එකක් ලෙස පහළවීමට උපකාරවීම සමනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය හෙයිනි.

පරලොව යන තැනැත්තා මෙලොවින් කිසිවක් ගෙණ නොයයි එහෙත් උපදින්නේ වෙන කෙණෙක් නොවෙයි එසේ වීමට ලැබුණු එකම ශක්තිය චුති සිතෙහි ඇති අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියයි.

රහතන් වහන්සේගේ චුති සිතේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නැත. එහෙයින් ප්‍රතිසන්ධියක් නැත. මෙසේ සසර ඉවර වන තුරු අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සියලු චිත්ත චෛතසිකයන් පිළිබඳව බල බවත්නා අයුරු සලකා සියලු සංස්කාරයෝ ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්ම බලයෙන් ඇති වෙමින් නැති වන්නාහු යයි විදර්ශනා නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

19

නමො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

කුසල් එක්ව කුසල් ඉපදීම.

විෂය:

1. කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් (කුශලස්වභාවයක්) තවත් කුසලයකගේ පහළ වීමට සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සහජාත "එකට උපන්" යන අදහසයි.

"පච්චයුප්පන්නෙන සහජායතීති සහජාතො"

පච්චයෙන් උපදින්නවුන් සමග එක්ව, එකවරම, උපදීනු යි සහජාත නම් වේ.

"සහජාතො හුත්වා පච්චයො සහජාත පච්චයො"

සහජාතව උපකාරවීම, එක්ව ඉපදීමේ බලයම සහජාත ප්‍රත්‍යය යි.

ලෝකයත් ලෞකිකයාත් (ලෝකයෙහි වූවනුත්) පිළිබඳ හොඳ දැනීමක් ලබා ගැණීමට සහජාත ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් ඇතිවිය යුතුය. උපදිතොත් පහළවෙතොත් එකටම එකවරම මිස වෙන් වෙන්ව නොඋපදින නොපහළ වන දේවල් සමූහයකි ලෝකය.

ශතාපෙණත එහෙත් (ජීවිත්) ජීවත් වන්නවුන් විසින් සිතන, කියන, කරණ, කරවන ගතියක් ජීවත් වීමක් ඇති ස්වභාව සමූහයක් සිත්, චේතසික, නාම යෙන් හැඳින්වේ. එම සිත් හා චෛතසිකත් එක්වම මිස වෙන වෙනම පහළවීමේ ශක්තියක් ඒවාට නැත.

තනිව ඉපදීමේ ශක්තියක් හටගන්නා කිසිම දෙයෙක සවභාවයෙක නැත. තමනුත් ඉපදෙමින් තවත් දේවලුත් ඒ සමග ම ඉපදවීමට ශක්තියක් ඉපදෙන හෙවත් හටගන්නා සෑම දේකම, සවභාවයෙකම ඇත. මෙසේ සමග උපදින දේවලුත් උපදවාගෙණ යමක් උපදී නම් එහි සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ඇත. එය සහජාත ප්‍රත්‍යය යි.

මෙයින් තේරුම් ගතයුතු කරුණක් නම් ලෝකයේත් සත්ත්වයාගේත් හට ගැණිම හා පැවැත්ම සමූහ වශයෙන් බව යි. විනාශය ත් එසේම ය.

එසේ සමූහ වශයෙන් එකට එක්වර උපදින (ධර්මයන්) සවභාවයන් එක එක අනින් අනින් එකට පහළ වීමට එක්ව ඉපදීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

1. අනුවාදය:

කුසලො එකොඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් එක කොටසක් - කුසල් කොටස් තුණකට සහජාත ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ. කුසල් කොටස් තුණක් එකකට ද, කුසල් කොටස් දෙකක් දෙකකට ද සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

සිතක් පහළ වන විට එම සිතෙහි පහළවන ගති විශේෂයක් චෛතසික නමින් පහළ වෙයි. සිත උපදින්නේ යම් කිසි රූපාදී අරමුණක් ගණිමිනි.

ඇතැම් රූපාදී අරමුණකට වඩා ඇතැම් අරමුණක වඩා ඇලෙන ගතියක් හෝ සිතෙන ගතියක් ඇති වේ.

එසේම සිත එය හා හමුවන ගතියක් සිතට සැප දුන් ආදී ගතියක් එය සිතෙහි ඇඳෙන ගතියක් ආදී මේ ගතිවලට චෛතසිකයයි කියනු ලැබේ.

එම චෛතසික වේදනා, සඤ්ඤා, සඞ්ඛාර යැයි කොටස් තුණකට බෙදේ. සිත විඤ්ඤාණක්ඛන්ධය යි. මේ වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන කොටස් සතරින් එකක් අනිත් තුණට එක්ව ඉපදීමේ බලය තමනු ත් උපදිමින් අනිත් කොටසු ත් උපදවමින් ක්‍රියා කෙරේ. අනිත් කොටස් තුණෙහි ත් ඇති එක්ව ඉපදීමේ ශක්තිය තමනු ත් ඉපදෙමින් අනික ත් උපදවමින් ක්‍රියා කරයි.

වේදනා ස්කන්ධය උපදින්නේ සඤ්ඤා, සංඛාර විඤ්ඤාණස්කන්ධයනු ත් උපදවා ගෙණ ය. එහෙතදී වේදනාස්කන්ධයෙහි සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ක්‍රියා කාරී වීමෙන් අනිත් කඳු තුණ පහළ වූ හෙයින් ඒ තුණ පච්චයුප්පන්නයෝය. මෙසේ ඔවුනොවුන් පච්චය හා පච්චයුප්පන්න වන බව සැලකිය යුතුය.

මෙහි "කුසලො එකො ඛන්ධො" යනුවෙන් ගැණෙන්නේ "ඒක දේස නාමක්ඛන්ධයකි සතර නාමස්කන්ධයෙන් එක් කොටසකි. සතරෙන් එකක් ගන්නා විට තුනක්ද තුණක් ගන්නවිට එකක්ද දෙකක් ගන්නාවිට දෙකක්ද ඉතිරි වේ. එයට වඩා නොබෙදිය හැකිය. මෙන් මෙහොත් එසේ වෙන් විය යුතුය. කොයේ ඔවුව හෝ එසේ වෙන් වීමක් නොවන්නේ මේ සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්ති බලයෙනි. සිතක් මනසක් චෛතසිකයන් ගෙන් තොරව උපදින්නේ නැත. මනස චෛතසිකයන් ගෙන් වෙන්ව උපදිනැයි කීම මේ යෝග්‍යතාව ඇතුළු ප්‍රශ්නය නොවැටේ. මේ සිතක්

චෛතසිකත් හැර නවත් මනසක් සත්ත්වයන්ට ඇතැයි කීවොත් සකන්ධයක් වෙනවා නො අනුමානය එබඳු බුදු දහමක් නැත.

මෙහි කුසල සිත් 21 ත් ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 38 ත් එම කුසල සිත් හා චෛතසිකවලටම සහජාත ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ. සෑම සිතක්ම සතර නාමසකන්ධයෙන් යුක්ත ය. මෙහි කුසල් සිත්හි කාම රූප අරූප කුසල් සිත්හි යෙදෙන චෛතසික වෙන් කොට ඒවා සතර සකන්ධයන්ට බෙදා පච්චය පච්චයුප්පන්න මෙන් කරණු.

විපිය:

2. කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලය - අබ්‍යාකතයට සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්ති-යෙන් උපකාර වේ.

2. අනුවාදය:

කුසලා ඛන්ධා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් කඳු - චිත්තසමුට්ඨාන රූපවලට සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි කුසල් නාමසකන්ධ සතරම කුසල් සිතත් එහි යෙදෙන වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාරත් සමූහ වශයෙන් එක්වී ද එක්ව සිටියදීම වෙන් වෙන්වද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

3. විපිය:

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්සච ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලය කුශලයටත්, අබ්‍යාකතයටත් සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ

9. අනුවාදය:

කුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානංච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානංච රූපානං සහජාත, පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානංච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් එක කොටසක් – කොටස් තුණකටත්, චිත්තජ රූපවලටත් සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. කොටස් තුණක් එකකටත් චිත්තජ රූප වලටත්, දෙකක් දෙකකටත් චිත්තජ රූපවලටත් සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

පච්චය පච්චයුප්පන්න වෙන්කර ගැණීම පහසුය. මෙහිදී පඤ්ච වොකාර භූමියෙහි උපදනා කුසල් ගත යුතුය.

මෙසේ එක්ව ඉපදීමේ ශක්ති බලය ප්‍රත්‍ය වීමෙන් හට ගන්නා වූ සියලු සංස්කාරයෝම එම ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගේ අභාවයෙන් එක්ව අනිත්‍යය යන බව සලකා විදර්ශනා වඩා නිවන් ලබත්වා.

20

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසල් එක්ව අකුසල් ඉපදීම

සහජාත පච්චය (2)

1. විග්‍රහය:

"අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො"

අකුසලයක් තවත් අකුසලයක පහළ වීමට සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සහජාත ප්‍රත්‍යය තේරුම් ගැනීම අපහසුය. එයට හරියටම හරියන උපමාවක් පවා දැක්වීම අපහසුය. පසු ගිය පට්ඨාන දේශනාවේ විස්තරයක් ඇත. මෙහි කරුණුත් නැවත නැවතත් කියවන්න.

"උප්පජ්ජමානො ච සහ උප්පජ්ජමාන භාවෙන - උපකාරකා ධම්මා සහජාත පච්චයො"

චිත්ත චෛතසිකාදී යමක් උපදින්නේ ද සමඟ උපදිනු ලබන බැවින් සමඟ උපදින අනිත් ඒවාට ඉපදීමට උපකාර කරණ ස්වභාවය සහජාත ප්‍රත්‍යය යි.

සමූහයක් එක්වී එකා වැඩක යෙදෙන විට එය ම ඔවුනොවුන්ට උපකාර වේ. එමෙන් එක්ව උපදින ධර්ම- ඔවුන්ගේ ඉපදීමම ඔවුනොවුන්ට ඉපදීමට උපකාරවේ. මෙය යි සහජාත ප්‍රත්‍යය හැඳුණු පහළ වුණු ඉපදුණු මේ ලෝකය සහජාත ප්‍රත්‍යය ඇතුළත ය. සහජාත ප්‍රත්‍යයට පිටින් කිසිවක් ලෝකයේ නැත. පච්චනීක නොලැබේ.

විදුලි බුබුලක් දැල්වීම ත් එහි එළිය විහිදීම ත් එකවර සිදුවෙයි. එළිය විහිදීමත් අන්ධකාරය දුරුවීමත්

කොටවෙන්ව සිදු වේ. එළිය යම්තාක් ඇත පිහිටේද නම් ඒ තාක් අන්ධකාරය ද දුරුවෙයි. එළිය ඉපදීමේ ශක්තියෙන් අඳුරු දුරුවිය. එළිය පැතිරීමට අඳුර උපකාර විය.

මෙය සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය තේරුම් ගැනීමේ දුර්වල උපමාවකි. එළිය යනුද තේජෝ ධාතු ශක්තිය ප්‍රධාන කොට ඇතිවන, සතර මහා භූතයෙන් සෑදුන දෙයකි. ඒ සතර මහා භූතයෝ ද ඔවුනොවුනට සහජාත ප්‍රත්‍ය වෙති. එම භූත රූපයන්ගේ සහජාත ශක්තිය ලබන වර විස්තර වේ. මේ වර අකුසල සහජාත පදවාරය විස්තර වේ.

4. අනුවාදය:

අකුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳු (සකන්ධ) එකක් අකුසල් කඳු තුණකට සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. අකුසල් කඳු තුණක් අකුසල් කඳු එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අකුසල් කඳු තුණක් අකුසල් කඳු එකකටද දෙකක් දෙකකට ද සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ අකුසල් සිත් 12 ත් ඒ සිත්වල චෛතසිකයෝත් සහජාත පච්චය හා පච්චයුප්පන්න වෙති.

ජාංගන මිනිසාගේ ගෙදර සොරකම් කළාට වරද නැතැයි සිතා සඳිසියගේ ගෙමත් දකින්ට ලැබුණු අන්සතු වටිනා වස්තුවක් පවා කැමැත්තක් නැතිව සොරකම් කරයි.

ඒ හොරකම කෙරෙන්නේ, සොමනස්ස සහගත දිට්ඨිගත සම්පයුත්ත අසංඛාරික සිතෙනි

ඒ සිත ජවන් සිත් ලෙස චිත්ත වීථියක පහළ වෙයි.

ඒ මෙසේය:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
තී	න	ද	ප	ච	ස	ණ	වො	ජ	ජ	ජ
○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○

12	13	14	15	16	17
ජ	ජ	ජ	ජ	ත	ත
○○○	○○○	○○○	○○○	○○○	○○○

මේ චිත්ත වීථියේ ජවන් සිත් සත ඉහත සඳහන් සොමනස්ස සහගත දිට්ඨිගත සම්පයුත්ත අසංඛාරික පළමු වන අකුසල් සිත ලෙස ගන්නා විට ඒ සිත් පහළ වන විට ඒ සිතට නියමිත චෛතසික 19 ද, එකවරම පහළ වෙයි.

මෙහි නාමස්කන්ධ සතරම යෙදී ඇත. එම අකුසල් ජවන් සිත්හි යෙදුණු වේදනා, සඤ්ඤා, හා ඉතිරි චේතසික වන සංඛාර ද අකුසල් ජවන විඤ්ඤාණය ද යන මේ සතර අකුසල් කඳු එක වරම එකට ඔවුනොවුනට සහජාත පච්චය හා පච්චයුප්පන්න වෙමින් පහළ වේ.

වේදනා ස්කන්ධය සහජාත ප්‍රත්‍ය වන විට ඉතිරි අකුසල් කඳු තුණ පච්චයුප්පන්නය. ඉතිරි අකුසල් කඳු තුණ පච්චය වන විට වේදනා ස්කන්ධය පච්චයුප්පන්නය. දෙකක් පච්චය වන විට අනිත් දෙක පච්චයුප්පන්නය.

මෙසේ එකවරම ඔවුනොවුනට පච්චය හා පච්චයුප්පන්න වෙමින් අකුසල් සිත් හා එම සිත්හි යෙදෙන චෛතසිකයන්ගේ පහළවීම "සහජාත" ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි

5. පාළිය:

අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස – සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලය – අබ්‍යාකතයට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

5. අනුවාදය

අකුසලා ඛන්ධා – චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳු - සිතෙන් උපදනා රූපවලට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වේ. අකුසල් චිත්ත චෛතසික පහළ වන විට ඒ සමගම චිත්තජ රූපයෝද පහළ වෙති. මෙහි අකුසල් චිත්ත චෛතසික සහජාත පච්චය වේ. චිත්තජ රූප පච්චයුප්පන්නයි.

6. පාළිය:

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච – ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් – අකුසල හා අබ්‍යාකතයට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

6. අනුවාදය:

අකුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං – සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාත – පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳු එකක් තුණකට සහ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද තුණක් එකකට සහ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද දෙකක් දෙකකට සහ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසුය.

මෙහි චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චය නොවේ.

මෙසේ සියළු සංස්කාරයන් ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ උපකාරය නිසා ඇතිවන බව හා නැතිවන බව නුවණින් සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා.

21

නමො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

අබ්‍යාකතයන් එක්ව අබ්‍යාකතයන් පහළ වීම.

සහජාත පච්චය (13)

වි: 7. අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට (සවභාවයකට) සහජාත ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ.

7. අනුවාදය.

විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානංච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක සිත් 36, කිරිය 20, ඒ සිත්වල යෙදෙන චෛතසික 38, යන නාමස්කන්ධයන් ගෙන් එක එක සිතක් පාසා වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන සතර නාමස්කන්ධයන්ගෙන් එකක් ඉතිරි නාමස්කන්ධ 3 ට ද, චිත්ත සමුට්ඨාන රූපවලට ද, තුනක් එකකට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපවලට ද, දෙකක් දෙකකට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපවලට ද, සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

අව්‍යාකෘත සිත් අතුරෙන්, කාම රූප විපාක සිත්වල එක නාමස්කන්ධයක් - එක්ව උපදින අනිත් නාමස්කන්ධයන්ට හා, එක්ව උපදින චිත්ත සමුට්ඨාන රූපවලට ද, සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවන බවද නාමස්කන්ධ ඔවුන්ට පච්චය පච්චයුප්පන්න වන මුත් චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්න පමණක්වේ.

විපාක සිත්වලින් දෙපස්, විඤ්ඤාණ (10) යද, සියලු සත්ත්වයන්ගේ ප්‍රතිසන්ධි සිත් හා රහතන් වහන්සේගේ චුති සිත ද, රූප නූපදවන හෙයින් එක්ව උපදින නාමස්කන්ධයන්ට පමණක් සහජාත ශක්තිය ලබාදෙයි.

අරූපාවචර විපාක සිත් සතර රූප නූපද වන බැවින් එක්ව පහළ වන නාම ධර්මයන්ට පමණක් සහජාත ප්‍රත්‍යවේ. ලෝකෝත්තර විපාක සතර කාම රූප ලෝකයන්හි එක්ව පහළ වන නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ටද' අරූප ලෝකයේ එක්ව යෙදෙන නාමසකන්ධයන්ට පමණක් සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

කාමාවචර අරූපාවචර කිරිය නාමස්කන්ධ පඤ්චවෝකාරයෙහි (කාමරූප) එක්ව උපදින නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපවලටද, අරූප ලෝක -යේදී (චතුවොකාර) නාමස්කන්ධයන්ටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ රූපාවචර ක්‍රියා නාමස්කන්ධ එක්ව උපදින නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ටත් සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ

පටිසන්ධික්ඛණෙ:

විපාකා බ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං
ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං සහජාත පච්ච
යෙන පච්චයො

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තා ච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි වේලාවෙහි ප්‍රති සන්ධි විපාක 19ය * එක එකක ඇති සතර නාමස්කන්ධය. ඔවුනොවුන්ට හා කර්මජ රූප වලට එක නාමස්කන්ධයක් තුනකට හා කම්මජ රූපවලටද තුණක් එකකට හා කම්මජ රූප වලටද, දෙකක් දෙකකට හා කම්මජ රූපවලටද, සහජාත ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

ඛන්ධා - වත්ථුස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

වත්ථු - ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයෙ.

ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි සතර නාමස්කන්ධයෝ හදය වස්තු රූපයට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ. හදය වස්තු රූපය සතර නාමස්කන්ධයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ. රූපය නාමයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වන්නේ ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි වස්තු රූපය පමණයි.

එකං මහාභූතං - තිණ්ණන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

තයො මහා භූතා - එකස්ස මහා භූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ මහාභූතා - ද්වින්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

මහාභූතා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං කටත්තා රූපානං උපාදාය රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

* ප්‍රතිසන්ධි වි: 19 කාමසු: 8, රූ: 5, අරූ 4, අහේ: 2.

චිත්තජ එක් මහා භූතයෙක් - තුණකට ද, තුණක් එකකට ද, දෙකක් දෙකටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ. චිත්තජ මහා භූතයෝ එම මහා භූතයන්ට හා උපාදාය රූපයන්ටද ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝ එම මහා භූතයන්ට හා උපාදාය රූපයන්ටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වෙති

> බාහිරං එකං මහාභූතං - තිණ්ණන්නං මහාභූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

> තයො මහා භූතා - එකස්ස මහා භූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

> වෙ මහාභූතා - ද්වින්නන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

> මහාභූතා - උපාදාය රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

බාහිර එක් මහා භූතයෙක් - මහා භූත තුණටද තුණක් එකකටද දෙකක් දෙකටද සහජාත ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර වේ.

බාහිර මහා භූතයෝ බාහිර උපාදා රූපයනටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

> ආහාර සමුට්ඨානං එකං මහා භූතං - තිණ්ණන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

> තයො මහාභූතා එකස්ස මහා භූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

> වෙමහා භූතා - ද්වින්නන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

> මහාභූතා - උපාදාය රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

ආහාර සමුට්ඨාන මහා භූතයෝ උපාදාය රූපයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර වෙත්.

උතුසමුට්ඨානානං එකං මහා භූතං - තිණ්ණන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

තයො මහා භූතා - එකස්ස මහා භූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ මහා භූතා - ද්වින්නන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

උතුසමුට්ඨාන එක් මහා භූතයෙක් තුණකටද තුණක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

උතු සමුට්ඨාන මහා භූතයෝ උපාදාය රූපයන්ටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

අසඤ්ඤ සත්තානං එකං මහා භූතං - තිණ්ණන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

තයො මහාභූතා - එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ මහාභූතා - ද්වින්නන්නං මහා භූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

මහාභූතා - කටත්තා රූපානං උපාදාය රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අසඤ්ඤ බඹුන්ගේ එක් මහා භූතයෙක් තුණකටද දෙකක් දෙකකටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

මහා භූතා - කටත්තාච රූපානං උපාදාය රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රධාන කර්මජ අසඤ්ඤ සත්ත මහා භූතයෝ කර්මජ රූපවලටද උපාදාය රූපයන්ටද සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ

8. විපිය:

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

8. අනුවාදය:

කුසලා ඛන්ධාච මහා භූතාච - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් කඳුද මහා භූතයෝද - චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

9. පිළිය

අකුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා - චිත්ත සමුට්ඨා-නානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

9. අනුවාදය:

අකුසලා ඛන්ධාච මහා භූතාච - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳුද මහා භූතයෝද චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. වාර නවයකින් යුත් නොයෙක් නය ක්‍රමයෙන් යුක්ත වූ සහජාත ප්‍රත්‍ය විභාගය මෙයින් නිමවේ.

ගැඹුර වූ ප්‍රත්‍යාකාරය නුවණින් විමසීමෙන් නාම රූපයන්ගේ අනිත්‍යාදිය දැක විදර්ශනා වඩා ශාන්තවූ නිවන් සැප ලබත්වා.

22

නමො සම්මා සම්බුද්ධාය

කුසලය කුසලයට – ඔවුනොවුනට උපකාරවීම.

අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයො

විෂය:

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් කුසලයකට "අඤ්ඤමඤ්ඤ" ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අඤ්ඤමඤ්ඤ: අඤ්ඤ – අඤ්ඤ කියන වචන දෙකෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශබ්දය සෑදී තිබේ. අඤ්ඤ යනු අනිත් එක්කෙනා, යන තේරුම යි.

[illegible] **"අඤ්ඤමඤ්ඤ නාම අඤ්ඤොඤ්ඤා අඤ්ඤස්ස"**

අඤ්ඤමඤ්ඤ යනු අන්‍යයා අන්‍යයාට උපකාර වීමේ ප්‍රත්‍ය ශක්තියයි.

සැරයටියක් – බස්තමක් කෙළින් බිම තැබිය නොහැකිය. තවත් එවැනි සැරයටියක් ගෙණ මුල් කොන් දෙක සෑහෙන තරමක් ඈතින් තබා අග කොන් දෙක එක ගණනකට ඇලින් කර එකට [illegible] කිරීමෙන් ඉතා සුළු වේලාවක් ලී දෙක නවතී. [illegible] පමණක් වැඩි වේලාවක් නැවැත්විය හැකිය. සතරක් පමණක් ඊටත් වැඩි වේලාවක් ද මෙලෙස සමූහයක් වීමෙන් ඔවුනොවුන් ඔවුනොවුනට එසේ පැවතීමට උපකාරවීම අන්‍යොන්‍ය ප්‍රත්‍ය ශක්තියයි.

සහජාත: මෙයින් ඉතා සියුම් කරුණක් පැහැදිලි වෙයි. එකවරම ඔවුනොවුනට පච්චය විමත් පච්චයුප්පන්න වීමත් සිදුවීමයි. එකවර පහළ වීමට නාම රූප ධම් ඔවුනොවුනට එකවර පච්චය පච්චයුප්පන්න වීමෙන් උපකාර වෙයි.

නාම ධම් රූප ධම්යන්ට සහජාත ප්‍රත්‍යය වනවා මිස එකවර පහළ වුවද රූප ධම් නාම ධම්යන්ට (වත්ථුරූපය හැර) සහජාත ප්‍රත්‍යය නොවේ. සහජාත අඤ්ඤ මඤ්ඤ, නිස්සය අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ එකට ගැටෙන්නාහ. නාම ධම් නාම ධම්යන්ට මිස (වස්තු රූපය හැර) රූප ධම්යන්ට අඤ්ඤ මඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නො ලැබේ. නාම ධම්ද සමාන නාම ධම්යන් ඔවුනොවුනට එකවර පච්චය පච්චයුප්පන්න වන බව සැලකිය යුතුය. නාම ධම් සහජාත ප්‍රත්‍යය වීමෙන් චිත්තජ රූප පහළ වුවද නාම ධම්යන්ගෙන් චිත්තජ රූපයන්ට අන්‍යොන්‍ය ශක්තිය නොලැබේ. එහෙයින් අඤ්ඤ මඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය තේරුම් ගැණීම සහජාතයටත් වඩා සියුම්ය. දුෂ්කරය මෙය සහජාතය ඇතුළේ ඇති එක්තරා විශේෂ ප්‍රත්‍යශක්තියක් ලෙස ගත හැකිය. එක්ව පහළ වන නාම රූපයන් එසේ පහළ වීමටත්, පැවැතීමටත් සමාන ජාති වශයෙන් ඔවු-නොවුන්ගේ උපකාරය අඤ්ඤ මඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය බව තේරුම් ගත යුතු ය.

අනුවාදය:

> කුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.
>
> තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො
>
> වෙ ඛන්ධා - චිත්තන්නං ඛන්ධානංඅඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

එක කුසල් කඳක් තුණකට ද තුණක් එකකටද දෙකක් දෙකකට ද අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සියලු විස්තර සහජාතයේ මෙනි.

විභංග:

2. අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

අනුවාදය:

අකුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො

අකුසලො යන්න පමණකි අමුතු, සෙස්ස පෙර මෙනි

විභංග:

3. අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

අනුවාදය:

විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය සිත්වල සතර නාමස්කන්ධයෙන් එකක් අනික් තුණට ද තුණක් එකකට ද දෙකක් දෙකකටද අඤ්ඤ මඤ්ඤ ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො

පිළිසිඳ ගන්නා වේලෙහි ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිත්හි සතර නාමස්කන්ධයෙන් එකක් තුණකට හා වස්තු රූපයට ද තුණක් එකකට හා වස්තු රූපයටද, දෙකක් දෙකකට හා වස්තු රූපයටද අඤ්ඤ මඤ්ඤ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි සහජාතයේ මෙන් කර්මජ රූප සියල්ල නොගෙණ එයින් එකක් වූ වස්තුරූපය පමණක් ගැණීමෙන් සිත හෘදය වස්තුව ආශ්‍රය කොට පවත්නා බවට ප්‍රබල සාධකයෙකි.

“ඛන්ධා – වත්ථුස්ස අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො

වත්ථු – ඛන්ධානං අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ වස්තු රූපය එම නාමස් කන්ධයන්ටත් අඤ්ඤ මඤ්ඤ ශක්තියෙන් උපකාර වේ

එකං මහා භූතං – තිණ්ණන්නං මහා භූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

තයො මහා භූතා – එකස්ස මහා භූතස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

වෙ මහා භූතා – විනන්නන්නං මහා භූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

විපාකජ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ එක් මහා භූතයෙක් මෙසේ සහජාතයේ මෙන් දත යුතුය.

බාහිරං, ආහාර සමුට්ඨානං, උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤ සත්තානං එකං මහා භූතං –

තිණ්ණන්නං මහා භූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

තයො මහා භූතා – එකස්ස මහා භූතස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

වෙ මහා භූතා – විනන්නන්නං මහා භූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

බාහිර මහා භූත, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහාභූත එකක් තුණකටද තුණක් එකකට ද දෙකක් දෙකකටද අඤ්ඤ මඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ

පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසුය.

මෙසේ අඤ්ඤ මඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය දත ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා සියල්ල අනිත්‍ය බව සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා—

23

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසල් නිසා අකුසල් පහළවීම.

නිස්සයපච්චයො.

විපිය :

1. කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

කුසලයක් කුසලයක පහළවීමට නිස්සය ප්‍රත්‍යයක් තියෙන් උපකාර වේ.

"පච්චයුප්පන්නෙහි නිස්සීයතෙති නිස්සයො"

ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයන් (පච්චයුප්පන්නයන්) විසින් ආශ්‍රය කරණු ලැබේනු යි නිශ්‍රය නම් වේ.

පච්චය හා පච්චයුප්පන්නයන් එකවරම පහළ වෙමින් ඔවුනොවුන් තුළට කා වැදීමක් නොකළ හැකි සේ එකට ආශ්‍රය කරමින් ඔවුනොවුන්ට පහළ වීමට යම්බඳු ශක්තියක් ලබාදේද එය නිශ්‍රය (නිස්සය) ප්‍රත්‍යය නම් වේ

පොල්ලෙල්ලක කෙඳි ත් කොහුබතු ත් එකට ඔවුනොවුන් ඇසුරු කරමින් හටගන්නා ආකාරයෙන් චිත්ත චෛතසිකයන් ඔවුනොවුන්ට හා එක්ව හට-ගන්නා රූපවලට ත් මහා භූත ඔවුනොවුන්ට හා උපාදාය රූපයන්ට ත් චක්ඛු ආදි වස්තු සය සත් වැදෑරුම් විඤ්ඤාණයන්ට (චක්ඛු විඤ්ඤාණය ආදී පසයි මනො ධාතු, මනො විඤ්ඤාණ ධාතු සමග සත යි) සුදුසු පරිදි "නිස්සය" ප්‍රත්‍යය වේ.

ජලකාර අම්ලකාර වායූන් එක්වීමෙන් ජලය හැදෙයි. එවිට ජලය එක විදියකින් ජලකාර අම්ලකාර වායූන්ගේ ඔවුනොවුනට නිස්සය ප්‍රත්‍යය වීමකි. එසේම ජලකාර හා අම්ලකාරය ද සතර මහාභූත ඔවුනොවුන්ට නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වීමෙන් සිදු වේ.

ජලයෙහි හටගන්නා දිය සෙවල ආදියද ජලය නිශ්‍රය කොට පවත්නා හෙයින් ජලය නිස්සය ප්‍රත්‍ය වූ බව වටහා ගත යුතු ය.

සහජාත නිස්සය, පුරේජාත නිස්සය යනුවෙන් නිස්සය පච්චය දෙකට බෙදේ. පුරේජාත නිස්සය ද වත්‍ථු පුරෙජාත නිස්සය වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය යයි දෙකට බෙදේ. මෙහි සහජාත නිස්සය ප්‍රත්‍යය විස්තර කරණු ලැබේ.

1. **අනුවාදය** :

කුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් කඳු එකක් තුනකට ද තුනක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

පච්චය පච්චයුප්පන්න සහජාතයේ මෙහි.

කුසල් 21 - චෛතසික 38 - ඔවුනොවුන්ට පච්චය පච්චයුප්පන්න වේ.

සෙසු චිත්ත චෛතසිකයන් එකට මිශ්‍ර වූ ඇසුරු ඔවුනොවුන් ආශ්‍රය කර පවතී. එසේ ඇසුරු කිරීම ඔවුන්ගේ පැවැත්මට උපකාරයක් වීය. එයට නිස්සය පච්චයැයි කියනු ලැබේ.

2. **පාළිය:**

කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

2. **අනුවාදය:**

කුසලා ඛන්ධා - චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් කඳු චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයනට නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙහි සිතින් හටගත් රූප පච්චයුප්පන්න ය.

3. **පාළිය :**

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

8. **අනුවාදය :**

කුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් කඳු එකක් තුණකටත් සිතින් හටගත්තා රූපවලටත් තුණක් එකකටත් සිතින් හටගත්තා රූපවලටත් දෙකක් දෙකකටත් සිතින් හටගත්තා රූපවලටත් නිස්සය පච්චය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසුය.

4. විභංග :

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය
පච්චයෙන පච්චයො

අකුසලය අකුසලයට නිස්සය ප්‍රත්‍යයශක්තියෙන් උපකාර වේ.

4. අනුවාදය :

අකුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං
නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය පච්චයෙන
පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන
පච්චයො.

අකුසල් කඳු එකක් තුණකට ද යනුවෙන් අදහස පහදාය.

5. විභංග :

අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය
පච්චයෙන පච්චයො

5. අනුවාදය :

අකුසලා ඛන්ධා – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං
නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අදහස පෙර මෙනි.

6. විභංග :

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච –
ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අනුවාදය :

අකුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං- චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානා-නංච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අදහස හා පච්චය පච්චයුප්පන්න සහජාතයේ මෙනි.

ලොව කිසිවක් කිසිම නාම රූපයක් මෙම සහජාත නිස්සය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් තොරව නූපදින බව දැන ප්‍රත්‍යයෙන් හටගණු ලබන සියල්ල අනිත්‍ය බැව් සලකා විදර්ශනා වඩා ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගෙන් තො හටගත් එහෙයින්ම නිත්‍ය වූ ශාන්ත වූ උතුම් නිවන් සුව ලබත් වා.

21

නමෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අබ්‍යාකතයන් නිසා අබ්‍යාකතයන් පහළ වීම.

7. විධිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස
නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්ම (විපාක – කිරිය – රූප)

අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ට "නිස්සය" ප්‍රත්‍යයාගේ ශක්තියෙන් පහළවීමට පැවැත්මට උපකාර වේ. නිස්සය පච්චයයේ කුසල අකුසල පද වාරයන් සහජාත නිස්සයම වේ.

අබ්‍යාකත පදවාරය සහජාත පුරේජාත වශයෙන් දෙකකට බෙදේ. පුරේජාත නිස්සය පච්චය, වත්ථු-පුරේජාත වත්ථාරම්මණ පුරේජාත යනුවෙන් දෙකට බෙදේ.

සහජාත නිස්සය පච්චය වනාහි පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් එකවරම එකටම පහළවෙමින් පවතින එක්ව ඉපදීම වූ සහජාත ශක්තියත් එක්ව ඔවුනොවුනට තාවැදී ඇසුරු කිරීම වූ නිස්සය ශක්තියත් එකවර ප්‍රකටව ඉස්මතුව යෙදෙන නිසා සහජාත නිස්සය යැයි කියනු ලැබේ. එහෙත් පඤ්හාවාර විභංගයේදී එය වෙන්ව කියා නැති නමුදු එය ඉතාම ප්‍රකට ය. එම ප්‍රත්‍යශක්ති දෙකම එක්ව යෙදුන ද ඔවුන්ගේ ප්‍රත්‍යශක්තීන් වෙන වෙනම ක්‍රියාකාරී බව අමතක නොකළ යුතු ය.

පුරේජාත නිස්සය පච්චය නම් පළමුව පහළ වූ දෙයක් ඇසුරු කොටගෙණ පච්චයුප්පන්නය පහළ වීමයි. පච්චය ය පළමුව පහළවී එය ඇසුරු කර ගෙණ පච්චයුප්පන්නයාගේ පහළවීම මෙයින් දක්වන ලදී.

පළමුව පාටකරගත් - සායම් පොවාගත් නූල් යොදා රෙද්දක් වියා ගැණීමේදී රෙද්දත් එහි නොයෙක් වර්ණවත් බවත් එකවරම ඇතිවෙයි. මෙහි රෙද්ද වියනවාත් සමගම එහි වර්ණවත් වීමත් ඇති වීම මෙන් පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් එකවර සහජාත නිස්සය ප්‍රත්‍යශක්තීන් යෙදෙන අයුරු මෙයින් වටහා ගන්න.

අනුවාදය :

1. විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකොඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

   තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

   ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය සිත්හි එක විපාක ස්කන්ධයක් හෝ ක්‍රියා ස්කන්ධයක් - තුණකට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද තුණක් - එකකට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද දෙකක් දෙකකට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද නිස්සය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාරවේ.

මෙහිදී විපාක සිත් 36 න් එකක් හෝ කිරිය සිත් 20 න් එකක් හෝ උපදිනවිටම එම සිතෙහි වූ වේදනා සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන කොටස්

ස්කන්ධයන් එකක් අනිත් තුනටත් චිත්තසමුට්ඨාන රූපවලටත් සහජාත නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙහි නාමධර්ම නාමධර්මයන්ට පච්චය පච්චයුප්පන්න වෙති. නාමධර්ම රූපධර්මයන්ට පච්චය පමණක් වේ.

2. පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තා ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පිළිසිඳගන්නා වේලෙහි විපාක අව්‍යාකෘත සිතේ එකස්කන්ධයක් - තුනකට හා කර්මජ රූපවලට ද තුනක් එකකට හා කර්මජ රූපවලට ද, දෙකක් දෙකකට හා කර්මජ රූපවලට ද නිස්සය පච්චය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ත් ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 35 ත් ඔවුනොවුන්ට පච්චය පච්චයුප්පන්න වෙමින් ඔවුනොවුන් හා කර්මජ රූපවලට පච්චය වෙමින් සහජාත නිස්සය පච්චය ශක්තිය ක්‍රියා කෙරේ.

3. ඛන්ධා - වත්ථුස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.
වත්ථු - ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

විපාක ස්කන්ධයෝ හෘදය වස්තුවට ද හෘදය වස්තුව විපාක ස්කන්ධයන්ටද සහජාත නිස්සය පච්චය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහිදී කර්මජ රූපවලින් හෘදය වස්තු රූපය වෙන්ව ගන්නා ලද්දේ එය ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ට

පච්චය පච්චයුප්පන්න දෙකම වන බව දැක්වීමට බව වටහා ගත යුතුය. අනික් කර්මජ රූප පච්චයුප්-පන්න පමණක් වේ.

4. ඒකං මහාභූතං – (සහජාතයේ මෙනි)

මහාභූතා – කටත්තාව රූපානං උපාදාය රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පෝරුම පට්ඨාන දේශනා 21 කෙන් බලාගන්න.

5. චක්ඛායතනං – චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

සොතායතනං – සොත විඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ඝාණායතනං – ඝාණ විඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ජිව්හායතනං – ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කායායතනං – කාය විඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

වත්ථු – විපාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

මධ්‍යම ආයු ඇති චක්ඛායතනය (ඇස නැමති චිත්ත චෛතසිකයන් උපදින හැසිරෙන – වසන පහළ වන කරුණුවන තැන.)

චක්ඛු විඤ්ඤාණ දෙකට නිස්සය පච්චයෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ මධ්‍යම ආයු ඇති සොතායතනය (කණ) සොත විඤ්ඤාණ දෙකට ද ඝාණායතනය (නාසය)

ඝාණ විඤ්ඤාණ දෙකට ද ජිව්හායතනය (දිව) ජිව්හා විඤ්ඤාණ දෙකට ද කායායතනය (ශරීරය) කාය විඤ්ඤාණ දෙකට ද හදය වත්ථුව (වත්ථුරූපය) විපාක කිරිය සිත් වලට ද පුරෙජාත නිස්සය පච්චය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි ඇස (චක්ඛායතනය) පළමුව හටගණී චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත් පසුව එය ඇසුරු කොට හට ගණී. පුරේජාත යනු පළමුව හටගත් යනුයි. මෙසේ ඇස චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත්වලට පුරේජාත නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර විය.

වියන ලද රෙද්දකට සායම් පොවා වුවමනා වර්ණයන් ඇතිකර ගත හැක. එසේ නැත් නම් අච්චු ගසා වුවමනා චිත්‍රයන් යොදාගත හැක. වස්ත්‍රය පළමු හට ගත්තකි. එය නිශ්‍රය කොට චිත්‍රය පසුව ඇති විය. පුරේජාත නිස්සය මෙසේ තේරුම් ගත යුතුය. මෙසේ කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, හදය යන මේ සවැදෑරුම් වත්‍ථු පළමුව පහළවීමෙන් ඒවා ඇසුරු කොට පහළ වන චිත්ත චෛතසිකයන්ට පුරේජාත නිස්සය පච්චය වේ.

මෙහි ප්‍රතිසන්ධි ආදී පළමු සිත් හා පහළ වූ හදය වත්‍ථු රූපය, අරූප විපාක සිත් හා දෙපස් විඤ්ඤාණ සිත් හැර ඉතිරි විපාක සිත් 22 ට ද කිරිය සිත් 20 ට ද පුරේජාත නිස්සය පච්චය වේ. මෙසේ චක්ඛායතනාදි වත්‍ථු සය පුරේජාත වීමෙන් නිස්සය ප්‍රත්‍ය භාවයට පැමිණී හෙයින් මෙය වත්‍ථු පුරේජාත නිස්සය ප්‍රත්‍යය යි.

වත්ථාරම්මණ පුරේජාතය ද මෙහිම ලා දත යුතුය. එනම් මරණාසන්න මොහොතෙහි චුති සිතට මෙහා 17 න් වන චිත්තක්ෂණයෙහි උපන් හෘදය වස්තු රූපය ඉන් පසුව පහළවන මරණාසන්න චිත්ත වීථියේ සිත්වලට වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය පච්චය වේ.

ඇතැම කෙනෙකුන්ට මරණාසන්න මොහොතෙහි තමාගේ හෘදය වස්තු රූපයම අරමුණු විය හැකිය. එසේ වුවහොත් ඔහුට චුතිසිතට සිත් 17 කින් මෙහා පහළ වූ හදය වත්ථු රූපය වත්ථු පුරේජාත වශයෙනුත් එයම අරමුණු වූ නිසා ආරමමණව මෙසේ වත්ථාරමමණ නිස්සය වශයෙන් උපකාර වනබව සැලකිය යුතුය.

8. වීපිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අනුවාදය:

වත්ථු - කුසලානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘතය කුසලයන්ට වත්ථු පුරේජාත නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

9. වීපිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

ඇ - වත්ථු - අකුසලානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

(අමුතු අකුශල පදයපමණයි. තේරුම පහසුයි.)

10. වීපිය:

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා - කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ඇ - කුසලො එකො ඛන්ධො ච වත්ථු ච - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා ච වත්ථු ච - එකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා ච වත්ථු ච - ද්වින්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලය ද අව්‍යාකෘතය ද එක්ව කුසලයට නිඃශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කුසල් කඳු එකක් හා වත්ථු රූපය කුසල් කඳු තුණකට ද මෙසේ උපාකාර කෙරේ. මෙය ද සහජාත නිස්සය බව වටහා ගත යුතුය.

11. විපිය:

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අ– කුසලා ඛන්ධා ච මහාභූතා ච – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් කඳු ද මහා භූතයෝ ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට සහජාත නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

12. විපිය:

අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අ– අකුසලො එකො ඛන්ධො ච වත්ථු ච – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

මෙහි 10 මෙනි.

13. වි– අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අ– අකුසලා ඛන්ධා ච මහා භූතා ච – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

මෙහි 11 මෙනි. අකුසල යන වචනය පමණක් අධිකයි

මෙසේ පට්ඨානයෙන් සපත්තතා සියළු ධර්මයන්ගේ අනිත්‍යතාවය සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සැප ලබා ගනිත්වා.

25

නමො සමමා සම්බුද්ධසස.

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළ වීම.

උපනිසසය පච්චයො

විපිය:

කුසලො ධම්මො කුසලසස ධම්මසස උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො,

ආරම්මණූපනිසසයො, අනනතරූපනිසසයො, පකතුප නිසසයො.

කුසලයක් තවත් කුසලයක පහළ වීමට "උප නිසසය" ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මේ උපනිසසය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය තුණට බෙදේ.

1. ආරම්මණ උපනිසසය.
2. අනනතර උපනිසසය.
3. පකති උපනිසසය.

නිසසය යනු යමක් පහළවීමට පැවතීමට එයට ඇසුරු නොකොටම බැරි, එහි පැවැතීම යමක් ඇසුරු කොට ගෙණම වේ නම් එම ඇසුරු කොට පවත්නා දෙය නිසසය පච්චය යි. ප්‍රත්‍යය, ඵලය හා තදෙන් එකට ඇසුරු කිරීමේ ශක්තිය එම ඵලය පච්ච-යුප්පන්නය) පහළවීමටත් පැවැත්මටත් හේතු වේ. එය **තදධීන වුත්තිතාය අත්තනො ඵලෙන නිස්සිතොනා පච්ඡක්ඛිතොනාති නිසසයො;** යනුවෙන් දක්වන ලදී. බලවත් වූ ආයාසය උපයාසයයි කියනු ලැබේ.

එසේම (භුසො නිස්සයො උපනිස්සයො) බලවත් වූ **නිස්සය** උපනිස්සය නම් වේ. නිස්සිතය (නිශ්‍රිතයා) **පහළවන්නේ** නිශ්‍රයයක් ඇතිකල්හිය. නිස්සිතය **නම** පච්චුප්පන්නයයි. (නිශ්‍රය) නිස්සය නම පච්ච ුප්පන්නයට උපකාර වූ දෙයයි. එසේ උපකාර **වන්නාවූ** බලවත් වූ දෙය හේතුව කාරණය උපනිස්සය යයි. නිස්සය යනු පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් පහළ **වීමට** පැවැත්මට ලැබෙන ඇසුරු කිරීමේ ශක්තියයි. **උපනිස්සය** යනු පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් පහළවීමට පැවැත්මට ලැබෙන **බලවත්** ඇසුරු කිරීමේ ශක්තියයි. **හෙවත්** බලවත් උපකාරය යි.

නාම රූප කිසිවක් ඔවුනොවුන්ගේ නිශ්‍රය ශක්තියක් නොමැතිව නොඋපදනා බව ඉහත කියන **ලදී**. නාම රූපයන්ගේ බලවත් උපකාරය නාමයන්ගේ පහළවීමට ලැබීම උපනිස්සය පච්චය බව මෙයින් වටහාගත යුතුය.

"තස්මා බලව කාරණ භාවෙන උපකාරකො
ධම්මො උපනිස්සය පච්චයොති වෙදිතබ්බො"

එහෙයින් බලවත් කාරණය බැවින් උපකාරක ධර්මය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයයැයි දත යුතුයි. යම්කිසි ව්‍යාපාරයක් ගෙණයන විට එයට නැතිවම බැරි දේවල් හා පුද්ගලයෝ වෙති. බොහෝ දෙයක් හා පුද්ගලයන් නැතුවාට එවැනි තවත් දේවල් හා පුද්ගලයන් සොයාගත හැකිය. නැතිවම බැරි පුද්ගලයා හා දෙය එම කටයුත්තට ප්‍රබල උපකාරයකි. උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය එබඳුය.

නිවන් දක්නට නැතිවම බැරි බලවත් උපනිශ්‍රය කාරණ ගුණයන් දක්වේ

එනම්: ශ්‍රද්ධූපනිස්සය, සීලූපනිස්සය, සමාධූපනිස්සය යනුවෙනි.

අපේ බණ පොත්වල උපනිශ්ශ්‍රය සම්පත්ත යනුවෙන් දක්නා ලැබෙන්නේ මේ දාන සීල, භාවනා යන බලවත් කුසල් ඇති බවයි. එම බලවත් කුසල් නොමැති අයට එම අත්බව නිවන් ලැබිය නොහැකියි. මේ දාන සීල භාවනා යන උපනිස්සයයන් තුන් දෙන ඉහත දක්වන ලද ආරම්මණ අනන්තර ප්‍රකෘති යන උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයන්හි ඇතුළත්ව ඇත. මෙහි පළමුව ආරම්මණ උපනිස්සය දක්වනු ලැබේ.

ආරම්මණූපනිස්සයො

අනුවාදය:

දානං දත්වා, සීලං සීලං සමාදියිත්වා

උපොසථකම්මං කත්වා තං – ගරුං කත්වා පච්ච වෙක්ඛති.

පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි – ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති

ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං – ගරුං කත්වා පච්ච වෙක්ඛති.

සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං – ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

වොදානං – ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

සෙක්ඛා මග්ගාවුට්ඨහිත්වා මග්ගං – ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

දන් දී සිල් සමාදන්ව පෙහෙවස් රැක එය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරයි. අතීතයේ කුසල් ගරු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරයි. ධ්‍යානයෙන් නැගී ධ්‍යානය ගරුකොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරයි. සේඛ (සෝවාන්, සකෘදාගාමී, අනාගාමී) පුද්ගලයෝ ගොත්‍ර භූසිත ගරු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරත්. වෝදාන සිත ගරුකොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරත්. මෙහි ගරු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කිරීම

නම දන්දීම ආදියේදී අතිශයින් ඉහළ වූ අරමුණු ලැබ සතර අධිපති (අධිපති පච්චය බලනු) ධර්මයන් යෙදී ඇතිවුණු කුසල් සිත්ය.

එසේ දන්දීම්, සිල් රැකීම්, භාවනාකිරීමෙන් ධ්‍යාන උපදවීම්, මාර්ග ඉපදවීම් ආදී කුසල් ගරු කොට අරමුණු කිරීම ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයයි. එම අරමුණ බලවත් උපකාරයක් නැවත මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් (පච්චවෙක්ඛන) ඇතිවන කුසල්වලට ලැබීම ආරම්මණූපනිස්සයයි.

“ගරුකාතබ්බ මත්තට්ඨෙන ආරම්මණාධිපති”

ගරු කිරීම් පමණෙකින් ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය යි.

“බලව කාරණට්ඨෙන ආරම්මණූපනිස්සයො”

බලවත් වූ කාරණය - අරමුණය යන තේරුමෙන් ආරම්මණූපනිස්සය නම් වේ (අධිපති පච්චය පට්ඨාන දේශනාව බලනු.)

අනන්තරූපනිස්සයො

පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා - පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අනුලොමං - ගොත්‍රභුස්ස

අනුලොමං - වොදානස්ස

ගොත්‍රභු - මග්ගස්ස

වොදානං - මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පළමු පළමු කුසල් කඳු පසු පසු කුසල් කඳුවලට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. අනුලෝම කුසලය - ගෝත්‍රභූ කුසලයටත්, අනුලෝම කුසලය - වෝදාන කුසලයටත්; ශ්‍රොතාපත්ති කුසලය - මාර්ග කුසලයටත්, වෝදාන කුසලයටත් උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අනන්තර ශක්තියත් උපනිශ්‍රය ශක්තියත් එකවර ක්‍රියා කාරීවීම අනන්තර - උපනිශ්‍රය නම්වේ. (අනන්තර ප්‍රත්‍යය බලනු.)

පළමු සිත ඊළඟට සුදුසු සිතක් පහළවීමට එම පහළවන සිතට උපකාරවීම අනන්තර ප්‍රත්‍යයයි.

පළමු සිතෝ දෙවැනි සිත පහළවීමට ඇති බලවත් නිස්සය වශයෙන් ලැබෙන උපකාරය අනන්තරූප නිස්සය නම් වේ. මෙහි අනන්තර හා උපනිස්සය ප්‍රත්‍යශක්තීන් එකවර යෙදුනද, ශක්ති දෙකම වෙන වෙනම ක්‍රියාකාරී බව දත යුතුය. ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය ලබන පත්‍රිකාව බලනු.

මෙසේ බලවත් උපකාරක ශක්තියක් සසර පැවැත්මට හෙවත් සංස්කාරයන්ගේ පහළවීමට හා පැවැත්මට ද, හේතුවන බව දැන පච්චය ධර්ම බලයෙන් හටගත් සෑම දෙයක් ම අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම බව සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා.

26

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළ වීම.

උපනිස්සය පච්චයො. (2)

8 අනුවාදය: (iii) පකතුප නිස්සයො.

"සද්ධං උපනිස්සාය – දානං දෙති, සීලං සමාදියති උපොසථ කම්මං කරොති, ඣානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති මග්ගං උප්පාදෙති, අභිඤ්ඤං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති."

(iii) ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයවේ.

සද්ධාව බලවත් ආශ්‍රය ශක්තිය වීමෙන් දන්දෙයි. සිල් සමාදන්වෙයි. පෙහෙවස් රකියි. ධ්‍යාන උපදවයි. විදර්ශනා උපදව යි. මාර්ග උපදව යි. අභිඥා උපදවයි. සමවත් උපදවයි.

ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය:

කත: කරියිත්ථාති කතො: සිත්හි කරණ ලද්දේ කෘත නම් වේ. සිතෙහි උපදන ලද හෝ බාහිර වශයෙන් ඇති වූ ගත තේරුම එයින් දෙයි.

පකත: පකාරෙන කතො පකතො: ප්‍රකාරයෙන් කරණ ලද්දේ ප්‍රකෘත නම් වේ. තම සිත්හි පහලවීම් වශයෙන් උපදීම හා ආශ්‍රය කිරීම ද, මූලික වශයෙන් (බාහිර උපාදාය) ඇතිවූ ගත තේරුම් උඩ කරණ ලද්ද නම් වේ

පකතො උපනිස්සයො පකතූපනිස්සයො: ප්‍රකෘතිය වූ උපනිශ්‍රය ශක්තිය ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය නම්වේ. උපනිස්සය යන වචනය පිළිබඳ තරමක විස්තරයක් පසුගිය පත්‍රිකාවේ ඇත.

පකති යන වචනය සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ ප්‍රකෘති යනුවෙන් කියැවේ.

ප්‍රකෘති යන්නෙන් මෙහිදී තේරුම් දෙකක් ලැබේ.

තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ පහළවුණු සද්ධා-සීලාදී වශයෙන් චේතනය කළ (ප්‍රකෘත) යනු එක තේරුමකි. බාහිර වූ ඍතු ආහාර ආදී ඒ දේවල්වල හැටියෙන් හෙවත් ස්වභාවයෙන් චේතනය ලැබූ යන තේරුම අනිකයි.

සද්ධා චේතසිකය පහළවීම නැවත පහළවීම් වශයෙන් ආශ්‍රය කිරීම බලවත් හේතුව - ප්‍රත්‍යය උපකාරය කොටගෙණ දන්දෙයි.

මෙයින් අදහස් කරන්නේ දන්දීමට පළමුව ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධානව උපදින කුසල් සිත දන්දෙන මොහොතෙහි දානමය කුශල චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති කුසල් සිතට පහළවීමට බලවත් උපකාර ශක්තියක් විය. ශ්‍රද්ධාව පහළ නුවූයේ නම් දන්දීම කොහෙත්ම නොකෙරෙන හෙයිනි. සමහර විට එක වරක් පමණක් නොව අනන්ත වාර වල ශ්‍රද්ධා චේතනාව ප්‍රධාන කුසල් සිත් පහළ වී එයින් ලද ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් පසුව දන්දීම විසින් දාන චේතනාව යෙදෙන කුසලය ඇතිවේ.

එම දාන චේතනාව යෙදෙන කුසල් සිතේ ද ශ්‍රද්ධාව යෙදෙයි. එය උපනිශ්‍රය ශක්තිය නොවේ. සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්තියි.

දානය ගරුකොට දීමෙන් දානූපනිශ්‍රය සිදුකොට ලෞකික ලෝකෝත්තර සැප ලබාගත හැකි බව විශ්වාස කොට අදහා - බුද්ධාදී තෙරුවන් ගුණ දැන දන්දෙයි.

දාන වස්තුව, පිළිගන්නා ප්‍රතිග්‍රාහකයන් වහන්-සේලා, හමුව දානය පිළිගන්වන මොහොතෙහි භවංග චලන භවංග, උපච්ඡේද සිත් බිඳී එම දාන වස්තුව ආදිය අරමුණුකොට මනොද්වාරාවර්ජන සිත ඇතිව බිඳී භවංග ගතවෙයි. එම ජවන් සිත් සතෙන් එකකින් දන්දීම සිදුවෙයි. ඒ කුසල් ජවන් සිත්වලට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් බලවත් උපකාරය වූයේ කලින් පහළවූ ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයකි. මෙහි ශ්‍රද්ධාව යෙදෙන කුශලය පච්චයයි. දාන චේතනා කුශලය පච්චයුප්පන්නයයි.

මෙසේ සද්ධාව බලවත් ආශ්‍රය හේතුව කොට ගෙණ සිල් සමාදන් වෙයි. එහි ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ඉහත කී පරිදි පන්සිල් දසසිල් ආදී සිල් සමාදන් වන ජවන් සිත්වලට ප්‍රත්‍යයවේ. එම ජවන් සිත් පච්චයුප්පන්නය.

මෙසේ පෙහෙවස් රැකීමේ කුශලයන්ට ද ධ්‍යාන කුශලයන්ට ද, විදර්ශනා කුශලයන්ට ද, මාර්ග කුශල-යන්ටද කුසල් අභිඥා සිත් (ඉද්ධිවිධ, දිබ්බසෝත, චේතොපරිය, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති, චුතූපපාත) පහටද,

සමාපත්ති කුශල් අටට ද සද්ධාව බලවත් ආශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

"සීලං, සුතං, චාගං, පඤ්ඤං උපනිස්සාය-
දානංදේති

සීලං සමාදියති පෙ සමාපත්තිං උප්පාදෙති.

ශ්‍රද්ධාව ලෙසම ශීලය ද දන්දීම් ආදියට උපනිශ්ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. මෙහි ශීලය නම් විරති චේතනා ප්‍රධාන කාමකුශලය දනාදී කුසල්වලට උපනිශ්ශ්‍රය පච්චය වේ.

චාග යනුවෙන් ත්‍යාග චේතනාව එනම් අලෝභ චේතනාව මැයි. එය ප්‍රධානව යෙදෙන කුසල් සිත ශීලාදී කුසල් ලබා ගැනීමට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සද්ධා, සීලං, සුතං චාගො පඤ්ඤා – සද්ධාය සීලස්ස සුතස්ස, චාගස්ස පඤ්ඤාය උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

ශ්‍රද්ධා – ශීල, ශ්‍රැත, ත්‍යාග, ප්‍රඥා යන කුශලයෝ ශ්‍රද්ධා ශීල, ශ්‍රැත, ත්‍යාග, ප්‍රඥා යන කුශලයන්ට ම උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි ශ්‍රද්ධා ආදී කුශල චෛතසිකයන් ඒවා යෙදෙන කුසල් සිතුත් සමගම ගත යුතුය. පච්චය පච්චයුප්පපන්න පහසුය.

සද්ධා : සද්දහණ ලක්ඛණා සද්ධා යනුවෙන් ශ්‍රද්ධාව රත්නත්‍රය කෙරෙහි ඉතා හොඳින් ඇදහීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේය. මෙයින් ආගමන, අධිගමන, පසාද, ඔකප්පණ යන ශ්‍රද්ධාවන් ගණු ලැබේ.

ආගමන සද්ධා : මහ බෝසතුන් නියත විවරණයේ පටන් නොසිඳ පවත්නා ශ්‍රද්ධාවයි.

අධිගමන සද්ධා : සෝවාන් ආදී මාගී සිත්හි යෙදෙන බලවත් වූ ලෝකෝත්තර ශ්‍රද්ධාව යි.

පසාද සද්ධා : තෙරුවන කෙරෙහි බලවත් ප්‍රසාදය යි.

ඔකප්පනසද්ධා : තෙරුවන් ගුණයෙහි බැසගත් ශ්‍රද්ධාවයි.

ශීල : පන්සිල් ආදී ශික්ෂා පද සමාදන් වන ජවන් සිත්හි යෙදෙන විරති චේතනායි. විරති චෛතසිකය යි.

සුත : බණ දහම් ඇසීමෙන් ඉගෙණීමෙන් දූරීමෙන් විමසීමෙන් ලැබෙන ශ්‍රැතමය ප්‍රඥව යි.

චාග : දෙනු කැමති බව හෙවත් ත්‍යාගය යි කියනු ලබන අලෝභ චෛතසිකය යි.

පඤ්ඤා : කම්මස්සකතා පඤ්ඤා යනුවෙන් කර්මය කර්ම ඵලය විශ්වාස කරණු ලබන නුවණ මෙහි වෙසෙසින් ගැණේ. ධ්‍යාන, විදර්ශනා, මාර්ග, ඵල, යනු එම කුසල් සිත්හි යෙදෙන ප්‍රඥවෝය. ඵල අව්‍යාකෘතය. අනිත් ප්‍රඥවන් කුසල්ය.

මෙසේ ඉතා විසිතුරු වූ ප්‍රත්‍යයාකාරය තේරුම් ගැණීමෙන් ඒ ඒ නාම රූපයෝ අසවල් අසවල් හේතූන් නිසා පහළ විය හැකි බවත්, එම හේතූන් බිඳීමෙන් ඒවා නැතිවන බවත්, විදර්ශනා නුවණට කනුකොට උදය ව්‍යයාදී ඥානයන් නිපදවා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා.

27.

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම.

උපනිස්සය පච්චයො (3)

3. අනුලොමයේ දෙවෙනි කොටස.

(පකතූපනිස්සයො)

පඨමස්ස ඣානස්ස පරිකම්මං - පඨමස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දුතියස්ස ඣානස්ස පරිකම්මං - දුතියස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තතියස්ස ඣානස්ස පරිකම්මං - තතියස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

චතුත්ථස්ස ඣානස්ස පරිකම්මං - චතුත්ථස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ආකාසානඤ්චායතනස්ස පරිකම්මං - ආකාසානඤ්චායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස පරිකම්මං - විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්ස පරිකම්මං - ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනස්ස පරිකම්මං - නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පකතූපනිස්සය ප්‍රත්‍යයයේ පළමු වන කොටස ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධානව යෙදෙන කුසල් සිත ආදී චේතනා ප්‍රධානව යෙදෙන කුසල් සිත්වලට බලවත් උපකාර

ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවන අයුරු පසුගිය දේශනාවෙන් පැහැදිලි කරණ ලදී. එසේම සද්ධා ආදී කුසලයන් ධ්‍යානාදී කුශලයන්ට ද උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වන අයුරු දක්වා එම ධ්‍යානාදී කුසලයන්ට තවත් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්ති දේශනා කරණ සේක්. පඨමස්ස ඣානස්ස පරිකම්මං යනාදීන් වදාරණ ලදී.

පළමුවැනි ධ්‍යානය ලබාගැණීම සඳහා කරණු ලබන පරිකම් භාවනාව පළමුවැනි ධ්‍යානයට උපනිස්සය පච්චයෙන් ප්‍රත්‍ය වේ. දෙවැනි ධ්‍යානය තුන්වැනි ධ්‍යානය සතරවැනි ධ්‍යානය ආකාසානඤ්චා-යතන විඤ්ඤාණඤ්චායතන නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා යතන, යන රූප අරූප ධ්‍යාන කුසල්වලට ද ඒ සඳහා කරණ පරිකම් භාවනා කුසලයන් උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ධ්‍යාන "ඣායතීති ඣානං" යනුවෙන් යම් දෙයකට සිත එල්ලකොට තබා නැවත නැවත එයම අරමුණු කරවීම ධ්‍යාන නම් වේ. හරියටම අරමුණෙහි සිත පිට නොපැණ එයට පැමිණ පවත්නා අවස්ථාව අර්පණා ධ්‍යාන නම් වේ. එනම් ප්‍රථම ධ්‍යානාදිය යි. එම නිසාම ධ්‍යාන යනුවෙන් පළමුවැනි ධ්‍යානය යනාදී ධ්‍යාන කුසල් සිත් ගණු ලැබේ. පළමුවන ධ්‍යානය ආදී එම සමාපත්ති අට පඨවි කසිණ ආදී ධ්‍යාන ඉපදවිය හැකි අරමුණක සිත තදෙන් යොදවා ලැබිය යුතු හෙයින් ආරම්මණ උපනිජ්ඣාන නම් වේ.

විදර්ශනා භාවනාවෙන් අනිත්‍යාදි ලක්ෂණයන්හි සිත තදෙන් පිහිටුවන හෙයින් විදර්ශනා නුවණ හා මග්ගඵල, ලක්ඛණ - උපනිජ්ඣාන නම් වේ.

මෙසේ ගැණෙන්නේ ආරම්මණ උපනිජ්ඣාන නම් වූ ප්‍රථමධ්‍යානාදිය යි. එය විසුද්ධි මාර්ගයේ

"ආරම්මණ උපනිජ්ඣානතො
පච්චනීක ඣාපනතො වා ඣානං"

අරමුණෙහි බලවත් ලෙස සිත යෙදවීම නිසා ද සතුරු වූ කාමච්ඡන්දාදී නීවරණයන් දවන නිසා ද **ධ්‍යාන** නම් වේ.

පරිකම්ම: පරිකම්ම යනුවෙන් ගැණෙන්නේ භාවනාවට පටන් ගැණීම යි. හෙවත් මූලික භාවනා කාලය යි. ධ්‍යාන ලැබීම සඳහා භාවනා කිරීමට කසිණ මණ්ඩල ආදී නිමිත්තක් සෑදුගත යුතුය. පලිබෝධ (බාධක කරුණු) දුරුකොට එම කසිණ මණ්ඩලය දෙස ඇදුරු උපදෙස් අනුව බලමින් පඨවි, පඨවි යනුවෙන් පාලියෙන් හෝ පොළොව, පොළොව, යැයි සිංහලෙන් හෝ මෙනෙහි කරමින් එය දෙසඇස සිත යොමුකොට භාවනා කිරීම පරිකර්ම භාවනාව යි. එසේ අරමුණු කිරීම සිදුවන්නේ කාමාවචර කුසල් අටෙන් එකකිනි. එසේ පරිකර්ම භාවනා වඩන යෝගියාට උග්ගහ නිමිත්ත ලැබේ. ඇස පියාගත් විටද එම නිමිත්ත බොහෝ වේලා හොඳින් පෙණේ නම් එය උග්ගහ නිමිත්තයි. එවිට ඇස් පියා පහසු තැනක හිඳ එම උග්ගහ නිමිත්ත අරමුණු කරමින් පඨවි පඨවි යනුවෙන් භාවනා කිරීමද පරිකර්ම භාවනාව ම ය.

එසේ දිගට භාවනා වැඩීමේදී උග්ගහ නිමිත්ත බබලමින් ඉතා තදෙන් සිත එයටම අදිමින් දියුණු අවස්ථාවකට පැමිණේ. එය ප්‍රතිභාග නිමිත්තයි. එවිට උපචාර සමාධියෙන් සිත එකග වේ. මේ උපචාර භාවනාවද මෙහිදී පරිකර්ම නාමයෙන් ම ගන්නා ලද බව සිතිය යුතු. එය ද කාමාවචර අටමහා කුශලයන්ගෙන් එකකි.

මෙසේ ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබීමට මුලින් පරිකර්ම භාවනා වශයෙන් ලැබෙන අටමහා කුශලය ප්‍රථම ධ්‍යානයට උපනිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ. ප්‍රථම ධ්‍යාන සිතේ යෙදෙන පරිකර්ම සිත මෙහිදී නොගැණේ. එය අනන්තරාදී ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව වටහා ගත යුතුය.

ප්‍රථමධ්‍යාන කුසල් සිත පස් අයුරකින් වසීකළ යෝගියා එහිදී විතක්ක විචාර යන ධ්‍යානාංග ඕලාරික හැටියටත් පීති, සුඛ ඒකග්ගතා යන ධ්‍යානාඞ්ග ශාන්ත හැටියටත් වටහා ගෙණ විතක්ක විචාරයන්ගෙන් තොර වූ දෙවැනි ධ්‍යානය ලබා ගැණීම සඳහා දෙඇස් පියා සුළු ආවර්ජනාවෙකින් ලැබිය හැකි වූ කසිණ ප්‍රතිභාග නිමිත්ත නැවතත් පළමු කී පරිදි පඨවි, පඨවි, යනුවෙන් අරමුණු කරන්නේය.

එසේ පඨවි පඨවි (පොළොව, පොළොව) යනුවෙන් අරමුණු කරන්නේ කාමාවචර කුසල් අටෙන් එකකිනි. එය දෙවෙනි ධ්‍යානයේ පරිකර්ම භාවනාව යි. එම භාවනාමය කුසලයන් දෙවෙනි ධ්‍යාන කුසලයන්ට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ තුන්වැනි සතරවැනි ධ්‍යානයන් ගැන ද ඒ ඒ පරිකර්ම වශයෙන් ලැබෙන මහා කුශල් 8 ට, ඒ ඒ ධ්‍යාන කුසලයන්ට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

ආකාසානඤ්චායතන කුසලය ලබනු කැමති යෝගියා තමනට ඉතා පුරුදු වූ සතර වැනි ධ්‍යානයෙන් නැගී සිට රූපය නොයෙක් දුකට කරදරයට භාජන වන බව සිතා "රූපයෙන් තොරව වාසය කරමි"යි බලවත් ඡන්දය ඇතිකර ගෙණ එයට කසිණ රූපයෙන් හෙවත් කසිණ ප්‍රතිභාග නිමිති වශයෙන් ලැබුණු කසිණ අරමුණෙන් ද තොරව ශාන්ත වූ ධ්‍යාන සිතක් ලබමි යි සිතා තමන් කැමතිතාක් එම කසිණ අරමුණ වඩා හෙවත් ලොකුකොට එම කසිණය පැතුරුණු හරිය අනන්ත වූ ආකාශය, ආකාශය යැයි මෙනෙහි කරන්නේ ඒ අරමුණු වූ කසිණයෙන් වැසුණු ආකාස ආකාස මෙන්ම පෙණෙන්නේය. කසිණ නිමිත්ත නො පෙනෙන්නේය. මෙසේ භාවනා ක්‍රමයේදී ආකාසානඤ්චායතනකුසල් සිත

පහළ වේ ආකාසෝ, ආකාසෝ, අහස අහස යනුවෙන් මෙනෙහි කරන්නේ උපෙක්ෂා සහගත කාම කුශල් සතරෙහි. ඒ පරිකර්ම භාවනා ය. එම කුසල් ආකාශානන්තායතන ධ්‍යාන කුසලයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආකාසානඤ්චායතන කුසලයෙහි ඇල්ම දුරුකළ යෝගියා ආකාසානඤ්චායතන සිතට අරමුණු වූ අහස පැතිරී පැවති විඤ්ඤාණය විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණය යැයි නැවත නැවත මෙනෙහි කට යුතුය.

එවිට අහස සපගී කළ විඤ්ඤාණය අරමුණු කොට විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසල් සිත උපදී.

මෙහි විඤ්ඤාණය විඤ්ඤාණයැයි මෙනෙහි කිරීම පරිකර්ම භාවනාය. උපෙක්ෂා සහගත කාම කුසල් සතරෙහි, එය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙයි.

විඤ්ඤාණංචායතනයෙහි ඇල්ම දුරුකළ යෝගියා විඤ්ඤාණංචායතන ධ්‍යානයට අරමුණු වූ ආකාසානඤ්ඤායතන විඤ්ඤාණයේ නැති බව සූන්‍ය බව "නත්ථි නත්ථි" යනුවෙන් නැවත නැවත මෙනෙහි කොට භාවනා කළ යුතුය.

මෙසේ පරිකර්ම භාවනාවේ යෙදෙන ඔහුට අහස පැතිරී පැවති ආකාසානඤ්චායතන විඤ්ඤාණයාගේ නැති බව සූන්‍ය බව වෙන් වූ බව වූ නාස්ති භාවයෙහි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ධ්‍යාන සිත උපදී. එහි පරිකර්ම භාවනාවවූ "නත්ථි නත්ථි" යනාදීන් මෙනෙහි කරන්නේද උපෙක්ෂාසහගත කාම කුශලයකිති. එය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය වී ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසල් සිත උපදී.

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි ඇල්ම දුරුකළ යෝගියා ආකාසානඤ්චායතන විඤ්ඤාණයේ "නැතිබව" අරමුණු

කොට පහළ වූ ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසල් සිත "ශාන්තය, ශාන්තය" යනුවෙන් අරමුණු කොට භාවනා කළ යුතුය; ඒ පරිකර්ම භාවනාවයි. එය අරමුණු කොට එම ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ධ්‍යානයම ගෙන නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන කුසල් සිත උපදී. මෙහිදී ශාන්තය, ශාන්තය කියා පරිකර්ම භාවනාව සිදුවන්නේ උපෙක්ඛා කාම කුශලයන්ගෙනි. එම පරිකර්ම කුසල් ද නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන කුශල යට ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ ලොව තුළ ඉතා සියුම් වූ ඉතා ශාන්ත වූ සැප වූ නේවසඤ්ඤා - නාසඤ්ඤායතනය ද හේතු ප්‍රත්‍ය බලයෙන් හටගත් හෙයින් ම අනිත්‍යාදී තත්වයන්ට පවත්වන බව විදර්ශනා නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

28

නමෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළ වීම

උපනිස්සය පච්චයො (4)

8. අනුවාදය:

පකතූපනිස්සයො.

පඨමං ඣානං - දුතියස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දුතියං ඣානං - තතියස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තතියං ඣානං - චතුත්ථස්ස ඣානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

චතුත්ථං ඣානං - ආකාසානඤ්චායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ආකාසානඤ්චායතනං - විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං - ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං - නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පළමුවැනි ධ්‍යානය දෙවැනි ධ්‍යානයට උපනිස්සය පච්චය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙසේ දෙවැනි ධ්‍යානය, තුන්වැනි ධ්‍යානයට ද, තුන්වැනි ධ්‍යානය සතරවැනි ධ්‍යානයටද, සතර වැනි ධ්‍යානය ආකාසානඤ්චායතනයටද, ආකාසානඤ්චායතනය

විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට ද, විඤ්ඤාණඤ්චායතනය, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයටද, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය නෙව-සඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනයටද, උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

(ධ්‍යාන පසුගිය දෙශනාවේ විස්තර කොට ඇත)

රහතන් වහන්සේට හැර අනිත් හැම දෙනාටම ඇතිවන ධ්‍යාන සිත් කුසල්ය. රහත්වීමට කලින් ලැබූ ධ්‍යාන සිත් රහත් වූවාට පසුද කුසල්මය.

පළමුවන ධ්‍යාන සිත ලැබූ යෝගියා එය ආවජ්ජන (නැවත නැවත මෙනෙහි කිරීම) සමාපජ්ජන (නැවත නැවත සමවැදීම) අධිට්ඨාන (ඉතාම සුළුවේලාවක් සමාපත්තියෙහි සිටීමට හැකිසේ සමවැදීම) වුට්ඨාන (එසේම සුළු කාලයකින් ධ්‍යානයෙන් නැගීමට හැකි බව) පච්චවෙක්ඛණ (නැවත මෙනෙහි කර බැලීම) යන පඤ්ච වසීන්ගෙන් වසීකොට දෙවෙනි ධ්‍යානය ලැබීම සඳහා භාවනා කට යුතු.

මෙසේ ප්‍රථම ධ්‍යානය නොලබා කෙසේවත් දෙවෙනි ධ්‍යානය නොලැබිය හැකිය. එමනිසා පළමු වැනි ධ්‍යාන සිත ඉපදවීමට, නැතිවම බැරි හෙයින් බලවත් උපකාරක දෙය වීමෙන් උපනිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බලට පැමිණි බව වටහාගත යුතු ය. මෙහි පළමු ධ්‍යාන කුසලය උපනිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය. දෙවැනි ධ්‍යාන කුශලය ප්‍රත්‍යයොත්පන්නය. (පච්චයුප්පන්නය)

මෙසේ දෙවැනි ධ්‍යාන කුසලය ප්‍රත්‍යවීමෙන් තුන් වැනි ධ්‍යාන කුශලය දැයි නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනය දක්වා පච්චය පච්චයුප්පන්නයන් සලකා ගන්න.

II. අනුබන්ධයේ සතර වැනි කොටස.

දිබ්බචක්ඛුස්ස පරිකම්මං – දිබ්බස්ස චක්ඛුස්ස
උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දිබබාය සොතධාතුයා පරිකමමං – දිබබාය සොත ධාතුයා උපනිසසය පචචයෙන පචචයො.

ඉඬිවිධ ඤාණසස පරිකමමං – ඉඬිවිධ ඤාණසස උපනිසසය පචචයෙන පචචයො.

චෙතොපරිය ඤාණසස පරිකමමං – චෙතොපරිය ඤාණසස උපනිසසය පචචයෙන පචචයො.

පුබෙබනිවාසානුසසතිඤාණසස පරිකමමං – පුබෙබ නිවාසානුසසති ඤාණසස උපනිසසය පචචයෙන පචචයො.

යථා කම්මූපග ඤාණසස පරිකමමං – යථා කම්මූපග ඤාණසස උපනිසසය පචචයෙන පචචයො.

අනාගතංස ඤාණසස පරිකමමං – අනාගතංස ඤාණසස උපනිසසය පචචයෙන පචචයො.

දිව ඇස ලැබීමට මුලින් කළයුතු පරිකම් භාවනා කුසලයන් දිව ඇස නැමැති අභිඥා නුවණ ලැබීමට උපනිසසය පචචය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ දිවකණ, ඉඬිවිධ ඤාණය පරසිත් දැන ගන්නා නුවණ, පෙර ආත්මයන් දැන ගන්නා නුවණ, යථා කම්මූපග, අනාගතංස යන ඤාණයන් ලැබීමට කරණු ලබන මූලික භාවනා නැමති පරිකම් කුසලයන් එම ඤාණයන් ලබා ගැණීමට බලවත්ම උපකාරවන නිසා උපනිසසය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව වදාළ සේක. දිබබසස චකඛුසස දිව ඇස ලැබීමට පරිකම් භාවනා කරණ යෝගියා පළමුකොට රූප අරූප සමාපත්ති උපදවා ඒවා දස සතර ආකාරයකින් පුහුණු කොට තවද ඉඬි ලැබීමට නියම කරණ ලද භූමිපාද ආදී සියළු කරුණු සම්පූර්ණ කොට;

පළමුවෙන් පාදක ධ්‍යානයට සමවැදිය යුතු ය. පාදකජ්ඣානය නම් මෙහි නීලාදි කසිණ අටෙන් උපද

මෙසේ ලද චතුර්ථධ්‍යාන කුසලය යි. අභිධර්ම ක්‍රමයට පංචමධ්‍යාන කුශලයයි. එයට සම වැදී එයින් මිදී ආලෝක කසිණය උපචාර ධ්‍යානය දක්වා වඩා එහි ප්‍රතිභාග නිමිත්ත තමන් යම් කිසි රූපයක් දකිනු කැමති නම්, එතෙක් වැඩිය යුතු. එවිට එම ආලෝක ප්‍රතිභාග නිමිත්තයට තමන් කැමති රූපය පෙණෙන්ට වෙයි.

මෙහි දකිනු කැමැත්ත ඇති ආලෝක කසිණය වැඩීම පරිකර්ම භාවනාය. එම ආලෝක කසිණය උපචාරය තෙක් වැඩීමේ දී ඇතිවන කුසල් සිත් දිබ්බ චක්ඛු අභිඥාඥාණයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර වේ.

මෙහි පාදක ධ්‍යාන නිමිත්ත අරමුණු වේ. පරිකර්ම සිතට රූපයන් අරමුණු වේ. එසේ භාවනා වශයෙන් ලැබෙන චතුර්ථධ්‍යාන සිතෙහි යෙදෙන නුවණ මෙහි දිබ්බ චක්ඛු ඥාණය නම් වේ.

දිබ්බ චක්ඛු ඥාණ - චුතූපපාත ඥාණ යනු එකම අභිඥාඥ නුවණය.

දිබ්බාය සොත ධාතුයා: දිව කණ - දුර ළඟ ආදී ස්ථානයෙන් ශබ්ද ඇසීමට පුළුවන් දිබ්බසෝත අභිඥාඥාණය ඉපද වීමට කළයුතු පරිකර්ම භාවනා දැක්වේ. දිව කණ ලබනු කැමති යෝගියා මෙම අභිඥාඥ ආවරණ මුල්කර ගණු කැමති පඤ්චමධ්‍යානයට සමවැද එයින් නැගී දුර, සන්තිකා (ළඟ) දී වශයෙන් ශබ්ද අසනු කැමැත්ත පරිකර්ම සමාධි සිතින් ඇත ශබ්ද අරමුණු කළ යුතු ය. මෙසේ නොයෙකුත් ශබ්දයන් අරමුණු කරන්නට මූලික උපචාර ධ්‍යාන සිත් යුක්ත වීම [illegible] යම්කිසි ශබ්දාරම්මණයක් ගණිමින් [illegible] දී එයින් පහළවූ පඤ්චමධ්‍යාන කුසල සිත අරමුණු කරන්නේ [illegible] ශබ්ද අසමින් පහළ වේ.

එහි යෙදෙන නුවණ දිබ්බසොත අභිඤ්ඤා ඤාණය යි. එහි මූලික වූ පරිකර්ම භාවනාමය කුශලයකි.

ඉද්ධිවිධ ඤාණය: සියයක් වීම දහසක් වීම ආදී නොයෙක් ඉර්ධීන් (අදිට්ඨාන, විකුබ්බණ, මනොමය,) දැක්විය හැකි නුවණ ලබා ගැනීමට කැමති යෝගියා අභිඤ්ඤා පාදක ධ්‍යානයෙන් නැගී සියයක් වෙමි; දහසක් වෙමියි පරිකර්ම කොට නැවත අභිඤ්ඤා පාදක ධ්‍යානයට සමවැදී නැගී අධිෂ්ඨාන කළ යුතු ය. එවිට සියයක් වීම ආදී අධිෂ්ඨාන කළ දෙය සිදුවෙයි. පාදක ධ්‍යානය ධ්‍යාන නිමිත්ත අරමුණු කරයි. සියයක් වෙමියි ආදී වශයෙන් මෙනෙහි කරණ පරිකර්ම සිත් සියයක් ආදී තමා කැමති දෙය අරමුණු කරයි. නැවත පාදකධ්‍යානයට සමවැදී නැගිට අධිෂ්ඨාන කරන්නේය. එම අධිෂ්ඨාන සිත මුලින් කියන ලද අර්පණා සිත මෙන් ගොත්‍රභූ සිත ළඟට රූපාවචර චතුත්ථජ්ඣානික ජවන් සිතයි. එම සිතට කලින් පරිකර්ම වශයෙන් උපදවන කුසල් සිත් උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

චෙතොපරිය ඤාණය නම් අනුන්ගේ සිත් දැන ගන්නා නුවණ යි. එයද පෙර මෙන් පාදක ධ්‍යානයට සමවැද පරිකර්ම වශයෙන් මොහුගේ සිත දැන ගණිම් යි භාවනා කොට යළි පාදක ධ්‍යානයට සමවැද එයින් නැගී අධිෂ්ඨාන කරයි. එම අර්පණා සිතේ යෙදෙන නුවණ චෙතොපරිය ඤාණයයි. එයට පරිකර්ම කුශල් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණයට ද පෙර විසූ කඳ පිළිවෙළ දැන ගණිමියි පරිකර්ම භාවනා කොට පෙර මෙන් ඉස්සර ආත්මයන් දැන ගන්නා නුවණ පහළ වෙයි.

යථා කම්මූපග යනු අතීත කර්ම දැන ගන්නා ඤාණයයි. අනාගතංස යනු මතු සකන්ධයන් දැන ගන්නා ඤාණයයි. මේ දෙක දිබ්බ චක්ඛු අභිඥා ඤාණයටම ඇතුළත් ය. අතීත කර්ම හා අනාගත සකන්ධයන් දැන ගැණුම කැමති බැවින් යුතු දිබ්බ චක්ඛු පරිකර්ම භාවනා කුශලයන්ම යථා කම්මූපග අනාගතංස ඤාණයන්ට උපනිශ්‍රය වේ.

මෙසේ අභිඥා යනුවෙන් ගැණෙන සාමාන්‍ය අයට නොහැකි විශේෂ ඤාණයන් පවා හේතු ධර්මයන් ගෙන් හටගත් හෙයින් අනිත්‍ය බව සලකා විදර්ශනා වඩා නිත්‍ය වූ උතුම් නිවන් සැපත ලබත්වා.

29

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළ වීම

උපනිස්සය පච්චයො (5)

3 වැනි අනුවාදයේ 5 වැනි කොටස:

දිබ්බ චක්ඛු – දිබ්බාය සොතධාතුයා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දිබ්බසොත ධාතු – ඉද්ධිවිධ ඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ඉද්ධිවිධ ඤාණං – චෙතොපරිය ඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

චෙතොපරිය ඤාණං – පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති ඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණං – යථාකම්මූපග ඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

යථා කම්මූපග ඤාණං – අනාගතංස ඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දිබ්බචක්ඛු අභිඤ්ඤා ඤාණය: දිබ්බ සොත ධාතු අභිඤ්ඤා ඤාණයට ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. එසේම දිබ්බසොත ධාතුව ඉද්ධිවිධ ඤාණයට ද ඉද්ධිවිධ ඤාණය චෙතොපරිය ඤාණයට ද, චෙතොපරිය ඤාණය පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණයට ද පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණය යථා කම්මූපග ඤාණයට ද යථාකම්මූපගඤාණය අනාගතංස ඤාණයට ද උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

පසුගිය පට්ඨාන පත්‍රිකාවේ දිබ්බ චක්ඛු (දිව ඇස) ඥාණය ආදිය පිළිබඳ විස්තර කරණ ලදී. මෙහි දී දිබ්බචක්ඛු ආදී අභිඥා ඥාණයන් නොඋපදවා දිව ඥාණ ආදී නුවණ ඉපද විය නොහැකිය. එම නිසා මුල් මුල් අභිඥා ඥාණයන් පසුව පසුව ඇතිවන අභිඥා ඥාණයන්ට බලවත් ම උපකාරයක් වන හෙයින් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. පසුව පසුව ඇතිවන අභිඥා ඥාණයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති.

දිව ඇස ඉපද වූ යෝගියා ඈත වසන සතුන්ගේ මිනිසුන්ගේ දෙවියන්ගේ රූප දක ඔවුන්ගේ ශබ්ද ඇසීමට කැමැත්ත ඇතිවන හෙයින් මෙසේ දිව ඇස දිබ්බසොත ධාතුවට උපනිස්සය ප්‍රත්‍යය වේ. අනිත් ඥාණයන් පිළිබඳවද මේ අනුව සිතනු.

3 වැනි අනුවාදයේ සවැනි කොටස:

පඨමස්ස මග්ගස්ස පරිකම්මං – පඨමස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දුතියස්ස මග්ගස්ස පරිකම්මං – දුතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තතියස්ස මග්ගස්ස පරිකම්මං – තතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

චතුත්ථස්ස මග්ගස්ස පරිකම්මං – චතුත්ථස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පළමුවැනි මග්ග ඥාණය සඳහා කරණ මූලික භාවනාව හෙවත් පරිකර්ම අවස්ථාව උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය වීමෙන් ප්‍රථම මාර්ග ඥානය හෙවත් සෝවාන් මාර්ග නමැති පච්චයුප්පන්නය ලැබේ.

දෙවැනි වූ සකෘදාගාමි මග්ග ඥාණය සඳහා කරණු ලබන පරිකර්ම භාවනාව සකෘදාගාමි මාර්ග නුවණට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

තුන් වැනි වූ අනාගාමි මග නුවණට ඒ සඳහා කරණු ලබන පරිකර්‍ම භාවනාව උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

සතර වැනි වූ අරහත් මග නුවණ සඳහා කරණු ලබන පරිකර්‍ම භාවනාව උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වීමෙන් අර්හත් මාර්ග ඥානය ලැබේ.

මග්ග

"සුගතියා වා දුග්ගතියා වා නිබ්බාණස්ස වා
අභිමුඛං මග්ගන්ති පාපෙතීති මග්ගො"

සුගතියට යන්නන් දෙව්ලොවට හෝ දුගතියට යවන් අපායට හෝ නිවණට හෝ පමුණුවා නුයි මාර්ග නම් වේ. සුගති යන මාර්ගය නම් කාමාවචර කුසල මාර්ගයයි. දුගති යන මාර්ගය නම් අකුශල මාර්ගය යි. නිවන් යන මාර්ගය ලෝකෝත්තර මාර්ගයයි. එනි යෙදෙන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ග යි.

තවද ආර්යයන් බලන සෙයිනුදු මග්ග නම් වේ
කෙලෙස් මරමින් යන නිසා ද මග්ග නම් වේ.

කිලෙසෙ මාරෙතීති මො.
කෙලෙස් මරමින් යන නිසා "ම" නම් වේ.

නිබ්බාණං ගච්ඡතීති "ගො"
නිවණට යේනුයි "ග" නම් වේ.

මොච ගොච, මග්ගො එව මග්ගො.

"ම" "ග" දෙක එක්වීමෙන් මග නම් වේ. මග ශබ්දයම මග්ග නම් වේ. මෙහි ගැණෙන්නේ සෝවාන් ආදී ලොකොත්තර මාර්ගයන් බව දත යුතු. පරිකර්‍ම යන්න ද විස්තර කරණ ලදී. මාර්ග සිතට පරිකර්‍ම විදර්ශනා භාවනාවේ සම්මසන ඥාණයේ පටන් විදර්ශනා ඥානාවසථාවන්ය.

සම්මසන ඤාණය නම් නාම රූපයන් ලක්ෂණාදී වශයෙන් අරමුණු කිරීම යි.

සමථ යානිකයා පළමුව නාම ධර්මයන් විදර්ශනා කෙරේ. ශුද්ධ විපස්සකයා පළමුව රූප ධර්මයන් විදර්ශනා කෙරේ. නාම රූපයන්ගෙන් කුමක් පළමුව අරමුණු කළද ඉතා ඉක්මණින් දෙකම අරමුණු වන්නට පටන් ගණී යි.

පඨවි තෙජෝ වායෝ යන ඵොට්ඨබ්බ රූප ඉතා ඖලාරික හෙයින් වායෝ ධාතුව පිම්බීම් හැකිලීම් ආදී විසින් අරමුණු කරවීම් ද මෙසේ විදර්ශනා පරිකර්ම භාවනාවම යි. නාම රූපයන් වෙන්ව වැටහීම (පරිච්ඡෙද ඤාණය) උදයබ්බය ඤාණය, භංග ඤාණය, භය, ආදීනව, නිබ්බිදා, මුඤ්චිතු කම්‍යතා, පටිසංඛා, සංඛාරුපෙක්ඛා යන විදර්ශනා භාවනා නුවණ යෙදෙන තුල සිට විදර්ශනා කරණ යෝගියාගේ නානාවර්ජන [illegible] සියලු කුසල් සෝවාන් මාර්ග ඤාණයට පරිකර්ම භාවනා ය. එම පරිකර්ම සිත් නොලබා සෝවාන් මාර්ග නැණ නොලැබෙන හෙයින් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝ ය. මාර්ග සිත පච්චයුප්පන්න ය.

සකෘදාගාමි, අනාගාමි, අරහත්ත මග සිත්වලට නැවත විදර්ශනාව පටන් ගැණෙන්නේ උදයබ්බය ඤාණයේ සිට ය. ලක්ෂණාදී වශයෙන් අරමුණු කරවීම පෙරගමනී එහෙයින් උදයබ්බය ඤාණයේ සිට නා නා [illegible] අනුලෝමය දක්වා ලැබෙන විදර්ශනා කුසල් උපරිම මාර්ග ඥාණය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ලෞකික ධ්‍යානය මාර්ග සිත්වලට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යවන බව දැනා නැත. එයින් වඩනා [illegible] [illegible] රූපාරූප සමාධියෙන් චිත්ත විශුද්ධිය [illegible] [illegible], විදර්ශනා සමාධිය ද චිත්ත විශුද්ධිය

වන බවත් ය. ඇතැම් අය මෙබඳු සියුම් දහම් නොදත් නිසා නොදත්නාකම පණ්ඩිත කමට හරවා ගණිති. මාර්ග සිත් ඉපදවීමට රූපාරූප ධ්‍යාන නැතිවම බැරිනම් එය එකාන්තයෙන් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වා වදාරණ සේක්ම ය.

"විජ්ජු සංචරණං විය සොතාපත්තිමග්ග ඤාණස්ස උප්පත්ති කාලො"

විදුලිය කොටන්නා වැනි ඉතා සුළු කාලයකදී සෝවාන් ආදී මග නැණ පහළවන බව ද විදුලි එළියෙන් රූප දක්නාක් මෙන් ඒ ක්ෂණයෙහි නිවන් අරමුණු වන බව ද දක්වා වදාළ හ.

අරහත් මග නැණ වජ්‍රයක් දියමන්තියක් මෙනි. එයින් නොබිඳෙන කෙලෙසුන් නැත.

3 වැනි අනුවාදයේ සත්වැනි කොටස

පඨමො මග්ගො – දුතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

දුතියො මග්ගො – තතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

තතියො මග්ගො – චතුත්ථස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පළමු මාර්ග කුශලය දෙවෙනි මාර්ග කුශලයට ද, දෙවෙනි මාර්ග කුශලය තුන්වැනි මාර්ග කුශලයට ද, තුන්වැනි මාර්ග කුශලය සතරවැනි මාර්ග කුශලයට ද උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙහි දී ලොකොත්තර කුසල් ලොකොත්තර කුශලයන්ට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වූ බව දත යුතු ය.

9 වැනි අනුවාදයේ 8 වැනි කොටස.

> "සෙක්ඛා මග්ගං උපනිස්සාය – අනුප්පන්නං සමාපත්තිං උප්පාදෙන්ති. උප්පන්නං සමාපජ්ජන්ති. සංඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.

සෝවාන් සකෘදාගාමි අනාගාමි යන සේඛයන් එතත්සේලා මාර්ග කුශලය උපනිශ්‍රය ශක්තිය කොට ගෙණ පළමු වැනි දෙවැනි ආදී ධ්‍යාන සමාපත්තීන් උපදවත්. උපන් ධ්‍යාන සමාපත්තීන්ට සම වදිත්. සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් විදර්ශනා කරත්.

"තෙන තෙන මග්ගෙන සිථිලීකත පහීණ පාරිපන්ථා සත්තා තං තං සමාපත්තිං උප්පාදෙන්තීති"

ඒ ඒ මගින් ලිහිල් කළ කළ නසා දැමූ කෙලෙස් උවදුරු ඇති හෙයින් මාර්ග ලාභියාට ප්‍රථම ධ්‍යානාදී සමාපත්ති ඉපදවීම ඉතා පහසු ය. ඒ ඒ මාර්ග සිත් මෙසේ ධ්‍යාන ඉපදවීමට බලවත් උපකාරකවන හෙයින් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. මෙහි ලෝකෝත්තර කුශල් රූප අරූප කුශලයන්ට හා විදර්ශනා කාම කුශලයන්ටත් ප්‍රත්‍ය වූ බව වටහා ගත යුතු ය.

9 වැනි අනුවාදයේ නවවැනි කොටස

> මග්ගා සෙක්ඛානං – අත්ථපටිසම්භිදාය ධම්ම, පටිසම්භිදාය, නිරුත්ති පටිසම්භිදාය, ඨානා ඨාන කොසල්ලස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

සේඛ පුද්ගලයන්ට මාර්ග ඥානය, අර්ථ පටිසම්භිදා, ධර්ම පටිසම්භිදා, නිරුක්ති පටිසම්භිදා, පටිභාන පටිසම්භිදා, යන සතරට ද ඨානාඨාන කෞශල්‍ය නම් වූ ඥාන කලාපය ද උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි අත්ථපටිසම්භිදා නම් "අත්ථෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා" යැයි දක්වන ලද අයුරු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් දෙය, නිවණ, කියන ලද දෙයෙහි අර්ථය, විපාක, කිරිය යන මේ පස් කරුණ අර්ථ නම් වේ. එහි ප්‍රභේදයට ගිය නුවණ අත්ථපටිසම්භිදා නම් වේ.

"ධම්මෙ ඤාණං ධම්ම පටිසම්භිදා" යනුවෙන් ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්, ආර්ය මාර්ගය, කියන ලද්ද, කුසල්, අකුසල් යන කරුණු පසෙහි ප්‍රභේදයට ගිය නුවණ ධම්ම පටිසම්භිදා නම් වේ.

අත්ථධම්ම නිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ති පටිසම්භිදා.

එම අර්ථ ධර්මයන් දෙසා ඇති භාෂාවේ ප්‍රභේදයට ගිය නුවණ නිරුත්ති පටිසම්භිදා නම් වේ.

"ඤාණෙසු ඤාණං පටිභාණ පටිසම්භිදා" යනුවෙන් සියලු තන්හි නුවණ අරමුණු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරන්නහුට ඉහත කී තුන් වැදෑරුම් පටිසම්භිදාවන්හි හෝ ප්‍රභෙදයට ගිය නුවණ පටිභාණ පටිසම්භිදාවයි.

ඨානා ඨාන කොසල්ල ඤාණ නම් ස්ථාන අස්ථාන යන්හි දක්ෂ බව වූ නුවණ යි. එය දස වැදෑරුම් ඤාණ බලයෙහි ද ඇතුළත් වේ. මාගී ඥාන නොලබා පටිසම්භිදාවන් නො ලැබෙන බැවින් මාගී ඤාණ ඒවාට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ ප්‍රත්‍ය ධර්ම බලයෙන් උපදනා ධර්මයන් දැන ලෝකෝත්තර වූ නිවන් සුවය සඳහා උත්සාහ වඩන්වා.

30

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල් පහළ වීම.

උපනිස්සය පච්චයො (6)

පාඨය:

"කුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො"

කුසල් දහම් කෙණෙක් අකුසල් පහළවීමට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වෙති.

ආරම්මණ උපනිස්සය – පකති උපනිස්සය කියා දෙයාකාර වේ.

(එනි "ආරම්මණ උපනිස්සය")

අනුවාදය:

"දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා

උපොසථ කම්මං කත්වා – තං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති,

තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති,

තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

ඛන්ධා වුට්ඨහිත්වා ඛන්ධං – ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති,

තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති.''

දන්දී, සිල් රැක, පෙහෙවස් රැක එය ගරු කොට ''ආස්වාදනය'' ලෝභයෙන් සිහි කොට මිහිර විඳීම''

අභිනන්දනය:

''දිට්ඨි වශයෙන් ගෙණ සතුටුවීම'' කෙරෙයි.
එය ගරුකොට රාගය උපදියි. දිට්ඨි උපදියි.

(''පට්ඨාන දේශනා 14 බලන්න. 25 බැලීමද ප්‍රයෝජනයි.'')

කුසලයෙන් අකුසල් ඇතිවීමට ආරම්මණ අධිපති උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ශක්තිය ලබයි.

කුසල් සිතෙහි ඇති අරමුණු වීමේ ශක්තිය නිසා එය අරමුණු කොට පමණක් අකුසල් සිත් පහළ වීම ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තියයි. කුසල් සිතෙහි ඡන්දාදි අධිපති ධර්මයන් යෙදීමේ ශක්තිය නිසාද එය අකුසල් සිත් පහළ වීමට අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ.

කුසල් සිතෙහි ඇති බලවත් උපකාරක ශක්තිය නිසාද එය අකුසල් සිත් පහළ වීමට ප්‍රත්‍යය වේ. ලෞකික කුසල් සිත් වල මෙම ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් පවතිනවා විනා ලෝකෝත්තර කුසල් නිසා කෙලෙස් හට නොගණී.

''ලොකුත්තරං පන සන්තං, පණීතං, උත්තමං, අකුසල විද්ධංසනං තස්මා අකුසලස්ස උපනිස්සයො න හොති.''

ලෝකෝත්තර කුසල් ශාන්තය ප්‍රණීතය, උත්තමය, අකුසල් වනසා ලත්තේය.

එහෙයින් අකුසලයට උපනිස්සය නොවේ.

ආරම්මණ අධිපතිද නොවන බව දක්වේ.

පකති උපනිස්සය: (26 වෙනි පට්ඨාන දේශනාව බලන්න.)

අනුවාදය:

1. සද්ධං උපනිස්සාය - මානං ජප්පෙති,
   දිට්ඨිං ගණ්හාති.
2. සීලං සුතං චාගං - පඤ්ඤං උපනිස්සාය
   - මානං ජප්පෙති
   දිට්ඨිං ගණ්හාති.
3. සද්ධා සීලං සුතං - චාගො, පඤ්ඤා
   - රාගස්ස, දොසස්ස මොහස්ස
   - මානස්ස, දිට්ඨියා පත්ථනාය
   - උපනිස්සය පච්චයෙන
   පච්චයො"

1. සද්ධාව බලවත් උපකාර ශක්තිය වීමෙන් මානය මතුවෙයි. දිට්ඨිය ගණියි.
2. සීලය, ශ්‍රැතය, ත්‍යාගය, ප්‍රඥාව බලවත් උපකාර ශක්තිය වීමෙන් මානය මුමුණයි.
3. සද්ධා, සීල, සුත, චාග, පඤ්ඤා යන ධර්මයන්ගේ බලවත් උපකාරක ශක්තිය රාගය, ද්වේෂය, මෝහය, මානය, දිට්ඨිය, පත්ථනාව හට ශක්තිමත් ප්‍රත්‍යය වේ.

සද්ධාව නිසා මාන්නය: ශ්‍රද්ධාව නිසයන්නේ මට සමානයි. අනිත් අයගෙන් තමන් මැන ගනියි.

මෙසේ ශ්‍රද්ධාව උපනිඃශ්‍රය කොටගෙණ මාන්නය හටගණී. ශ්‍රද්ධාව කුශලයකි. මානය අකුශලයයි. සද්ධාව ප්‍රත්‍යය යි. මානය පච්චයුප්පන්නය යි.

සද්ධාව නිසා දිට්ඨිය: ඒ ඒ දහම් පද වල ශ්‍රද්ධා-වෙන් පමණක් පිහිටා ප්‍රඥාවෙන් අදහස් නොසොයා සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඇතැයි දිට්ඨියට වැටෙයි.

මෙසේ ශීලාදී කුශල ධර්මයන් බලවත් උපකාරක ශක්තිය වීමෙන් මාන දිට්ඨි අකුශල් පහළ වෙති.

මම හොඳ ශ්‍රද්ධා වන්තයෙක්, අනික් අයට ශ්‍රද්ධාව කොහෙත්ම නැතැයි මෙසේ තමා උසස් කොට සලකන විට (ආත්ම උත්කර්ෂණය) තමා කෙරෙහි ලෝභයද අනුන් පහත් කරණ කල ද්වේෂයද ඒ දෙකන්හිම මෝහයද – ඉහත කියන ලද ආකාරයෙන් මාන දිට්ඨීන්ද ඇති වෙයි.

ශ්‍රද්ධා දී සම්පත් නිසා භවභොග සම්පත් ප්‍රාර්ථනා කිරීමේ දී තණ්හා ප්‍රාර්ථනාවට එම ශ්‍රද්ධා ශීලාදිය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන බව මෙයින් වටහා ගත යුතු.

මෙහි ප්‍රාර්ථනා නම්, තණ්හාවෙන් යුක්තව භව සැප පැතීමේ තෘෂ්ණා ප්‍රාර්ථනාවයි දෙවියන් යැද යම් යම් දේ ඉල්ලා සිටීමද මෙහි වැටේ.

නිවන් ප්‍රාර්ථනා කිරීම තෘෂ්ණාවෙන් තොරව තෘෂ්ණාව නැති කිරීමට ඡන්දය ප්‍රධානව කෙරෙණ ප්‍රාර්ථනයකි. එහෙයින් එය මෙහි නොගැණේ. එය ඡන්ද පත්ථනාය. මෙසේ නා නා ප්‍රකාර හේතු ශක්තීන් නිසා හට ගණු ලබන ඵල ධර්මයන් දැන හේතු නිරෝධයෙන් ඵල නිරෝධයද වන බව විදර්ශනා නුවණින් දැන භාවනා වඩා උතුම් නිවන් සැප ලබාගණිත්වා.

31

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්ම පහළවීම.

උපනිස්සය පච්චයො 7.

8. විපිය:

"කුසලොධම්මො-අබ්‍යාකතස්සධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො"

කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයක පහළ වීමට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

භේදය:-

1. ආරම්මණ උපනිස්සය 1
2. අනන්තර උපනිස්සය 1
3. පකති උපනිස්සයයි තුණට බෙදේ. එහි ආරම්මණ උපනිස්සය.

අනුවාදය:-

1. අරහා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං - ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති.

රහතුන් වහන්සේ අරහත් මාර්ග කුසලයෙන් නැගී සිට එම ආවර්ජිත - ගරු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරති [illegible] ආවර්ජිත කුසලයකි. එය ගරු කොට [illegible] කරණ ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා ජවනයන් [illegible] [illegible] [illegible] රහතුන් වහන්සේගේ [illegible].

([illegible] 6 [illegible] 14 බලන්න.)

කුසල ධර්ම අව්‍යාකෘතයට නොයෙක් ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් උපකාර වේ. ආරම්මණ අධිපති උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගේ ඉතා සියුම් සම්බන්ධයකි. කුසලයක ඇති අරමුණුවීමේ ශක්තියද කුසලය ගරු කොට අරමුණුවීමේ දී එහි යෙදුණ ඡන්ද දි අධිපති ධර්මයන් නිසා ආරම්මණ අධිපති ප්‍රත්‍ය ශක්තියද කුසලය බලවත් කාරණය වීම යන අර්ථයෙන් ආරම්මණ උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය කුසලා කුසල අව්‍යාකෘතයන්ගේ පහළ විමට හේතු වේ.

අරමුණුවීම් මාත්‍රයෙන් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයද ගරු කළ යුතු මාත්‍රයෙන් ආරම්මණාධිපතියද "**ගරුකාතබ්බ මත්තට්ඨෙන ආරම්මණාධිපති**" බලවත් කාරණය යන අර්ථයෙන් ආරම්මණ උපනිස්සයද "**බලව කාරණට්ඨෙන ආරම්මණ උපනිස්සයො**" ගත යුතුය.

අනන්තරූපනිස්සය.

අනුවාදය:

2. කුසලං – වුට්ඨානස්ස

මග්ගො – ඵලස්ස

අනුලොමං – සෙක්ඛාය ඵලසමාපත්තියා

නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලං – ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

(පට්ඨාන දේශනා 17 බලන්න.)

ලෞකික කුසල් 17 ජවන් වශයෙන් පහළවීමේ දී අන්තිම හෙවත් සත්වන ජවනය නිරුද්ධවීමෙන් තදාලම්බණ හෝ භවංග සිත් පහළ වෙති. ඒ අන්තිම කුසල ජවනයේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ද උපනිශ්‍රය

ඉතා ශක්තියද යෙදීමෙන් අනන්තරූප නිශ්‍රය වීමෙන් තදාලම්බණ විපාක යන අව්‍යාකෘත සිත් පහළ වෙති.

ජවන් කුසලය ප්‍රත්‍යය – තදාලම්බණ විපාක අබ්‍යාකෘත පච්චයුප්පන්නයෝය.

මෙහි වුවමනාත යනුවෙන් කුසල් සිත් වලට පසු ලැබෙන භවංග තදාලම්බණය. මාර්ගවීථියේ මාර්ගසිතට අනතුරුව එම මාර්ග ජවනය ලෙසම ඵල ජවනද පහළ වෙති මාර්ගය කුසලයකි. ඵලය අව්‍යාකෘතය අනුලෝම ජවන කුසලය සෙඛයනට අනන්තරූප නිශ්‍රය වෙයි.

සේඛ ඵල සමාපත්ති වීථියක්.

භවංග: මෙහි සෝවාන් ආදී සේඛ පුද්ගලයකු එම ඵලසමවතට පැමිණෙනු කැමති කල්හි අතීත කාමාදිය අරමුණු කොට භවංග චලන උපච්ඡේදයන්ද සංස්කාර අරමුණු කොට මනොද්වාරා වර්ජනයද පරිකර්ම උපචාර අනුලෝම ගොත්‍රභූජවන්ද ඉපද නිරුද්ධ වූ පසු ඵල සිත් පරම්පරාව දිගට ඇති වෙන්නේ අධිෂ්ඨාන කළ කාලය දක්වා පමණියි. මෙහි අනුලෝම ජවන් ලෙස පරිකර්ම උපචාර, අනුලොම ගොත්‍රභූ සතරම ගැණෙති.

අනාගාමි සෙබයන් වහන්සේ නිරොධ සමාපත්ති-
යෙන් නැගී සිටීමේ දී නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන
කුසලය ඵල සිතට අනන්තරූප නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්ති-
යෙන් උපකාර වේ.

17 වැනි පට්ඨාන දේශනාවේ එය විස්තර කො(ට)
ඇත. මෙහි දී අනන්තර – අනන්තරූප නිස්ස(ය)
දෙකෙහි වෙනස දත යුතුය.

සිතක ඒ සිත නැති වූ විට ඊට සුදුසු සිත(ක්)
පහළ වීමට මුල් සිතේ ඇති සමර්ථභාවය අනන්ත(ර)
ප්‍රත්‍යයයි.

ඒ බව:–

“අත්තනො අනානතො අනන්තරං අනුරූපස්ස
චිත්තුප්පාදස්ස පවත්තන සමත්ථතාය අනන්තර තරතා(ය)
නම තමාට අනතුරුව සුදුසු සිතක පහළවීම(ට)
මුල් සිතේ ඇති ශක්තිය අනන්තර ප්‍රත්‍යයය.

“පුරිම චිත්තස්සව පච්ඡිම චිත්තුප්පාදනෙ බලවතා(ය)
අනන්තරූප නිස්සයතා”.

මුල් සිතේ පසුව සිතක් ඇති වීමට ඇ(ති)
බලවත් බව අනන්තර උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයයි.

සිතක් ඇති වී නැති වෙයි. එය ළඟට තව(ත්)
සිතක් පහළ වෙයි. මෙසේ නොනැවතී සිත් පෙළ
සසර හිමි කොට දිවෙයි.

එක සිතක් නැති වූ පසු තවත් සිතක් පහළ
වන්නේ නැති වූ සිතේ ඇති ශක්ති විශේෂ රැසක්
බල පැවැත්වීමෙනි.

නීතියකට අනුවමය ලෝකයේ පැවැත්ම,
ස්වභාවධර්ම නීතිය සැමවිටම බලපවත්වයි. එක

[illegible] හැකි වූයේ නමුදු ඒ හැකි වූ සිතෙහි ඊළඟට සිතක් පහළ කිරීමට ශක්තියක් ඇත. එයට අනන්තර ප්‍රත්‍යය යයි කියනු ලැබේ. ඒ දෙවෙනි සිත තැනට සුදුසු එකක් වීමට මුල් සිතේ ඇති ශක්තිය සමනන්තර ශක්තියයිද මතයකි. මුල් සිතේ දෙවෙනි සිත පහළ වීමට ඇතැම් විට බලවත් [illegible]ද උපකාර වෙයි. එය අනන්තරූප නිඃසය ශක්තියයි.

මෙම අනන්තර සමනන්තර අනන්තරරූප නිඃසය ප්‍රත්‍ය ශක්ති අර්හත් චුති සිතේ නොයෙදේ. එහෙයින් රහතන් වහන්සේ නැවත නො උපදී. සංස්කාර ධර්මයන් විදර්ශනා ඥාන බලයෙන් නිපුණුව අවබෝධ කොට සියලු අකුසල් නැසූ හෙයිනි ප්‍රත්‍යයන්ගේ නිරෝධයෙන් පච්චයුප්පන්නයන්ද නිරුද්ධ වන බව සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා.

32

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්ම පහළවීම

උපනිස්සය පච්චයො

පකතූප නිස්සය:-

අනුවාදය:

3. සද්ධං උපනිස්සාය – අත්තානං ආතාපෙති පරිතා-පෙති පරියෙට්ඨි මූලකං දුක්ඛං පච්චනුභොති.

සීලං, සුතං, චාගං, පඤ්ඤං උපනිස්සාය – අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, පරියෙට්ඨි මූලකං දුක්ඛං පච්චනුභොති.

සද්ධා සීලං සුතංචාගො පඤ්ඤා – කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

කුසලං කම්මං – විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අරහා මග්ගංඋපනිස්සාය – අනුප්පන්නං කිරිය සමාපත්තිං උප්පාදෙති, උප්පන්නං සමාපජ්ජති සංඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

මග්ගො අරහතො – අත්ථපටිසම්භිදාය, ධම්ම පටිසම්භිදාය, නිරුත්ති පටිසම්භිදාය පටිභාණ පටිසම්භිදාය, ඨානා ඨාන කොසල්ලස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

මග්ගො ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

31 වැනි දේශනාවේ කුසලයක බලවත් උප කාරශ නිසා අබ්‍යාකතයන්ගේ පහළවීම ආරම්මණ, උපනිස්සය, අනන්තර උපනිස්සය ශක්ති දක්වා මෙහි දී පකතූප නිස්සය දක්වනු ලැබේ.

ශ්‍රද්ධාව බලවත් කාරණය වීමෙන් තමන් තවයි. හැම අතින්ම තවයි. උවමනා කරණ දෙය සෙවීම මුල්කොට ඇති දුක්විඳියි. "තාපෙති යන පාළි වචනයෙන් තවයි, පෙළයි, දුක්දෙයි. කියන අදහසය."

ආතාපෙති යනු තැවත තැවත තවයි. පරිතාපෙති යනු එක අතකින් කරුණකින් පමණක් නොව හැම අතින්ම හැම කරුණෙන්ම තමන්ව තවා පෙළා දුක්විඳ කටයුතු කරයි. ශ්‍රද්ධාවන්තයා දන් බොහොම සිතයි. දන් උෂ්ණයි, කියා කම්මැලිව නොසිට නොයෙක් පින්කම් කටයුතු දන්දීම් වතාවත් භාවනා ආදියෙහි යෙදෙයි එම අවස්ථාවේ දී ඉතා අළුයම නැගිටීමාදියෙන් ශීතලෙන් පෙළෙයි. වෙහෙස වෙල. මද්දහනේදී උණුසුම ගණන් නොගෙණ එම ක්‍රියා කිරීමෙන් උෂ්ණයෙන් පෙළෙයි පරියෙට්ඨි යනුවෙන් කියවෙන්නේ සෙවීම හෙවත් පර්යේෂණ මූල්කොට ඇති දුකයි

ශ්‍රද්ධාවන්තයා ධනය උපයා දන් දෙමියි පින් කරමියි සිතා නොයෙක් රැකීරක්ෂාවල - ගොවිතැන් කාර්වල යෙදී දුක් විඳියි.

ශ්‍රද්ධාවන්ත භික්ෂූහු ආහාර සෙවීම සඳහා පිඩු [illegible] ආදී [illegible] පිළිවෙත් පුරති

මෙහි ශ්‍රද්ධාව කුසලයකි. ප්‍රත්‍යය යි කායිකදුක්ඛ වේදනාව අබ්‍යාකතයා ප්‍රත්‍යයුත්පන්නය යි.

“ආතාපෙන්ති කායික දුක්ඛවසෙන ධම්ම දස්ස-නත්ථං වුත්තං” ආතාපෙති යනාදිය කායික දුක් වශයෙන් අව්‍යාකෘත ධර්ම දැක්වීමට කියන ලදී.

ශීලය, බහුශ්‍රැතකම, ත්‍යාග ගුණය, ප්‍රඥාව උපනිශ්‍රය කොට තමා. වෙහෙස දුක් විඳියි. ශීලය කුසලයකි. ප්‍රධාන වශයෙන් විරති චෛතසිකයයි. චාරිත්‍ර ශීලයේ හොඳ දෙය කිරීමේ ස්වභාව විසින් යෙදෙන කුසල චෛතසිකයන් ය.

සිල් රැකීම සඳහා බොහෝ වෙහෙස දුක් වින්ද යුතුය. ශ්‍රැතය නම් සද්ධර්මය දැන උගත් බවය. එය ශ්‍රැතමය ප්‍රඥාවෙහි වැටේ. ප්‍රඥාව කුසලයෙකි.

එයට ගැලපෙන ලෙස පිළිවෙත් පුරන්නට යෑමෙන් වෙහෙස දුක් ලැබෙයි. ත්‍යාගය නම් අලෝ-භයයි. දීමෙහි බලවත් ලෙස සිත පිහිටි හෙයින් තමන්ට තිබෙන කොටසක් දී වෙහෙස දුක් විඳි යි. ප්‍රඥාවන්තයා විදර්ශනාදි භාවනා කිරීමෙන් ප්‍රඥාව දියුණු කර ගැනීම සඳහා වෙහෙස දුක් ගණී යි. මෙහි දැක්වූ ශීල, ශ්‍රැත, ත්‍යාග, ප්‍රඥා, යනු කුසල්ය. ප්‍රත්‍යයෝය. ප්‍රත්‍යයයෙන් ඇතිවන කායික දුක් අව්‍යාකෘතය. පච්චයුප්පන්න යි.

ශ්‍රද්ධාව, ශීලය, ශ්‍රැතය, ත්‍යාගය, ප්‍රඥාවය යන කුසල් කායික සුඛයටද කායික දුක්ඛටද ඵල සමාපත්තීන්ටද උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි ශ්‍රද්ධා ශීලාදිය නිසා සැප ගෙණ දෙන යානවාහනාදී පරිභෝගයේ දී ප්‍රණීත රූපයක් ගෙන් ලද ස්පර්ශය නිසා සුඛ සහගත බව ඇතිවෙයි.

ශ්‍රද්ධාදි කුසල චෛතසිකයන් යෙදෙන කුසල් සිතකින් උපන්නහුට කායික විපාක වශයෙන් ලැබෙන

යෝගාවචරයා සුඛය ද සද්ධා ආදී ගුණ වලට නොකමැති අයගෙන් ලැබෙන කාඩන පීඩනාදී දුක්ද, සද්ධාදී ගුණධර්ම බලයෙන් මාර්ගසිත් ලැබූ ආයතියන් එම ඵල සිත්වලට සමවැදීමේ දී ශ්‍රද්ධාදී ගුණ උපනිස්සය වෙමින් එම ඵල සිත් නමැති පච්චයුප්පන්නයන්ද ලැබේ.

කුසල කර්මය එම විපාකයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. කුසල කර්මය යනු කුසල චේතනාවය. තමාගේ විපාකයට උපනිශ්‍රය ශක්ති යෙන් උපකාර වේ.

"සා පන බලව චේතනාව ලබ්භති නාදුබ්බලා" යනුවෙන් බලවත් කර්මයක් නම් එයින් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබ විපාකය ලැබෙ යි.

දුර්වල කර්මයාගේ විපාකයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය වශයෙන් නොලැබේ. උපනිශ්‍රය යනුවෙන් ගැනෙන්නේ බලවත් උපකාරයයි. බලවත් කර්මයෙන් විනා බලවත් උපකාරයක් නොලැබේ.

බලවත් චේතනාව නැමති කර්මය එයට විපාක-දීමට ඇති බාධාවන් මැඩ පවත්වා උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබාදෙයි. එසේම විපාක දීමේ ශක්තිය ඇති කර්මය විපාකයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර නොවේ යැයි නොකිය යුතු ය.

කර්මය නම් මෙහි චතුභූමික කර්මයම ගත යුතුය. මාර්ගසිත්හි යෙදෙන චේතනාවද ගතයුතුය.

ලෝකෝත්තර චේතනාවෝ මාර්ගය බලවත් උපකාරය කොටගෙන නොඉපදුණු සමාපත්තීන් උපදවයි. උපන් සමාපත්තීන්ට සම වැදෙන් සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් විදර්ශනා කරයි. අර්හත්මග ලෝකෝත්තර [illegible] [illegible] [illegible]. කුසලය නැසූ එම

අර්හත් මාර්ග නමැති කුසලය උපනිශ්‍රය කරගෙණ ලෞකික රූපා රූප සමාපත්තීන් ඉතා පහසුවෙන් ඉපද විය හැකිය. ලෞකික ධ්‍යානයන් කිරිය සිත් වශයෙන් ලැබේ.

මෙයින් නූපන් ධ්‍යාන ඉපද වීමේදීත් උපන් ධ්‍යානයන්ට සම වැදීමේදීත් රහතන් වහන්සේ අරහත් මාර්ග නමැති කුසලය ලෞකික රූපා රූප කිරිය සිත් වලට උපනිශශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර විය. මාර්ග කුසලය ප්‍රත්‍යයයි. රූපාරූප කිරිය සිත් පච්චයුප්පන්නය. මෙහි රහතන් වහන්සේ ලෞකික වූ නොඉපද වූ ප්‍රථමධ්‍යානාදිය රහත්වීමෙන් පසු උපදවන බව දේශනා කර ඇති හෙයින් "ධ්‍යාන නැතිව සෝවාන් විය නොහැකි"යැයි කියන අධම්මවාදය සම්පූර්ණයෙන් දුරුකළ යුතුය.

මාර්ග කුසලය රහතන් වහන්සේට අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්ම පටිසම්භිදා, නිරුත්ති පටිසම්භිදා, පටිභාණ පටිසම්භිදා යන සතර ඤාණයන්ටද ඨානා ඨාන ඤාණයටද උපනිශශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

(පට්ඨාන දේශනා 29 බලනු.)

මාර්ගය ඵල සමාපත්තියට උපනිශශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

සෑම මාර්ග සිතකම ඵල සමාපත්තියට උපනිශ්‍රය වීමේ ශක්තියක් ඇති බව මෙම දේශනාවෙන් පැහැදිය. එහෙත් මහායානිකයන්ගෙන් ඇතම් අය සෝවාන් ඵල සිතට සම වැදිය නොහැකි යැයි යන මතය පිළි ගණිති. විපාකයක් නැති කුසලයක් නැත. එහෙයින් සෑම කුසලයකම විපාක සිතක් ඇතිවිය යුතුය.

මෙසේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ බලය ඉතා සියුම් අයුරින් සෑම සංස්කාර ධර්මයන්ටම ඇතිවීමටත් පැවතීමටත් නැතිවීමටත් හේතුවන බව සලකා පච්චය පච්චයුප්පන්නයන්ගේ අනිත්‍යතාවය විදර්ශනා නුවණින් දැක උතුම් නිවන් සැප පතා ගණීත්වා.

33

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසලයන් බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල ධර්ම පහළවීම

උපනිස්සය පච්චයො

විග්‍රහ:

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අකුසල ධර්මයක් අකුසල ධර්මයක පහළ වීමට උපනිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

ආරම්මණූප නිස්සයො – අනන්තරූප නිස්සයො, පකතූප නිස්සයො

මෙයද ආරම්මණ උපනිශ්‍රය අනන්තරූප නිශ්‍රය, ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රයැයි යැයි තුණට බෙදේ.

ආරම්මණ උපනිස්සය

අනුවාදය:

1. රාගං - ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති. තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති දිට්ඨිං – ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

රාගය ගරු කොට අස්වාදනය ප්‍රීතිවීම කෙරේ. එය ගරු කොට රාගය උපදියි. දිට්ඨිය උපදියි. දිට්ඨිය ගරු කොට ආස්වාදනය රසවිඳීම කෙරේ. එය ගරු කොට රාගය උපදියි. දිට්ඨිය උපදියි.

(පට්ඨාන දේශනා 15 බලනු)

ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි අධිපති ශක්තිය යෙදේ. මෙහිදී අරමුණු වීමේ බලවත් උපකාරක ශක්තිය ආරම්මණ උපනිස්සය බව සැලකිය යුතු ය. එසේ ම අරමුණු වීමේ බලවත් උපකාරක ශක්තිය යෙදෙන ලෝභමූල අකුසල් අට ප්‍රත්‍යය යි. ඒවා ගරු කොට අරමුණු කරමින් උපදින එම අකුසල් ම පච්චයුප්පන්න යි.

විචිකිච්ඡා උද්ධච්ච දෝමනස්ස තුණ කිසිවක් ගරු කොට ගැණීම නොකෙරේ.

අනන්තරූප නිස්සය

පුරිමා පුරිමා අකුසලාඛන්ධා – පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පළමු පළමු අකුසල් කඳු පසු පසු අකුසල් කඳු වලට අනන්තර උපනිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. අකුසල් චිත්ත වීථියක පහළවන පළමු පළමු අකුසල් ජවනයන්හි ඇති ඊළඟ අකුසල ජවනයන්ගේ පහළ වීමට උපකාරවන බලවත් ශක්තිය මෙයින් ගැණේ.

එහි සත්වෙනි ජවනය හැර ඉතිරිවා පච්චයයෝය. පළමු ජවනය හැර ඉතිරිවා පච්චයුප්පන්නයෝය.

(පාඨාංක දේශනා 17 බලන්න)

පකතූප නිස්සය 3.

1 රාගං උපනිස්සාය පාණං හනති, අදින්නං ආදියති. මුසා භණති, පිසුණං භණති, ඵරුසං භණති, සම්ඵප්පලාපං භණති. සන්ධිං ඡින්දති. නිල්ලොපං හරති, ඒකාගාරිකං කරොති. පරිපන්ථෙ තිට්ඨති, පරදාරං ගච්ඡති, ගාමඝාතකං කරොති, නිගමඝාතකං කරොති, මාතරං

ජීවිතා වොරොපෙති පිතරං ජීවිතා වොරො පෙති. අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙති, දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙති. සංඝභින්දති.

රාගය බලවත් උපකාරය වීම ප්‍රත්‍යය කොටගෙණ ප්‍රාණීන් නසයි. නුදුන්දෙය ගණියි. බොරු කියයි. කේලම් කියයි. පරුස කියයි. හිස් වචන කියයි. ගෙවල් බිඳීම, සැඟවී පැහැර ගැණීම් බොහෝ දෙන එක ගෙයක් වටකොට පැහැර ගැණීම්, මං කොල්ල කෑම, පරදාර කර්මය කිරීම, ගම් එහෙම පිටින් කොල්ලකෑම, නියම්ගම් "කඩමණ්ඩියක් ඇතිගම්" කොල්ලකෑම, මව මැරීම, පියා මැරීම, රහතුන් මැරීම දූෂිත සිතින් තථාගතයන් වහන්සේගේ ලේ සෙලවීම සංඝභේද කිරීම යන අකුසල් සිදු කෙරේ.

මෙහි ලෝභමූල අකුසල් අට අතික් දෙළොස් අකුසලයන්ට ම උපනිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර වූ අයුරු දක්වා ඇත.

වෙන වෙනම බලන විට

පාණං හණති - යනුවෙන් ප්‍රාණඝාතක වෙෂ-මූලසිත් වලට ද

අදින්නං ආදීයති - සොරකම කිරීමේදී ඇතිවන අකුසල් 12 ට ද

මුසාභණති - මුසාවාදය සිදුකරණ අකුසල් සිත් 12 ටද

පිසුණං භණති - පිසුණු බස් සිදු කෙරෙණ අකුසල් 12 ටද

ඵරුසංභණති - පරුසතෙපුල් කියන දෙෂමූලික අකුසලයනට ද

සම්ඵප්පලපති – හිස් වචන කියන 12 අකුසලයටද

සන්ධිං ඡින්දති – ගෙවල් බිඳීම

නිල්ලෝපං හරති – සැඟවී පැහැර ගැණීම්

ඒකාගාරිකං කරොති – බොහෝදෙන එක ගෙයක් වටකොට පැහැර ගැණීම

පරිපන්ථෙ තිට්ඨති – මං කොල්ල කෑම

ගාමඝාත – ගම් පැහැරීම

නිගමඝාත – නියම්ගම් පැහැරීම යනාදීන් අදත්තාදානය සිදුකරණ අකුසල් 12 වද

පරදාරං ගච්ඡති – කාමයෙහි වැරදි හැසිරීම කෙරෙණ ලෝභමූල මෝහමූල අකුසල් වලටද

මව මැරීම් ආදී – ආනන්තරිය අකුසල් සිදු කරණ දෝසමූල සිතටද රාගය උපනිස්සය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

4. දොසං, මොහං, මානං, දිට්ඨිං, පත්ථනං උපනිස්සාය පාණං හනති–පෙ–සංඝං භින්දති.

දෝෂ, මෝහ, මාන, දිට්ඨි, තෘෂ්ණා ප්‍රාර්ථනා යන අකුසලයන් උපනිශ්‍රය කොටද ප්‍රාණීන් නැසීමාදි වශයෙන් දෙළොස් අකුසලයම සිදුවේ.

මෙහි දොසං යනුවෙන් "අනත්ථං මෙ අචරි" මට අනර්ථයක් කරණ ලදී. ආදී වශයෙන් උපදනා දසවිධ ආඝාත වස්තූන්හි ද්වේෂය ප්‍රධාන සිත් ගත යුතුය.

මොහං යනුවෙන් "ආදීනව පටිච්ඡාදකං මොහං" යම් කිසිවෙක් වරදක් නැතායි එහි ආදීනව වසන මෝහය ප්‍රධාන කොට යෙදෙන අකුසල් සිත් දෙළොසම ගත යුතුය.

මානං යනුවෙන් "අහං කිං හණිතුං නසකොමි" ඇයි මට මරන්න බැරිදැයි යනාදීන් ඇතිවන මානය ප්‍රධාන කොට යෙදෙන දිට්ඨි විප්පයුත්ත අකුසල් සතර ගත යුතුය.

දිට්ඨිං යනුවෙන් "යඤ්ඤාදීසු බ්‍රාහමණාදයොවිය" යාගහෝම ආදියෙහිදී සතුන් මැරීමෙන් පව් නැතයි බමුණන් ආදීන් මෙන් මෙකලද ඇතම් පූජකයන්මෙන් අකුසල් කිරීමේ දී දිට්ඨි ප්‍රධාන අකුසල් සතර ගත යුතුය

පත්ථනං යනුවෙන් "මට මේ දේ ඉටු කළොත් ඔබට සතුන්මරා බිලියම් දෙමියි" මෙසේ යම් ලාභයක් ලබාගැණීමේ ප්‍රාර්ථනාව වූ ලෝභ ප්‍රධාන අකුසලය ගත යුතුය.

3. රාගො, දොසො, මොහො, මානො දිට්ඨි පත්ථනා – රාගස්ස, දොසස්ස, මෝහස්ස, මානස්ස දිට්ඨියා පත්ථනාය උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

රාගය, ද්වේෂය, මෝහය, මානය දිට්ඨිය, ප්‍රාර්ථනය රාගයට ද්වේෂයට මොහයට මානයට දිට්ඨියට ප්‍රාර්ථනයට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

රාගය රාගයටත් දෝසය දෝසයටත් මෙසේ අකුසල්, අකුසලයන්ගේ පහළවීමට උපකාරවන බව සලකා විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා!

34

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසලයන බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල් පහළ වීම.

උපනිස්සය පච්චයො 9.

1. පාණාතිපාතො – පාණාතිපාතස්ස, අදින්නාදානස්ස, කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස, මුසාවාදස්ස, පිසුණා වාචාය, ඵරුසාය වාචාය, සම්ඵප්පලාපස්ස අභිජ්ඣාය ඛ්‍යාපාදස්ස මිච්ඡා දිට්ඨියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

ප්‍රාණඝාත අකුසලය ප්‍රාණඝාතයට, අදත්තාදානයට, පැරදිකාම සේවනයට, මුසාවාදයට, කේලාම් කීමට, පරුෂ වචන කීමට, සම්ඵප්පලාප කීමට, විසම ලෝභයට, ව්‍යාපාදයට, මිච්ඡාදිට්ඨියට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

පාණාතිපාත – මෙහි පාණ නම් ජීවිතෙන්ද්‍රිය රූපයයි අතිපාත නම් හෙලීමයි. හෙවත් යම් ක්‍රමය කට ඒශයුතු ජීවිතයාගේ වැටීම වේ නම් එසේ වීමට කුඩ කොට එම ජීවිතය හෙලීමයි. නැතිකර දැමීමයි.

මෙහි පාණාතිපාත යනුවෙන් ගැණෙන්නේ [illegible] අප්‍රමාණ කරුණා පහළවන ද්වේෂමූල සිත්හි [illegible] චේතනාවය. එය මෙසේය. පරපණ නැසීමේ දී [illegible] උපදවන සිත් සිදී [illegible] චේතනාව ද [illegible] ඉපද තද

ලම්බණ භවංග හෝ භවංග ගත වන්නේය. එම ජවන් සිත්හි පහළ වන චේතනාව මෙහි ප්‍රාණඝාත අකුසල කර්මයයි එම ප්‍රාණඝාත අකුසලය නවත් ප්‍රාණඝාත අකුසල් වලට උපනිශ්‍රයෙන් උපකාර වේ

"පාණාතිපාතී අසංවරෙ ඨිතත්තා අඤ්ඤම්පි පාණංහණති" පරපණ නසන්නා අසංවරයෙහි පිහිටි නිසා අනිත් ප්‍රාණීන් ද නසයි. එක සතෙකු මැරූ පුද්ගලයාට නවත් සතුන් මැරීමට හිරිකිතක් නැත. බයක් නැත. එයට හේතුව පළමුව ඇති වූ ප්‍රාණඝාත අකුසලයෙහි බලවත් උපකාරක ශක්තියයි. එම උප කාරක ශක්තිය නිසා නවත් ප්‍රාණීන් මැරීමෙන් ප්‍රාණඝාත අකුසල් සිදු කෙරේ. එම ප්‍රාණඝාත අකුසලය අදත්තාදානයට ත් උපනිශ්‍රය වේ. ප්‍රාණඝාතයෙන් සිත ඇවිස්සුණු තැනැත්තාට සොරකම් කිරීමද පහසුය. කාමයෙහි වැරදි හැසිරීම, බොරු, කේලාම්, අසභ්‍ය තෙපුල්, හිස් වචන කීම ද, අභිජ්ඣාව්‍යාපාද, මිච්ඡාදිට්ඨි ඇති කර ගැණීමද පහසු ය. ලජ්ජාභය නොමැතිවීම යි.

මෙහි ප්‍රාණඝාත අකුසලය ප්‍රත්‍යය යි.

ප්‍රාණඝාතාදී දස අකුසලයම පච්චයුප්පන්න වේති.

2. අදින්නාදානං - අදින්නාදානස්ස, පාණාතිපාතස්ස, කාමෙසුමිච්ඡා චාරස්ස -පෙ- මිච්ඡා දිට්ඨියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අදින්නාදාන: අදින්න නම් නුදුන්දෙයයි. ආදාන නම් ගැණීමයි තමහට නුදුන් අන්සතු වස්තුව අරමුණු කොට ඉහත කියන ලද ආකාරයෙන් පහළවන 12 ක් අකුසල් සිත්වල යෙදෙන චේතනාව අදින්නාදානය ප්‍රාණඝාත, වැරදි කාම සේවනය, ආදී දස අකුසලයටම උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

3. කාමෙසු මිච්ඡාචාරො - කාමෙසු මිච්ඡා චාරස්ස පාණාතිපාතස්ස අදින්නාදානස්ස මුසා -පෙ- පච්චයො.

කාමෙසුමිච්ඡාචාර - කාමයන්හි වැරදි හැසිරීම ශබ්දයෙන් මෙහි ගැණෙන්නේ පර පුරුෂ පර ස්ත්‍රීන් සේවනය කිරීමෙදී ඔවුන් අරමුණු කොට උපදනා ලෝභ මූල මෝහ මූල ජවනයන්හි යෙදෙන චේතනාව යි. එය ද දස අකුසලයට ම ප්‍රත්‍යය වේ.

4. මුසාවාදෙ - මුසාවාදස්ස පාණාතිපාතස්ස -පෙ- උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

මුසාවාද - මුසා නම් නැති, අසත්‍ය දෙයක් වීම යි. එසේ නොවූ - අසත්‍යයක් අරමුණු කොට කීමෙදී ඇති වන 12 අකුසල් සිත්හි පහළ වන චේතනාව මෙහි මුසාවාද යයි. එයද පළමු මෙන් දස අකුසලයටම උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

5. පිසුණාවාචා - පිසුණාය වාචාය පාණාතිපාතස්ස -පෙ- උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පිසුණාවාචා - පිසුණ නම් ඔවුනොවුන් ප්‍රිය බව නැති කරුණ යන තේරුමයි. වාචා නම් වචනය යි. දෙදෙනකු ඔවුනොවුන් කෙරෙහි පවත්නා ප්‍රිය බව නැති කිරීමෙ අදහසින් එය අරමුණු කොට දෙළොස් අකුසල ජවනයන්හි පහළවන චෙතනාව පිසුණාවාචා ය. එය දස අකුසලයටම උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ ඵරුසාවාචා නම් වූ දෙසමූල ජවනයන්හි යෙදෙන චේතනාව ද සම්ඵප්පලාප නම් වූ දෙළොස් අකුසල ජවනයන්හි යෙදෙන චේතනාවද අභිජ්ඣා නම් අන්සතු දෙයෙහි ඇතිවන බලවත් ලෝභයවූ ලෝභ මූල සිත් යෙදෙන තමන්ට පිරිනමා ගණු කැමති චේතනාව ද

ව්‍යාපාද නම් වූ බලවත් ද්වේෂය යෙදෙන අනුන් නැසීමෙහි ද්වේෂමූල සිත්හි යෙදෙන චේතනාව ද මිථ්‍යා දිට්ඨි නම් වූ දෘෂ්ටිය බලවත්ව යෙදෙන ජවන සිත්හි යෙදෙන චේතනාද දස අකුසලයට ම උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර වේ.

මෙසේ දශ අකුසලයට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දශ ක්‍රමයකින් කිය යුතුය.

ප්‍රාණඝාතය - ප්‍රාණඝාතයටද යනාදී සමාන අකුසලය පළමු දක්වා ඉක්බිති අනිකුත් අකුසලයන් දක්වා ඇති අයුරු විමසා බැලිය යුතු ය.

මිනීමරුවකුට එවලේම නව නවත් මිනී මැරීමට පුළුවන් බව එසේ සිදුවන බව ලෝකය දෙස බැලීමෙන් පෙනේ. මෙසේ අකුසලය සජාති අකුසලයට වඩාත් බලවත් උපනිශ්‍රය ශක්තියකින් උපකාරී බව එයින් වටහා ගත යුතුය.

පන්සිල්වලින් මෙහි දක්වුනේ සතරකි. සුරාමේරය කාමෙසු මිච්ඡාචාරයෙහි ම ඇතුල්වන බව වටහා ගත යුතු ය.

5. මාතුඝාතිකම්මං - මාතුඝාතිකම්මස්ස පිතුඝාතිකම්මස්ස අරහන්ත ඝාතිකම්මස්ස, රුහිතුප්පාදම්මස්ස, සංඝභෙදකම්මස්ස නියත මිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

මව මැරීමේ අකුසලය මව මැරීමේ අකුසලයට ද පියා මැරීමේ රහතන් මැරීමේ බුදු සිරුරින් ලේ සෙල වීමේ, සංඝභේද කිරීමේ නියත මිස දිටු ගැණිමේ අකුසලයන්ට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. මාතෘඝාතක කර්මය නම් අකුසලය අනන්තරාදී ප්‍රත්‍ය ශක්තින් බලවත්ව යෙදෙන ද්වේෂ මූල අකුසල ජවනයන්ගේ සත් වැනි අකුසල ජවනයෙන් සිදුවන බව කර්මයාගේ භේද වශයෙන් සිතිය යුතුය.

එය අනිකකු ඔහුගේ මව මරණු දකීමෙන් මගේ මවත් මැරිය යුතු යයි උපනිශ්‍රය වීමෙන්ද එක් භවයකදී මව මැරූ තැනැත්තාට නවත් භවයකදී අර පුරුද්ද උපනිශ්‍රය වශයෙන් ඉදිරිපත් වීමෙන්ද අණ

කිරීම වශයෙන්ද දෙවෙනි පහරින් නියත වශයෙන් මව මැරේ නම් පළමු වැනි මාතෘඝාතක පහර දෙවෙනි පහරට උපනිශ්‍රය වීමෙන්ද මෙසේ සතර ආකාරයෙන් සිදුවේ.

2. පිතුඝාතිකම්මං - පිතුඝාතිකම්මස්ස, මාතුඝාති කම්මස්ස, අරහන්තඝාතිකම්මස්ස, රුහිරුප්පාද කම්මස්ස -පෙ- නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා උප- පිතෘඝාතකාදී අකුසලයනුත් පස් ආනන්තරිය හා නියත මිච්ඡාදිට්ඨියට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවත බව දත යුතු ය.

3. අරහන්ත ඝාතිකම්මං - අරහන්ත ඝාතිකම්මස්ස, මාතුඝාති කම්මස්ස, රුහිරුප්පා -පෙ- උප- අරහත් ඝාත කර්මය ද ආනන්තරිය පහට හා නියත මිච්ඡා දිට්ඨියට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

4. ලෝහිතුප්පාද කර්මය ද - 5. සංඝභේද කර්මයද
6. නියත මිසදිටුවද එසේම ප්‍රත්‍යවේ.

නියත මිච්ඡා දිට්ඨිය නම් අහේතුකවාද අකිරිය වාද නාස්තිකවාදයන් ගෙන් එකකි. පඤ්චානන්තරිය කර්මයන්ටත් වඩා බලවත්වූ අකුසලය නියත මිච්ඡා දිට්ඨිය හා · "මිච්ඡාදිට්ඨි භික්ඛවෙ පරමානි වජ්ජානි" යන බුද්ධ වචනයෙන් ඔප්පුවේ.

බොහෝ දෙන අකුසලය - අකුසල් සිත් වශයෙන් [illegible] අකුසලය යනු නොවූහට පච්චය පච්චයුප්පන්න [illegible] අකුසලයන් ගෙන් වැලකී කුසල් පුරා [illegible] ධර්මයන්ගේ අනිත්‍ය භාවය විදසුන් [illegible] දුක [illegible] නිවන් සුව ලබත්වා

35

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළ වීම.

උපනිස්සය පච්චයො (10)

විපිය:

"අකුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො."

අකුසලය කුසලයක පහළවීමට උපනිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අකුසලො ධම්මො – අකුසල් දහම් නම් අකුසල් 12 ත් ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 27 ත් යන ප්‍රත්‍යයෝ ය.

කුසලස්ස ධම්මස්ස යන තන්හි කුසල් සිත් 21 ත් චෛතසික 38 ත් යන පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

පකතූප නිස්සයො: ප්‍රකෘත උපනිශ්ශ්‍රය ය වේ. අකුසල් උපනිශ්ශ්‍රය කොට කුසල් පහළ වීමේ දී අකුසල් ගරු වශයෙන් අරමුණු කොට කුසල් නූපදින හෙයින් ආරම්මණූප නිස්සය නොලැබේ.

කුසල සිතකින් අකුසල් සිතක් ගරුකොට අරමුණු නොකෙරේ.

"අකුසලෙන පන කුසලෙ සමනන්තරාතීතා ලබ්භන්ති."

අකුසලයෙන් කුසලයෙහි අකුසලය හා සම්ගම අතරක් නැතිව කුසල් නූපදින හෙයින් අනන්තරූප නිස්සය ද නොලැබේ. එහෙයින් උපනිශ්ශ්‍රයය පමණකි.

1. අනුවාදය:-

> "රාගං උපනිස්සාය - දානං දෙති සීලං සමාදියති.
> උපොසථ කම්මං කරොති, ඣානං උප්පාදෙති,
> විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති,
> අභිඤ්ඤං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති."

රාගය බලවත් උපකාරය වීමෙන් දන්දෙයි. සිල් සමාදන් වෙයි. පෙහෙවස් රකියි. ධ්‍යාන උපදවයි. විදර්ශනා උපදවයි. මාර්ග උපදවයි. අභිඤ්ඤා උපදවයි සමාපත්ති උපදවයි.

මෙහි රාගය යනු ලෝභ සහගත සිත්හි යෙදෙන ලෝභ චෛතසිකයයි.

මෙහි මම චාතුර්මහා රාජිකාදී දිව්‍ය ලෝකයක උපදිමියි උප්පත්ති භවයෙහිද එසේ ඉපිද මෙනම් මෙනම් සම්පත් ලබමියි භෝගයෙහිද ඇති වන භව රාග භෝග රාගයන් බලවත් උපකාරය වීමෙන් භෙවත් භව භෝග සම්පත් ලබමියි දන්දෙයි සිල් සමාදන් වෙයි. පෙහෙවස් රකියි.

> "අහො වතාහං චාතුම්මහා රාජිකානං
> දෙවානංසහව්‍යතං උප්පජ්ජෙය්‍යං"

මම ඒකාන්තයෙන් චාතුමහාරාජික දෙවියන් සහ භවට පැමිණ උපදිමියි යනාදීන් එය දක්වා තිබේ.

තවද තමන් අයත් යම් දෙයක ලෝභය වැඩිවේද ඇතැම් තුමණැත්තෝ එබඳු දෙය දන් දෙති. එයද රාගය "දුරුකිරීම" උපනිශ්‍රය වශයෙන් ප්‍රත්‍යවීමෙන් සිදුවන භව කිව යුතුය.

"ඣානං පන රාගං වික්ඛම්භණත්ථාය"

ධ්‍යාන උපදවත්තේ රාගය විෂ්කම්භණය වශයෙන් දුරු කිරීමටය හට ගණු ලබන රාගය බලවත් අපා

දුකට හේතු බව සලකා එය විශ්කම්භණය කිරීමට ධ්‍යාන උපදවයි. එහිදී රාගය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්ති යෙන් උපකාරී වෙයි.

"විපස්සනං රාගස්ස පහාණත්ථාය"

විදර්ශනාව රාගය ප්‍රහාණය කිරීමට ය.

රාගයෙන් පෙළෙන්නෙකු රාගය නැති කරමියි විදර්ශනා වඩයි. ඔහුගේ විදර්ශනාවටද රාගය උප නිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරී වෙයි.

"මග්ගං රාගස්ස සමුච්ඡෙදනත්ථාය"

රාගය නිසා නැවත නැවතත් දුකට පැමිණියෙකු එය සම්පූර්ණයෙන් නැතිකර දමමැයි විදර්ශනා වඩා මග සිත් උපද වයි. එම මාර්ග සිතට ද රාගය උප නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරී වෙයි.

2. දොසං, මොහං, මානං, දිට්ඨිං පත්ථනං උප නිස්සාය - දානං දෙති -පෙ- සමාපත්තිං උප්පාදෙති.

දොසය, මොහය, මානය, දිට්ඨිය, පත්ථනාව උප නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය කොට ද දන්දීම් සිල් සමාදන් වීම් ආදී කුශලයන් කෙරේ.

තමන් සතු නොරිස්සන දෙය සම්හරු දන්දෙති තමන්ට නිතර ඇතිවන ද්වෙෂය දුරුකර ගැණීමට දන්දීමාදී පින්කම් කෙරෙති.

එවිට ඒ පින්කමට ද්වෙෂය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරී වීමයි.

මේ අයුරෙන් මෝහ මාන දිට්ඨි පත්ථනා නැමති අකුසල්ද ප්‍රත්‍ය වන බව සැලකිය යුතුය.

රාග, දෝස, මෝහ, මාන, දිට්ඨි, පත්ථනා, යන මේවායින් දෙලොව් අකුසලයම ගැණේ. දනං දෙති, සීලාදීන් එක්විසි කුසලයම ගැණේ. මෙසේ දෙලොව් අකුසලය උපනිශ්‍රය පච්චය වීමෙන් එක්විසි කුසල් නැමති පච්චයුප්පන්නයෝ ලැබෙත්.

8. රාගො, දොසො, මොහො, මානො, දිට්ඨි
පත්ථනා - සද්ධාය, සීලස්ස, සුතස්ස චාගස්ස,
පඤ්ඤාය උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

ලෝභය, දෝසය, මෝහය, මානය, දිට්ඨිය, පත්ථනා වශයෙන් ලැබෙන ලෝභාදී අකුසල් ශ්‍රද්ධාවට ශීලයට ශ්‍රැතයට ත්‍යාගයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරී වෙති.

පට්ඨාන දේශනා 26 සහ 33 බලනු.

මෙසේ උපනිශ්‍රයාදී හේතු ධර්මයන්ගේ බලයෙන් නිරතුරු පහළ වෙමින් හේතූන්ගේ බිඳීමෙන් බිඳෙමින් අනාත්මතාවට පත්වන සංස්කාරයන් විදර්ශනා ඥාන ගෝචර [illegible] වනසේ නුවණින් විදර්ශනා වඩා [illegible] ඥාන පිළිවෙළින් ශාන්ත උතුම් නිවන් [illegible] [illegible].

36

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

අකුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුසල් පහළවීම.

4. අනුවාදය:

"පාණං හන්ත්වා තස්ස පටිඝාතත්ථාය – දානං දෙති. සීලං සමාදියති, උපොසථ කම්මං කරොති, ඣානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති. අභිඤ්ඤං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති."

සතුන් මරා එම පව් නැසීම සඳහා දන්දෙයි. සිල් රකියි. පෙහෙවස් රකියි. ධ්‍යාන උපදවයි. විදර්ශනා උපදවයි. මාර්ග උපදවයි. අභිඥා උපදවයි. සමාපත්ති උපදවයි.

මෙහි "තස්ස පටිඝාතත්ථාය" යනුවෙන් ප්‍රාණඝාත පව් කොට එම පාපය නැසීම නොව එම පාපයාගේ විපාකය නූපදින අයුරු ක්‍රියා කිරීම යි.

බුද්ධාගම පව් වලට සමාවදෙන හෝ පාපය සෝදා හරින බවක් උගන්වන දහමක් නොවේ. බුද්ධාගමේ පාප ප්‍රවාහය නම් සිදුවූ අකුසල් වල විපාකය මතු නොවන ලෙස අකුසලයනට වඩා බලවත් කුශල් කොට කුශල විපාකයෙන් අකුශල් විපාකයන් මතු වන්නට නොදීම යි.

"තස්ස පටිඝාතත්ථායාති තස්ස පටිබාහනත්ථාය, විපාකො – තස්ස අනුප්පාදනත්ථාය" යනුවෙන් ඒ බව දක්වන ලදී.

තස්ස පටිඝාතත්ථාය යනු එම අකුසලය පසු බැස්වීම දුරු කිරීම පිණිසයි. විපාකයාගේ නූපදවීම පිණිසයි. මෙය දහමේ උගන්වන කළ පව් වලින් නිදහස් වන එක් ක්‍රමයකි.

ඒ බව ධම්ම පදයේ

> යස්ස පාපං කතං කම්මං – කුසලේන පිථීයති.
> සෝ ඉමං ලෝකං පභාසේති – අබ්භාමුත්තෝව
> චන්දිමා

යමෙකු විසින් කරණ ලද පව් කම් කුසලයෙන් වසා දමයිද ඔහු වලාකුලින් මිදුණු චන්ද්‍රයා මෙන් ලොව බබුළුවයි. මෙය අංගුලි මාල මහරහතන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ප්‍රීති වාක්‍යයකි.

මෙහි ප්‍රාණඝාත අකුශලය හෙවත් වධක චේතනා [illegible] ප්‍රධාන අකුසල් සිත් දෙක ප්‍රත්‍ය-[illegible] දානං දෙති. යනාදීන් දක්වන ලද එක්විසි [illegible] ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ලැබේ.

[illegible]

1. [illegible] ආදියිත්වා තස්ස පටිඝාතත්ථාය – දානං දෙති – පෙ – සමාපත්තිං උප්පාදේති – මුසා භණිත්වා, පිසුනං භණිත්වා, ඵරුසං භණිත්වා සම්ඵං පලපිත්වා, සන්ධිං ඡින්දිත්වා නිල්ලෝපං හරිත්වා, පරිපන්ථෙ ඨත්වා, පරදාරං ගන්ත්වා, ගාමඝාතං කරිත්වා නිගමඝාතං කරිත්වා, තස්ස පටිඝාතත්ථාය දානං දෙති, සීලං සමාදියති – පෙ – සමාපත්තිං උප්පාදේති.

සොරකම් කොට, බොරු කියා, කේලාම් කියා [illegible] බස් [illegible] ගෙවල් බිඳ, සැඟවී [illegible] කොට [illegible], පරදාර කම් කොට

ගම් නසා නියම් ගම් නසා ඒ පව් දුරු කිරීම පිණිස, දන් දෙයි. සිල් සමාදන් වෙයි. පෙහෙවස් රකියි. ධ්‍යාන උපදවයි. විදර්ශනා උපදවයි. මාර්ග උපදවයි. අභිඥා උපදවයි. සමවත් උපදවයි.

6. මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා තස්ස පටිඝා-
තත්ථාය – දානං දෙති, සීලං සමාදියති,
උපොසථ කම්මං කරොති.

මවගේ දිවිතොර කොට එම අකුශලයෙන් මිදෙන්නට දන්දෙයි. සිල් සමාදන්වෙයි, පෙහෙවස් රකියි.

පිතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා, අරහන්තං ජීවිතා
වොරොපෙත්වා, දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස
ලොහිතං උප්පාදෙත්වා, සංඝං භින්දිත්වා – තස්ස
පටිඝාතත්ථාය දානං දෙති සීලං සමාදියති
උපොසථ කම්මං කරොති,

පියාගේ දිවිතොර කොට, රහතුන් දිවිතොර කොට තරක සිතින් බුදු සිරුරින් ලේ සොලවා, සංඝ භේද කොට එම අකුශල විපාකයන්ගෙන් බේරීමට දන්දෙයි. සිල් සමාදන් වෙයි, පෙහෙවස් රකියි.

මෙහි මව් නැසීම ආදී පඤ්චානන්තරිය අකුශල කර්ම ප්‍රත්‍යය වීමෙන් දන්දීම සිල් රැකීම් පෙහෙවස් රැකීම් යන පින්කම් පමණක් ඔහුට කළ හැකි වෙයි. භාවනා කිරීමක් ධ්‍යාන ඉපදවීමක් මාර්ග ඵලාදිය ඉපදවීමක් ඔහුට ඒ භවයේ දී කළ නොහැකියි ධ්‍යාන මාර්ගයන් ආවරණය කරණ ආවරණීය කරුණු තුනක් දක්වා ඇත.

1. කම්මාවරණ – "කම්මාවරණෙනාති පඤ්චවිධෙන
ආනන්තරිය කම්මෙන.

කර්මාවරණයෙන් යනු පස් වැදෑරුම් ආනන්තරිය කර්මයන්ය.

2. කිලෙසාවරණ – කිලෙසාවරණෙනාති නියත මිච්ඡා දිට්ඨියා.

කිලෙසා වරණයෙන් යනු නියත මිස දිටුවෙනි.

3. විපාකාවරණෙනාති – අහෙතුක පටිසන්ධියා.

විපාකාවරණයෙන් යනු අහේතුක ප්‍රතිසන්ධියෙනි. මේවායින් යුක්ත පුද්ගලයාට ධ්‍යාන මාර්ගයන් ආවරණය වූයේ වෙයි.

මේ තුන්ද අන්තරාය ධර්මවශයෙන් ගෙණ ආණාවීතික්කම අන්තරාය එනම් බුදුහාමුදුරුවන් නියම කළ සික පද කැඩීම, අරියොපවාදන්තරාය, ආර්යයන් වහන්සේලාට දෙස්කීම යන පස ධ්‍යාන මාර්ගයන් ලැබීමට අන්තරාය කර හෙයින් පස් වැදෑරුම් අන්තරාය ධර්ම ලෙස ගණුලැබේ. මෙහි කළ දැවී නැසා - එය නැති කිරීම, එහි විපාකය ගෙනෙන්වන් අඩු කළ හැකි නොවේ එහෙත් ඒ අදහස්වන් පිළිකෙඹ කිරීමෙන් පසුව සසර දුකින් මිදීම සිදුවෙන්වූ ශේවිදන් බුදුන් සරණ යැමෙන් මතු පසේ බුදු වන්නාහෝ මෙති.

පඤ්චානන්තරිය කර්මයන්ගෙන් සංඝ භේදය සියල්ලට වඩා බරපතලය එය උපසපන් භික්ෂුවක විසින් පොහෝ සීමාවකදී තමාත් ඇතුළු භික්ෂූන් නව නමක් හෝ වැඩියෙන් සිටිය දී පමණක් කළ හැක්කකි. මෙහි ප්‍රත්‍යය නම් ද්වේෂය බලවත්ව යෙදුන පඤ්චානන්තරිය කර්ම චේතනාය.

කාම කුශල් අට පච්චයුප්පන්නාය.

මෙසේ අකුසලයන් ප්‍රත්‍ය වීමෙන්ද කුශලයන් හට ගන්නා බවත් ප්‍රත්‍ය ධර්ම බලයෙන් හට ගන්නා සියල්ලම අනිත්‍ය බවත් විදර්ශනා නුවණින් දැක උතුම් නිවන් සැප ලබත්වා.

37

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසලයක බලවත් උපකාරය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්ම පහළවීම.

උපනිස්සය පච්චයො (12)

විසිය:

අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස උප-
නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අකුසල (ධර්මයක්) ස්වභාවයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. අනන්ත රූප නිශ්‍රය, ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය යැයි දෙකකි.

අනන්තරූප නිශ්‍රය

අනුවාදය:

අකුසලං – වුට්ඨානස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන
පච්චයො.

දෙලොස් අකුසල ජවනයන්ගෙන් අකුසල් චිත්ත වීථියේ අන්තිම ජවනය තදාරම්මණ හෝ භවාඞ්ගයට අනන්තර උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

ලෝභමූල මෝහමූල අන්තිම ජවනය එකොළොස් තදාරම්මණයටද තදාරම්මණය නොයෙදෙන කල්හි භවංග 19 ("උපෙක්ඛාසං – 2 මහවි – 8 රූඅරූවි – 9") යටද අනන්තර උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

දෙවැනුව අන්තිම ජවනය උපෙක්ඛා තදාරම්මණ (සං.තී 2 මහාවි 4) සයටද නොයෙදෙන කල්හි එම උපෙක්ඛා කාමභවාංග සයටද අනන්තර උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

3. පකතූප නිස්සයො.

උදාහරණය:

ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය වේ.

1. රාගං උපනිස්සාය – අත්තානං ආතාපෙති, පරිතාපෙති – පරියෙට්ඨි මූලකං දුක්ඛං පච්චනුභොති.

රාගය උපනිශ්‍රය කොට තමා තවයි. පෙලයි. අවශ්‍ය දෑය සෙවීමේ දුක් විඳියි.

2. දොසං මොහං මානං දිට්ඨිං පත්ථනං උපනිස්සාය – අත්තානං ආතාපෙති, පරිතාපෙති පරියෙට්ඨි මූලකං දුක්ඛං පච්චනුභොති.

ද්වේෂය, මෝහය මානය, දිට්ඨිය පත්ථනාවය යන මේ අකුසල් උපනිශ්‍රය කොට තමා තවයි. තැන්පසින් තමාම සෙවීමේ දුක් විඳියි. (පට්ඨාන දේසනා 11 පෙළෙහි)

පාලියෙහි දේශනාවේ අකුසලයන් දැක්වීමේ දී රාග, ද්වේෂ, මෝහ, මාන, දිට්ඨි, පත්ථනා යන පද හයෙන් අකුසල් සිත් දොළොස ම සංග්‍රහ කොට ගත්තා ලදී. රාග ද්වේෂ මෝහ තුණ ගත්තත් දොළොස් අකුසලය ම ගත හැකි වුවද මාන දිට්ඨි දෙදෙනා එකට නොයෙදෙන නිසා හා පත්ථනා සමූහයන් තම හැප බලාපොරොත්තුවෙන් කෙරෙණ ඇතැම් අග අකුසලය කැරීම් නියාමත් නොසිතන - [illegible] [illegible] කාමාචාරය දෙස බලන විට අකුසලයකැයි නොහැඟෙන නොවෙන සියුම් ලෝභ සහගත අකුසලයද ගත්තා ලදී.

රඤ්ජනං රාගො – ඇලීම රුඳවීම රාගය යි. නාම රූපයන්හි ඇලීම රුඳවීම කරණ වදුරුලාටුවක් මෙන් පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් ගෙන් ගණු ලබන අරමුණු වල බැඳෙන ගතිය වූ ලෝභ චෛතසිකය මෙයින් ගන්නා ලදී. කාමරාග, රූපරාග අරූප රාග වශයෙන්ද ඒ සියල්ල භවරාග වශයෙන්ද විභව රාග නම් උච්ඡේද දිට්ඨිය සහගත රාගයද ගන්නා ලදී. තන්හා යනු-වෙන්ද ගණු ලබන්නේ මෙයම යි.

සස්සත දිට්ඨි සහගතොහි රාගො භවතණ්හාති වුච්චති" ශාස්වත දිට්ඨිය සහගත වූ රාගය භවතෘෂ්ණා යැයි කියනු ලැබේ.

"උච්ඡේද දිට්ඨි සහගතො රාගො විභවතණ්හාති
වුච්චති"

උච්ඡේද දෘෂ්ටිය සහගත වූ රාගය විභව තෘෂ්ණා යැයි කියනු ලැබේ. මෙයින් 108 වැදෑරුම් තෘෂ්ණාව ගණු ලැබේ.

දුස්සනං දෙසො – දූෂ්‍යවීම නපුරුවීම ද්වේෂය යි. නාම රූපයන්හි සෙවත් සදෙරින් ගණු ලබන අරමුණු කෙරෙහි සිතේ ඇතිවන නරක්වීම මෙයින් ගණු ලැබේ. මට නපුරක් කෙළේය, යනාදීන් ඇතිවන නව ආඝාත වස්තූන් සැලකීමෙන් හා අස්ථානයෙහි ඇති වන සිතේ නරක්වීම මෙයින් ගණු ලැබේ.

මුය්හනං **මොහො**: මූලාවීම මෝහය යි. අන්ධකාරයකට පිවිසුණා වැනි අරමුණෙහි නියම තතු වසාලන තොමනා හැසිරීම් ඇතිකරවන නුනුවණින් මෙනෙහි කිරීම ආධාර කොට පහළවන මෝහයට අවිද්‍යාව යයිද කියනු ලැබේ. මෙම ලොභ ද්වේෂ මෝහයන් සසර දුකට මූල් වශයෙන් ගණන් ගණු ලැබේ.

මානනං මානො: මැනීම මානයයි. අනුන් හා උසස් කොට සමාන කොට පහත් කොට, සමාන කරණ ලබන කොයි විධියෙන් හෝ තමා කැපී පෙනීමට බලන ගතිය. තමාගේ අදහස ම තමා ම දැඩිව ගන්නා ගතිය දිට්ඨියෙන් තොර ලෝභ සහගත සිත් ආධාර කරගන්නා මාන්නය පිස්සුවක් වැන්නකි.

මිච්ඡා දස්සනං දිට්ඨි: වැරදි වැටහීම, නුනුවණින් බැස ගැණීම හා අරමුණු මතු මතු ත් වැරදිලෙස අල්ලා ගන්නා ගතිය, විපරීත ලෙස දක්නා ගතියයි. දෙසැට මිස දිටුව ගන්නා ලැබේ.

අහේතුක අකිරිය නාස්තික දෘෂ්ටීන් නියත මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය. **පත්ථනා – පත්ථයතීති පත්ථනා,** පැතීම හෙවත් තෘෂ්ණාවෙන් යුක්තව භවය පැතීම, මෙලොව වශයෙන් දේවතා බලි බිලි ආදිය කොට යස ඉසුරු ලැබීමට පැතීමාදිය යි. මෙහිද ලෝභය ප්‍රධානව යෙදෙන දිට්ඨියෙන් මිශ්‍රවන අකුසලයකි. **නිවන් පැතීම ඡන්ද පත්ථනාවයි. කත්තුකම්‍යතා කුසලච්ඡන්දය යෙදෙන කුසල් සිතින් කරණ පැතුමෙකි. පිණකි.**

රාගය: ලෝභ, ආසව, ඔඝ, යෝග, පරාමාස, උපාදාන, කාමච්ඡන්ද කාම, භවරාගානුසය, කාමරූප අරූප, රාග, කිලෙස යන නාමයන්ගෙන්ද දක්වනු ලදී.

ද්වේෂය ව්‍යාපාද, කායග්‍රන්ථ, ව්‍යාපාද නීවරණ, **පටිඝානුසය,** පටිඝ සංයෝජන, දෙස, කිලෙස, යන **නාමයන්ගෙන්ද** ගන්නා ලදී.

මෝහය - අවිජ්ජා, ආසව, ඔඝ යෝග **අවිජ්ජානීවරණ, අවිජ්ජානුසය** අවිජ්ජාසංයෝජන, මෝහ, කිලෙස **නාමයන්ගෙන් ගනු ලැබේ.**

මානය – මානානුසය මානසංයෝජන, කිලෙස යනුවෙන් ගැණේ.

දිට්ඨිය – ආසව, ඔඝ, යොග, සීලබ්බත පරමාස, ඉදං සච්චාභිනිවෙස සීලබ්බතුපාදාන, අනුසය සංයෝජන කිලෙස නාමයෙන් ගැණේ.

3. රාගො – දොසො මොහො මානො දිට්ඨි පත්ථනා– කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස, ඵල සමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

රාග දෙස මොහ මාන දිට්ඨි පත්ථනාවන් කායික සුඛයට, දුකට ඵල සමාපත්තියට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. රාගාදීන්ගෙන් තොරව විසීමට ඵල සමවත් සමවැදීමෙන්ද රාගාදීහු ඵල සමාපත්තීන්ට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අතිත්වා ප්‍රකටය:

4. අකුසලං කම්මං – විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අකුසල කර්මය – විපාකයට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි බලවත් අකුශලය ගණු ලැබේ.

මෙසේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගෙන් සියලු සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීම දැක ප්‍රත්‍යයන්ගේ නැති වීමෙන් නැතිවීමද දැන විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සැප පතාගණීත්වා.

38

නමෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අව්‍යාකෘතයක බලවත් උපකාරය නිසා අබ්‍යාකතයන් පහළවීම

උපනිස්සය පච්චයො (13)

1 විභංග

අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් තවත් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාරවේ.

අබ්‍යාකත – පට්ඨාන දේසනා 6 බලන්න.

මෙහි උපනිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහිදී අබ්‍යාකත යනුවෙන් විපාක කිරියසිත් හා එම සිත්හි යෙදෙන රූප නිබ්බාණ යන සතර අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ම ගණු ලැබේ. ඒවා සංක්ෂේපයෙන් විපාක කිරිය සිත් හා චේතසික නමැති අව්‍යාකෘත ධර්ම ලැබේ.

ආරම්මණූපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො, පකතූපනිස්සයො, ආරම්මණ, උපනිශ්ශ්‍රය, අනන්තර උපනිශ්ශ්‍රය, ප්‍රකෘති උපනිශ්ශ්‍රය යැයි තුන් වැදෑරුම්වේ.

1 ආරම්මණූපනිස්සය

1 අනුලෝමය

"අරියා [illegible] පච්චවෙක්ඛන්ති

නිබ්බානං [illegible] පච්චවෙක්ඛන්ති

නිබ්බානං ඵලස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

රහතන් වහන්සේ එම ඵලය ගරු කොට ප්‍රත්‍ය-වෙක්ෂා කෙරේ. නිවණ ගරු කොට ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කෙරේ. නිවණ ඵලසිත ඉපදීමට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි අරහත් ඵලසිත නිවණ ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරණු ලබනුයේ කාමාවචර ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත කිරිය සිත්හි. එසේම ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කිරීමට ඵලසිත් හා නිවණ ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා ජවනයන්ට ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තියක්ද ලැබේ. අරමුණු වීමේ ශක්තිය මෙන්ම ගරු කොට ගැනීමේ ශක්තිය ද ඵලසිත්හි හා නිවණෙහි ඇත. එහෙයින් ඵලසිත් හා නිවණ පමණක් ආරම්මණ උපනිශ්‍රය ශක්තිය ලබයි. එසේ නිවණ ඵලසිතටද උපනිශ්‍රය ශක්තිය ලබා-දෙයි. මෙසේ ඵලසිත් හා නිවණ ආරම්මණ උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝය.

ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කිරිය ජවන් හා ඵලසිත් පච්ච-යුප්පන්නයෝය.

2 අනන්තර උපනිස්සය

2 අනුවාදය –

> පුරිමා පුරිමා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාබ්‍යා-කතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයේන පච්චයෝ

පළමු පළමු විපාක කිරිය අව්‍යාකෘතසිත් හා චේතසික පසුව පසුව ඇතිවන විපාක කිරිය සිත් හා චේතසික වලට උපනිස්සය ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වේ. මෙහිදී පළමු පළමු විපාක කිරිය සිත් පසු පසු විපාක කිරිය සිත් වලට අනන්තර ශක්තිය මෙන්ම බලවත් උපකාරක වූ උපනිස්සය ශක්තියද ("ඉතා සමීප වූ බලයද") ලබා දෙයි.

භවංගං - ආවජ්ජනාය

කිරියං - වුට්ඨානස්ස

අරහතො අනුලොමං - ඵලසමාපත්තියා උප-
නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

මෙහි භවංගය යනු භවංග උපච්ඡේදය යි. ආවජ්ජන යනු පඤ්චද්වාරාවජ්ජන මනොද්වාරාවජ්ජනයෝය. එහි කාමරූප භවංග උපච්ඡේද 15 ලොස (උපෙක්ඛා සන්තීරණ 2 මහවිපාක 8 - රූපවිපාක 5" යන) අනන්තර උපනිස්සය ප්‍රත්‍යවීමෙන් පඤ්චද්වාරාවජ්ජන යන පච්චයුප්පන්න ලැබේ. අරූපවිපාක භවංග උපච්ඡේද 4 මනොද්වාරාවජ්ජනයට පමණක් උපනිස්සයවේ.

කිරියං වුට්ඨානස්ස යනුවෙන් ආවජ්ජන දෙක හැර ඉතිරි කිරිය සිත් දහ අටේ අන්තිම ජවනය තදාරම්මණ හා භවංග අව්‍යාකෘත සිත් වලට අනන්තර උපනිශ්‍රය වේ. අනුලොම යනුවෙන් අසංඛාරික මහා කිරිය සිත් සතර විපස්සනා අනුලොම සිත් වශයෙන් ඉපදී රහතන් වහන්සේගේ ඵල සමාපත්ති සිත් වලට අනන්තර උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ (18 වෙනි පට්ඨාන දෙසනාව බලන්න.)

3. පකතූපනිස්සය

අනුලොමය:

කායිකං සුඛං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස
දුක්ඛස්ස ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -

කායිකං දුක්ඛං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස
දුක්ඛස්ස ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්ච-
යෙන පච්චයො

උතු කායිකස්ස සුඛස්ස - පෙ

භොජනං - කායිකස්ස සුඛස්ස -පෙ-

සෙනාසනං - කායිකස්ස සුඛස්ස -පෙ-

කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සෙනාසනං - කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

ඵලසමාපත්ති - කායිකස්ස සුඛස්ස -පෙ- උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අරහා කායිකං සුඛං උපනිස්සාය - අනුප්පන්නං කිරිය සමාපත්තිං උප්පාදෙති, උප්පන්නං සමාපජ්ජති, සංඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

කායිකං දුක්ඛං, උතු, භොජනං, සෙනාසනං උපනිස්සාය - අනුප්පන්නං කිරිය සමාපත්තිං උප්පාදෙති, උප්පන්නං සමාපජ්ජති. සංඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රයයවේ.

කායද්වාරික සුවය කායද්වාරික සුවයටද එම දුකටද ඵලසමවතටද උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

කායික සුවය නැවත නැවතත් එම කායික සුවය ඇතිවීමට ද කායික සුවය නැතිවීමෙන් කායික දුකට ද කායික සුවය නිසා සිත එකඟවී ඵලසමාපත්තීන්ට පැමිණීමට ද උපනිශ්‍රය වන බව මෙයින් තේරුම් ගත යුතුය. ශරීරයට දැනෙන දුක් පීඩා නැතිවීමෙන් කායික සුවයට ද කායික දුක් පීඩා තව තවත් කායික දුක් වලට ද කායික දුක් නැති කරමිනි. ඵලසමාපත්තියට සමවැදීමෙදී කායික දුක උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරී වේ.

මෙසේ සෘතු ගුණය, භෝජනය, සේනාසනය ද කායික සුවදුක් ඵලසමාපත්තීන්ට උපනිශ්‍රය ශක්තීන් උපකාරවේ. කායික සුව ආදී පහ ම එක්වීමෙන් ද කායික සුවදුක් ඵල සමාපත්තීන්ට උපනිශ්‍රයවේ. ඵලසමාපත්තිය කායික සුවයට පමණක් උපනිශ්‍රයවේ.

ඵලසමාපත්තියෙන් නැගී සිටි තැනැත්තාට ඉතා ප්‍රණීත සැහැල්ලු රූප ධර්මයන්ගේ පහළවීමෙන් සාන්තවූ කායික සුවයක් දැනේ. රහතන් වහන්සේගේ කායික සුවය නිසා නූපන් ප්‍රථමධ්‍යානාදී කිරිය සමාපත්තීන් උපදවීමට ද උපන් සමවත් සමවැදීමට ද සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් විදර්ශනා කිරීමට ද උපනිශ්‍රයවේ. මෙසේ රහතන් වහන්සේගේ කායික දුක් නැති කිරීමට ද කිරිය සමවත් උපදීමට සමවැදීමට සංස්කාරයන් විදර්ශනා කිරීමට කායික දුක ද - සෘතු භෝජන සේනාසන ද උපනිශ්‍රයවේ.

මෙසේ කායික සුවදුක් සෘතු භෝජන සේනාසන ඵලසමවත් ප්‍රත්‍යවීමෙන් කායික සුවදුක් ඵලසමවත් ධ්‍යානාදිය සිත් විදර්ශනා කිරිය සිත් ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් ලැබේ. මෙසින් රහතන් වහන්සේද නූපන් ධ්‍යානාදිය උපදවන බව නැවත නැවත විදර්ශනා වඩනා බව වටහාගෙණ ප්‍රත්‍යධර්ම බලයෙන් හට ගන්නා සියුම් සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදි වශයෙන් විදර්ශනා වඩා උතුම් ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

39

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අබ්‍යාකතයක බලවත් උපකාරය නිසා කුසල් පහළවීම.

උපනිස්සය පච්චයො (14)

විෂය-

අබ්‍යාකතො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය
පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයන් කුසල ධර්මයකට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි අව්‍යාකෘත යනු වෙන් විපාක කිරිය රූප නිබ්බාණ යන සතර වැදෑරුම් අව්‍යකෘතයන්ම ගණු ලැබේ.

විපාක සිත් 36 න් අරහත් ඵලසිත හැර අනිත් සිත් 35 (අහේ 15 කාමරූප අරූප 17, ලොකුත්තර 3")ය යන විපාක සිත් ප්‍රත්‍යය වේ.

නිවණ ආරම්මණ උපනිස්සය ප්‍රත්‍යය වේ. කුසලස්ස ධම්මස්ස යනුවෙන් කුසල් සිත් 21, චෛතසික 38, පච්චයුප්පන්නයෝය.

"ආරම්මණ උපනිස්සයෝ, අනන්තර උපනිස්සයෝ, පකතූප නිස්සයෝ," මෙය ආරම්මණ උපනිශ්‍රය අනන්තර උපනිශ්‍රය ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය යන කොටස් තුණට බෙදේ.

අනුවාදය:-

ආරම්මණ උපනිස්සයො

සෙක්ඛාඵලං – ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

නිබ්බාණං – ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති.

නිබ්බානං - ගෝත්‍රභුස්ස, වොදානස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

සෝවාන් සකෘදාගාමි අනාගාමි යන ශෛක්ෂයන් මාර්ගඵල ඵලසිත ගරු කොට නැවත බලත්. (ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරත්) අරහත් ඵලසිත ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට රහතුන්ගේ සිටිය සිතැයිනි. එය අව්‍යාකෘතයකි, එබැවින් මෙහි නොගැණේ. සෝවාන්, සකෘදාගාමි අනාගාමි ශෛක්ෂයන් වහන්සේ ඵලසිත් අරමුණු කරන්නේ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාම කුසලයකිනි. ඵලසිත් අව්‍යාකෘතය, උපනිස්සය පච්චයයි. ඒවා ගරු කොට අරමුණු කරණ කුසල් සිත් පච්චයුප්පන්නයෝය. ගරු කොට අරමුණු නොකෙරුනොත් එය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙවි ගරුකොට අරමුණුවීමෙන් එම කුසල සිත් උපදවීමට ඵලසිත් බලවත් උපකාරය වීමෙන් ආරම්මණ උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයවේ. නිවණ ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරන්නේ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාම කුශලයක්ගෙනි.

නිවන ගෝත්‍රභූ - වොදාන, මග්ග සිත් වලට උපනිස්සය ප්‍රත්‍යය ආරම්මණ ශක්තිය එක්ව යෙදී-මෙන් ආරම්මණ උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයවේ. ගොත්‍රභූ වොදාන මග්ග කුසලයෝ පච්චයුප්පන්නයෝය.

අනන්තර උපනිස්සයය.

ආවජ්ජනා - කුසලානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පඤ්චද්වාරාවජ්ජන චිත්තයත් වොට්ඨපනයත් මනොද්වා-රාවජ්ජන චිත්තයත් මනොද්වාරාවජ්ජනයත් මෙහි ආවජ්ජන නාමයෙන් ගැණේ. කුසල ජවනයන්ට ඒවා අනන්තර ශක්තිය මෙන්ම බලවත් උපකාරක ශක්තියෙන් උපනිස්සය ශක්තියද එක්ව යෙදීමෙන් අනන්තරූපනිස්සය ප්‍රත්‍යයවේ. කුසල් සිත් පච්චයුප්පන්නයෝය.

පකතූප නිස්සයො:-

> කායිකං සුඛං උපනිස්සාය - දානං දෙති. සීලං සමාදියති. උපොසථ කම්මං කරොති. ඣානං උප්පාදෙති. විපස්සනං උප්පාදෙති. මග්ගං උප්පාදෙති. අභිඤ්ඤං උප්පාදෙති සමාපත්තිං උප්පාදෙති

කායික සුවය උපනිශ්‍රය වීමෙන් දන්දීම්' සිල් සමාදන්වීම්, පෙහෙවස් රැකීම්, ධ්‍යාන ඉපදවීම්, විදර්ශනා ඉපදවීම, මාර්ග ඉපදවීම, අභිඥා ඉපදවීම, සමවත් ඉපිදවීම, කෙරේ.

නිරෝගී බව ආදී හේතු නිසා ඇතිවන ශරීරයේ සැපගතිය නිසා දානාදී පින්කම් වලින් ආයුවර්ණ සැප බල ප්‍රඥාදී ආනිසංසය ලැබෙන බව සලකා තවතවත් කායික සුව බලාපොරොත්තුවෙන් දානාදී කුසල් කරයි. කායික සුවය ඇති තැනැත්තාගේ සිත ඉක්මණින් එකඟවීමෙන් (සුඛං සමාධත්ථාය) සුඛය සමාධිය පිණිස පවත්නා හෙයින් කායික සුවයෙහි බලවත් උපකාරය උපනිශ්‍රය ශක්තිය'' නිසා ධ්‍යාන උපදවයි. විදර්ශනා මාර්ග අභිඥා සමවත් උපදව යි.

> කායිකං දුක්ඛං, උතු භොජනං සේනාසනං - උපනිස්සාය - දානං දෙති, සීලං සමාදියති උපොසථ - ඣානං - විපස්සනං - අභිඤ්ඤං - සමාපත්තිං උප්පාදෙති

ශරීර දුක නැති කර හැණීමටද දානාදී පිංකම් කෙරෙයි එවිට එය බලවත් උපකාරය විය. නරක ඍතු ගුණයෙන් බේරීමටත් හොඳ ඍතු ගුණය නිසාත් දානාදී පිංකම් සිදුකෙරෙයි. අහාරය නිසා ශරීරයෙහි ඇතිවන නිරෝගී භාවය නිසා සිත සැහැල්ලුවීමෙන් බලවත් වීමෙන්ද දානාදී පින්කම් කෙරෙයි. හොඳ ආහාර ලබා ගැණීමට ද දානාදී කුසලයන් සිදු වියහැකියි.

සේනාසන යනුවෙන් වසන තැන හා වාසයට වුවමනා ඇඳපුටු ආදිය ද ගැණේ. සුදුසු තැනෙක වැසීමෙන් කය සිත වෙහෙස නැති වීමෙන් දනාදි කුසලයට සිත නැමේ. මෙහි ඍතු, භොජන, සේනාසන යන තුණ භාවනානුයොගියාට අවශ්‍ය සප්පාය කරුණු පහට ඇතුළත්ය.

භාවනානුයෝගියාට සුදුසු ඍතු ගුණය "උතු-සප්පාය" ලැබීමෙන් ධ්‍යාන විදර්ශනාමාර්ගාදිය ලැබේ.

සුදුසු භෝජනය වූ භොජන සප්පාය ලැබීමෙන් ද සුදුසු වාසස්ථානය වූ සේනාසන සප්පාය ලැබීමෙන් ද ධ්‍යාන මාර්ගාදි කුශලයන් ඉක්මණින් හා පහසුවෙන් ඉපද විය හැකිය.

සුදුසු පුද්ගලයෙකු හෙවත් ආචාර්යවරයෙකු ලබා ගැණීම පුගගලසප්පාය යි. සුදුසු - සසර කලකිරීම පිණිස පවත්නා බණ ඇසීම ධම්මසවණ සප්පාය යයි පට්ඨානයෙහි දක්වන ලද සේනාසන සප්පායයෙහි පුද්ගල හා ධම්මසවණ සප්පායයන් ඇතුළත් ලෙස සැලකිය යුතුය.

මෙසේ කායික සුව දුක් උතු භොජන සේනාසන යන අව්‍යාකෘත ධර්මයන් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යවීමෙන් එක්විසි කුසලය ම අටතිස් චෛතසිකය ම පච්චයුප්පන්න වශයෙන් ලැබේ. මෙසේ ප්‍රත්‍ය ධර්ම බලයෙන් හට ගන්නා සියලු සංස්කාරයන් අනිත්‍ය වශයෙන් විදර්ශනා වඩා ශාන්ත වූ නිවන් සුව ලබත්වා.

40

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අබ්‍යාකෘත ධර්මයක බලවත් උපකාරය නිසා අකුශල ධර්ම පහළවීම

උපනිස්සය පච්චයො (15)

විග්‍රය :

> අබ්‍යාකතො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස
> උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අකුශල ධර්මයකට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. ආරම්මණූපනිස්සයො.
2. අනන්තරූප නිස්සයො.
3. පකතූප නිස්සයො.

මේ උපනිශ්‍රය ශක්තියද ආරම්මණ, අනන්තර ප්‍රකෘත වශයෙන් තුණට බෙදේ.

එහි :- ආරම්මණ උපනිශ්‍රය.

අනුවාදය:-

> චක්ඛුං - ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති,
> තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි
> උප්පජ්ජති.

ඇස (ප්‍රසාදරූපය) ගරු කොට ආස්වාදනය **කෙරෙයි. එය ගරුකොට ප්‍රීතිය සහිත තෘෂ්ණාවෙන් සතුටු වෙයි. අස්සාදෙති "සොමනස්ස සහගත ලෝභ සම්පයුත්ත චිත්තෙන අනුභවති චෙව රජ්ජති ච"**

ආස්වාදනය කරයි යනු සොමනස්‍ය සහගත ලෝභ සම්ප්‍රයුක්ත සිතින් අනුභව කරයි. සොමනස් රස විඳියි. ඇලෙයි.

අභිනන්දතීති – "සප්පීතික තණ්හාවසෙන නන්දති. හට්ඨපහට්ඨො හොති, දිට්ඨාභිනන්දනායවා අභිනන්දති."

අභිනන්දති යනු ප්‍රීති සහගත තෘෂ්ණාවගේ වශයෙන් සතුටු වෙයි. තුටු පහටු වෙයි. ඇස මමය මාගේයැයි ගරු කොට දිට්ඨි – සක්කාය දිට්ඨි වශයෙන් සතුටුවෙයි. ආස්වාදනය නම් මධුර භාවයයි. මිහිරි බවයි. අස්සාද දිට්ඨි යනුවෙන්ද සස්සත උච්ඡේද දිට්ඨීන් ගණු ලැබේ.

එයින් දිට්ඨි වශයෙන්ද ආසවාදය ලැබේ. "අයාදීයතීති අස්සාදො" "මධුරාකාරො තණ්හා" යනාදීන් රසවිඳීම කෙරේනුයි, ආස්වාද නම්වේ. මිහිරි ආකාරයයි. තෘෂ්ණාවයි යනාදීන් මෙය අට්ඨකථාවන්හි හඳුන්වා තිබේ.

මෙහි පාඨයෙහි ලෝභමූල සොමනස්ස සහගත සිත් සතර ගණු ලැබේ. ඒ සිත් වලින් කරණ රස විඳ ගැණීම යි.

අභිනන්දති යනුවෙන් තණ්හාවසෙන අභිනන්දති, තෘෂ්ණාවගේ වශයෙන් සතුටු වෙයි. "තණ්හා දිට්ඨි වසෙනෙව වුත්තානි" තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන්ම කියන ලදී. "තණ්හා මාන දිට්ඨි අභිනන්දනාය" තෘෂ්ණා මාන දෘෂ්ටි සතුටු වීමෙන් යනාදීන් අභිනන්දන යන පාඨයෙන් සතුටුවීම ලෝභය නිසාත් මානය නිසාත් "සක්කාය" දිට්ඨිය නිසාත් ඇතිවිය හැකි බව අටුවාවන්හි සඳහන් වේ.

මෙහි පට්ඨානයේ තෘෂ්ණා වශයෙන් හා දිට්ඨි වශයෙන් සතුටුවීම් ගත යුතුය. මෙයින් ලෝභ සෞමනස්ස සහගත සිත් සතරම ද එයින් දිට්ඨි සම්පයුක්ත සිත් දෙකද යන ප්‍රත්‍යොත්පන්නයන් ලැබේ.

(පට්ඨාන දේශනා 5, 14, බලන්න.)

2. සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ - ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනන්දති. තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

කණ, නාසය, දිව, ශරීරය යන (ප්‍රසාද රූපයන්ද) රූප සද්ද ගන්ධ රස ඵොට්ඨබ්බයන්ද හෘදය වස්තුවද විපාක කිරිය සිත්ද ගරුකොට ආස්වාදන අභිනන්දන කිරීමෙන් රාග දිට්ඨි පච්චයුප්පන්නයන් ලැබේ.

2. අනන්තරූප නිස්සයො:-

ආවජ්ජනා - කුසලානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

ආවජ්ජනය - අකුසල සිත් වලට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

මෙහි මනොද්වාර වීථිවලදී මනොද්වාරාවජ්ජනයද පඤ්චද්වාරික වීථිවලදී වොත්ථපනය ද යන කිරිය අබ්‍යාකතසිත් 12ක් අකුසල ජවනයන්ට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ. පච්චය පච්චයුප්පන්නය පහසුය.

පකතූපනිස්සයො :- 3.

3. ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රයය වේ.

කායිකං සුඛං උපනිස්සාය පාණං හනති. අදින්නං ආදියති. මුසා භණති. පිසුණං භණති. ඵරුසං භණති. සම්ඵං පලපති. සන්ධිං ඡින්දති. නිල්ලොපං හරති. එකාගාරිකං කරොති, පරිපන්ථෙ තිට්ඨති. පරදාරං ගච්ඡති. ගාමඝාතං කරොති නිගම ඝාතං කරොති. මාතරං ජීවිතා වොරොපෙති. පිතරං ජීවිතා වොරොපෙති අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙති. දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙති. සංඝං භින්දති.

2. කායිකං දුක්ඛං, උතු, භොජනං, සෙනාසනං උපනිස්සාය පාණංහණති-පෙ-සංඝං භින්දති.

කායික සැප දුක් ඍතු භොජන සේනාසන යන අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ගේ උපනිශ්‍රය ශක්තිය හේතු කොට ගෙණ සතුන් මැරීම, අදත්තාදාන, මුසාවාද, කේලාම් සිය වචන, ගෙවල් බිදීම, සැහැවී සොරා ගැණීම, ගෙවල් කොල්ල කෑම, මංකොල්ල කෑම, පරදාර - පරපුරුෂ සේවනය, ගම් නියම් ගම් නැති කිරීම, පඤ්චානන්තරිය කර්ම කිරීම, සිදුවෙයි

3. කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සෙනාසනං - රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස මානස්ස දිට්ඨියා පත්ථනාය උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කායික සුවදුක් ඍතු භොජන සේනාසන රාගයට දෝෂයට, මෝහයට, මානයට දිට්ඨියට, පත්ථනාවට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

කායික සුඛ ආදී ප්‍රත්‍යයන් හා රාගාදී වශයෙන් ගණ්‍ය ලොභ ද්වේෂාන් අකුසල් සිත්ම පච්චුප්පන්න ධර්මයන් ගණ්‍ය ලැබේ.

පසුග්ග පට්ඨාන දේශනා බලන්න

මූල පට්ඨාන දේශනාවේ ඉතා විශාල ලෙස උපනිස්සය ප්‍රත්‍යය පැතිරී තිබේ. එසේම ලෝකයෙහිද අතිකුත් ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට වඩා උපනිශ්‍රය ශක්තිය බෙහෙවින් ප්‍රකටව දක්නා ලැබේ. මෙසේ 23 ආකාරයකට බෙදා වදාළ උපනිස්සය ප්‍රත්‍ය දේසනා 15කින් අප විසින් නිමවන ලදී. ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගෙන් හටගන්නා සියලු සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදි වශයෙන් විපස්සනා වඩා උතුම් නිවන් සැප පතා ගණිත්වා.

11

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් තවත් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාර වීම.

පුරෙජාත පච්චයො (1)

1. පාලිය:-

"අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො"

අව්‍යාකෘතයක් තවත් අව්‍යාකෘතයකට පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

"ආරම්මණ පුරෙජාතං, වත්ථුපුරෙජාතං" එය ආරම්මණ පුරේජාතය, වත්ථුපුරේජාතය කියා දෙකට බෙදේ. අව්‍යාකෘත යන්න විසඳා ඇත.

පුරේජාත යනු පෙර උපන් යනුයි. යම්කිසි ධර්මයක් (දෙයක්) පළමුව පහළවීම බලයක් වීමෙන් එම ශක්තිය හේතු කොට ගෙණ තවත් ධර්මයක් පහළවිය හැකිය. එහෙයින් කියන ලදී.

"පුරෙජාතං නාම යස්ස පච්චයො හොති. තතො පුරෙ උප්පන්නං ජාතං. ජාතික්ඛණං අතික්කමිත්වා ඨිතික්ඛණං පත්තං."

පුරේජාතය නම් යමකට ප්‍රත්‍යයවේද එයට පළමු කොට ඉපිද උපන් ක්ෂණය ගෙවන් උප්පාදය ඉක්මවා ස්ථිතියට පැමිණි යන තේරුමයි.

නාමරූපයන් ඔවුනොවුන් පහළවීමට පැවත්මට ඔවුන් විසින් ඇති වන්නාවූ නොයෙකුත් ශක්තීන් අතර මේ පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උගන්වන්නේ ඇතැම් නාම ධර්මයන්ගේ ඉපැත්මට හා පැවැත්මට එම නාම ධර්මයන්ට පෙරාතුව පහළවන රූපධර්ම රැසෙක එම **පෙරාතුව පහළවීමේ ශක්ති විශේෂය යි.**

උප්පාද ඨිති භංග – ඉපදීම් පැවතීම බිඳීම යන අවස්ථා තුණක් සෑම නාම රූපයකම ඇත. එයින් ඉපදීම් අවස්ථාව "ජාතික්ඛණය" ගත්වි පවත්නා අවස්ථාවට "ඨිතික්ඛණයට" පැමිණි අටළොස් වැදෑරුම් නිප්ඵන්න රූපයම පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය වන බව තේරුම් ගත යුතුය.

ආරම්මණ පුරෙජාතය :-

අනුවාදය:-

1. අරහා චක්ඛුං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං.

අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

රූපං – දිබ්බෙන චක්ඛුනා පස්සති.

සද්දං – දිබ්බාය සොත ධාතුයා සුණාති.

රූපායතනං – චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො.

සද්දායතනං – සොතවිඤ්ඤාණස්ස –පුරෙ– ,,

ගන්ධායතනං – ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස –පුරෙ– ,,

රසායතනං – ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස –පුරෙ– ,,

ඵොට්ඨබ්බායතනං – කාය විඤ්ඤාණස්ස –පුරෙ– ,,

1 රහතන් වහන්සේ ඇස අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කෙරේ.

මෙහි රහතන් වහන්සේ සිහියට පැමිණි චක්ෂු ප්‍රසාද රූපය අනිත්‍යාදි වශයෙන් විදර්ශනා කරණ විට චක්ෂු ප්‍රසාද රූපයාගේ ආරම්මණ ශක්තිය මෙන්ම පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියද හේතු කොට ගෙණ උන් වහන්සේට විදර්ශනා කිරිය ජවන් වශයෙන් අව්‍යාකෘත වූ ඇස ආරම්මණ පුරෙජාත ප්‍රත්‍යය වීමෙන් එම කිරිය සිත් නැමති අව්‍යාකෘත පච්චයුප්පන්නයන්ගෙ පහළ වීම දත යුතුය.

මෙසේම කණ නාසය දිව ශරීරය රූප සද්ද ගන්ධ රස පොට්ඨබ්බ හෘදය වස්තු යන ප්‍රසාද හා විසය රූපයන්ද වස්තු රූපය ද යන අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ පුරෙජාත ශක්තිය ලබා රහතන් වහන්සේට විදර්ශනා කිරිය ජවන් නැමති අව්‍යාකෘත ධර්ම පහළ වේ.

මෙහිදී ඇසත් රූපාරම්මණයත් ගැටීමේ අවස්ථාව සලකා බැලිය යුතුය. රූපාරම්මණයක් හමුවීමෙන් කලින් රූප ශබ්දාදී යමක එල්බෙමින් පහළ වී ගිය චිත්තවීථිය බිඳේ. ඒ සමගම එම අතීත රූපාරම්මණයත් බිඳේ. එය අරමුණු කිරීමට උපකාර වූ ප්‍රසාද රූපයත් බිඳේ.

වර්තමාන රූපාරම්මණය ලැබෙන විටම එය අරමුණු කිරීමට උපකාර වන චක්ෂු ප්‍රසාද රූපය පහළ වේ. එම චක්ෂු ප්‍රසාද රූපය රූපාරම්මණයට මුණගැසෙන විට "අතීත භවංග, භවංග චලන, භවංග උපච්ඡේද, සිත් හා පඤ්චද්වාරාවජ්ජනය ද ඉපද බිඳුණු පසු" චක්ඛුවිඤ්ඤාණ සිත රූපය අරමුණු කරමින් පහළ වේ. එතෙක් රූපාරම්මණයක් ලද බව චක්ෂු ප්‍රසාද රූපයත් ඇති වූ බව යෝගියාට නොවැටහේ. චක්ඛුවිඤ්ඤාණය වූ නාමයන් චක්ෂු ප්‍රසාදය හා

ථූපරූපයන් විදර්ශනාවට නැගිය යුතුය. එය කළ යුත්තේ ද ලක්ෂණ රශාදී අයුරකිනි. මෙහිදී ප්‍රධාන වශයෙන් සිතට වැටහුණු ලක්ෂණය පෙනීමයි. පෙනීම නම් රූප දැන ගැණීමයි. එය චක්ඛු විඤ්ඤාණයාගේ ලක්ෂණයයි.

එසේ පෙනීම, දැකීම ...
ප්‍රසාද හා රූපාරම්මණයන ...
විදර්ශනා භාවනාවයි. සම්ම ...

රහතන් වහන්සේගේ ...
තේ උදයව්‍යය ඥාණයේ සිට ...
වශයෙන් එම රූපාදී අරමු ...
පැමිණෙනවායයි කීවාම ...
ගොඩවිය යුතු ය. එසේම ...
අහකින් තියා යන්නේ පෙ ...
අරමුණු කොට අනිත්‍ය ල ...
වැටහෙණ හෙයින් විදර්ශනා ...
නිතර නිතරම ඒවායේම අ ...
යුතු හෙයිනි.

රහතන් වහන්සේ දිවැසින් රූප දකිති. ... අසයි, මෙහි දිබ්බචක්ඛු, දිබ්බසෝත, අභිඤ්ඤා සිත් රහතන් වහන්සේගේ හෙයින් කිරිය සිත්ය ඈත වැසුණු සියුම් ආදී වර්තමාන රූපාරම්මණ ශබ්දාරම්මණයන්ගේ ඇති ආරම්මණ පුරෙජාත ශක්තිය ලබා දිබ්බචක්ඛු, දිබ්බසෝත, කිරිය සිත් පහළ වේ.

රූපායතනය චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිතට ද

ශබ්දායතනය සෝත විඤ්ඤාණ සිතට ද

ගන්ධායතනය ඝාණ විඤ්ඤාණයට ද

රසායතනය ජිව්හා විඤ්ඤාණයට ද

ඝොටයිබබායතනය කාය විඤ්ඤාණයටද

ආරම්මණ පුරෙජාත ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

වස්තුප්පත්තය මූලින් විස්තර කළ

චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයො.

සොතවිඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයො.

ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයො.

ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයො

කාය විඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයො.

වත්ථු - විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො.

චක්ඛු වස්තුව - චක්ඛු විඤ්ඤාණයටද, සොතවත්ථුව - සොත විඤ්ඤාණ සිතටද ඝාන, ජිව්හා, කාය හා හදය වත්ථුවය යන මෙසේ සදෙර ම විපඤ්ච විඤ්ඤාණ විපාක අව්‍යාකෘත සිත් වලට හා හෘදය වත්ථුව විපාක කිරිය යන අව්‍යාකෘත සිත් වලට ද වත්ථුපුරෙජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි දී චක්ඛායතනය යනු ද චක්ෂු ප්‍රසාද රූපයෝය: මූලින් කළ විස්තරය බලනු. හුදෙක් ඒවා පළමුව පහළ වීම හා වස්තුවක් වූ බව වත්ථු පුරෙජාත ශක්තිය යි.

මෙහි පුරෙජාත ප්‍රත්‍යය නම් ශුද්ධ රූපයෝමය. පච්චයුප්පන්නයෝ නම් නාම විපාක කිරියයෝය.

මෙය ආරම්මණ පුරෙජාත වත්‍ථු පුරෙජාත වශයෙන් දෙකොටසකට බෙද දක්වන ලදී.

මෙසේ ඇතැම් රූප ධර්මයන් පළමුව පහළවීමේ ශක්තියෙන් පසු නාමයන්ගේ පහළ වීමට උපකාර වන බව සලකා නාම රූපයන්ගේ පහළවීම මේ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් හැර අනිකක් නැති බව නුවණින් දැන විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සැප ලබත්වා.

42

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අව්‍යාකෘත ධර්ම කුශලයන්ට පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාර වීම.

පුරෙජාත පච්චයො (2)

විෂය:-

"අබ්‍යාකතො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාත
පච්චයෙන පච්චයො."

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් කුසල ධර්මයට පුරෙජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. "ආරම්මණ පුරෙජාතං, වත්ථු පුරෙජාතං."

මෙසේද ආරම්මණ - වත්ථු වශයෙන් දෙකට බෙදේ.

ආරම්මණ පුරෙජාතං

1. අ[illegible]ය

"සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා චක්ඛුං - අනිච්චතො
දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති. සොතං,
ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ,
රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං -

අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.

රූපං දිබ්බෙන චක්ඛුනා පස්සන්ති
සද්දං දිබ්බාය සොතධාතුයා සුණන්ති"

ශෛක්ෂයන් වහන්සේ හෝ පුහුදුන්හු ඇස (ප්‍රසාදය) අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කෙරෙත්,

කණ, නාසය, දිව, කය, යන ප්‍රසාද රූපයන්ද රූප සද්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, යන විෂය රූපයන්ද හදය වත්ථු රූපයද විදර්ශනා කෙරෙත්.

දිවසින් රූප දකිත්. දිව කණින් ශබ්ද අසත්.

අව්‍යාකෘතධර්ම කුසල ධර්මයනට ආරම්මණ පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාර වන අයුරු මෙසේ දක්වන ලදී.

ශෛක්‍ෂ හෝ පුහුදුන්හු ඇස ආදී ප්‍රසාද රූප හා රූපාදී විෂය රූපයන්ද විදර්ශනා කරණ අවස්ථාවේදී භවංග චලන, උපච්ඡේද සිත් බිඳී මනෝද්වාරාවජ්ජන සිත එම ඇස ආදී රූපයන් අරමුණු කරමින් පහළවේ. ඉන් පසු විදර්ශනා කිරීම් වශයෙන් බෙහෙවින් ඤාණ සම්පයුත්ත කාම කුසලජවනයන් ඇති වේ. ඒ සිත් වලට එම ඇස ආදී ආයතනයන් - රූපයන් ඔවුන්ගේ ලක්‍ෂණාදි වශයෙන් අරමුණු කරවිය යුතුය. එය උපදෙස් අනුසාරයෙන් සිදුවිය යුත්තකි.

මෙහි ඇස ආදී රූප අව්‍යාකෘතය, ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෝය, විදර්ශනා වශයෙන් සෛඛ පුථුජ්ජනයන්ට ලැබෙන්නේ කුසල් සිත්ය. පච්ච යුප්පන්නයෝය.

එසේම ශෛක්‍ෂ පුථජ්ජනයන් දිව ඇස ආදී අභිඥා නුවණ උපදවා ඈත, ළඟ, ආදී රූප දකින කල්හි දිබ්බසෝත අභිඥා නුවණ උපදවා ශබ්ද අසන කල්හි එම අව්‍යාකෘත වූ ඕනියට පැමිණි රූප ශබ්දයන් අසන කල්හි දිබ්බචක්ඛු සෝත කුසල අභිඥා සිත් ලැබේ. රූප ශබ්ද අව්‍යාකෘතය. ප්‍රත්‍යය. අභිඥා කුසල්ය. පච්චයුප්පන්නය

වත්ථු පුරෙජාතං "වත්ථු - කුසලානං ඛන්ධානං පුරේජාත පච්චයෙන පච්චයො" වස්තු පුරේජාත ප්‍රත්‍යය වේ. හෘදය වස්තු ව කුශල ධර්මයන්ට පුරේජාත

ශක්තීන් උපකාර වේ. මෙහි පළමු භවංග සිත හා උපන් හෘදය වස්තුව එක්විසි කුසලයන්ට වත්ථු පුරේ ජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. හෘදය වස්තු රූපය අව්‍යාකෘතය ප්‍රත්‍යයයි; කුසලයෝ පච්ච යුප්පන්නයෝය.

2. විග්‍රහය.

"අබ්‍යාකතො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස පුරෙ ජාත පච්චයෙන පච්චයො."

අව්‍යාකෘතය අකුසලයට පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

ආරම්මණ පුරෙජාතං. වත්ථුපුරෙජාතං
ආරම්මණ පුරෙජාතං.

3 අනුවාදය:

චක්ඛුං - අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති උද්ධච්චං උප්පජ්ජති. දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං -

අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි - විචිකිච්ඡා - උද්ධච්චං දොම-නස්සං උප්පජ්ජති.

එයද ආරම්මණ පුරේජාත වත්ථු පුරේජාත යැයි දෙකට බෙදේ. එහි ආරම්මණ පුරේජාතය.

3. ඇස - ආස්වාදනය කෙරෙයි. අභිනන්දනය කරයි ආස්වාදනය යනු මිහිරි ලෙස ලෝභයෙන් යුතුව රස විඳීම යි. අභිනන්දනය යනු දිට්ඨි වශයෙන් ගෙණ සතුටු වීම යි. මෙහි චක්ෂුඃ ප්‍රසාදය යන අව්‍යාකෘතය

පළමුව ඉපදීමෙන් එය ඕතියට පැමිණි පසු එය අරමුණු කිරීමෙන් දෙළොස් අකුසල් හට ගැණෙන බව එම අකුසලයන් පච්චයුප්පන්නා බව වටහා ගත යුතුය.

මෙසේම සොත, ඝාණ, ජිව්හා, කාය, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, හදය, වත්ථු යන මේ අව්‍යාකෘතයන් අරමුණු කොට මේවායේ පළමු පහළ වීමේ ශක්තිය ත් එකතුව ආරම්මණ පුරෙජාත ශක්තිය ලැබීමෙන් ලෝභ මූලාදී දෙළොස් අකුසලය ම හට ගැණෙන බව වටහා ගත යුතු ය.

වත්ථු පුරෙජාතං

3. අනුවාදය:

> "වත්ථු – අකුසලානං ඛන්ධානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො"

පළමු භවංගාදී සිත් හා උපන් හදය වත්ථු රූපය දෙළොස් අකුසලයන්ට පුරෙජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. පුරේජාත ප්‍රත්‍යය බැලූ බැල්මට තේරුම් ගැණීම ඉතා පහසු බව පෙණුනද ඉතාම අපහසු ප්‍රත්‍යය ත් මෙය යි.

මෙහි ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය හා නිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සමග ඉතා කිට්ටු සම්බන්ධයක් ඇත. ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය "පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි පච්චවෙක්ඛති." යනාදීන් දෙසූ අයුරු බොහෝ පෙර කුසලා කුසලාදීන්ද අරමුණු වේ එහෙත් ආරම්මණ පුරෙජාතයේදී ඉපිද ඨිතියට පැමිණි රූපයක්ම ආරම්මණ පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබයි.

චක්‍ෂුර් වස්තු ආදී වස්තු සය නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ශක්තියේදී එක්ව ඇසුරු කිරීමේ උපකාර ලබයි. වත්ථු පුරෙජාතයේදී ඉපිද ඨිතියට පැමිණි මධ්‍යමායුෂ්ක චක්‍ෂුර්වස්තුව වස්තු පුරෙජාත ශක්තිය ලබයි.

කුසල ප්‍රත්‍යයේ සහජාත ප්‍රත්‍යයක් ඇති බව මෙන්ම පුරේජාත හා පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යයන්ද ඇති බව යුතු බව පිළිගත යුතුය. අතිසූක්ෂ්ම ප්‍රත්‍යයන් හා සියුම්ව සමභාවයවත තමුදු එබඳු ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් වටහා ගැණීම දුෂ්කර තමුදු උත්සාහ ගත යුතු ය.

වර්තමානයෙහිත් ඉතාම වර්තමාන එනම් ඨිතියට පැමිණි අපලොස් නිෂ්පන්න රූපය නාම ධර්මයන්ට පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබා දෙන බව වටහා ගැණීමෙන් ආරම්මණ නිස්සය උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් මෙය වෙන්ව තේරුම් ගැණීමට උත්සාහ ගත යුතුය.

පඤ්හවාරයේදී ආරම්මණ පුරේජාත වත්ථු පුරේජාත වශයෙන් බෙදා වදාළ තමුදු වත්ථාරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයක් හා ආරම්මණ පුරේජාත අධිපති ප්‍රත්‍යයක්ද එහිම ඇතුළත්ව ඇති සැටි වටහා ගත යුතුය. "වත්ථු රූපං ඨපෙත්වා පඤ්ච විඤ්ඤාණානි චත්තාරෙව අරූප විපාකෙ සෙසා [illegible] සම්පි චතු භූමකානං කුසලා කුසලබ්‍යාකතානං චිත්ත [illegible] පුරෙ ජාත පච්චයො හොති."

දෙපස් විඤ්ඤාණ, සතර අරූප විපාක යන සිත් හැර ඉතිරි සතර බිම සියලු කුසල් අකුසල් විපාක කිරිය සිත් වලට හෘදය වස්තු රූපය පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ. චක්ඛු වත්ථු ආදි වස්තු සයම වත්ථාරම්මණ පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

ගරුකොට ගැණීම් සංඛ්‍යාත අධිපතිය සෙදීමෙන් ආරම්මණ පුරේජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ මෙසේ ඉතා සියුම් වූ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් සැදුණු සංස්කාරයන් නිරතුරු අනිත්‍ය බව ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් අනුව වටහා ගෙණ සථිර සුඛ ශාන්ත උතුම් නිවන් සුව ලබා ගණිත්වා.

43

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලයක පසුව පහළවීමේ ශක්තියෙන් අව්‍යාකෘතයන් පැවතීම.

පච්ඡාජාත පච්චයො.

1. විග්‍රහ:-

කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල ධර්මයක් (ස්වභාවයක්) අව්‍යාකෘත ස්වභාවයකට පසුව ඉපදීමේ ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි කුසල් නම් චතුභූමක කුසල් 21 යි. අව්‍යාකෘත නම් [රූප අබ්‍යාකතය යි.

පච්ඡාජාත නම් "පච්චයුප්පන්නතො පච්ඡාජායතීති පච්ඡාජාතො" පච්චයුප්පන්නයට පසුව පහළවේනු යි. පච්ඡාජාත යනු යි.

පසුව උපන් යන තේරුම පච්ඡාජාතයන්තෙන් දෙයි. පසුව ඉපදීම ද ඇතම් දේවල පැවත්මට ශක්තියක් ලබාදේ.

පළමුව හැදුණු ගසක් වටේට තවත් ගස් හැදීමෙන් පළමුව හැදුණු ගස ඇදනොවැටී පැවතීමට පසුව හැදුණු ගස් උපකාර වේ. එසේම පළමුව හටගත් රූපයන්ගේ පැවැත්මට පසුව පහළවන සිත් ("නාම") උපකාර වේ. ඒ උපකාරවීමේ ශක්තිය පසුව පහළ වීම යි.

ගිජු ලිහිණි පැටවු දූත් දූත් කෑම ගෙණත් දෙනු ඇතැයි, සිතමින් සිටිති. එහෙත් ගිජු ලිහිණි වගීයේ පැටවුන්ට කෑම දීමේ සිරිතක් නැත. පැටවු බලන්ට-

මන් මොණරුල්ලෝ ගතාඑයි. කෑම ගැන ආශාවෙන් බලාපොරොත්තුව සිටින නිසා ගිජුලිහිණි පැටවු ඉබේ වැඩෙති. ඔවුන්ගේ පළමු පහළ වූ රූප පරම්පරාවට කෑම ගෙනෙන් දේවියැයි. පසුව ඇතිවන බලවත් ගින් උපකාර විය.

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යය විශෙෂ ප්‍රත්‍යයකි ප්‍රත්‍යයට පෙර ඵලය හෙවත් ප්‍රයොජනත්පන්නය ඉපද සිටී. ප්‍රත්‍ය හෙවත් හේතුව පසුවය. පහළවන්නේ එම ප්‍රත්‍යය උපකාර කෙරෙන්නේ පච්චයුප්පන්නයාගේ පහළවීමට නොව පැවැත්මට ය.

"පච්ඡාජාතාති යස්ස කායස්ස පච්චයා හොන්ති තස්මිං උප්පජ්ජිත්වා ඨිතෙජාතා" පශ්චාද්ජාත සතු යම් රූපකායකට ප්‍රත්‍යයෝ වෙද්ද එම පච්චයුප්පන්නයන් ඉපද ඨිතියට පැමිණි පසු හටගත්තාහුය.

මේ පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යය ද ලොව බෙහෙවින් බලපවත්වයි. අනාගත බලාපොරොත්තු උඩ දිවිගෙවන බොහෝදෙනා - වැඩිදෙනා අපට දැක්ක හැකිය. ධනවත්වීමේ ඉගෙණීමේ ආදී ආශාවන් මුල්කොට ක්‍රියා කරණ බොහෝ අයට කැමක් එතරම් වුවමනා කරන්නේ නැති තරමය. පළමුව පහළවන රූපකලාපයන්ගේ පැවැත්මට එම රූපයන් ඨිතියට පැමිණි කල පසුව ඇතිවන සිත් එම පසුව ඇතිවීමේ ශක්තියෙන්ම උපකාර කෙරේයැයි වදාළේ එහෙයිනි.

1 අනුවාදය

පච්ඡාජාතා කුසලාඛන්ධා - පුරෙජාතස්සා ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො.

පසුව හටගත් කුසල් කඳු පළමු හටගත් මේ රූපකයට පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. මෙහි පළමුව හටගත් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ "ජාතික්ඛණං අතික්කමිත්වා ඨිතිප්පත්තස්ස" උද්පාද

ක්ෂණය ඉක්මවා ඨිතියට පැමිණි රූපයෝය. උප්පාද ඨිති, භංග අවස්ථා තුනට නාම රූප සංස්කාර අයිතිය. සිත උපදින කෙණෙහි රූප උපදී. ඒවාට සිත සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. එසේම එයට පළමු සිත් හා උපන් රූපයන්ට පසුව උපන් සිත පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ මෙහිදී ගත යුත්තේ භවංගචලන භවංග උපච්ඡේද මනොද්වාරාවජ්ජනාදී සිත් හා පහළ වූ රූපයන්ට කුශල ජවනයන් ඒ රූපයන්ගේ පැවැත්මට උපකාර කෙරේ යන අදහසයි.

කාම, රූප, අරූප ලොකොත්තර කුසල් එකිනෙකට වඩාත් ආනුභාව ඇත්තෝය. ලෝකෝත්තර කුශලයන්ගෙන් ද අර්හත්ත්ව මාර්ග කුශලය වඩාත් බලවත්ය. නියත වශයෙන් එම ආත්මයේ රහත් වීමට විවරණ ලැබූ හෝ සවි සම්පූර්ණ වූ පාරමී ඇති පශ්චිම භවිකයන්ගේ ජීවිත හානියක් රහත් මග ඵලය, නොලබා නොසිදුවෙයි. ඒ ඉතා පසුව පහළ වන අර්හත්ත්ව මාර්ග කුශලය ද පළමු පළමු රූපකායට පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. බක්කුලාදි හිමිවරුන්ගේ ජීවිත පුවත් නිදර්ශනය.

මෙහි පච්චය නම් එක්විසිකුශලයයි. පච්චයුප්පන්න නම් **"ඉමස්ස කායස්සාති ඉමස්ස චතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික භූත උපාදා රූප සංඛාතස්ස කායස්ස"** යනුවෙන් දැක්වූ කම්ම චිත්ත ඍතු ආහාරයන චතුසමුට්ඨානික වූද කම්ම, චිත්ත, උතු, යන තිසමුට්ඨානික වූ රූපී බ්‍රහ්මයන්ගේ රූප කය ද වෙයි.

2 විෂය :

අකුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස
පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො

අකුශලය අබ්‍යාකතයට පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය :

පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා – පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස – කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො

පසුව පහළවූ අකුසල් කඳු පළමුව පහළවූ මේ කයට පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අකුසල් චිත්ත වීථින්හි භවංගාදී සිත් සමග පටගත් තිජ චතුජ රූපයන්ට දොළොස් අකුසල් ජවනයන් පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. තිජ හෙවත් තිසමුට්ඨාන රූප – රූපී බ්‍රහ්මලෝකයෙහි බව කියන ලදි. බක බ්‍රහ්මාදීන්ට මෙන් දිට්ඨි සහගතාදී අකුසල් ඇති විය හැකිය.

එසේම ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි පහළවන කම්ජ රූප එකජය.

ප්‍රතිසන්ධි සිත ඨිතියට පැමිණෙන විට උතුජ රූපකලාපයන්ගේ පහළවීම ද වේ. එවිට ද්විජකායයයි ප්‍රතිසන්ධි සිත බිඳෙන තුරුම ද්විජකායයකි, සත්ත්ව ශරීරය.

ප්‍රථම භවංගයේ සිට චිත්තජ රූප පහළ වේ. එවිට තිජ කායයකි. භවංග පසළොසක් සොළොසක් ගතවීමෙන් භවංග චලන උපච්ඡේදයෙන් අභිනව අභිනව භවය අරමුණු කොට මනොද්වාරාවජ්ජනයද ලෝභ සහගත අකුසල් අටෙන් එකක් භවනිකන්තික ජවන වශයෙන් පහළ වේ. එම අකුසල් සිතද මුලින් ඇතිවූ චතුසමුට්ඨානික රූපයට පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ මෙහි 12 අකුසලය ප්‍රත්‍යයයි, චතුසමුට්ඨා–නික රූපයෝ පච්චයුප්පන්නයෝය.

3 විග්‍රහ :

අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස
පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට පශ්චාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

3 අනුවාදය :

පච්ඡාජාතා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යකතා ඛන්ධා
පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත
පච්චයෙන පච්චයො.

පසුව හටගත් විපාක කිරිය සිත් එයට පළමු හටගත් මේ ශරීරයට පශ්චාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ

මෙහි විපාක සිත් වලින් අරූප විපාක 4 හැර ඉතිරි විපාක සිත් ගණන් ගනු ලැබේ.

ඉහත සඳහන් පරිදි ප්‍රතිසන්ධි සිතෙන් පසු පළමු භවංගය මුල්ලින් පහළ වූ ද්විජරූපයන්ටද නැවත පහළ වන භවංගාදී විපාක සිත් තිජ චතුජාදී රූපයන්ටද කිරිය සිත් ඉන්පෙර පහළවූ චතුජාදි රූපයන්ටද පශ්චාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ විස්තර වශයෙන් ගන්නා කල අරූප විපාක සතර හැර ඉතිරි සියලු කුශලා කුශල විපාක කිරිය සිත් පශ්චාජාත ප්‍රත්‍යයෝය.

ඉහත සඳහන් පරිදි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපන් චතුභූමක කුසල්ද අකුසල්ද ඨිතියට පැමිණි තිජචතුජ රූපකායයන්ට ප්‍රත්‍යයෝය. පටිසන්ධි විපාකය හැර සියලු කාමරූප විපාක සිත්ද ද්විජතිජ චතුජකායයන්ට

පච්ඡාජාත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. පඤ්චවෝකාර භවයෙහි උපන් ලොකුත්තර විපාක සිත්ද එසේම තිජ චතුජ කායයන්ට පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යවේ.

තෙගුමක කිරිය සිත්ද තිජ චතුජ රූප කායයන්ට උපකාර කෙරේ. මෙසේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ බලයෙන් පවත්නා සංස්කාර ධර්මයන් ප්‍රත්‍යයන්ගේ නැසීමෙන් නැසීයන බවද පච්චය පච්චයුප්පන්නයන්ගේ අනිත්‍ය භාව විදර්ශනා නුවණින් දැන උතුම් ශාන්ත නිවන් සුවය ලබාගණිත්වා!

44

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුශලාදි ධර්ම කුශලාදි ධර්මයකට ආසේවන ශක්තියෙන් උපකාරවීම.

ආසෙවන පච්චයො.

1. විපිය:

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන
පච්චයෙන පච්චයො.

කුශලධර්මයක් කුශල ධර්මයකට ආසේවන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය:

පුරිමා පුරිමා කුසලාඛන්ධා – පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං
කුසලානං ඛන්ධානං ආසෙවන පච්චයෙන
පච්චයො.

පලමු පලමු කුසල් කඳු – පසු පසු කුසල්කඳු වලට ආසෙවන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුලොමං – ගොත්‍රභුස්ස ආසෙවන පච්චයෙන-යො

අනුලොමං – වොදානස්ස ආසෙවන ,,

ගොත්‍රභු – මග්ගස්ස ආසෙවන ,,

වොදානං – මග්ගස්ස ආසෙවන ,,

අනුලෝම කුසලය ගොත්‍රභූ කුසලයට, අනුලෝම කුසලය වොදාන කුසලයට, ගොත්‍රභූ කුසලය මාර්ග කුසලයට, වොදාන කුසලය, මාර්ග කුසලයට, ආසෙවන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

ආසෙවන: "ආසෙවනට්ඨෙන අනන්තරානං පගුණ බලවභාවාය උපකාරකො ධම්මො ආසෙවන පච්චයො," ඊළඟට පහළවන සිත් වලට ආසෙවන ශක්තියෙන් පුහුණු බලවත් භාවයෙන් ඉපදීමට පැවැත්මට උපකාර කරණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ආසෙවන ප්‍රත්‍යය නම් වේ. මෙයින් කියන ලද්දේ පළමු පහළවන කුසල් ජවන් සිත ඊළඟට පහළවන කුශල ජවනයට ආසෙවන ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බවය.

ආසේවනයයි කියන්නේ නැවත නැවත සේවනය කිරීමයි. සේවනය නම් ඇසුරයි. කුශල චිත්ත වීථියෙක හෝ අකුශල චිත්ත වීථියෙක කිරිය චිත්ත වීථියෙක පළමු ජවනය දෙවෙනි ජවනයටත් මෙසේ සවෙනි ජවනය සත්වෙනි ජවනයටත් ආසෙවන ශක්තිය ලබා දෙයි. පළමු පළමු ජවනයෝ ආසෙවන ප්‍රත්‍යයෝය. දෙවෙනි ජවනයේ සිට සත්වැනි ජවනය තෙක් පච්චයුප්පන්නයෝය. දෙවෙනි සවැනි ජවනයෝ පච්චය පච්චයුප්පන්න දෙකටම අයත්වෙති.

"ආ පුනප්පුනං සෙවතීති ආසෙවනං" යනුවෙන් නැවත නැවත සේවනය කිරීම ආසේවන නම්වේ. අපට යමක් කටපාඩම් කර ගැණීමට වුවමනා වූ විට එය නැවත නැවත කියවීමේ දී පාඩම් හිටියි. එහි පළමු කියවීම් පසුව පසුව කියවීම් වලට උපකාර වීමෙන් එය කටපාඩම් හිටියි. බණදහම් ඉගෙණීම ආදී කුසල පක්ෂයෙහි ගැණෙන ජවන් සිත් වලින් තොරෙණ කටපාඩමේ දී පළමු කුසල් ජවනයන් පසු පසු ජවනයන්ට ආසේවන ශක්තිය ලබා දෙන බව පැහැදිලිය. මෙසේ ආසෙවන ශක්තිය ලැබෙන්නේ සමනන්තරාතීත කුසලයන්ගෙනි. මූලින් පහළ වූ කුශල ජවනය ළඟටම අතරක් නොමැතිව පහළ වන ජවනයට අතීත ජවනය සමනන්තරාතීතය. මෙයින් පළමු පහළ වූ කුශල චිත්ත වීථියක ජවන්

සිත් ඊළඟට පහළ වන කුශල චිත්ත වීථියක ජවනයන්ට ආසේවන ශක්තිය නොදී උපනිශ්‍රයාදී ශක්තීන් ලබා දෙන බව පැහැදිලිය. මේ ආසේවන ශක්තිය නොලබන බැවින් පළමු ජවන් කුශලය මේ අත් බැව් විපාක දෙන බවද ආසෙවන ශක්තිය බලවත්ව ලැබෙන සත්වන ජවන් කුශලය ඊළඟ ආත්මයේදී අවශ්‍යයෙන් විපාක දෙන බවද ඉතිරි ජවන් පස කවදා හෝ අනියමයෙන් විපාක දෙන බවද සැලකිය යුතුය. අරමුණු වෙනස් වුවද භූමි වෙනස් වුවද කාමාවචර ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කුසල චේදනා වශයෙන් වෙනස් නොවූ ඊළඟ ජවනයට ආසේවන ශක්තිය ලබා දෙන බවට උදාහරණ වශයෙන් අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස යනාදිය වදාළසේක.

විදර්ශනා අනුලෝම කුසල ජවනය සංස්කාර අරමුණු කරයි. ගොත්‍රභූසිත නිවණ අරමුණු කරයි. එහෙත් අනුලොම ජවනයේ ආසේවන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ගොත්‍රභූ ජවනයට ලැබේ. සකෘදාගාමි අනාගාමි අර්හත්ත්ව මාර්ග සිත් වලටද වෝදානය එසේ ම ආසේවන ශක්තිය ලබා දෙයි. ගොත්‍රභූ කාමාවචරය. එම කුශල ජවනයේ ආසේවන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලෝකෝත්තර මාර්ග සිතට ලැබෙයි. වෝදානයද මෙසේමැයි. මෙසේම ඤාණසම්පයුත්ත කාම කුශලය රූපාවචර අරූපාවචර ජවන්යන්ටද ආසේවන ශක්තිය ලබා දෙයි.

විභංග:

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන
පච්චයෙන පච්චයො.

අකුශල ධර්මයක් අකුසල ධර්මයකට ආසේවන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

7. අනුලෝමය

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා - පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං ආසේවන පච්චයෙන පච්චයො.

පළමු පළමු අකුසල ජවනයෝ පසු පසු අකුසල ජවනයන්ට ආසෙවන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි දෙලොස් අකුසල ජවනයන් පළමු පරිදි ගත යුතුය.

8. වීථිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ආසේවන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

9. අනුලෝමය:

පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතාධම්මා - පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො

පළමු පළමු කිරිය ජවන් පසු පසු ජවනයන්ට ආසේවන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි පළමු පළමු උපදනා කිරිය සිත් 18 ප්‍රත්‍යයෝය. පසුව පසුව උපදනා කිරිය සිත් 18 පච්චයුප්පන්නයෝය. චිත්ත වීථියේ පළමු ජවනය පච්චයකි. අවසන් ජවනය පච්චයුප්පන්නයකි. මැද පස් ජවන් පච්චය පච්චයුප්පන්නයෝය.

අව්‍යාකෘත වූ විපාක සිත් ආසේවන පච්චය හෝ පච්චයුප්පන්න නොවෙති. කුශලා කුශල කර්මයන්ගේ ප්‍රතිඵලය විපාක සිත්. එමනිසා ආසේවන ශක්තියක්

කිරිය ජවන් 18 = කාම කු: 8. රූප අරූප, 9. හසිතුප්පාදය 1. 18.

ලබා ගැණීම ඒවාට නැත. කර්මයෙන් ලැබුණු ශක්තිය මිස ආසේවන වශයෙන් අමුතු බලයක් ඒවාට නොලැබේ. එහෙයින් විපාක සිත් ආසේවන පච්චය හෝ පච්චයුප්පන්න නොවෙති, සමාන වේදනා ඇති ඒවාම පච්චයුප්පන්න ද වෙති.

කාමාවචර ඤාණසම්පයුක්ත කුසල කිරිය සිත් රූප අරූප ලොකොත්තර සිත් වලට ආසේවන පච්චය වේ.

රහතන් වහන්සේගේ කාම කිරිය ඤාණසම්පයුත්ත සිත රූප කිරිය සිතට අරූප කිරිය සිතට ආසේවන ශක්තිය ලබා දෙන හෙයින් රහතන්වහන්සේටද ධ්‍යාන කිරිය සිත් අභිඥා කිරිය සිත් ඉපද විය හැකිය. මෙහි ජවන් සිත්ම පච්චය පච්චයුප්පන වෙති. ලෝකෝත්තර ඵල සිත් ජවන් නමුදු විපාක සිත් හෙයින් පච්චය පච්චයුප්පන නොවෙති.

මෙසේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය කුසලයන්ගේ දියුණු වීමට බොහෝ උපකාර වන බවද එයින් හට ගන්නා පච්චයුප්පන්නයන්ගේ අනිත්‍ය භාවයද ආසෙවන ශක්තිය ලබන විදර්ශනා ජවනයන්ගෙන් දූත ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

15

නමො සම්මා සම්බුද්ධාය

කුශලධර්මයක් තවත් කුසලයක් පහළ වීමට කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවීම

කම්ම පච්චයො

1. විග්‍රය:

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

කුශලධර්මයක් කුශලධර්මයකට කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය:

කුසලා චෙතනා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො

කුසලචෙතනා තොමෝ එක්ව යෙදෙන්නාවූ චිත්ත චෛතසිකයන්ට (ස්කන්ධයන්ට) කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

කර්මප්‍රත්‍යය: මෙම විග්‍රහයෙන් හා අනුවාදයෙන් කර්මය කුමක්දැයි වටහා ගත හැකිය. එනම් කුසලා චෙතනා යනුවෙන් හඳුන්වන ලද චෙතනා චෛතසික යයි.

"චෙතනාහං භික්ඛවෙ කම්මං වදාමි" යන දේශනාවෙන්ද එය පැහැදිලිය.

කර්මය යනුවෙන් මෙහි ගැණෙන්නේ එක්ව හටගන්නා චිත්ත චෛතසිකයන් සකස් කරන්නාටය. "කරොති පටිසංඛරොතීති කම්මං" කෙරේනුයි නැවත සකස් කෙරේනුයි කර්මනම් වේ.

චිත්ත චෛතසිකයන් පහළවන්නේ යම්කිසි අදහසක් අර්ථයක් කටයුත්තක් සඳහාය. සෑම සිතකම චෙතනාවකු ත් ලැබෙන්නේ ඒ නිසාය. කළයුතු දෙය කළයුතු විධිය පැවතිය යුතු විධිය පැවතීම සඳහා චෙතනා චෛසිකය ගන්නා මාර්ගයම සිතත් අනිකුත් චෛතසික න් අනුකරණය කරුණු ලැබේ. එහෙයින් බොහෝවිට ව්‍යවහාරයේදී ද චේතනාව ප්‍රධාන කොට කථා කරණු ලැබේ "මට චෙතනාවක් ඇතිවූනා - මගේ චේතනාව යනාදීන් බොහෝවිට අසන්නට ලැබෙන්නේ සිතටත් අනින් චෛතසිකවලටත් වඩා චේතනාව ප්‍රධානව පෙනෙන හෙයිනි. ඉතින් චෙතනාව යම්දෙයක් කිරීමට චිත්ත චෛතසිකයන් සකස්කරණ හෙයින් චේතනාවගේ ප්‍රධානත්වයෙන් එම ක්‍රියාව සිදුවන හෙයින් චෙතනාව කර්මය නම් වේ.

බුදුදහමෙහි කර්මවාද ගැඹුරුය. මෙහි දී කර්මයැයි කියන්නේ සිතෙහි පහළවන චේතාතාව යැයි සවිරව දක්නා ලැබේ. මම දැන් බණ ලියමි. මේ සෑම අකුරක්ම ලියැවෙන්නේ ලිවිය යුතුයැයි ඒ ඒ සිත්හි පහළවන චේතනාවන්ගේ මෙහෙයීමෙනි. ඒ චේතනාව අනික් සිතත් චෛතසිකත් සමග එකවර පහළවී ඒ සිත හා චෛතසික ලිවීමේ ක්‍රියාවට අනුකූලකොට උදව් ලබාගනී යි.

බණ ලිවීම කුශලජවනයන්ගෙන් හෙයින් එම කුශල සිතේ යෙදෙන චේතනාව කුශල චෛතසිකයකි. එම කුශල චෛතසිකය එම කුශල සිතටත් චෛත සිකවලටත් පහළවීමට කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබාදෙන බව මෙයින් පැහැදිලිය. චේතනාව එකය. කුශලඃ කුශල සිත් අනුව කුශලා කුශලාදි නාමයන් ලබයි. කුසල අකුසල අව්‍යාකෘත යන හැම සිතකම යෙදෙන චේතනාව මෙසේ අනික් චිත්ත චෛතසිකයන්ට

ඒ චිත්ත චෛතසිකයන් සකස් කිරීමේ කර්මශක්තියෙන් පහළවීමට පැවත්මට උපකාර කෙරේ. "කරෝති අභිනිබ්බත්තෙති ඉට්ඨානිට්ඨඵලානීති කම්මං"

කෙරේනුයි මේ කරණකොට හොඳනරක ඵල උපදවානුයි. කර්ම නම් වේ. මේ බලවත් වූ කුසල් අකුසල් ජවනයන්හි ලැබෙන චේතනාවයි.

කායකර්ම වාග්කර්ම ආදී බොහෝ තැන්වල කයින් පෙනෙන්නට කරණ ක්‍රියාව කාය කර්මයැයි, ඇසෙන්නට කියන ශබ්දය වාග් කර්මයැයි බොහෝවිට පිළිගැණේ. එවිට "කරීයතෙති කම්මං" කරණු ලබානුයි කර්මනම් වේ. එතැනදී එම ක්‍රියාවෙන් හොඳ හෝ නරක ප්‍රති ඵලයක් මතු තමන් වෙත ඇති කරවීමට හේතුවන්නේ තම සිත්හි පහළ වූ චේතනාවමය. චේතනාව නොමැතිනම් එබඳු ක්‍රියාවකුත් නැත. එයින් ඵල විපාකයකුත් නැත. මෙහි කුසල් සිත් 21 යෙදෙන චේතනා චෛතසික ය කර්මප්‍රත්‍යය ය. කුසල් 21 හා චෛතසික 37 පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

විශේෂයක්:

අර්හත්ව මාර්ගය කුශලයකි. එහි යෙදෙන චේතනා හා චෛතසිකය කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබන නමුදු එය කර්මක්ෂය කරණ අනිකුත් ධර්මයන්ගේ බල පැවත්ම නිසා ඒ අනිකුත් ධර්මයෝම බලවත්ය. **"කතමඤ්ච භික්ඛවෙ, කම්මං අකණ්හා සුක්කා විපාකං කම්මං කම්මක්ඛයාය සංවත්තති, යදිදං සත්තබොජ්ඣංගා අයමෙව අරියො අට්ඨංගිකො මග්ගො" මහණෙනි,** පින්පව් නොවන පින්පව් විපාක නොවන කර්මය කර්මයාගේ ක්ෂයවීම පිණිස පවතිද එය කවරේද? යම මේ සත්තබොජ්ඣංග ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෝම ය.

මෙහි චේතනාව කර්ම ප්‍රත්‍යවීමෙන් අර්හත් මාර්ග සිත හා අතිකුත් එහි යෙදෙන චෛතසික 35 පච්චයුප්පන්නවීමෙන් අර්හත්ත්ව මාර්ග කුශලය පහළ වනවාක් සමගම එහිම යෙදෙන බොජ්ඣංග මග්ගංග යන පසළොස් ධර්මයන් කර්මක්ෂය කරණ කර්මයෝය. එහෙත් ඒවා කර්මප්‍රත්‍යයෝ නොවෙති. පච්චයුප්පන්නයෝම ය.

2. විග්‍රය:

කුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො

කුශලයක් අව්‍යාකෘතයකට කර්මශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය:

සහජාතා, නානාක්ඛණිකා,

සහජාතා කුසලා චේතනා – චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

නානාක්ඛණිකා කුසලා චේතනා – විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් අව්‍යාකෘතයට කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කිරීමේ දී එය සහජාත නානාක්ඛණික කර්ම ප්‍රත්‍යයයයි දෙකට බෙදේ.

මුලින් කියන ලද කුශලයකට කර්මප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කිරීමේදී එය සහජාත කර්ම ප්‍රත්‍යය පමණක් හෙයින් නොබෙදන ලදී.

2. සහජාතකර්ම කුශල චේතනාව චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ. නානාක්ඛණික කර්ම කුශලචේතනාව විපාක සිත් හා චෛතසික වලටද කර්මජරූප වලටද කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්

[illegible]කාර කෙරේ. එක්ව හටගන්නා චිත්ත චෛතසිකයන්ගේ උත්පත්ති ක්ෂණයෙහි පහළවන චිත්තජ රූපයන්ට කර්ම චේතනා එසේ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සහජාත කර්ම ශක්තිය වශයෙන් ලැබේ. මේ ඒකක්ෂණික චේතනාව ප්‍රත්‍ය යයි. චිත්තජ රූප පච්චයුප්පන්නය. මෙහි කුසල් සිතෙහි පහළවන චේතනාව මතු විපාකයන් ඇති කිරීමෙහි හා එම කර්මජරූප ඇති කිරීමට කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපාකර කෙරේ. සහජාත කර්මයෙන් ඒකක්ෂණයෙහිම නැත්නම් එවලේම කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සිද්ධය.

නානාක්ෂණික කර්මයෙන් නානාක්ෂණයෙහි හෙවත් කර්ම ප්‍රත්‍යය (චෙතනාව) ඇති වී අනිත් වේලාවක පච්චයුප්පන්නය වූ විපාකය පහළ වේ. නානාකඛණික කම්ම පච්චය විස්තර ලබන දෙශනාව බලන්න.

8. පාළිය:

කුසලො ධම්මො - කුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච
ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො

කුසල් දහම් කෙනෙක් කුශලයටද අව්‍යාකෘතයටද කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

8. අනුවාදය:

කුසලාචෙතනා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානං ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො. කුසල චේතනාතොමෝ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහිද චේතනාව සහජාත කර්ම ප්‍රත්‍යයෙකි. අනිත් සිත හා චේතසික කුසල්ය. රූප අබ්‍යාකතය පච්චයුප්පන්නයෝය. මෙසේ ඇති වෙමින් හටගන්නා සියලු නාමරූපයෝ හුදු නොවූනට ප්‍රත්‍ය වෙමින් පවත්නා බව නුවණින් දැන විදශීනා වඩා උතුම් නිවන් සැප පතා ගණිත්වා!

46

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුශලයක් තවත් අකුශලයකට කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වීම

කම්ම පච්චයො (2)

4. **විධිය** :-

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල දහමක් තවත් අකුසල දහමකට කර්ම ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

4. **අනුවාදය** :-

අකුසලා චෙතනා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල සිත්හි යෙදෙන චෙතනා චෛතසිකය එක්ව උපදින සිතට හා චෛතසිකයන්ට කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙයද සහජාත කර්ම ය. මෙහි දොළොස් අකුසල සිත්හි චේතනා තොමෝ කර්ම ප්‍රත්‍ය ය. දොළොස් අකුසල් සිත් හා ඒවායේ යෙදෙන චෙතනාව හැර අනිත් චෛතසික පච්චයුප්පන්නයෝය.

5. **විධිය** :-

අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල දහමක් – අව්‍යාකෘත ධර්මයකට කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

සහජාතා නානාක්ඛණිකා.

මෙසේ සහජාත නානා ක්ෂණික ගැයි දෙකට බෙදේ.

1. අනුවාදය :-

සහජාතා අකුසලා චෙතනා – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

සහජාත අකුසල චෙතනාව චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට කර්මශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

නානාක්ඛණිකා අකුසලා චෙතනා – විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

නානාක්ඛණික අකුසල චේතනා තොමෝ විපාක චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා කර්මජරූපයන්ට කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කර්මය යනු කුමක්දැයි පසුගිය පත්‍රිකාවේ විස්තර කරණ ලදී.

සහජාත කර්මය යනු චේතනාව පහළවන ක්ෂණයෙහි අතිත් චිත්ත චෛතසිකයන්ට එක්ව හට ගැනීමේ ශක්තිය සමග ලබාදෙන උත්සාහ ආකාර උපකාරයකි.

ඒ බව :-

“කුසලාදීසුහි යඃකාචි සහජාත චෙතනා සෙස ධම්මානං චිත්තයොග සංඛාතෙන කිරියා භාවෙන උපකාරිකා හොති, තස්මා සහජාත පච්චයොති වුච්චති.

කුසලාදී සිත්වල එක්ව හටගන්නා යම්බඳු චේතනාවක් වේද එය සෙසු ධර්මයන්ට “චිත්ත

චෛතසිකයන්ට" චිත්ත ප්‍රයෝග යයි කියන ලද ක්‍රියා භාවයෙන් උපකාර කරන්නේ වේ. එහෙයින් සහජාත කම්ම පච්චයයි කියනු ලැබේ.

මෙයින් වටහාගත යුත්තේ සහජාත කර්ම ප්‍රත්‍යය යනු සහජාත චිත්ත චෛතසිකයන් උත්සුක කරවන ආකාර මාත්‍රයක් චේතනාවේ ඇති බවත් එය එක්ව හටගන්නා අනික් චිත්ත චෛතසිකයන්ට කර්ම ප්‍රත්‍යය වන බවත් කුසල අකුසල විපාක කිරිය සෑම සිතකම මෙය ලැබෙන බවත්ය.

නානාක්ඛණික කම්ම

කුසල් අකුසල් කර්ම සිත්හි පහළ වන විටම විපාක නොදෙයි. එසේම විපාක දේ නම් මිනිසකු විසින් දෙව්ලොව ඉපදීමට සුදුසු කුසලයක් කෙරේද එයින් එවලේම දෙවියකු විය යුතුය. යම් වේලාවක කුසල අකුසල කර්ම කරණ ලද්දේද අනික් වේලාවක මේ අත්බවැ හෝ මීළඟ ආත්මයේ හෝ කවදා හෝ අවශ්‍ය කරුණු සම්පූර්ණ වූ විට විපාක උපදවයි. මෙසේ එක ක්ෂණයක (වේලාවක) කරණ ලද කර්මය අනික් වේලාවක විපාකදීම නානාක්ඛණික කම්ම පච්චයයි. නානාක්ඛණික යනු හටගත් වේලාවෙන් පසුව විපාක දෙන යන තේරුමයි. මෙය වෙනස් වූ ක්ෂණය ඇති කර්ම ප්‍රත්‍යයයි කර්මය යනුවෙන් බහුල වශයෙන් ගන්නේ මේ නානාක්ඛණික කර්ම ප්‍රත්‍යයයි ඒ වනාහි කුසල අකුසල ජවන් සිත්හි යෙදෙන චේතනාවයි. ඒ චේතනාවද එම කුසල අකුසල සිත් හා එක්ව බිඳී යන්නේ නමුදු චේතනා සමංගිතාවය හෙවත් චේතනා චෛතසිකයේ බලවත් බව නිසා එය අනිකුත් චිත්ත චෛතසික මෙන් සම්පූර්ණයෙන් අභාවයට යන්නේ නමුදු මතු එබඳු චිත්ත චෛතසික පහළ කිරීමේ ශක්තිය චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් කරන්නේය. එය අමුතුවෙන්

කිව හැකි පරමාර්ථ ධර්මයක්ද නොවේ. අනුශය ස්වභාවයක් මෙන් පවතී. එය කර්ම සමංගිතාවය යි. එම කර්ම ශක්තියේ හැටියට මේ අත් බව නම් ප්‍රවෘත්ති විපාක වශයෙන්ද මීළඟ හෝ කවදා හරි නම් ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති වශයෙන් විපාක දීමට ද ඉහත කරණ ලද එම කර්මය නානාක්ඛණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්ති හෙයින් ඉදිරිපත්ව ප්‍රතිසන්ධි ආදී විපාක සිත් වලට පහළ වීමට හා කර්මජ රූප පහළ වීමට උපකාර කෙරෙයි. මෙසේ කර්මය වෙනින් වේලාවකය. විපාකය වෙනින් වේලාවකය. එබැවින් නානාක්ඛණික වේ.

"නහි පාපං කතං කම්මං – සජ්ජුඛීරංව මුච්චති" කරණ ලද පව්කම් එදා දෙවූ කිරීමෙන් එකෙණෙහි නොමිදේ. යනු එහෙයින් වදාළහ.

ලෝකයේ ආගමික දර්ශනයන් නානාහේතු වාද ඒක හේතුවාද වශයෙන් දෙකට බෙදේ. මැවුම්කරුවන් අදහන හෝ එම න්‍යායයන් පමණක් ඇති ආගම් – දර්ශන ඒක හේතු වාදීය. බුද්ධාගම – බෞද්ධ දර්ශනය නානා හේතු වාදයකි. ලොව ඇතිව පැවත නැතිවීමට සූවිසි ප්‍රත්‍යයක් පට්ඨාන නය වශයෙන් ද දොළොස් ක්‍රමයක් පටිච්ච සමුප්පාද නය වශයෙන්ද චතුස්සත්‍යයක් ඉතාම සියුම් නය වශයෙන්ද වදාරා තිබේ. ඒ නානා හේතු අතර ලෝකයේ පැවැත්ම මෙම කර්ම ප්‍රත්‍යයද බලවත්ම හේතුවකි.

මෙම නානාක්ඛණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් මෙම අත්බව ඇති කළ කර්මයක් තව අවුරුදු කෝටි ගණනක් පසුව වුවද එහි විපාක ශක්තිය ලබා දෙන්නේය.

6. විපාක :-

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච
ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් අකුසලයට හා අබ්‍යාකතයට කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

6. අනුවාදය :-

අකුසලා චෙතනා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානං ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල චේතනා තොමෝ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි දෙළොස් අකුසල සිත්හි යෙදෙන චේතනාව කර්ම ප්‍රත්‍යය යි.

එම අකුශල් සිත් හා චේතනාව හැර අනිකුත් චෛතසික ද චිත්තසමුට්ඨාන රූප ද පච්චයුප්පන්න-යෝය.

7. විපිය :-

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් තවත් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1\. අ. විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

2\. පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

3\. චෙතනා - වත්ථුස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

1. විපාක "36" කිරිය "20" සිත්හි යෙදෙන චේතනා තොමෝ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිත් "19" හි යෙදෙන චේතනාව එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයින්ට හා කර්මජ රූපයන්ට කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. චේතනා තොමෝ හෘදය වස්තු රූපයට ද කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිත්හි චේතනාව වෙතම සැණීමප හේතුව එය එක්ව යෙදෙන නාමයන්ට හා කර්මජ රූපවලට පමණක් කර්මප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බවය.

එසේම හෘදයවස්තු රූපය කර්මජ රූපයක් නමුදු විශේෂයෙන් ගබ්භ සෙය්‍යක හදය වත්ථුව පමණක් නියත වශයෙන් ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි පහළවේද, එහෙයින් චිත්ත චෛතසිකයන්ට හෘදය වස්තුව උපකාර වේ. චේතනාව විශේෂයෙන් හෘදය වස්තුවට කර්ම ප්‍රත්‍ය වශයෙනුදු උපකාර වන බව දක්වනු සඳහා චේතනා වත්ථුස්ස යනුවෙන් දක්වන ලදී. මෙසේ කර්මයෙන් විපාකයන්ද විපාක ඇසුරෙන් යළිත් කර්මද සිදු කෙරෙමින් දිගින් දිගට පවත්නා නාම රූපයන් විදර්ශනා වඩා අනිත්‍යාදී වශයෙන් දැක කර්මක්ෂය කරණ නුවණ උපදවා උතුම් නිවන් සැප ලබාගණිත්වා.

47

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අව්‍යාකෘත ධර්ම අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ට විපාක ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වීම.

විපාක පච්චයො

විධිය :-

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට විපාක ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය:-

1. විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

   තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානා-නඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

   ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක අව්‍යාකෘත එක නාමස්කන්ධයක් - එනම් වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන සතරෙන් එකක් - ඉතිරි තුන් ස්කන්ධයට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූප වලටද විපාක ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. එසේම ස්කන්ධ තුණක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද විපාක ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි අබ්‍යාකත යනුවෙන් ගැණෙන්නේ විපාක සිත්ය. සිතක්

ස්කන්ධ සතරකට බෙදේ. එනම් වේදනා, සඤ්ඤා, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ යනු යි. විපාක සිතක් පහළ වීමේ දී එකට උපදින මේ නාමස්කන්ධ සතර එකක් විපාක ප්‍රත්‍ය වීමෙන් අනික් තුන හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්න වීමෙන් මෙසේ තුනක් විපාක පච්චය වීමෙන් අනිත් එක පච්චයුප්පන්න වීමෙන් දෙකක් පච්චය වීමෙන් අනිත් දෙක හා චිත්තජරූප පච්චයුප්පන්න වීමෙන් මෙසේ සතිස් විපාක කඳු [illegible]ොංවුනට පච්චය පච්චයුප්පන්න වන බව සැලකිය යුතුය.

ලක්ෂණ :-

"නිරුස්සාහ සන්ත භාවෙන නිරුස්සාහ සන්ත භාවාය උපකාරකො විපාකධම්මො විපාක පච්චයො."

උත්සාහ කරවීමක් නැති ශාන්ත භාවයෙන් එසේම උත්සාහ කරවීමක් නැති ශාන්ත භාවයට උපකාරකවූ විපාක ධර්මය විපාක ප්‍රත්‍යය වේ.

"විපච්චතීති විපාකො" යනුවෙන් විශේෂයෙන් පැසීමට පැමිණෙන යන තේරුමක් විපාක ශබ්දයෙන් දෙයි

ඇල් [illegible] ආදිය ගසෙක ගෙඩි හට ගෙණ ඒවා පැසී සම්පූර්ණ වූ පිට ගසින් වැටෙති. එසේ ඒවා ගසින් පැසීමට [illegible] උපකාරයක් උවමනා නොවේ [illegible] ධර්ම වශයෙන් පැසීම සම්පූර්ණ වීමෙන් ගෙඩි ගොළු ආදිය ගසින් වැටේ. එසේ ගෙඩි පැසීමට අනිකකින් උපකාර වූයේ ගෙඩිය පැසීම [illegible]

[illegible] පටගත්තා [illegible] වශයෙන් [illegible] අවස්ථාව

පැමිණිවිට ඉදිරිපත්වී (උපට්ඨාන සමංගිතා) ප්‍රතිසන්ධියක් ලබාදීම් වශයෙන් හා භවංග වශයෙන් හා ඇසට කණට නාසයට දිවට සිරුරට ද අරමුණු දැනගැණිම් වශයෙන් අරමුණු පිළිගැණිම් තීරණය කිරීම් වශයෙන්ද – ජවනයන්ගෙන් පසු එම අරමුණු ගැණිම් භවංග වශයෙන් දැයි මෙසේ දිගටම පවතින අතීත කුශලාකුශලයන්ගේ බලය මිස අමුතු උත්සාහයක් උනන්දුවක් නැතිව ශාන්තව පහළවන කළින් නියමිත ස්වකීය කොටස මිස අමුතු කිසිත් නොමැති හෙයින් ශාන්ත වූ සියුම් වූ සිත් 36 කි.

ලොකොත්තර විපාක සිත් ජවන වශයෙන් පහළවන නමුදු ඒවාත් නිරුත්සාහ ශාන්ත ස්වභාව යෙන් යුතු මග්ග සිතෙහි සේයාවමෙන් පහළ වන බව සිතිය යුතුය.

කුශලා කුශල ජවනයන්ගේ කාම කිරිය ජවන-යන්ගේ ද සෙඛ පුථුජ්ජන අභිඤ්ඤ හා අරහත් අභිඤ්ඤවන්ගේ පහළවීමේ දී රූප හට ගැණිම, ඉරියව් වලට උදව් කිරීම, කාය වචී විඤ්ඤත්ති උපදවීම සිදුවේ. රූපාවචර කුසල 5 කිරිය 5 අරූප කුශල 4 කිරිය 4, මග්ග ඵල 8 – මේ සිත් 26 ය රූප උපදවයි. ඉරියව් වලට උපකාර කෙරේ. විඤ්ඤත්ති නො උපදවයි.

කාම කුසල විපාක (සු 8-සම්-සන් 3) 11 ද අකුසල විපාක සම්පටිච්ඡන, සන්තීරණ 2 ද කිරිය මනොධාතුව, රූපාවචර විපාක 5, යන සිත් 19 චිත්තජ රූප පමණක් උපදවයි. ඉරියව් වලට උපකාර කිරීම හා විඤ්ඤත්ති රූප නො උපදවයි. මෙහිදී අපට චිත්තජ රූප පමණක් උපදවන විපාක සිත් 18 ක් ලැබේ. එසේ රූප උපදවන නමුදු ඒ සිත්ද ඉතා ශාන්තය.

ඒවා පහළවීමේ දී අපි කිසිත් නො දනිමු. එතරම සියුම්ය. එතරම් ශාන්තය. ඉතිරි විපාක දෙලොස් විඤ්ඤාණ පටිසන්ධි, අරහත් චුතිය. අරූප විපාක 4 යන විපාක සිත් 16 රූප නූපදවන හෙයින් ඉතාමත් ශාන්තය. සියුම් නිරුත්සාහීය.

මෙසේ මේවා කර්මයේ ඉදුණු අවස්ථා හෙයින් විපාකයැයි කියනු ලැබේ.

මේ සතිස් විපාක සිත් පහළවීමේ දී වේදනාදී කොටස් සතර සහජාතව විපාක ශක්තියට නිරුත්සාහ ශාන්ත බැවින් උපකාර කෙරේ.

2. පටිසන්ධික්ඛණේ :-

විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං විපාක පච්ච-යෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තාච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවෙහි එම ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිතත් වේදනාදී එක කොටසක් ඉතිරි තුනට ද කර්මජ රූප වලටද විපාක ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ තුනත් එකකටද දෙකක් දෙකකට හා කර්මජ රූපයන්ටද විපාක ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. ප්‍රතිසන්ධි සිත විපාක සිතක් නමුදු අතීත කර්මයේ විපාක කර්මජ රූප වලට පමණක් හෙයින් මෙහි කර්මජ රූප වලට විපාක ශක්තිය ලබාදෙන කොටස් මෙසේ දත්යුතු ලදී.

3. ඛන්ධා වත්ථුස්ස විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

වේදනාදී ස්කන්ධයෝ හෘදය වස්තුවට විපාක ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කර්ම ප්‍රත්‍යයේදීද මෙහිදීද ස්කන්ධයන්ගේ පැවැත්මට හෘදය වස්තු රූපය බෙහෙවින් උපකාරී හෙයින් එය වෙනම දක්වන ලදී. මෙහි සියලු විපාක සිත් ප්‍රත්‍යයෝය. සිත් හා චිත්තජ කර්මජ රූප පච්චයුප්පන්නයෝය. මෙසේ සියලු නාම රූපයන් පිළිබඳ ඉතා සියුම්ව පවත්නා හේතු ඵල ධර්ම ශක්තිය වටහා ගෙණ හේතූන් නිසා පවත්නා ධර්මයන් හේතූන්ගේ අභාවයෙන් නිරුද්ධ වන බව අනිත්‍ය බව සලකා විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සැප අත්කර ගත යුතුය.

18

නමො සම්මා සම්බුද්ධායය.

කුසලාදි ධර්මයන්හි ආහාර ශක්තිය හේතුවෙන් කුසලාදි ධර්මයන්ට උපකාරී වීම

ආහාර පච්චයො 1.

විජය

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල ධර්මයක් කුශල ධර්මයකට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය

කුසලා ආහාරා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල් ආහාර එක්ව යෙදෙන නාම ස්කන්ධයන්ට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

ආහාර: පරමාර්ථ ධර්ම අනුව කථාකරණ විට ඇතිවීම පැවතීම නැතිවීම යනුවෙන් අවස්ථා තුනකි. සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේදී ජීවත් වෙනවායයි කියන්නේ මේ අවස්ථා තුණෙන් යුක්ත නාමරූප ධර්ම රාශියක් එකින් එකට අතරක් ඉඩක් නැතිව දිගට පැවතීමයි ඒ නාමරූප ධර්ම රාශියට එසේ ඇතිවීමට පැවතීමට ඇති [illegible] ශක්තීන් අතර ආහාර ශක්තියද එකකි. එය ආහාර ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගණු ලැබේ.

"ආහරතීති ආහාරො" [illegible] ඒනුයි ආහාර නම් [illegible] ඇති කිරීම පැවැත්වීමයි. ඒ ආහාරයේග [illegible] දෙවිදියකින් සිදුවේ. [illegible] තිබේ. රූපයන්ගේ [illegible] ඇත [illegible] නාමාහාර රූපාහාර යැයි [illegible]

මෙහි දී පළමුකොට නාමාහාර ගැණ කථාකරමු. නාමාහාරයද කුසල, අකුසල අව්‍යාකෘත යනුවෙන් තුණට බෙදේ.

එයිනුත් මෙහි දී කුසල නාමාහාර ගත යුතුය. කුසල නාමාහාර නම් කුසල් සිතත් එහි යෙදෙන ඵස්ස චෙතනා චෛතසිකත් ය. එය ඵස්සාහාර, මනෝසංචේතනාහාර, විඤ්ඤාණාහාර යැයි දක්නා ලැබේ. මෙම ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය අනිකුත් ශක්තීන් අතර බලවත්ය.

"එකම දෙය කුමක්දැයි ඇසූ බුදු රජාණන් වහන්සේට සත්ත්වයන්ගේ පැවැත්මට, "සබ්බෙ සත්තා ආහාරට්ඨිතිකා" යනුවෙන් සියලු සත්ත්වයෝ ආහාරය නිසා පවත්නා බවට පිළිතුරු ලැබුණි. මෙහි දක්වන ලද "ඵස්ස" චෙතසිකය සුඛ ආදී වේදනාවන් ගෙණ එයි එම නිසා ඵස්සාහාර යැයි කියනු ලැබේ.

චේතනාව භවත්‍රය ගෙණ එයි. එම නිසා චේතනාහාරයයි. විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධිය ගෙණ එයි. එහෙයින් විඤ්ඤාණාහාර යැයි කියනු ලැබේ. මේ වනාහි සූත්‍රාන්ත ක්‍රමයෙනි.

තවද සූත්‍රාන්තයේදී ආහාර රැසක් දක්වා ඇත.

"අවිජ්ජාපහං භික්ඛවෙ සාහාරං වදාමි" යනාදී දේශනාවන්හි;

1. පඤ්ච නීවරණය - අවිද්‍යාවට ආහාරය.
2. ත්‍රිවිධ දුශ්චරිතය - පඤ්චනීවරණයට ආහාරය
3. ඉන්ද්‍රිය අසංවරය - තුන් දුසිරිතට ආහාරය.
4. අසති අසම්පජඤ්ඤය අසිහිය හා මුළාව - ඉන්ද්‍රිය අසංවරයට ආහාරය.

5. අයෝනිසෝ මනසිකාරය - අසති අසම්ප්‍රජඤ්ඤයට ආහාරය.

6. අසද්ධාව - (අයෝනිසෝ මනසිකාරයට ආහාරය)

7. අසද්ධර්ම ශ්‍රවණය - අශ්‍රද්ධාවට ආහාරය.

8. අසත් පුරුෂ සේවනය - අසද්ධර්ම ශ්‍රවනයට ආහාරය.

එසේම "විජ්ජාවිමුත්තිං පහං භික්ඛවෙ සාහාරං වදාමි" යනුවෙන්

1. සත්ත බොජ්ඣංග - මගඵල නුවණට ආහාරය

2. සතර සතිපට්ඨාන - සත්ත බොජ්ඣංගයන්ට ආහාරය.

3. ත්‍රිවිධ සුචරිතය - සතර සතිපට්ඨානයන්ට ආහාරය.

4. ඉන්ද්‍රිය සංවරය - ත්‍රිවිධ සුචරිතයට ආහාරය

5. සති සම්පජඤ්ඤය ඉන්ද්‍රිය සංවරයට ආහාරය

6. යෝනිසෝ මනසිකාරය - සතිසම්පජඤ්ඤයට ආහාරය.

7. සද්ධාව - යෝනිසෝ මනසිකාරයට ආහාරය.

8. සද්ධර්ම ශ්‍රවණය - ශ්‍රද්ධාවට ආහාරය.

9 සත්පුරුෂ සේවනය - සද්ධර්ම ශ්‍රවනයට ආහාරය තවද දස ආහාරයක්ද දක්වා ඇත

1. අනාගත භව භෝගයන්ට "වස්තුව ලැබීමට" ආහාරය.

2. සැරසීම වර්ණයට ආහාරය.

3. සප්පාය ක්‍රියාව නීරෝගී බවට ආහාරය.

4. කල්‍යාණ මිත්‍රත්වය ශීලයට ආහාරය.
5. ඉන්ද්‍රිය සංවරය බ්‍රහ්මචරියාවට ආහාරය.
6. නොසැඟවීම මිත්‍රයන්ට ආහාරය.
7. සජ්ඣායනය "නැවත නැවත කීම බැලීම" බහුශ්‍රැත බවට ආහාරය.
8. ඇසීම පිළිවිසීම නුවණට ආහාරය.
9. නැවත නැවත යෙදීම ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කිරීම ධර්මයන්ට ආහාරය.
10. සම්මා පටිපත්ති (හොඳින් පිළිපැදීම) සවර්ගයට ආහාරය.

මෙසේ සූත්‍රාන්තයේ සම්මුති දේශනා වශයෙන් ආහාර රාශියක් දක්වා ඇත.

අභිධර්මයේ ආහාර ප්‍රත්‍ය දේශනාවේ දී නාමාහාර තුණක් හා රූපාහාර එකක්ම දක්වන ලදී. මෙහි කුසල් ආහාර වශයෙන් කුසල් සිතක් පහළ වන විට එහි යෙදෙන ඵස්ස චේතනා යන චෛතසික හා සිතත් ආහාර ප්‍රත්‍යයයි.

කුසල් සිත් 21 හිද චේතසික 38 හිද යෙදෙන ඵස්ස චේතනා විඤ්ඤාණ යන තුණ ආහාර ප්‍රත්‍යයයි කුසල් 21 හා චෛතසික 38 පච්චයුප්පන්නයෝය. ආහාර ප්‍රත්‍ය විශේෂ ප්‍රත්‍යයකි. එනම් එකවර පච්චය පච්චයුප්පන්න භාවයට පැමිණෙන ප්‍රත්‍යයයි.

කුසල ධර්මයන්ගේ ඉපදීමට පැවතීමට ඇති ආහාර (ගෙණ එන) ප්‍රත්‍ය ශක්තිය එකවිටම ප්‍රත්‍ය වෙමින් ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් ධර්ම බවට පත්වන බව වටහා ගත හැකි වේ.

තවද ආහාර ප්‍රත්‍යය වැනි බලයක් ලබාදෙන පච්චයුප්පන්නයන් ඉපදවීමට මෙන්ම පාලනයටද උපකාරී ප්‍රත්‍යයකි මෙහි කුසලාහාර තුණද රූපා රූප ධර්මයන් ආහරණය "ඉපදවීම" පාලනය කෙරේ.

ඵස්ස චේතසික නැත්නම් වෙදනාවක් ගෙණ නොදේ. අරමුණුවල රස විඳීම නැමති වේදනාව තෘෂ්ණාදිය ඇති වෙමින් නාම රූප පරම්පරාව ඇතිවීමට පැවැත්මට උපකාර හෙයින් ඵස්සය ආහාර වේ. චේතනාව කර්ම ප්‍රත්‍යයේදී එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට සහජාත කර්ම වශයෙන් උපකාර කරන්නාක් මෙන්ම මෙහිදීද එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසික ධර්මයන්ට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ නානාක්ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍යය මෙන් චේතනාව ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් අනාගත භවයන්ද ගෙණ දෙයි.

විඤ්ඤාණය එක්ව යෙදෙන ධර්මයන්ට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කරන්නාසේ විපාක විඤ්ඤාණ ප්‍රතිසන්ධිය ගෙණ දීමෙන් නාම රූපයන්ට උපකාර කෙරේ. "කබලිංකාරාහාරය ලබන දේශනා වෙන් විස්තර වේ"

2. විපිය:

කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයෙ.

කුසලයක් අබ්‍යාකතයට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය:-

කුසලා ආහාර - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො

කුසල ආහාරයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි කුසල් සිත්හි ඵස්ස, චෙතනා, විඤ්ඤාණ ආහාර ප්‍රත්‍යයෝය. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්න-යෝය.

3. පාළිය:

කුසලො ධම්මො – කුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් කුසලයට හා අබ්‍යාකතයට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

3. අනුවාදය:

කුසලා ආහාරා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල ආහාරයෝ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කුසල සිතේ ඵස්ස චෙතනා විඤ්ඤාණ ආහාර ප්‍රත්‍යයයි. එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසික හා චිත්තජ රූප පච්චයුප්පන්නය.

මෙසේ ආහාරාදී ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ගෙන් හටගන්න පවත්නා නාම රූප ධර්මයන් - ප්‍රත්‍යයන්ගේ බිඳීම් හා ඔවුන්ගේ අනිත්‍යාදී ස්වභාවය විදර්ශනා නුවණින් දැක උතුම් නිවන් සැප ලබත්වා.

49

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

අකුසල ආහාර ශක්තිය නවත් අකුසලයන් පහළ වීමට උපකාරී වීම.

ආහාර පච්චයො (2)

4. විභංග:

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් නවත් අකුසලයකට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

4. අනුවාදය:

අකුසලා ආහාරා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ආහාර එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධවලට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි අකුසල ආහාර නම් අකුසල් සිත්හි ඵස්ස, චේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාර තුනය.

එවං දෙළොස් අකුසල් සිත් වලටත් චෛතසික 19 ටත් ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

"රූපාරූපානං උපත්ථම්භකට්ඨෙන උපකාරකා චත්තාරො ආහාරා ආහාර පච්චයො"

රූප අරූපයන්ට උපස්ථම්භකාර්ය වශයෙන් උදව් කරන උපකාරකය, ආහාර පච්චයයි. ආහාර ප්‍රත්‍යය නාම රූප අරූපයන්ට ආධාරවත් පැවතීමටත් උදව් කෙරේ.

මෙහි ගැණෙන්නේ අකුශල ආහාර ප්‍රත්‍යයහි. පසුගිය පත්‍රිකාවේ "ආහාර" යන්න විස්තර කර ඇත. කොටින් සිතාගත යුත්තේ අකුශල සිත්හි යෙදෙන ඵස්සාහාරය අකුශල වේදනාදී චිත්ත චෛතසික ගෙණ ඒමටත් චේතනා විඥ්ඥාණාහාරයන්ද එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන් ගෙණ ඒමට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බවය.

5. අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො

අකුශලයක් අබ්‍යාකතයට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

5. අනුමංදෘෂ:

අකුසලා ආහාරා – චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ආහාරයෝ චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. අකුසල් සිත්හි ඵස්ස චේතනා විඥ්ඥාණ යන තුණ චිත්තජ රූපවලට එනම් සුද්ධට්ඨකය, කාය විඥ්ඥත්ති රූපය තව වැනි කොට ඇති එම සුද්ධට්ඨකය. මෙසේ වචී විඥ්ඥත්ති සද්දනවකය ලහුතා මුදුතා කම්මඤ්ඤතා හා යෙදෙන රූප කලාපයෝය.

මෙහි අකුසල් වූ ඵස්ස, චේතනා, විඥ්ඥාණ යන තුණ ආහාර ප්‍රත්‍යය. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්නයෝය.

6. විපිය:

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් අකුසලයටත් අව්‍යාකෘතයටත් ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

5. **අනුවාදය :**

අකුසලා ආහාරා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ආහාර එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

6. **පාළිය:**

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

7. **අනුවාදය**

1. විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ආහාරා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානා- නඤ්ච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය අව්‍යාකෘත ආහාර එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට චිත්තජ රූපයන්ට ද ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

11. පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතා ආහාරා - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි මොහොතෙහි විපාක අබ්‍යාකත ආහාර එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා කර්මජ රූපයන්ට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ

විපාක අව්‍යාකෘත සිත්හි යෙදෙන ඵස්ස, චේතනා විඥාණ යන අව්‍යාකෘත ආහාර එක්ව

යෙදෙන නාමස්කන්ධයන්ට හා කර්මජ රූප වලට ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බව ද එම පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසු බවද තේරුම් ගන්න.

මෙතෙක් දක්වන ලද්දේ නාමාහාරය. ආහාර ප්‍රත්‍යය විශේෂ ශක්තියක් වන්නේ එය නාම රූපයන්ගේ ඇතිවීමටත් පැවතීමටත් වැඩිවීමටත් උපකාර වන නිසාය. කුසල අකුසල අව්‍යාකෘත වශයෙන් නාමාහාරය කොටස් තුණකට බෙදුණේය.

කුසල් අකුසල් හා විපාක කිරිය සිත්හි යෙදෙන ඵස්ස චෛතසිකය අරමුණෙහි ගැටෙමින් අතිත් වේදනා දී නාමයන් හා චිත්තජ රූප කර්මජ රූප පහළ වීමට පැවැත්මට උපකාර කරයි.

චේතනා චෛතසිකය ද විඤ්ඤාණ යනුවෙන් සිත ද මෙසේම නාම රූපයන් පහළ වීමට පැවැත්මට හා සිyුම් වශයෙන් සැලකීමේ දී ඒවායේ එක්තරා වැඩීමකට ද ශක්තිය ලබාදෙයි.

ඵස්සය අනිත් චෛතසික වලට වඩා අරමුණු කෙරෙහි අධික බලයක් පවත්වන්නේ එය සිතට අරමුණු මුණගස්වමින් හමුවීමට ක්‍රියා කරණ ශක්තියක් ඇති බැවිනි.

ඵස්ස චෛතසිකය ක්‍රියාත්මක නොවුණි නම් අරමුණක හැපී සිත පහළ වීමක් පැවැත්මක් වැඩීමක් නැතුව යා හැකි ය. චේතනාව ද අනිත් චිත්ත චෛතසිකයන් උනන්දු කරවන ගතියකින් යුතු හෙයින් එයම විශෙෂයෙන් නාම රූපයන්ගේ ඇතිවීම පැවැත්මට වැඩීමට අධික ශක්තියක් ලබා දෙන ආහාර ශක්තිය ඇති නාම ධර්මයකි. සිතක් පහළ නොවන්නේ නම් එහි අරමුණු දැනගැණීමේ ශක්තිය නොවේ නම් එකද නාම ධර්මයකගේ හෝ එයින් හටගන්නා රූපයන්ගේ පහළ වීමක්

[illegible]. මෙසේ ඵස්ස චේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයන්ගේද සියුම් වශයෙන් සලකන විට නාම රූපයන්ගේ ඇතිවීමට (ජනක) පැවතීමට හා වැඩීමට (උපත්ථම්භක) ශක්තිය වටහා ගත යුතු ය.

තවද ඵස්සාහාරය චක්ඛුසම්ඵස්ස, සෝතසම්ඵස්සාදී කොටස් සයකට ගත යුතු ය. පටිච්ච සමුප්පාද ක්‍රමයේ එය සවැදෑරුම් වේදනාව ගෙණ දෙයි. පට්ඨාන ක්‍රමයට වේදනාවට පමණක් නොව එක්ව යෙදෙන සියලු නාම ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජාදී රූප වලට ද උපකාර කෙරේ.

චේතනාහාරය:- කුශල 8-9 අකුශල 12 යන ජවන් 29 යෙහි යෙදෙන චේතනා චෛතසිකය. භවත්‍රය ගෙණ දේ. කම් රැස්කිරීම නිසා ඒ ඒ භවයන්හි පහළවීමට සිදුවන හෙයින් චේතනාහාරය භවය ගෙණ දේ. මේ සූත්‍රාන්තයට අනුව ය. සියලු සිත්හිම යෙදෙන චේතනාව චේතනාහාරය ප්‍රත්‍යය බව හා එය එක්ව හට ගැණෙන නාම රූපයන්ට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරීවී ම පට්ඨාන ක්‍රමය යි. පටිසන්ධි වේලෙහි පවත්නා පටිසන්ධි සිත්හි ඵස්ස චේතනා විඤ්ඤාණාහාර එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා කම්ජ රූප වලට ද උපකාර කෙරේ.

විඤ්ඤාණාහාරය වශයෙන් කාම-කුශල විපාක 8 මහග්ගත විපාක 9 සන්තීරණ දෙක යන ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය ගැණේ.

එය ප්‍රතිසන්ධිය ආකර්ෂණය කෙරේ. එහෙත් සියලු සිත් ම විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තිය එක්ව [illegible] [illegible] නාම රූපයන්ට උපකාරී වන බව පට්ඨාන ක්‍රමයයි.

111 [illegible] ආහාරය [illegible] සාරය ආහාර [illegible] [illegible] කොටස් කොට ගත්තා

ආහාරය මේ ශරීරයට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. කැබලි වශයෙන් කොටස් වශයෙන් ගණු ලබන ආහාරය කබලිංකාරාහාරයයි. වතුර සමුදු අපි ගිලින්නේ උගුරු වශයෙන් කොටස් කිරීමෙන්ය. කොටස් කළ හැකි නම් කබලීකාරාහාරයයි. මේ ශරීරයට යනුවෙන් ආහාරජ රූපයන්ගේ ඉපදීමටත් පැවතීමටත් ("ජනක - උපත්ථම්භක") වශයෙන්ද කම්මජ, චිත්තජ උතුජ රූපයන්ට උපත්ථම්භක වශයෙන් උපකාර කරණ හෙයින් චතුජ රූප කලාප සමූහයකට මේ ශරීරය යැයි කියන ලදී.

මෙසේ මෙහි රූපාහාර ප්‍රත්‍යය රූපයන්ට ම ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බව පැහැදිලිය. කබලිංකාරාහාරය චිත්ත චෛතසිකයන්ට චේත කිසිලෙසකිනු ත් බලනොපාන හෙයින්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ ආහාරයෙහි චේතසක් බුදු දහමෙහි ඇති නොකළ සේක.

විපාක සිත්හි යෙදෙන අබ්‍යාකත ආහාර තුණ එක්ව යෙදෙන අනිත් නාම ධර්ම වලට හා කර්මජ රූප වලට ආහාර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වන්නාසේ ම එම කර්මජ රූප කලාපයන්හි ඕජාව අනුපාදින්නක ආහාරයයි. කබලිංකාරාහාරය ද මෙසේ දෙවැදෑරුම් ය. කම්මජාදී රූපයන් පාලනය නැවත නැවත උපත්ථම්භනය කෙරෙන්නේ කබලිංකාරාහාර ප්‍රත්‍ය බලයෙනි. කබලිංකාරාහාර ප්‍රත්‍යය නොලැබේ නම් අනිත් රූපයන්ගේ පැවැත්ම ද සීමිතව යයි. එහෙයින් කබලිංකාරාහාරය විශෙෂයෙන් ආහාරජ රූපයන් ඇති කිරීමට ත් අනිත් රූප කලාපයන් පාලනය කිරීමට ත් ලොකුම අනුබලයකි.

මෙ ආහාර ප්‍රත්‍යයාගේ ශක්ති යෙයින් අතිකුත් [illegible] ශක්තීන්ගේද නානා උපකාර ලබා මේ නාම රූප ධර්ම සන්තතිය දිගින් දිගට ඇති වෙමින් නැති වෙමින් පවත්නා බව අනිත්‍යාදී ලක්ෂණානුසාරයෙන් විදර්ශනා නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

50

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලයක ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය කුසලයන්ට උපකාරී වීම.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයො (1)

1. පාළිය:

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් තවත් කුසලයකට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය:

කුසලා ඉන්ද්‍රියා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල ඉන්ද්‍රියයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙහි කුසල ඉන්ද්‍රියයෝ නම් කුසල් සිත් 21 හි යෙදෙන ජීවිත, චිත්ත, වේදනා, සද්ධා, විරිය, සති, එකග්ගතා, පඤ්ඤා, යන නාම ඉන්ද්‍රිය අට (8) යි. මේ කුසල ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙන අනිකුත් එක්ව යෙදෙන නාම ධර්මයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

ඉන්ද්‍රිය 22 යි.

1. චක්ඛු ඉන්ද්‍රිය
2. සෝත ඉන්ද්‍රිය
3. ඝාන ඉන්ද්‍රිය
4. ජිව්හා ඉන්ද්‍රිය
5. කාය ඉන්ද්‍රිය
6. ඉත්ථි ඉන්ද්‍රිය
7. පුරිස ඉන්ද්‍රිය
8. ජීවිත ඉන්ද්‍රිය

9. මන ඉන්ද්‍රිය	16. විරිය ඉන්ද්‍රිය
10. සුඛ ඉන්ද්‍රිය	17. සති ඉන්ද්‍රිය
11. දුක්ඛ ඉන්ද්‍රිය	18. සමාධි ඉන්ද්‍රිය
12. සෝමනස්ස ඉන්ද්‍රිය	19. පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රිය
13. දොමනස්ස ඉන්ද්‍රිය	20. අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිති ඉන්ද්‍රිය
14. උපෙක්ඛා ඉන්ද්‍රිය	21. අඤ්ඤ ඉන්ද්‍රිය
15. සද්ධා ඉන්ද්‍රිය	

23. අඤ්ඤාතාවි ඉන්ද්‍රිය යනුයි.

මෙහි නාම ජීවිත ඉන්ද්‍රියය, රූප ජීවිත ඉන්ද්‍රිය යයි ජීවිතෙන්ද්‍රියය දෙකකට බෙදේ. ඒ ජීවිතින්ද්‍රිය චෛතසිකය හා ජීවිතින්ද්‍රිය රූපය යි.

නාම ඉන්ද්‍රියයෝ:- ජීවිත, මන, සුඛ, සෝමනස්ස, දුක්ඛ, දොමනස්ස, උපෙක්ඛා, සද්ධා, විරිය, සති, එකග්ගතා, පඤ්ඤා, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය, අඤ්ඤින්ද්‍රිය, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය යන 15 යි.

මේ "15" පරමාර්ථ අටක 8 ක සංග්‍රහ වේ.

එනම්: ජීවිත, චිත්ත, වේදනා, සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා යනුවෙනි.

රූප ඉන්ද්‍රියයෝ:- චක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජිව්හා, කාය, ඉත්ථි, පුරිස, ජීවිතින්ද්‍රිය යන අටයි.

මෙහි කුසල ඉන්ද්‍රිය යනුවෙන් ගැණෙන්නේ ඉහත දැක්වූ නාම ඉන්ද්‍රියයෝ 15 ය. කොටිකර ගත [illegible].

ඉන්ද්‍රිය [illegible] "අධිපතියෙන්න උපකාරකා [illegible] ජීවිතින්ද්‍රියං ඉන්ද්‍රිය පච්චයො" [illegible] ඉත්ථින්ද්‍රිය පුරිසින්ද්‍රිය [illegible] ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයයි. [illegible] අධිපති [illegible]

"ඉදන්ති පරමිස්සරියං කරොන්තීති ඉන්ද්‍රියං" ඊශ්වර බව කෙරේනුයි ඉන්ද්‍රිය නම් වේ. ඊශ්වර බව නම් අධිපති බවයි. එබැවින් නාම රූපයන්ගේ පහළවීමට පැවැත්මට උපකාර වූ ධර්මයෝ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෝය.

"රූප ඉන්ද්‍රියයන් සඳහා ලබන දේශනාව බලන්න."

කුසල ඉන්ද්‍රියයෝ නම් ඉහත සඳහන් අටවැදෑරුම් නාම ඉන්ද්‍රියයෝ ය. කුසල් සිතත් එහි යෙදෙන ජීවිත, වේදනා, සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා යන චෛතසිකත් ය. ප්‍රත්‍යයෝය. ඉතිරි චෛතසික පච්චයුප්පන්න ය.

ජීවිතින්ද්‍රිය "චෛතසිකය" අනිත් නාම ධර්මයන් ජීවත් කරවීමෙහි ප්‍රධානත්වය, ආධිපත්‍යය, ඉසුරු බව, දක්වයි. සහජාත චිත්ත චෛතසිකයන් ජීවත් කරවීමෙහි තමන්ට යටත් කරගන්නා – අනුකූල කර ගන්නා ශක්තියක් ජීවිතෙන්ද්‍රියයෙහි ඇත. එය ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි.

මනින්ද්‍රිය සිත අරමුණු දැනීමෙහි අධිපතිත්වය දරමින් අනිත් චෛතසිකයන් ද එම ක්‍රියාවෙහි තම්වං ගැණීමෙහි ප්‍රධානත්වය දරයි. එහෙයින් මනස හෙවත් සිත එක්ව යෙදෙන චෛතසික ධර්මයන්ට අරමුණු දැනීමෙහි ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ සුඛ දුඃඛාදී වේදනාවන් සියල්ල කැටිව ගෙණ වේදනා චෛතසිකය ඒ ඒ වේදනාවන් විඳීමෙහි අරමුණු රස විඳීමෙහි ප්‍රධානත්වය දරමින් අනිත් චිත්ත චෛතසිකයන් තමන්ට අනුකූල කර ගණිමින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

සද්ධා ඉන්ද්‍රිය – බුද්ධාදී රත්නත්‍රයෙහි බලවත් ඇදහීම විශ්වාසය තබමින් අනිත් චිත්ත චෙසිකයන් තමන්ට අවනත කරගණිමින් අධිපතිත්වය උසුලමින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබා දෙයි.

වීර්ය ඉන්ද්‍රිය නුසුසුම්භාව ඉදිරියට යැමෙහි ප්‍රධානත්වය දරමින් අභිභූත් එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ද තමන්ට අනුකූල කර ගැනීමෙන් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සිද්ධ කෙරේ

සති ඉන්ද්‍රිය අරමුණු අල්වා දෙමින් අරමුණු සිහි කිරීමෙහි ප්‍රධානත්වය දරමින් එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ද තමන්ට අනුකූල කරමින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සිද්ධ කෙරේ.

සමාධි ඉන්ද්‍රිය අරමුණෙහි තමනුත් පිහිටමින් එක්ව යෙදෙන ධර්මයන්ද පිහිටුවීමෙහි ප්‍රධානත්වය උසුලමින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සිද්ධ කෙරේ.

පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රිය අරමුණෙහි ඇති සැටි දැන ගැනීමත් (අනිත්‍යාදී ස්වභාවය) එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ද තමන්ට අනුකූල කර ගැනීමෙන් යථා ස්වභාවය දැන ගැනීමෙහි ප්‍රධානත්වය දරමින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සිද්ධ කෙරේ.

මෙතෙක් සසර සිසි දිනෙක හෝ නොදක්නා ලද්ද දැන ගනිමියි ඇතිවන "අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීති" ඉන්ද්‍රිය වූ සෝවාන් මාර්ග ප්‍රඥාවද, සෝවාන් මාර්ගයෙන් දුටු නිවන නැවත නැවත දකිමින් පහළ වන "අඤ්ඤ ඉන්ද්‍රිය" නම් වූ සෝවාන් ඵල සකෘදාගාමි අනාගාමි මාර්ග ඵල අර්හත් මාර්ග යන සිත්හි ප්‍රඥාවද, දත යුත්තා දැන අවසන් කළ බව දන්නා නුවණ නම් වූ "අඤ්ඤාතාවී ඉන්ද්‍රිය" නම් අර්හත් ඵල ප්‍රඥාව ද [illegible]

[illegible]. [illegible]

"[illegible]"

2. අනුවාදය:

"කුසලා ඉන්ද්‍රියා – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං
ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො"

කුසල ඉන්ද්‍රියයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කුසල් සිත්හි නාම ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙන ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයයි චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්නයෝය.

3. ඝටිය:

කුසලො ධම්මො–කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්සච ධම්මස්ස
ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් කුසලයට හා අබ්‍යාකතයට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

3. අනුවාදය

කුසලා ඉන්ද්‍රියා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත
සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන
පච්චයො.

කුසල ඉන්ද්‍රියයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසු ය.

මෙසේ අනේකාකාර ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ගෙන් උපකාර ලබා නාම රූප පරම්පරාවන් පවත්නා බව හා ප්‍රත්‍ය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් හැර මමය මාගේය සත්ත්වය පුද්ගලය යනාදීන් ගතයුතු දෙයක් නොවන බව විදශීනා නුවණින් දැන උතුම් නිවන් සැප ලබත්වා.

51

නමෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසල අව්‍යාකෘත ඉන්ද්‍රියයන් අකුසල අව්‍යාකෘතයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර වීම.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයො (2)

1 විභඞ්ග:

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුශල ධර්මයක් අකුශල ධර්මයකට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය:

අකුසලා ඉන්ද්‍රියා – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ඉන්ද්‍රියයෝ එක්ව හටගන්නා ස්කන්ධයන්ට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

"ඉන්ද්‍රිය ශබ්දය පිළිබඳ සෑහෙන විස්තරයක් පසුගිය ලේඛනයෙහි ඇත."

මෙහි අකුසල ඉන්ද්‍රිය නම් අකුසල් සිත් දොළසෙහි යෙදෙන ජීවිත, චිත්ත, වේදනා, විරිය, එකග්ගතා, යන නාම පසය. වේදනා ඉන්ද්‍රිය කොටස් වශයෙන් ගැනීමේ දී අකුසල ඉන්ද්‍රිය නවයකි.

මෙසේ අකුසල් වූ ජීවිතින්ද්‍රිය, මනින්ද්‍රිය, වේදනින්ද්‍රිය, විරියින්ද්‍රිය, සමාධින්ද්‍රිය යන පඤ්චය එක්ව යෙදෙන අකුසල නාම ධර්මයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

රටක පාලකයා නීතිරීති පැනවීමෙන් තමන්ට යටත් රට පාලනය කෙරේ.

ඔහුගේ පාලනයට රට වැසියා පමණක් නොව එම රටේ මහ පොළොව ඇතුළු සියල්ලක්ම අනුකූලව යටත් විය යුතු ය. ඒ ඔහුගේ ඊශ්වරත්වය නිසා ය. ඊශ්වරත්වය යනු අධිපති භාවය යි.

එපරිදිම මෙහි අකුසල නාමයන්ගේ ජීවත් වීමට ජීවිතින්ද්‍රිය චෛතසිකය අධිපති භාවයකින් ක්‍රියා කරණ හෙයින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ චිත්ත වේදනා එකග්ගතා විරිය යන අකුසල අවස්ථාවෙහි ඉන්ද්‍රියයෝ අරමුණු ගැනීම, විඳීම එකඟවීම, උත්සාහ වීම, යන කෘත්‍යයන්හි අධිපති බැවින් අනික් අකුසල නාම ධර්මයන් විෂයයෙහි බලවත් වන බැවින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි ජීවිත, චිත්ත, වේදනා, එකග්ගතා, විරිය, යන අකුසල අවස්ථාවෙහි වූ ප්‍රත්‍යයෝය. අකුසල් සිත් දොළොස හා චෛතසික 19 පච්චයුප්පන්නයෝය.

5. විපිය:

අකුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ඉන්ද්‍රියයෝ චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වෙති.

6. විපිය:

අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අනුලොමය.

අකුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ඉන්ද්‍රියයෝ එක්ව යෙදෙන නාමයන්ට හා චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

ප්‍රත්‍යය අකුසල ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙන ය.

පච්චයුප්පන්න - අකුසල චිත්ත චෛතසික හා චිත්තජ රූපය.

7. පාළිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය:

විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය අව්‍යාකෘත සිත්හි යෙදෙන නාම ඉන්ද්‍රියයෝ එක්ව යෙදෙන නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි විපාක සිත් 36 හා කිරිය සිත් 20 හා එක්ව යෙදෙන නාම ඉන්ද්‍රිය අට 8, ප්‍රත්‍යයෝය.

විපාක කිරිය චිත්ත චෛතසික පච්චයුප්පන්න වේය

2. පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි වේලෙහි විපාක සිත්හි එක්ව පවත්නා නාම ඉන්ද්‍රිය "8" අට එක්ව යෙදෙන නාම ධර්මයන්ට හා කර්මජ රූපයන්ට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 සමග යෙදෙන නාම ඉන්ද්‍රිය අට ප්‍රත්‍යයෝය.

ප්‍රතිසන්ධි චිත්ත චෛතසික හා කර්මජරූප පච්චයුප්පන්නයෝය.

3. චක්ඛුඉන්ද්‍රියං – චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

සොතින්ද්‍රියං – සොත විඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

ඝාණින්ද්‍රියං – ඝාණ විඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

ජිව්හින්ද්‍රියං – ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

කායින්ද්‍රියං – කාය විඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

රූප ජීවිතින්ද්‍රියං – කටත්තා රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

චක්ඛු ඉන්ද්‍රියය චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත් දෙකට (කුසල අකුසල) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ සොත–ඝාන, ජිව්හා, කාය යන ඉන්ද්‍රියයෝද සොත විඤ්ඤාණ, ඝාන විඤ්ඤාණ, ජිව්හා විඤ්ඤාණ,

[illegible] යන කුසල අකුසල විපාක සිත් වලට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය ද කර්මජ රූප වලට පමණක් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

චක්ඛු ඉන්ද්‍රිය නම් චක්ඛුපසාද රූපය යි. එය නැතුව කොතෙක්වත් චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිතක් නූපදීම ය. එහෙයින් එය චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත් ඉපදීමෙහිලා ප්‍රධානත්වයක් අධිපති බවක් දර යි.

එය කොතරම් ද යත් භාවනා කිරීමෙන් ධ්‍යාන උපදවා අභිඤ්ඤා උපදවන ලද නමුදු චක්ඛුපසාද රූපය නෂ්ටයේ වී නම් විද්‍යා ඥානය හෙවත් දිව ඇස ඔහුට නොලැබිය හැකිය. දැකීම් විෂයයෙහි මහත් අධිපති බවක් චක්ඛු ඉන්ද්‍රිය දර යි.

මෙසේ සෝත පසාද රූපාදීන්ගේද ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය දත යුතු ය.

රූප ජීවිත ඉන්ද්‍රියය කර්මජ රූපයන් ජීවත් කර වීමෙහි පමණක් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

"රූප ජීවිතින්ද්‍රියං රූපානං ඨිතික්ඛණෙ ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො" යනුමෙන් රූප ජීවිතෙන්ද්‍රියය එකට සහජාතානං කර්මජ රූපයන්ගේ ඨිතික්ඛණයෙහි ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බව දක්වන ලදී. මෙසේ රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය කර්මජ රූපයකි. එය උපකාර කරන්නේද කර්මජ රූපයන්ට ම ය. එහෙයින් ගස්වැල් ආදියෙහි ජීවිතෙන්ද්‍රිය රූපයක් ඇතැයි ඇතැමුන්ගේ [illegible]. [illegible] ඉන්ද්‍රියයන් ගෙන් ඉන්ද්‍රිය [illegible] දක්වා ඇත. එනම් [illegible] (පඤ්චක පරිකාම බලන්න) රූප [illegible] ජීවිතෙන්ද්‍රිය [illegible] ගැණි [illegible]

ඉත්ථි ඉන්ද්‍රිය පුරිස ඉන්ද්‍රියයන් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ඇති ඒවා නොවේ. එක්ව හටගන්නා ධර්මයන්ට ඉප දීමට පැවතීමට පාලනයට උපකාරයක් නොවන්නේ නම් එය ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් වශයෙන් ගැණීමෙන් වැඩක් නැත. භාව රූප දෙක කර්මජ ය. ඒවා කර්මජ රූපයන්ට වත් ජනකා (ඉපදීමා) දී ශක්තියක් ලබා දීමෙහි ඊශ්වරත්වය ක් නො කෙරෙති. තිල් එලිය ඇතුළට එන සියල්ල තිල්පාට කරන්නා සේ හුදෙක් රූප ධර්මයන්ට ස්ත්‍රී පුරුෂ සවභාවය ගැන්වීම පමණක් කෙරේ.

ඉත්ථි පුරුස භාවරූපයන් ඉත්ථිලිංගයන්ට බීජ වූවාහුය. කලලාදී කාලයෙහි භාවරූපයන් ඇති නමුදු ඉත්ථිලිංග පුරිස ලිංගයන් නොමැති බැවින් මේ භාව රූපයන් තමන්ට හෝ අන්‍යයන්ට ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් උපකාර නොකෙරේ.

මෙසේ ඒ ඒ නාම රූපයෝ ඔවුනොවුනට ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් ඇතිවීමටත් උපකාර වෙමින් ඔවුනොවුන් හා ඇතිවෙමින් නැති වෙමින් පවත්නා බව නුවණින් දැන විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුව ලබා ගැණීමට උත්සාහ වඩත්වා.

52

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුසලයක් කුසලයකට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවීම.

ඣාන පච්චයො.

1. පිණ්ඩය:-

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල ධර්මයක් කුශල ධර්මයකට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාරවේ.

2. විභාගය:-

කුසලානි ඣානංගානි – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල ධ්‍යානාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධ-යන්ට "ඣාන" ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

ඣාන: "ඣාන" යන වචනය සිතීම හෙවත් එක අරමුණක සිත පැවැත්වීම යන අරුත දෙයි.

"ආරම්මණං උපනිජ්ඣායතීති ඣානං" අරමුණට ළංව සිත යොදවාලූයි ඣාන නම් වේ.

මෙහිදී අදාළ කාරණයෙන් අරමුණෙහි සිත යෙදීමට බලවත් ලෙස උපකාර වන ධර්මයන් ධ්‍යාන [illegible].

ටීකා

"ආරම්මණං උපගන්ත්වා [illegible] උපනිජ්ඣාන [illegible] ආරම්මණං නිජ්ඣායනං ඣාන ලක්ඛණං"

අරමුණු ලංව සිතීම්, ලක්ෂණ ලංව සිතීම් වශයෙන් එළෙඹ හෙවත් ඉතා සමීපව අරමුණ ධ්‍යායනය–සිතීම කරන්නේ ධ්‍යානය යි. මෙහි අරමුණු නම් නීලකසිණාදි සමථභාවනා අරමුණු ය. ලක්ෂණ නම් නාම රූපයන් අරමුණු කොට විදර්ශනා කරණ යෝගියාට ලැබෙන අනිත්‍යාදි ලක්ෂණයෝය. අනිත්‍ය වූ නාමරූපයන් අනිත්‍ය වශයෙන් බලන යෝගියාට ඒවායේ අනිත්‍ය ලක්ෂණ ප්‍රකට වන්නේය. මෙසේ අරමුණු වෙතට සිත පැමිණ එයම සිතීම හෝ අනිත්‍යාදි ලක්ෂණයන්හි සිත යෙදවීම ධ්‍යාන නම් වේ.

මෙහි ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නම් උපනිජ්ඣායනය යි. හෙවත් ඉතා සමීපයට සිත යෙදවන පැවැත්වෙන ගතිය යි.

“උපනිජ්ඣායනට්ඨෙන උපකාරකානි ඨපෙත්වා විපඤ්ච විඤ්ඤාණෙසු කායිකං සුඛ දුක්ඛ වෙදනා ද්වයං සබ්බානි කුසලාදි භෙදානි සත්ත ඣානංගානි ඣාන පච්චයො”

ඉතා ලංව සිත යෙදවීම් අර්ථයෙන් උපකාර වූ දෙපස් විඤ්ඤාණයන්හි කායික සුවදුක් වෙදනා හැර සියලු කුසලාදී ප්‍රභෙද වූ ධ්‍යානාංග සත ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය නම් වේ.

ඣානංග සත:

විතක්ක, විචාර, පීති, සොමනස්ස, දොමනස්ස, උපෙක්ඛා, චිත්තෙකග්ගතා යනු යි.

දෙපස් විඤ්ඤාණ සිත්හි යෙදෙන සුඛ දුක්ඛ උපෙක්ෂාවන් ධ්‍යානාංග නාමයෙන් නොගැණේ. එය අබ්‍යාකත වාරයේද විස්තර වේ.

දොමනස්සය අකුසල සිත්හි ය, එද ලබන පත්‍රිකාවේ ය.

[illegible] කුසල ධ්‍යානාංගයෝ විතක්ක, විචාර පීති [illegible] වේදනා (සොමනස්ස උපෙක්ඛා) යන ධ්‍යානාංගයෝ ය.

[illegible] කුසල ධ්‍යානාංගයෝ කුසල් සිත් 21 යෙදෙති. [illegible] චෛතසික එකක් ම යෙදෙති. මෙසේ විතක්ක විචාර පීති වේදනා ඒකග්ගතා යනුවෙන් කුශල ධ්‍යානාංග පසක් ලැබේ. මේ පස එක්ව යෙදෙන කුශල චිත්ත චෛතසිකයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් ඉපදීමට හා පැවැත්මට උපකාර කෙරෙති.

මෙම කුශල ධ්‍යානාංගයන් විශේෂයෙන් අරමුණු [illegible] බලවත් ක්‍රියා කාරීත්වයක් දරණ ගමන්ම අරමුණට චිත්ත චෛතසික නැවත නැවත පැමිණවීම අරමුණෙහි ම පැවැත්වීම, ප්‍රියවීම, සතුටුවීම, මැදහත් වීම, එකඟවීම යන විශේෂ කටයුතු රැසක් මේ ධ්‍යානාංගයන්ගෙන් කරණු ලැබේ. මේ සියලු කටයුතු කෙරෙන්නේ අරමුණ ඉතා කිට්ටුවෙන් ඇසුරු කරමිනි. මෙසේ අරමුණෙහි ඉතා කිට්ටුවෙන් චිත්ත චෛතසික යොදවන එයම සිතවන ශක්තිය මෙහි ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය වේ.

කුශල පක්ෂයෙහි එම ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය විතක්ක, විචාර, පීති, සොමනස්ස, උපෙක්ඛා, ඒකග්ගතා යන චෛතසිකයන්හි ඇත. එහෙයින් ඒවා ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝ ය.

කුශල් සිත් 21 හා චෛතසික (ධ්‍යානාංග හැර) 38 [illegible] ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. මෙහි කාමාවචර කුසල් සිත්හි යෙදෙන ධ්‍යානාංගයෝ කාමාවචර කුශල චිත්ත චෛතසිකයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. රූපාවචර සිත්හි [illegible] දෙක දෙක වශයෙන් ලැබෙන ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝ එම රූප කුශලයන්ට හා

අප්‍රමාවචර කුසලයන්හි යෙදෙන උපෙක්ඛා එකග්ගතා ධ්‍යානංගයෝ එම කුසලයන්ටද ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්ති-යෙන් උපකාර කෙරෙති.

ලෝකෝත්තර කුසල සිත්හි යෙදෙන එපරිදිම ධ්‍යානංගයෝ ලෝකෝත්තර කුශලයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. මෙසේ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සතර භූමියෙහි ම දක්වා ඇත.

විතක්කය:-

අරමුණට සහජාත චිත්ත චෛතසිකයන් ගොඩ නංවන ගතිය හෙවත් නැවත නැවත අරමුණ තර්කණය කල්පනය කරණ ගතිය විතර්ක ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයයි.

විචාර: අරමුණෙහි ම සිත හා චෛතසික යොදවා එහිම විචරණය හැසිරවීම පරිමැදීම කරවීම විචාර ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යශක්තිය යි.

පීති: අරමුණෙහි සහජාත නාම ධර්ම පිනවීම අලවන ආකාරය ප්‍රීති ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යි.

සොම්නස: සහජාත ධර්මයන් අරමුණෙහි සතුටු කරවන ගතිය සෞමනස්‍ය ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යි.

උපෙක්ඛා: සහජාතයන් අරමුණෙහි මධ්‍යස්ථව යොදවන ගතිය උපෙක්ඛා ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යි.

එකග්ගතා: චිත්ත චෛතසිකයන් අරමුණෙහි එකඟ කරමින් තදෙන් අරමුණෙහි නැත්පත් කරවන ගතිය එකග්ගතා ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යි.

මෙම ධ්‍යානාංගයන් කාමාවචර කුශලයන්හි ඉපදෙමින් කෙලෙසුන් තදංග වශයෙන් යටපත් කරනු ලැබේ.

ලෞකික ධ්‍යානයන්හි හෙවත් රූප අරූප සිත්හි යෙදෙන ධ්‍යානාංගයන් ගෙන් හා උසස් විදර්ශනා සිත්හි යෙදෙන ධ්‍යානාංගයන් ගෙන් කෙලෙසුන් විෂ්කම්භණය වශයෙන් යටපත් වේ.

ලෝකෝත්තර සිත්හි යෙදෙන ධ්‍යානාංගයෝ කෙලෙසුන් සහමුලින් නැතිකර දමති.

"පුබ්බභාගෙ තදංග වසෙන, සමථ විපස්සනාක්ඛණෙ වික්ඛම්භන වසෙන, මග්ගක්ඛණෙ සමුච්ඡේද වසෙන යනුවෙන් එය පැහැදිලි ය.

පූර්වභාගයෙහි හෙවත් සමථ භාවනා විදර්ශනා භාවනාවන්හි මුල් අවස්ථාවෙහි තදංග වශයෙන් ද සමථ විදර්ශනා අවස්ථාවන්හිදී විෂ්කම්භණ වශයෙන් ද මාර්ග අවස්ථාවෙහි සමුච්ඡේද වශයෙන්ද මෙසේ කෙලෙසුන්ගේ ප්‍රහාණය දක්වා ඇත.

1 වාරය

කුසලෝ ධම්මෝ - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඣාන පච්චයෙන පච්චයෝ

කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය

කුසලානි ඣානංගානි - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයෝ.

කුසල ධ්‍යානාංගයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

2. වාරය

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස ඣාන පච්චයෙන පච්චයෝ.

කුසල ධ්‍යානාංගයෝ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසු ය.

මෙසේ ධ්‍යානාදී ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් හටගන්නා සියලු සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් දැන විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුව ලබා ගණිත්වා.

53

නමෝ සම්මා සම්බුද්ධාය

අකුසලයක් අකුසලයකට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් උපකාරවීම.

ඣාන පච්චයෝ 3

1. පාලිය:-

අකුසලෝ ධම්මෝ – අකුසලස්ස ධම්මස්ස ඣාන පච්චයේන පච්චයෝ

අකුසල ස්වභාවයක් තවත් අකුසල ස්වභාවයකට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය

අකුසලානි ඣානංගානි – සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඣාන පච්චයේන පච්චයෝ.

අකුසල ධ්‍යානාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට (වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර, විඤ්ඤාණ) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

ධ්‍යාන ශබ්දය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් පසු ගිය පරිච්ඡේදයෙහි සඳහන්ව ඇත.

"ආරම්මණං උපනිජ්ඣායතීති ඣානං" යනුමෙන් ආරම්මණය ළං වී බලාහුයි ධ්‍යාන නම් වේ. යන අදහස එය ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යෙදේ.
තවද

"පච්චනීක ධම්මේ ඣාපේතීති ඣානං" යනුමෙන් ප්‍රතිපක්ෂ ධර්මයන් දවන හෙයින් ද ධ්‍යානය යි කියනු ලැබේ. එය කාමාවචර, රූපාවචර, අරූපාවචර ධ්‍යාන

යන්ට වඩා ලොකොත්තර ධ්‍යානයෙහි සුදුසු ය. කාම රූප අරූප ධ්‍යානයන්ට වනාහි අරමුණෙහි උපනිජ්ඣායන ශක්තිය ම ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් ගත යුතු ය. වඩාලාත්ම අකුශල ධ්‍යානාංග විෂයයෙහි එය ඉතාම පැහැදිලිය.

අකුසලධ්‍යානාංග:- අකුසල් සිත්හි යෙදෙන විතක්ක විචාර, පීති, සොමනස්ස, දොමනස්ස, උපෙක්ඛා, එකග්ගතා, යන ධ්‍යානාංග සත අකුසල ධ්‍යානාංගයෝය. දොමනස්සය දෙස මූල සිත්හි පමණ ය. මෙසේ විතක්ක, විචාර, පීති, සොමනස්ස, දොමනස්ස, උපෙක්ඛා, එකග්ගතා යන ඣානංගයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යි.

මෙහි අකුසල් සිත් 12 - ත් ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 19ත් පච්චයුප්පන්නයෝ වෙති.

5. විභඞ්ග:-

අකුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඣාන පච්චයෙන පච්චයො

අකුසලයක් නවත් අකුසලයකට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙක් උපකාර කෙරේ.

6. අනුවාදය

අකුසලානි ඣානංගානි - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ධ්‍යානාංගයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. අකුසල චිත්ත සමුට්ඨාන "සුද්ධට්ඨකය, කාය විඤ්ඤත්ති" වචී විඤ්ඤත්ති, සද්ද, ලහුතා, මුදුතා, කම්මඤ්ඤතා" රූපයන්ට ඉහත සඳහන් ධ්‍යානාංගයෝ ප්‍රත්‍ය වෙති. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්න ය.

6. අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ධර්මයක් - අකුසල ධර්මයට හා අබ්‍යාකතයට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

6. අනුවාදය:-

අකුසලානි ඣානංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයො. පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසු ය.

7. මූලය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකත ස්වභාවයක් නවත් අබ්‍යාකත ස්වභාවයකට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

7. අනුවාදය

විපාකාබ්‍යාකතානි කිරියාබ්‍යාකතානි ඣානංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය අබ්‍යාකෘත සිත්හි යෙදෙන සකන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතානි ඣානංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි මොහොතේ විපාක සිත්හි යෙදෙන ධ්‍යානාංගයෝ එහි යෙදෙන සකන්ධයන්ට හා කර්මජ රූපයන්ට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති

මෙහි විපාක කිරිය සිත් යනුවෙන් අවිශේෂයෙන් කියන ලද නමුත් දෙපස් විඤ්ඤාණයන් එනයින් ම සියලු අහේතුක සිතුත් හැර කියා ගතයුතු සේ පෙනේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්ති ඇති ඉහත සඳහන් විතක්කාදී සත අරමුණු ගැණීම, නැවත නැවත අරමුණට සිත පැමිණවීම, එහි ම සිත තබාගැණී ම ආදී විශේෂ ශක්තියක් දරණ බව පැහැදිලි ය.

දෙපස් විඤ්ඤාණය ප්‍රසාදයට ගැටුණු අරමුණට පාත්වීම් වශයෙන් පහළ වීමක් නිසා එය අමුතු උත්සාහයකින් අරමුණෙහි සිත පැවැත්වීමට වුවමනාවක් හෝ නැත්තේය. ඒ සමඟම වෙනත් සම්පටිච්ඡනා දී කෘත්‍ය සිත්ද පහළ වන්නාහ. එහෙයින් දෙපස් විඤ්ඤාණයන්හි පහළ වන සුඛ දුක්ඛ උපෙක්ඛා එකග්ගතාවන් ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය නොලබන්නාහුය.

“පඤ්චන්නං පන විඤ්ඤාණ කායානං අභිනිපාත මත්තත්තා තෙසු විජ්ජමානානි උපනිජ්ඣායනකස්ස අභාවතො ඣානංගානීති න උද්ධටානි තථා පවත්තත්තා පනස්සා හෙතුකෙසුපි ඣානංගං න උද්ධටමෙව” යනුවෙන් පට්ඨාන අටුවාවෙහි ඒ බව දක්වා ඇත. වැඩි දුරට ත් ඒ දෙපස් විඤ්ඤාණගණයෙහි ම ඇතුළත් අහේතුක සිත් ද ගැණෙන හෙයින් සෙසු අහේතුක සිත්හි ද යෙදෙන ධ්‍යානාංගයන්ගේ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය නොදක්වන ලද යැයි සඳහන් ය.

සිත්වල ප්‍රබල දුබල තාවය මේ ධ්‍යානංග යන්ගේ යෙදීම අනුව බව කල්පනාකාරීවීමෙන් වටහා ගත යුතු ය. දෙපස් විඤ්ඤාණ සිත් ඉතා දුර්වල ය. ඒවායේ යෙදෙන්නේ සුඛ දුක්ඛ උපෙක්ඛා හා එකග්ගතා පමණකි. ඒවාද ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් නැත්තේ හුදෙක් අරමුණට පැමිණීම මාත්‍රය පමණක් හෙයිනි.

මෙයින් දෙපස් විඤ්ඤාණ සිත් රූප ද නුපදවති. එහෙයින් අහේතුක විපාක කිරිය සිත් වල ද යෙදෙන ධ්‍යානාංග චෛතසිකයන්ද ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ඇතියවුන් ලෙස ගණන් නොගැනෙන බව ද මෙයින් කියවේ.

සම්පටිච්ඡන දෙක ත් සන්තීරණ තුණ ත් කිරිය සිත් තුනත් යන මේ සිත්ද දුර්වල ය. අහේතුකය. එහෙයින් ධ්‍යානාංග සියල්ලම ලැබෙන්නේ හසිතොත්පාද හා සන්තීරණයන්හි ය. මෙසේ මේ සිත්හි ඇති ධ්‍යානාංගයන්ගේ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් නැති බව ධම්මානුකූලව පිළිගත හැකිය.

මෙසේ ඒ සිත් හැර විපාක සිත් 21 හි හා කිරිය සිත් 17 තෙහි යෙදෙන ධ්‍යානාංගයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලබන හෙයින් එම ධ්‍යානාංග ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යි.

එම සිත් හා චෛතසික "38" පච්චයුප්පන්නය. ලෞකික විපාක සිත්හි ඇති ධ්‍යානාංගයෝ එම චිත්ත චෛතසිකයන්ට හා කර්මජ රූපයන්ට ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කරති.

මෙහිදී අහේතුක පඤ්චවිඤ්ඤාණ සිත් හා ඒවායේ යෙදෙන ධ්‍යානාංග අත්හැරිය යුතුයි. නාම රූපයන්ගේ සකස්වීමට පැවැත්මට අවශ්‍ය නානා හේතුන් අතර මෙම ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද එකක් බව දත ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගේ ස්වභාවයන් සියල්ල අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම බව මෙනෙහි කරමින් දත ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

54

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලය කුසලයට මාර්ග ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර වීම.

මග්ග පච්චයො 1.

1. වීථිය :

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල ධර්මයක් තවත් කුශල ධර්මයකට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය :

කුසලානි මග්ගඞ්ගානි - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල මාර්ගාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට (වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මග්ග ශබ්දය අදහස් රැසෙක වැටේ. එයින් මෙහි අභිමුඛයට පැමිණවීම, දැකීම හෙවත් දර්ශනය, කෙලෙස් මරමින් යෑම යන අර්ථයන්හි වැටෙන බව කිව යුතු ය.

“සුගතියාවා දුග්ගතියා වා නිබ්බාණස්ස වා අභිමුඛං මග්ගෙති පාපෙති වා මග්ගො.”

සුගතියගේ හෝ දුගතියගේ හෝ නිර්වාණයාගේ අභිමුඛයට පමුණුවානු යි මාර්ග නම් වේ.

සුගති මාර්ග අංග නම් කාමාවචරාදී කුසල් සිත්හි යෙදෙන මාර්ග චෛතසිකය. දුගති මාර්ග - අංග

නම අකුසල් සිත්හි යෙදෙන මාර්ග චෛතසිකය. **නිබ්බාණ** මාර්ගාංග නම් මාර්ග සිත්හි යෙදෙන මාර්ග චෛතසිකය.

“**නිබ්බාණං** වා මග්ගති, කිලෙසෙ වා මාරෙන්තො **ගච්ඡතීති** මග්ගො” යනුවෙන් නිවණ හෝ සොයයි-බලයි කෙලෙස් හෝ මරමින් යෙයි යන තේරුම උඩ ලෝකෝත්තර මාර්ග අංග දක්වන ලද බව වැටහේ.

මග්ග පච්චය: “යතො තතොවා නීය්‍යාණට්ඨෙන උපකාරකානි කුසලාදි භෙදානි ද්වාදස මග්ගඞ්ගානි මග්ග පච්චයො” යම් ඒ කරුණෙකින් පැමිණවීම් අර්ථයෙන් උපකාර කරන්නා වූ කුසල අකුසල ආදි භෙද ඇති දෙළොස් මාර්ග අංගයෝ මාර්ග ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

මෙහි සුගතියට දුගතියට පමුණුවන්නෝ කාමාවචරාදී කුසල් හා අකුසල් මාර්ගාංගයෝය. සුගති දුගති දෙකෙන්ම එහාට පමුණුවන්නෝ ලෝකෝත්තර මාර්ගාංගයෝ ය.

ව්‍යවහාරයේ හැටියට ද මහපාරට මාර්ග යැයි කියනු ලැබේ. පාර ද යම් තැනකට පැමිණීමටය තියෙන්නේ. මෙසේ බලනවිට යමක් ආධාර කර පැමිණීම සිදුවේ නම් එය මාර්ගය යි. මෙසේ පැමිණවීම් ශක්තිය මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි. එම මාර්ගී ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබන ධර්මයෝ දෙළසකි.

එනම “මග්ගංගානීති අහෙතුක චිත්තුප්පාද වජ්ජෙසු සබ්බ චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නානි පඤ්ඤා විතක්කො, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්තො ආජීවො විරියං, සති, සමාධි, මිච්ඡා දිට්ඨි, මිච්ඡාසංකප්පො, මිච්ඡාවායාමො, මිච්ඡාසමාධි ති ඉමානි ද්වාදසංගානි.”

මාර්ග අංගයෝ නම් අහේතුක සිත්හි හැර අනිත් සිත්වල උපදිත.

1. පඤ්ඤ 2. විතක්ක, 3 සම්මාවාචා 4. සම්මා-කම්මන්ත, 5. සම්මාආජීව (විරති) 6. විරිය, 7. සති, 8. සමාධි, 9. මිච්ඡා දිට්ඨි, 10. මිච්ඡා සංකප්ප. 11. මිච්ඡාවායාම, 12. මිච්ඡා සමාධි යන දොළොස් අංගයෝය මෙහි මිච්ඡා දිට්ඨි, සංකප්ප, වායාම, සමාධි සතර අකුසල මාර්ගාංගයෝය. ලබන වර විස්තර වේ.

පඤ්ඤ, විතක්ක, විරති, විරිය. සති, එකග්ගතා "සමාධි" යන චෛතසික කුසල මාර්ගාංග වශයෙන් යෙදේ. විතක්ක. විරිය, එකග්ගතා, යන චෛතසික කුසල සිත්හි යෙදෙන අවස්ථාවෙහි කුසල් ය.

විරති තුනෙන් එකක් එකවරකට කාමාවචර කුශල සිත්හි ලැබේ.

එබැවින් ඤාණ සම්පයුත්ත කාම කුසල් සිත්හි විරති දෙකක් හැර පඤ්ඤ, විතක්ක, සම්මා වාචා, විරිය, සති, සමාධි යනාදි මාර්ග අංග සයක් යෙදිය හැකිය.

රූප අරූප සිත්හි විරති තුණ නොලැබෙන බැවින් ඒවායේ මාර්ගාංග 5 ක් ලැබේ.

ලෝකෝත්තර සිත්හි මේ කුශල මාර්ගාංගයෝ අට දෙන ම එකවර ලැබෙති. විරති තුණම එකවර යෙදෙන බැවිනි.

ලෞකික කාම කුසල් වලින් අකුසල් එහාට කිරීමක් කෙරෙණ හෙයින් ඒ සඳහා වෙන වෙනම සිත් ඉපදිය යුතුය. ඒ ඒ සිත්හි විරතින්ද වෙන වෙනම යෙදේ.

රූප අරූප සිත්හි විරති නොයෙදෙන්නේ ඒවා දුශ්චරිතයෙන් වැළකීම් වශයෙන් උපදින සිත් නොවන හෙයිනි.

දුශ්චරිතයෙන් වැළකී පිරිසිදු සීලයෙහි පිහිටි අය විසින්ය රූප අරූප සිත් ඉපදවිය හැක්කේ.

ලෝකෝත්තර සිත් කෙළින්ම අකුසල් නසා දමනු ලැබේ. එහෙයින් විරති තුණ එකවර ලෝකෝත්තර සිත්හි යෙදීමෙන් මාර්ග අංග අට ම එක්වේ.

මෙහි මාර්ග අංග 8 ටම ලැබෙන්නේ පඨමජ්ඣාන ලෝකොත්තර සිත්හිය.

දුතියජ්ඣානා දී ලෝකොත්තර සිත්හි විතර්කය හැර මාර්ග අංග සතක් සතක්ම ලැබේ. ලෝකෝත්තර සිත්හි මාර්ග අංග බොජ්ඣංග ඣානාංග නියම කරුණු ලබන්නේ සංඛාරුපෙක්ඛා යයි කියන පූර්භාග විදර්ශනාව ය.

"විපස්සනා නියමෙන හි සුක්ඛ විපස්සකස්ස උප්පන්න මග්ගොපි සමාපත්ති ලාභිනො ඣානං පාදකං අකත්වා උප්පන්න මග්ගොපි, පඨමජ්ඣානං පාදකං කත්වා පකිණ්ණක සංඛාරෙ සම්මසිත්වා උප්පන්න මග්ගොපි සබ්බසු සත්ත බොජ්ඣංගානි අට්ඨමග්ගංගානි පඤ්ච ඣානංගානි හොන්ති."

(අත්ථසාලිනී පකිණ්ණක කථා 219 පිට)

සංඛාරුපෙක්ඛා විදර්ශනා නියමයෙන් සුක්ඛ (සුද්ධ) විපස්සකයාට උපන් මාර්ගය ද ධ්‍යාන ලාභියාට ධ්‍යාන පාදක නොකොට උපන් මාර්ගය ද ප්‍රථමධ්‍යානය පාදක කොට ප්‍රකීර්ණක (මිශ්‍ර) සංස්කාරයන් අරමුණු කොට උපදවන ලද මාර්ගය ද පඨමජ්ඣානික ම වේ. බොජ්ඣංග සතක් ද, මාර්ග අංග අට ද ධ්‍යානාංග පස ද වෙයි.

මෙසේ විදර්ශනා නියමයෙන් යැයි දක්වන ලද්දේ මේ ධ්‍යානාංගාදිය පාදක ධ්‍යානයෙන් නියම වේයැයි ද

විදර්ශනාවට අරමුණු වන ස්කන්ධ නියමකෙරේයැයි ද, සංඛාරුපෙක්ඛා විදර්ශනාව නියම කෙරේ යැයි ද මත කීපයකි.

එයින් ගත යුත්තේ සංඛාරුපෙක්ඛා විදර්ශනාව මාර්ගාංගාදිය නියම කරණ බවය. චිත්ත විශුද්ධිය අවසාන වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වත්තේ මේ අවස්ථා-වේ දීය. ඉහත සඳහන් පාඨයෙන් ධ්‍යාන ("ලෞකික") කෙසේවත් නොමැතිව ඉපද වූ සුද්ධ විදර්ශකයාගේ ලෝකෝත්තර ප්‍රථම ධ්‍යානය (සෝතාපත්තිමග්ග) දක්වනලදි.

මෙසේ ප්‍රථම ධ්‍යාන මාර්ග සිත් අටකි; ද්විතීය ජ්ඣානය පාදක කොට සෝතාපත්ති ආදි මාර්ග සිත් පහළ වීමේ දී විතර්ක විචාර ධ්‍යානාංගයන් මාර්ග සිත්හි ද බල නොපවත්ව යි. නොයෙදෙ යි. පාදක ධ්‍යානයෙහි නොයෙදුණු හෙයින් විතර්කාදිය නොමැතිව සංසකාරාරම්මණයන්හි පහසුවෙන් සිත එකඟව විදර්ශනාව සිදුවෙ යි, සංස්කාරොපෙක්ෂා විදර්ශනාවෙන් එහිද සම්පූර්ණ චිත්ත විසුද්ධි අවස්ථාව නියම වන හෙයින් මෙසේ ඉතිරි ධ්‍යානයන්ගෙන් වැඩිවී එන ලොකෝත්තර සිත් දෙතිස සත්තාංගික මාර්ගය වේ.

මැදුම් සඟී ධම්මදායාද සූත්ත අටුවාවේ **"අයංහි මජ්ඣිමා පටිපදා කදාචි අරියො අට්ඨංගිකො මග්ගො හොති කදාචි සත්තංගිකො."** යනුවෙන් දක්වන ලදි.

මෙසේ ප්‍රථම ධ්‍යානය පාදක කොට ලබන මාර්ග ඵල සිත් අටම අංග අටකින් යුතුය. ධ්‍යාන ලැබූ ධ්‍යාන පාදක කොට නොගන්නහුගේ මාර්ග ඵල සිත් අට ද අට්ඨංගිකය සුද්ධ විපස්සකයාගේ මාර්ග ඵල සිත් අට ද අට්ඨංගික ය.

මෙහි ධ්‍යාන ලැබූ ධ්‍යාන පාදක නොකළ තැනැත්තා සුක්ඛ විපස්සක සමථයානික දෙකොටසෙන්

ඔහුට සත්තාංගිකාදී මාර්ගයන් නොලැබෙන හෙයින් ද ඔහුගේ චිත්ත විශුද්ධියත් උපචාර හෝ විපස්සනා ක්ෂණික සමාධිය හෝ විය හැකි නිසා ශුද්ධ විපස්සනා කොටසට ම ඇතුළත් විය යුතු ය.

ලෞකික ධ්‍යාන උපදවන ලද්දේ නම් ඒවා පාදක නොකොට විදර්ශනා වඩන යෝගියාගේ සිත ද ක්‍රමයෙන් නාම රූප සංස්කාරයන් අරමුණු කොට දියුණුවන අවස්ථාවේ දී සංස්කාරෝපෙක්ෂාවට ආසන්න වත්ම තමන් ඉපද වූ ධ්‍යානයාගේ උපචාර අරමුණු (ප්‍රතිභාග) ඇතැම් යෝගීන්ට ඉබේම දක්න හැකිය. මෙයින් වටහා ගත හැක්කේ ධ්‍යාන ලැබූ ධ්‍යාන පාදක නොකළ යෝගියාට ඔහු ලැබූ උපචාර ධ්‍යානය චිත්ත විශුද්ධිය වන බවය. කුසල් සිත්හි යෙදෙන ඉහතකී කුශල මාගී අංග අට මාර්ග ප්‍රත්‍යය යි.

කුසල් සිත් 21, සා චෛතසික 38, පච්චයුප්පන්න ය.

2. පාලිය :

කුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් කුසලයකට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය :

කුසලානි මග්ගංගානි – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල මාගී අංගයෝ – චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට මාගී ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්න ය.

3 පාලිය :

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

8. **අනුවාදය :**

කුසලානි මග්ගංගානි – සම්පයුත්තකානං ධම්මානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල මාර්ග අංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ටද මාර්ග ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පහසු ය.

මෙසේ මාර්ග ප්‍රත්‍යය ශක්තිය නිසා ද අනේක නාම රූප ධර්මයන්ගේ පහළවීම දැන නාම රූපයන් අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුව ලැබීමට උත්සාහවත් විය යුතු ය.

55

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසලය හා අබ්‍යාකතය අකුසලයන්ට හා අබ්‍යාකතයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාරවීම.

මග්ග පච්චයො (2)

4. විධිය:

අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල ධර්මයකට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

4. අනුවාදය:

අකුසලානි මග්ගංගානි - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල මාර්ගාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

අකුසල මග්ග

කුසල් වලින් සුගතියට නිවණට පමුණුවන්නාක් මෙන් අකුසල් වලින්ද දුගතියට පමුණුවනු ලැබේ. එසේ දුගතියට අභිමුඛ කරවන - පමුණුවන ශක්තිය ඇති ධර්ම වලට අකුශල මාර්ගාංගයෝ යි කියනු ලැබේ.

මිථ්‍යා මාර්ගාංග ශබ්දයෙන් මෙහි ගැනෙන්නේ අකුශල 4 පමණකි.

කුශල මාර්ගාංග යටවර විස්තර කරන ලදී.

මිච්ඡා දිට්ඨි, මිච්ඡා සංකප්පා මිච්ඡා වායාම, මිච්ඡා සමාධි යන සතර අකුශල මාර්ග අංගයෝ ය. මෙහි දිට්ඨි චෛතසිකය. ඒකාන්ත අකුශලයෙකි. මිච්ඡා සංකප්ප යනු විතර්ක චෛතසිකය ම ය. අකුසල් සිත්හි යෙදෙන විට එය මිච්ඡා "වැරදි" වෙ යි. මෙසේ වායාම යනු ද වීර්ය චෛතසිකය යි. සමාධි යනු එකග්ගතා චෛතසිකය යි. මේවායේ කුශල අකුශල භේදය නොතකා ගණන් කිරීමෙන් මාර්ග අංග නවයකි.

සූත්‍රාන්තයෙහි මිච්ඡාවාචා, කම්මන්ත, ආජීව, මිච්ඡා සති යනුවෙන් ද අකුශල මාර්ගාංගයන් ගත හැකි අයුරු පෙනේ. එහෙත් ගිය දේශනාවේ සඳහන් පරිදි සම්මා වාචා කම්මන්ත ආජීව වශයෙන් ගැණෙන්නේ විරති චෛතසිකය යි.

මිච්ඡාවාචා කම්මන්ත ආජීව මිච්ඡා සති යනුවෙන් යෙදෙන චෛතසික ධර්මයක් නොමැත. එම අකුශල චේතනා යෙදෙන අකුසල් සිත් ම ය.

එහෙයින් "මිච්ඡාවාචාදයො චෙතනා තථා පවත්ත චිත්තුප්පාදා, චෙතනාව" යනුවෙන් අභිධම්මත්ථ විකාසිනියෙහි දක්වා ඇත.

මෙහි මිච්ඡාවාචා ආදීහු එසේ පැවැති චිත්තොත්පාදයෝ ය. චේතනාවෝ ය. යනුවෙන් දක්නා ලැබේ.

මිච්ඡාවාචා යනුවෙන් ගැණෙන බොරුකීම් ආදී අකුසල් සිත් හා එහි ප්‍රධානව යෙදෙන චේතනාව ගණන් ගන්නවා විනා මිච්ඡාවාචා මිච්ඡා කම්මන්ත, මිච්ඡා ආජීව යැයි වෙනම දක්විය හැකි චෛතසික නොමැති හෙයින් ඒවා මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්ති නොලබති.

එහෙයින් අකුශල මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබන්නෝ මෙහි සඳහන් මිච්ඡා දිට්ඨි මිච්ඡා සංකප්ප මිච්ඡාවායාම, මිච්ඡා සමාධි, යන අකුශල මාර්ගාංගයෝ ය. මේවා ප්‍රත්‍යයෝ ය. දොළොස් අකුශල් සිත් පච්චයුප්පන්න ය.

5. විපිය:

අකුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස මග්ග
පච්චයෙන පච්චයො

අකුසලයක් අබ්‍යාකතයට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

5. අනුවාදය

අකුසලානි මග්ගංගානි - චිත්ත සමුට්ඨානානං
රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො

අකුසල මාර්ගාංගයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති

පච්චය - අකුසල මාර්ගාංගයෝ ය.

පච්චයුප්පන්න - චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයෝ ය.

6. විපිය:

අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච
ධම්මස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් අකුසලයට හා අබ්‍යාකතයට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

6. අනුවාදය

අකුසලානි මග්ගංගානි - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං
චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ග පච්ච
යෙන පච්චයො

අකුසල මාර්ගාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති

අකුසල මාර්ගාංග ප්‍රත්‍යයෝ ය.

එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධ හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

7. විපිශ:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘතයට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

7. අනුවාදය:

විපාකාබ්‍යාකතානි කිරියාබ්‍යාකතානි මග්ගඞ්ගානි- සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානංච රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො

විපාක අව්‍යාකෘත කිරිය අව්‍යාකෘත මාර්ගාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන් හා චිත්තජ රූපයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

7. අනුවාදය:

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතානි මග්ගංගානි - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවෙහි විපාක අව්‍යාකෘත මාර්ගාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා කර්මජ රූප වලට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. මෙම අව්‍යාකෘත පදවාරයෙහි අහේතුක කිරිය සිත් හා අහේතුක විපාක සිත් හැර කිරිය සිත් 17 හා විපාක සිත් 21 හි ද යෙදෙන මාර්ග අංගයෝ 8 දෙන එම චිත්ත චෛතසිකයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති,

කුසල මාර්ග ම මෙහි අව්‍යාකෘත මාගීාංග වෙති. අකුශල විපාක අහේතුක හෙයිනි. එවිට පසුගිය දේශනාවේ සඳහන් පඤ්ඤා; විතක්ක, විරති විරිය සති සමාධි යන චෛතසික ධර්මයෝ සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මාකම්මන්ත, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි යන මාර්ගාංග අට ය. විපාක කිරිය සිත් අවිපාකසවභාවයෝ ය. එහෙයින් සුගතියට හා නිවණට පමුණුවන "නියයාන" ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ඒවායේ නොමැති නමුදු ඒ විපාක කිරිය සිත්හි ද මාගී ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ඇති බව මෙයින් දක්වන ලදී. සහේතුක විපාක සිත් කුසල ජවනයන්ගේ ඡායාවන් හෙයින් ඒවාද - කුසල් සිත්හි මාර්ගාංග යෙදෙන හෙයින් කුසලයෙන් පැමිණවීම් ප්‍රත්‍ය ශක්තිය (නියයාන) ලබා පහළ වන්නාහුය.

සහේතුක කිරිය සිත් වනාහි රහතුන්ගේ හෙයින් මාර්ගාංග එහි යෙදුනත් ඒවා අවිපාක සවභාව හෙයින් මාගී ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ඒවාට ලැබෙන්නේ කෙසේ දැයි සිතිය යුතුය.

සුද්ධ විපස්සක රහතන් වහන්සේ ප්‍රථම ධ්‍යානාදි කිරිය සිත් උපදවා ඒවා පාදක කොට අභිඤ්ඤා කිරිය සිත් උපදවා ගණියි. එසේ නිරොධ සමාපත්තියට සමවදියි. මෙසේ එම සිත්හි "නියයාන" පැමිණවීම් ශක්තිය දක්නා ලැබේ. සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිත්හි යෙදෙන මාර්ගාංගයෝ එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට හා ("කටත්තා") කර්මජ රූපයන්ට මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

[illegible] [illegible] [illegible] ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ද නානාවිධ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] බව ද ප්‍රත්‍ය [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] නිවන් සුව [illegible].

56

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලාදි ධර්ම සමඟ නොයෙක් ආකාර යෙන් යෙදීමේ ශක්තියෙන් කුසලාදීන්ට උපකාරවීම.

සම්පයුත්ත පච්චයො.

1. විෂය:

කුසලො ධම්මො – කුසලස්ස ධම්මස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල ධර්මයක් කුශල ධර්මයකට සමඟ එක්ව යෙදීමේ ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

1. අනුවාදය:

කුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

කුසලා තයො ඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස සම්පයුත්ත, පච්චයෙන පච්චයො

කුසලා ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

කුසල එක් ස්කන්ධයක් කුසල් කඳු තුණකට ද කුසල් කඳු 3 ක් එකකට ද, කුසල් කඳු දෙකක් දෙකකට ද සම්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කුසල් සිතෙක වේදනා, සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ යන සතර ස්කන්ධය මවුනොවුනට ඉපදීමට පැවතීමට සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වන අයුරු මෙයින් දක්වන ලදී.

සම්පයුත්ත:

සමව නොයෙක් ආකාරයෙන් එක්ව යෙදීම සම්ප්‍රයුක්ත යන වචනයෙන් ඉගැන් වෙයි

"සමං එකුප්පාදාදීහි පකාරෙහි යුත්තා සම්පයුත්තා" සමව එක්ව ඉපදීම් ආදී ප්‍රකාරයෙන් යුක්ත වූ යනු සම්ප්‍රයුක්ත නම් වේ. මෙහි සමව යනු ඉදිරි පසු නොවී මනාව යන තේරුම ගත යුතුය. ඉදිරි පසු නොවී එකයා සමාන බලයෙන් යුතුව පහළවීම යන අදහස ද ගත හැකි ය. වේදනාදී ස්කන්ධයෝ ලක්ෂණ වශයෙන් බිදුනාහු වෙන් වෙන් වූ නාම ධර්මයෝය. මෙසේ පරමාර්ථ වශයෙන් බිදුනා වූ ස්කන්ධයන් එක තත්වයකට පැමිණියෝ මෙන් එක්ව ඉපදීම එකම අරමුණක් ගැණීම එකම වස්තුවක් ඇසුරු කිරීම එකවරම නිරුද්ධවීම යන සතර සම්ප්‍රයෝග ලක්ෂණයෙන් යුක්තය.

එම සම්ප්‍රයෝග ලක්ෂණයන්ගෙන් ඔවුනොවුන් ඉපදීමට පැවැත්මට උපකාරවීමේ ශක්තිය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි.

ඒ බව "පරමත්ථතො භින්නානම්පි එකීභාව ගතානං විය එකුප්පාදාදි භාව සංඛාත සම්පයොග ලක්ඛණෙන උපකාරකතා සම්පයුත්ත පච්චයතා"

යනුවෙන් ඒ බව අභිධම්මත්ථ විභාවිනියෙහි දක්වන ලදී. පරමාර්ථ වශයෙන් බිදුණු හෙවත් ලක්ෂණය ක්‍රාත්‍යය එලෙඹ සිටීමය ආධාරය යන මෙයින් නාම රූප [illegible] වෙන් වෙන් වූ ලක්ෂණ ඇත්තාහු ය

ඒ ඒ නාමරූප පැමිණීම නාම ධර්මයන් ගේ පමණක් [illegible] එකම [illegible] සිතක් පහළ වනවිට එහි [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] සහ එක්වීම [illegible] [illegible] ඔවුනොවුන් වෙන් නොවන එකට මිශ්‍ර වූ ඔවුනොවුන්ගේ [illegible] පහළ වෙයි.

කෙසේවත් එකට පිවිසියා වූ අයුරකින් මිස එක නාමස්කන්ධයක් වත් පහළ නොවෙයි. මෙසේ එක ස්කන්ධයක් ඉතිරි තුනට ද තුනක් ඉතිරි එකට ද දෙකක් ඉතිරි දෙකට ද පහළ වීමට ඔවුනොවුන් දෙන උපකාර ශක්තීන් අතර මෙසේ සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව වටහා ගත යුතු ය. මෙසේ සම්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය නාම ධර්ම - චිත්ත චෛතසික පිළිබඳ ප්‍රත්‍ය ශක්තියකි. මෙහි කුසල් සිත් 21 හා චෛතසික 33 සම්පයුත්ත පච්චය ද පච්චයුප්පන්න ද වෙති.

2. විපිය:

අකුසලො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලයක් තවත් අකුසලයකට සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය:

අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්තක පච්චයෙන පච්චයො

අකුසලා තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

අකුසලා ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

අකුසල් ඒකස්කන්ධයක් අකුසල් කඳු තුනකට ද දෙකක් දෙකකට ද සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි අකුසල් සිත් දොළසත් ඒවායේ යෙදෙන චෛසික 19 යත් පච්චය පච්චයුප්පන්න වෙති.

1. විභංග:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය:

විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

ප්‍රවෘත්ති අවස්ථාවෙහි විපාක කිරිය එක ස්කන්ධයක් තුනකට ද තුනක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

විපාක සිත් 36 - කිරිය සිත් 20 හා ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික 38 ඔවුනොවුනට පච්චය පච්චයුප්පන්න වෙති.

පටිසන්ධික්ඛණෙ,

විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො පෙ - ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

ප්‍රතිසන්ධි ක්ෂණයෙහි විපාක එක ස්කන්ධයක් විපාක ස්කන්ධ තුනකට ද තුනක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිත් 19 හා ඒවායේ යෙදෙන චෛතසික ඔවුනොවුනට පච්චය පච්චයුප්පන්න වෙති.

මෙයින් කුසල් කුසල්වලට මෙසේ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයෝම ඔවුනොවුනට සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්ති යෙන් උපකාර වන බව වටහා ගත යුතුය.

සියුම් වූ නාම ධර්මයන්ගේ පහළ වීමට උපකාර වන නානා ශක්තීන් අතර මෙම සම්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ද එකක් බව සලකා ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නිරෝධයෙන් පච්චයුප්පන්න ධර්මයන්ගේ නිරුද්ධවීම ද දුන මෙසේ සියළු සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් විදසුන් වඩා ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

57.

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලය - අව්‍යාකෘතයන්ට වෙන්ව යෙදීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම.

විප්පයුත්ත පච්චයො

1. විපිය: -

කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

කුශල ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය :

සහජාතං, පච්ඡාජාතං,

1. සහජාතා කුසලා ඛන්ධා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො
2. පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධා - පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

මෙහිදී සහජාතය, පච්ඡාජාතයයි දෙකට බෙදේ.

1. සහජාත වූ කුසල් ස්කන්ධයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.
2. පශ්චාජ්ජාත වූ කුසල් කන්ද පළමුව හටගත් මේ කයට විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි කුසල පදවාරයෙහි විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයදෙකට බෙදේ සහජාත පච්ඡාජාත යනුවෙනි. සහජාත නම් එක්ව හටගන්නා වූ පච්ඡාජාත නම් පසුව හටගන්නා වූ යන අර්ථයි.

කුසල් සිත් පහළ වන විට ඒ සමග සිතින් හටගන්නා රූප ද පහළ වෙති.

එම රූප හට ගැණීමට ඇති සහජාත හේතු අධිපති ආදී අනේක ශක්තීන් අතර මේ විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ද එකෙකි.

පච්ඡාජාත විප්පයුත්තයේදී කලින් හට ගෙණ තිබුණ මෙම ශරීරයට පසුව හටගන්නා කුසල් සිත් හා චෛතසික පසුව හටගත් විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

විප්පයුත්ත!

කොතෙක් මිශ්‍ර කළත් මිශ්‍ර නොවන වෙන් වෙන්ව ම සිටින ධර්මයෝ ස්වභාවයෝ ලෝකයේ වෙති. එසේ මිශ්‍ර නොවන එහෙත් එකට ම වෙන්ව පවතින ශක්තිය මෙහි විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි.

මෙය තේරුම් ගැණීමට සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියද නැවත සිහිපත් කළ යුතුය. නාම ධර්ම නාම ධර්මවලට පමණක් සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තිය දෙයි. ඒ වනාහි එකවර ඉපද එකම අරමුණක් ගෙණ එකම වස්තු ආදී වස්තුවක ඇසුර ලබා එකවර ම නිරුද්ධ වන ශක්තිය යි. ඔවුන් නොවූන් නොවෙන් කළ හැකි සේ එකට උරාගත් - පිවිසගත් අයුරකින් නාමස්කන්ධයන්ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තිය වටහා ගත යුතුව ඇත.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නාම ධර්මයන්ගේ ප්‍රත්‍ය වීමෙන් නාම ධර්මයන් ද ඇතිවන ප්‍රත්‍ය ශක්තියකි.

ඉපදෙන සඳහන් කුසල (සිත) වේදනා සඤ්ඤා, සංස්කාර විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ සතර චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට සහජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් ඉපැත්මට උපකාර වන බව සිතිය හැක.

මෙහි කුසල් සිත පහළවන විට සිතෙහි උත්පාද ක්ෂණයෙහි ම චිත්තජ රූප පහළ වෙති. එහෙත් නාම ධර්ම මෙන් සම්පයුත්ත නොවේ. සිත බිඳුණ පසුත් එම රූප ධර්ම පවතී. ඒද සම්ප්‍රයුක්ත නොවන හෙයිනි. එසේත් වුවමනා කළ ක්‍රියාව කිරීමෙහි සිත හා පවත්නා අයුරක් ඉතා කිට්ටු සම්බන්ධයක් ඇති බව සිතිය යුතුය. එසේම රූපයක් ඇසුරු කොට මිස පඤ්චවොකාරයෙහි (කාමරූප) නාම ධර්ම පහළ නොවෙති. මෙසේ ඉතා සියුම් සම්බන්ධයක් ඇති හෙයින් එකට ම පවතින, අරමුණු ගැණීම් ආදියක් රූපයන්ගේ නැති හෙයින් නාම ධර්මයන් සම්ප්‍රයුක්ත නොවන වෙන්ව පවතින එසේ පැවැත්මේ ශක්තියෙන් නාම රූප ධර්ම වලට උපකාර කරණ ශක්තිය මෙම විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව වටහා ගත යුතුය.

''අඤ්ඤ මඤ්ඤ සම්බන්ධතාය යුත්තානම්පි සමානානං විප්පයුත්ත භාවෙන විසංසට්ඨතාය නානත්ත-ූප ගමනෙන, උපකාරකතා විප්පයුත්ත පච්චයතා''

එක් නොවුන් හා සමග බැවින් යුත් නමුදු වෙන්ව පවත්නා, එකට නොහැනී පවත්නා බැවින් නානා භාවයට පැමිණීමෙන් උපකාර කරණ බව විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය භාවයයි.

නානාත්වයට පැමිණීමෙන් උපකාර කරණ ශක්තිය විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය යි. මෙම නානාත්වයට හෙවත් වෙනවෙන් වෙනවෙන් ස්වභාවයට පැමිණෙන ගතිය සමහර නාමයට වෙනත් අනුරූපින් රූපයාගේද රූපයට වෙනත් අනුරූපින් නාමයාගේද පැවැත්ම බව වටහා ගත යුතුය

සම්ප්‍රයුක්තවීම නාම ධර්මයන්ගේ ඇතිවීමට පැවැත්මට උපකාරක ශක්තියක් වන්නාසේ ම විප්‍රයුක්තවීම ද ඉහත කියනලද නානත්වයට පැමිණීමේ ශක්තිය ද නාම රූපයන්ගේ ඉපදීමට පැවැත්මට උපකාර කරණ බව විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව වටහා ගත යුතුය.

“එකවත්ථුකාදි භාවානුපගමෙන උපකාරකා රූපිනො ධම්මා අරූපීනං අරූපිනො ධම්මා රූපීනං විප්පයුත්ත පච්චයා.”

ඇස ආදී එක වස්තුක භාවයට නොපැමිණී මෙන් උපකාර කරණ රූප ධර්ම නාමයන්ට ත් නාම ධර්ම රූපයන්ට ත් විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වේ. යනු එහි තේරුම යි. එහි ඇස කණ ආදී එක වස්තුවක් ඇසුරුකොට ඉපදීම නාම ධර්මයන්ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ලක්‍ෂණය බව තේරුම් ගත යුතුය.

“මිස්සං පයුත්තං විප්පයුත්තං” යනුවෙන්ද වෙන්ව පැවතීම විප්පයුත්ත බව දැක්වේ.

සහජාතයෙහි කුසල් සිත් 21 විප්පයුත්ත පච්චය ය. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප පච්චයුප්පන්න ය.

පච්ඡාජාතයෙහි කුසල් සිත් 21 විප්පයුත්ත පච්චය ය.

පළමු හටගත් තිජ චතුජ කායයන් පච්චයුප්පන්න ය.

තිජකාය නම් ආහාරජ රූප නැති රූපී බ්‍රහ්මයන්ගේ කායය යි, චතුජ නම් දෙව් මිනිස් ආදී හැමගේ රූප කාය ය යි.

2. විභංග:

අකුසලො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුශලයක් අව්‍යාකෘතයට විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. අනුවාදය:-

සහජාතං, පච්ඡාජාතං,

සහජාතා අකුසලා ඛන්ධා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

පච්ඡාතා අකුසලා ඛන්ධා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො

පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා - පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

සහජාත පච්ඡාජාතයැයි එය ද බෙදේ. සහජාත අකුශල ස්කන්ධයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

පච්ඡාජාත අකුශල කඳු පළමුව හටගත් මේ කයට විප්‍රයුත්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. අකුසල් සිත් හා චෛතසික ප්‍රත්‍යයෝ ය. චිත්ත සමුට්ඨාන රූප හා පළමුව හටගත් චතුසමුට්ඨාන තිසමුට්ඨාන රූපයෝ පච්චයුප්පන්න යෝය.

ශමථයේ නාම රූපයන්ගේ ඇති වීමට පැවතීමට උපකාරවන නානා හේතූන් අතර මෙම විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ද තේරුම් ගෙණ ප්‍රත්‍යයන්ගේ බිඳීමෙන් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා නාම රූපයන්ගේ බිඳීම ද විදර්ශනා ඥානයෙන් දැක ශාන්ත නිවන් සැප ලබා ගනිත්වා.

58

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

අව්‍යාකෘත ධර්ම අව්‍යාකෘතයන්ට වෙන්ව සෙදීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම

විප්පයුත්ත පච්චයො (2)

3. විභඞ්ග :–

අබ්‍යාකතො ධම්මො – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

3. අනුවාදය :–

සහජාතං, පුරෙජාතං, පච්ඡාජාතං.

සහජාත විප්පයුත්ත, පුරෙජාත විප්පයුත්ත, පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත යැයි එය තුණට බෙදේ.

1. සහජාතා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා– චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

විපාක කිරිය අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයෝ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට එක්ව හටගන්නා විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

2. පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතා ඛන්ධා – කටත්තා රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි වේලෙහි විපාක අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයෝ කර්මජ රූපයන්ට සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

[illegible]. ඛන්ධා - වත්ථුස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

[illegible] වත්ථු - ඛන්ධානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

ස්කන්ධයෝ හෘදය වස්තු රූපයට සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. හෘදය වස්තුව ස්කන්ධයන්ට සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙයි.

අව්‍යාකෘත ධර්ම අව්‍යාකෘතයනට විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් උපකාර කිරීමේ දී සහජාත හෙවත් එක්ව හට ගැනීමේ වශයෙන් ද පුරෙජාත හෙවත් පළමුව හට ගැනීමේ වශයෙන් ද පච්ඡාජාත හෙවත් පසුව හට ගැනීමේ වශයෙන් ද යන තුන් ආකාරයකින් සිදුවේ.

විප්‍රයුක්ත යනු පසුගිය දේශනාවේ විස්තර වශයෙන් දක්වන ලදී. නාම ධර්ම රූප ධර්මයන්ට ත් රූප ධර්ම නාම ධර්මයන්ට ත් විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය මෙන් නාම-ධර්මයන්ගේ පහළවීමට පැවැත්මට උපකාරයක් නොවේය යැයි යැයි සමහර විට කල්පනා කළ හැකි ය.

එකට සිටවූව වැටෙට නියත ගස් නිසා මැද තිබෙන දුර්වල ගස් ආරක්ෂාවී පවතී. එමෙන් මෙහි විප්‍රයුක්ත ශක්ති ශක්තියක් නොදෙන තරමට [illegible] [illegible] නොව [illegible] සිටවූව වෙන්ව [illegible] ය

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] වෙයි. එහෙත් [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

එමෙන්ම විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද ඇත තිබෙන තිබෙන වෙන්වීමක් නොව ඉතා කිට්ටු වී එකට බැඳී එහෙත් මිශ්‍ර නොවී තෙලුහි වතුරකි මෙන් නාම රූප ධර්මයන්ගේ පැවැත්මකි.

මෙසේ මෙහි අව්‍යාකෘත වාරයේදී දක්වන ලද විපාක සිත් වලින් දෙපස් විඤ්ඤාණ සිත් හා අරූප විපාක සතර ද පටිසන්ධි සිත ද අරහත් චුතිය ද යන සිත් දහසය හැර ඉතිරි විපාක සිත් විස්ස ද කිරිය සිත් 20ද චෛතසික 38ද විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය වීමෙන් එම චිත්තජරූප පච්චයුප්පන්න වෙති.

ප්‍රතිසන්ධි වෙලෙහි පඤ්ච වොකාර ප්‍රතිසන්ධි සිත් 15 ද චෛතසික 35 ද ප්‍රත්‍යවීමෙන් කර්මජ රූප විප්පයුත්ත පච්චයුප්පන්න වෙති.

එම ප්‍රතිසන්ධි සිත් 15 ද චෛතසික 35 ද ප්‍රත්‍ය වීමෙන් හෘදය වස්තු රූපය පච්චයුප්පන්න වෙයි. හෘදය වස්තු රූපය සහජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වීමෙන් ඉහත සඳහන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් 15 ද චෛතසික 35 ද පච්චයුප්පන්න වෙති.

1. පුරෙජාතං චක්ඛායතනං – චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.
2. සොතායතනං – සොත විඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො
3. ඝානායතනං – ඝාන විඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.
4. ජිව්හායතනං – ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො
5. කායායතනං – කාය විඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.
6. වත්ථු – විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො.

පළමුව හටගත් චක්ඛු ආයතනය (ප්‍රසාදය) චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිතට විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

සෝතායතනය සෝත විඤ්ඤාණ සිතට ද ඝානා-යතනය ඝාන විඤ්ඤාණයට ද ජිව්හා ආයතනය ජිව්හා විඤ්ඤාණයට ද කාය ආයතනය කාය විඤ්ඤාණ සිතට ද හෘදය වස්තුව - විපාක කිරිය සිත් වලට ද පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වේ.

1. පච්ඡාජාතා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පුරේජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස විප්පයුත්ත පච්ච-යේන පච්චයෝ.

අව්‍යාකෘත ධර්මයක් කුසල ධර්මයකට විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

[illegible] [illegible] :-

පුරේජාතං වත්ථු - කුසලානං ඛන්ධානං විප්පයුත්ත පච්චයේන පච්චයෝ.

පළමුව හටගත් හෘදය වස්තුව කුසල් සිත් 21 හා චෛතසික 38 ට පුරේජාත විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

[illegible] [illegible] :

අබ්‍යාකතා ධම්මා - අකුසලස්ස ධම්මස්ස විප්ප-යුත්ත පච්චයේන පච්චයෝ.

අව්‍යාකෘත ධර්මයන් අකුසල ධර්මයට විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

[illegible] [illegible] :

පුරේජාතං වත්ථු අකුසලානං ඛන්ධානං විප්පයුත්ත පච්චයේන පච්චයෝ.

පළමුව හටගත් හෘදය වස්තුව අකුසල සිත් 12 ට ද චෛතසික 19, ට ද පුරෙජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

සම්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය නාම ධර්‍ම නාම ධර්‍ම වලට පමණක් ප්‍රත්‍යය වේ. මේ විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නාම ධර්‍ම රූප ධර්‍ම වලට ද වස්තු රූප සය පමණක් නාම ධර්‍ම වලට ද ප්‍රත්‍යය වන විශේෂ ප්‍රත්‍යයකි.

රූප ධර්මවලින් චක්ඛු පසාද රූපය සොත, ඝාන, ජිව්හා, කාය, හදය වත්ථු යන රූප සය පමණක් පුරෙජාත විප්පයුත්ත හා වත්ථු රූපය පමණක් සහජාත විප්පයුත්ත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව ඉහත දැක්විණි. අනිකුත් රූප රූප, ශබ්ද රූපාදිය විප්පයුත්ත නමුදු ඒවා විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය යෝ නොවෙති. ඒ මක්නිසාදයත් සිත් හට ගැණීමට ද වස්තු සය මෙන් එකට එක්වී වෙන්ව පවත්නා ගතියක් ඒ රූප රූපාදියේ නොවීමයි.

"රූපාදයො පන ආරම්මණ ධම්මා කිඤ්චාපි විප්පයුත්ත ධම්මා, විප්පයුත්ත පච්චයා පන න හොන්ති, කිං කාරණා, සංපයොගාසංකාය අභාවතො."

රූපාදීහු ආරම්මණ ධර්මයෝ එමෙන් විප්පයුත්ත ධර්මයෝය. එහෙත් විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍යයයෝ නොවෙත්. කුමක් නිසාද සම්ප්‍රයෝගය යන සැකයක් නැති හෙයිනි.

මෙයින් ඉගන්වන්නේ ඇස ආදී හෘදය වස්තුව අවසන් කොට ඇති රූප ධර්මයෝ සිත් හා ඉතාම කිට්ටු සම්බන්ධයක් ඇති හෙයින් එම රූපත් සිතුත් සම්ප්‍රයෝග දැයි සිතන්නට පුළුවන. එහෙයින් ඒවා සම්ප්‍රයුක්ත නොවන බව ද විප්‍රයුක්තම වන බව ද දක්වනු සඳහා එම රූප විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍ය වන බව දක්වූ සේක.

රූපාදී අරමුණු විප්‍රයුක්ත ම ය. එම රූප රූපාදිය සිත් හා සම්ප්‍රයෝග වේ යැයි කාටවත් සැකයක් නැති නිසා ඒවා විප්‍රයුක්ත ශක්තිය නොලබන හෙයින් නොදක්වූ බව ය.

මෙසිතුදු අප මුලින් දක්වූ විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ඇත තිබෙන විප්‍රයුක්ත ධර්මවලින් ලැබෙන්නක් නොව එකට හැනී එක්වී වෙන්ව පැවතීම විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව ඔප්පු වේ.

මෙසේ වෙන්ව පැවතීම් ශක්තිය වශයෙන් ද නාම රූපයන් ඔවුනට උපකාර වන බව සලකා අනේක ප්‍රත්‍යයන්ගේ ශක්තියෙන් හටගන්නා වූ සියලු නාම රූප අනිත්‍යාදි වශයෙන් විදර්ශනා නුවණින් දැක නිත්‍ය වූ ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

59

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කුසලය කුසලයට ඇතිව පැවැත්මේ ශක්තියෙන් උපකාර වීම

අත්ථි පච්චයො (1)

1. විපිය :-

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල "සවභාව" යක් කුසල "සවභාව" යකට "අත්ථි" ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය :-

කුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසල එක කොටසක් කුසල් තුන් කොටසකට ඇතිව තිබීම වූ අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කුසල තුන් කොටසක් - එක් කොටසකට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

කුසල් දෙකොටසක් – දෙකොටසකට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් මෙන් මෙම "අත්ථි" ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ද කුසල

නාම ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අයුරු මෙහි පැහැදිලිව දක්වන ලදී. එනම් කුසල් එක ස්කන්ධයක් (කොටසක්) තවත් ස්කන්ධ තුණකට ද මෙසේ තුණක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද "අත්ථි" ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කරණ අයුරු ය.

අත්ථිපච්චය :-

අත්ථි යන වචනයෙන් කියැවෙන්නේ ඇත යන තේරුම යි. සන්ති, උපලබ්භන්ති යනාදී පාලි වචන ද එම තේරුම් දෙති. එයින් අදහස් කරන්නේ ඇති, පවත්නා, තිබෙන්නාවූ කියන තේරුම යි.

සිත ස්කන්ධ (කොටස්) සතරකට වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යනුවෙන් බෙදෙන බව දක්වා ඇත.

වේදනා කොටස ඇතිව පැවැත්ම සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ යන කොටස්වල ප්‍රධාන වශයෙන් පැවැත්ම-ට ද අප්‍රධාන වශයෙන් ඉපදීමට ද උපකාර කෙරේ. මෙය බැලූ බැල්මට පෙනෙන්නේ උපස්ථම්භනය වන ප්‍රත්‍ය ශක්තියක් වශයෙන්ය.

එහෙත් එය සහජාත වශයෙන් ගන්නා කල සහජාත අත්ථි පච්චය ප්‍රත්‍යයන්ගේ පහළවීමට ද උපකාර කෙරේ.

"පච්චුප්පන්න ලක්ඛණෙන අත්ථි භාවෙන තාදිසස්ස ධම්මස්ස උපත්ථම්භකත්තෙන උපකාරකො ධම්මො අත්ථි පච්චයො"

වර්තමාන ලක්‍ෂණයෙන් හෙවත් එවලෙ ඉපද පැවැත්මේ ලක්‍ෂණය වූ ඇති බැවින් එසේම එවලෙ උපන් ධර්මයන්ට උදව්වීම යන අදහසින් උපකාරක වූ ධර්මය අස්ති ප්‍රත්‍යය නම් වේ.

එකටම උපදින එකටම පවතින එකටම බිඳෙන ධර්මයෝය, මේ සතර නාමස්කන්ධයෝ. ඒවායේ වර්තමාන බව ඇතිව පවත්නා බව මෙහි දැක්වෙන අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියයි.

මෙසේ මේ ඇති බව වෙනම ප්‍රත්‍ය ශක්තියක් වුවද එය සහජාතාදීන්ගෙන් වෙන් කොට දැක්විය නොහැකි ය.

සිතක් ඉපදීමෙදීත් ඨිතියේදීත් මේ දක්වන ලද ඇති බව පච්චුප්පන්න බව ක්‍රියාකාරිවන හෙයින් අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සෑම සිතකම සෑම අවස්ථාවකම ලැබෙන බව සිතිය යුතුය.

එහෙත් සිතෙහි "ඨිති" ක්‍ෂණය නොවැටහෙණ තරම් සියුම්ය. එසේම චිත්තයමකයෙහි උප්පාදභංග-ක්‍ෂණයන් පමණක් දක්වා ඇත.

"භංගක්ඛණෙ චිත්තං උප්පාදක්ඛණං වීති වත්තං"

උත්පාදක්‍ෂණය ඉක්මවා ගියේ භංගක්‍ෂණ සිතය යනාදී තන්හි "ඨිති" ක්‍ෂණයක් දක්වා නැත. සිතෙහි උප්පාදක්ඛණයෙහිම රූපයන්ගේ පහළ වීම ද ඨිති භංග ක්‍ෂණයන්හි චිත්තජ රූපයන්ගේ පහළවීමක් නැති බව ද සපිර නිගමනයකි.

එසේ ද වුවත් "උප්පාදෙ පඤ්ඤායති ඨිතස්ස අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායති" යන දේශනාවෙහි සියලු සංස්කාරයන්ගේ ඨිතියක් ඇති බව දක්වා ඇත. එහෙයින් ලෝකයෙහි ඉතා වේගයෙන් බිඳෙන සිත ඉපදීමත් සමගම බිඳීමට පැමිණීමේ දී බිඳීමේ මූලාවස්ථාව – විපරිණාමය ඨිතියයි ගතයුතු සේ පෙනේ.

මෙසේ මෙහි කුසල පදවාරයේ සියලු එක් විසි කුශලයන්හි නාමස්කන්ධ පච්චය පච්චයුප්පන්න වන බව සැලකිය යුතුය.

1. **විපාක :-**

කුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් අබ්‍යාකතයට අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

2. **අනුවාදය :-**

සහජාතං, පච්ඡාජාතං.

සහජාතා කුසලා ඛන්ධා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධා - පුරෙ ජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

මෙය සහජාත අත්ථි පච්ඡාජාත අත්ථි යැයි දෙකට බෙදේ.

සහජාත හෙවත් කුසල් කඳු එක්ව හටගත්තා වූ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. පසුව හටගත්තා වූ කුසල් කඳු තිජ චතුජ කායයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. පච්චය පච්චුප්පන්න පහසු ය.

3. **වීථිය :**

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් කුසලයට ද අබ්‍යාකතයට ද අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

3. **අනුවාදය :-**

කුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානං ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලා මෙ ඛන්ධා - චිත්තාණණං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

කුසල් එක් ස්කන්ධයක් (කොටසක්) කොටස් තුණකට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද තුණක් එකකට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද දෙකක් දෙකකට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

පච්චය පච්චයුප්පන්න පහසුය.

මෙසේ නාම රූප ධර්මයන් නානාප්‍රකාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගෙන් හට ගැණෙමින් බිඳෙමින් අනිත්‍ය ස්වභාවයට පමත්වන බව විදර්ශනා නුවණින් දැන නිත්‍ය වූ ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

60

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අකුසලය අකුසලයට ඇතිව පැවතීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම.

අත්ථි පච්චයො 2.

1. විපිය:-

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුශල ධර්මයක් අකුශල ධර්මයකට "අත්ථි" ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

4. අනුවාදය:-

අකුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා තයොඛන්ධා – එකස්ස ඛන්ධස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් එක කොටසක් කොටස් තුණකටද තුණක් එකකට ද දෙකක් දෙකකට ද අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

අත්ථි පච්චය:-

පසුගිය පත්‍රිකාවේ මේ පිළිබඳ විස්තරයක් ඇත. නාම රූප ධර්මයෝ ඇති වෙති. පවතිති. බිඳෙති. ඇතිවෙමින් පවතිමින් බිඳෙමින් පවත්නා ඇති බව හෙවත් වර්තමාන බව පමණක් මෙහි අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බව වටහාගත යුතුය.

"පච්චුප්පන්න සංඛාතෙන අත්ථි භාවෙන තාදිසස්සෙව ධම්මස්ස උපත්ථම්භකට්ඨෙන උපකාරකා සහජාතං පුරෙජාතන්ත්‍යාදිනා වත්තමානා ධම්මා අත්ථි පච්චයො. සතිපිහි ජනකත්තෙ ඨිතියං යෙව සාතිසයො අත්ථි පච්චයානං බ්‍යාපාරොති උපත්ථම්භකතාව තෙසංගහිතා".

වර්තමාන යයි කියන ලද ඇතිව පවත්නා බැවින් එබඳුම ධර්මයකට අනුබල දීම අර්ථයෙන් උපකාරකවූ සහජාත පුරේජාතා දී වශයෙන් පවත්නා ධර්මයෝ අස්ති ප්‍රත්‍යයෝය. අස්ති ප්‍රත්‍යයේ නාම රූපයන්ගේ ඇති කරවීමක් ජනකත්වයක් ඇතද ඨිතියේදී ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බලවත්ව ක්‍රියාවේ යෙදෙන හෙයින් උපත්ථම්භක බව ගන්නා ලදී.

මෙයින් උගන්වන්නේ අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය බලවත්ව යෙදෙන්නේ ඨිතියේදී බවය. එහෙත් මෙය නාම ධර්මයන් පිළිබඳව නම් නොවිය හැක. මක්නිසාද නාම ධර්මයන්ගේ උත්පාදක්ෂණය බලවත් හෙයිනි. පසුගිය දේශනාවේ නාම ධර්මයන්ගේ ඨිතික්ෂණය පිළිබඳව විස්තරයක් දක්වා ඇත. රූප ධර්මයන් අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියවීමේ දී නම් ඨිතිය බලවත් ලෙස ගත හැකිය. එහෙයින් අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නාම ධර්මයන්ගේ උත්පත්තික්ෂණයේදීද රූප ධර්මයන්ගේ ස්ථිතික්ෂණයේද බලවත්ව යෙදෙන බව හා නාම ධර්ම කෙරෙහි අස්ති ප්‍රත්‍යයාගේ ජනක (ඉපදවීමේ) ශක්තිය බලවත් බවද රූප ධර්ම විෂයයෙහි උපස්ථම්භක ශක්තිය බලවත් බවද වටහා ගත යුතුය.

සම්මුතියේ හැටියට අහස ඇති දෙයක් ලෙස ගන්නා කල එහි ඉර හඳ පොළෝ නැකැත්තරු ආදී අපමණදේ පවත්නා හෙයින් ඒවායේ ඇතිවීමට පැවැත්මට අහස අස්තිභාවයෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ සියලුම නාම රූප ධර්මයන් ඇතිවීම පැවතීම බිඳීම යන අවස්ථා තුනට පත්වීමේ දී ඇතිවීම පටන් ගැණීමේ සිට නැතිවීම අවසානය තෙක් එම නාම රූප ම එම නාම රූපයන් - එක වේදනා නාමස්කන්ධය ඉතිරි ඒ සමඟ ඇති සඤ්ඤාසංඛාර විඤ්ඤාණ ස්කන්ධයන්ට අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් ඇතිවීමට ත් පැවතීමට ත් උපකාර කරණ බවද දත මෙසේ සියලු නාමස්කන්ධයන්ගේ පච්චය පච්චයුප්පන්න භාවය වටහා ගත යුතුය.

මෙහි අකුසල් 12 චෛතසික 19 ප්‍රත්‍යයෝය. ඔවුහු ම පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

5. විභිඝ:-

අකුසලො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලය අබ්‍යාකතයට අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අනුවාදය:-

සහජාතං, පච්ඡාජාතං,

සහජාතා අකුසලා ඛන්ධා - චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා - පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

මෙය සහජාත පුරෙජාත යැයි දෙකට බෙදේ. සහජාත අකුසල් සහ චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට සහජාත අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. පශ්චාජ්ජාත අකුසල් සහ පළමුව හටගත් මේ ශරීරයට ("[illegible]") පුරෙජාත අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

6. විපීය:-

අකුසලො ධම්මො – අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලය අකුසලයට ද අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

6. අනුවාදය:-

අකුසලො එකො ඛන්ධො – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලා ද්වෙ ඛන්ධා – ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් සිතක් පහළවීමේ එහි එක ස්කන්ධයක් ඉතිරි තුණට ද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද මෙසේ තුණක් එකකට හා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට ද අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි අකුසල් සිත් හා චෛතසික ප්‍රත්‍යයෝය. අකුසල් සිත් හා චෛතසික ද එම චිත්ත සමුට්ඨාන රූප ද පච්චයුප්පන්නයෝය.

මෙසේ පැතිරී පවත්නා අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තිය එම පච්චයුප්පන්නයන්ද තිබී ඇති වෙමින් නැති වෙමින් පවත්නා ස්වභාවයන් බව විදර්ශනා නුවණින් දැක නිත්‍ය වූ ශාන්ත වූ උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා.

61

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

අබ්‍යාකත ස්වභාවයන් තවත් අබ්‍යාකත ධර්මයන්ට ඇතිව පැවතීමේ ශක්තියෙන් උපකාරවීම.

අත්ථි පච්චයො 3.

1. විභඞ්ග:-

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ස්වභාවයක් අව්‍යාකෘතයට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙයි.

2. අනුවාදය:-

සහජාතං, පුරෙජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං.

අබ්‍යාකත අත්ථිපච්චය සහජාත, පුරේජාත, පශ්චාජ්ජාත, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය යැයි පස් අයුරකට බෙදේ.

1. සහජාතො විපාකාබ්‍යාකතො

කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං, චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

සහජාත විපාක කිරිය අව්‍යාකෘත සිතක ස්කන්ධ සතරෙන් එක කොටසක් අනිත් කොටස් තුණට ද චිත්තජ රූප වලටද අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

කොටස් තුණක් අනිත් එකට ද චිත්තජ රූප වලටද දෙකක් අනිත් දෙකටද චිත්තජ රූප වලට ද අත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

අත්ථිපච්චය: 59-60 පට්ඨාන පත්‍රිකාවල අත්ථි පච්චය පිළිබඳ සැකෙසහ විස්තරයක් ඇත. නාම රූප නාම රූපයන්ට අයෙන්නා ආකාරයෙන් ඇතිවීමට පැවතීමට කරණ උපකාර අතර **ඇතිව පැවැත්මන්** එක උපකාර ශක්ති විශෙෂයක් බව මෙහි දක්වන ලදී. පුදුම වේගයකින් පහළව බිඳී යන නාම රූපයන් ඒ පහළවීම පැවතීම බිඳීම යන අවස්ථා තුණ ම සලකා එය වර්තමාන හෙවත් පවත්නා නාම හෝ රූප ධර්මයක් යැයි කියනු ලැබේ. එම පවත්නා බව ම අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි.

පට්ඨාන අට්ඨකථාවේ.

"අපිචෙස අත්ථි පච්චයො නාම සංඛෙපතො ඛණත්තයං පත්තං නාමක්ඛන්ධච රූපක්ඛන්ධ වත්තමානා පඤ්චක්ඛන්ධාතිපි වත්තුං වට්ටති."

තවද මේ අස්ති ප්‍රත්‍යය නම් කොටියෙන් ක්ෂණත්‍රයට පැමිණි නාම ද රූපද යි වර්තමාන පඤ්චස්කන්ධය යැයි ද කීම වටී.

මෙය අව්‍යාකෘත වාරයේදී කොටස් පහකට බෙදූ වදාළ සේක. එයින් මෙහි දක්වෙන්නේ සහජාත අව්‍යාකෘත අත්ථි පච්චය යි. විපාක සිත් 36 ද කිරිය සිත් 20 ද චෛතසික දෙපණස ද මෙහි අත්ථි ප්‍රත්‍යය වන අතර එම නාම ධර්ම හා චිත්තජ රූපද පච්චයුප්පන්නවෙති.

2. පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො

එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තා ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

ද්වෙ ඛන්ධා - ද්වින්නන්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

ප්‍රතිසන්ධි වේලෙහි විපාක එක ස්කන්ධයක් අනිත් ස්කන්ධ 3 ට ද කර්මජ රූප වලට ද අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. මෙසේ ස්කන්ධ තුණක් එකකට ද, කර්මජ රූප වලට ද දෙකක් දෙකකට ද කර්මජ රූප වලට ද අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්ති-යෙන් උපකාර කෙරෙති.

මෙහි උපෙක්ඛා සන්තීරණ දෙසිත අටමහා විපාක නව මහග්ගත විපාක යන සිත් 19 ත් ඒ සිත් වල යෙදෙන චෛතසික ත් සහජාත අත්ථි පච්චය වීමෙන් එම නාම ධර්ම සමග කර්මජ රූප ත් පච්චයුප්පන්න වෙයි.

3. ඛන්ධා - වත්ථුස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.
වත්ථු - ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

ප්‍රතිසන්ධි වේලෙහි නාමස්කන්ධයෝ - හෘදය වස්තු රූපයට ද හෘදය වස්තුව නාමස්කන්ධයන්ට ද අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

4. එකං මහාභූතං - තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

[illegible] මහාභූතා කටත්තාරූපානං උපාදා රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

[illegible] 21 [illegible].

එනම් සහජාත ප්‍රත්‍යයේ 3 වැනි කොටසයි. සහජාත යන වචනයට අත්‍ථි පච්චය යොදා ගැණීම පමණ යි වෙනස.

1. පුරෙජාතං, අරහා චක්ඛුං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

රූපං – දිබ්බෙන චක්ඛුනා පස්සති.

සද්දං – දිබ්බාය සොතධාතුයා සුණාති

රූපායතනං – චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො.

සද්දායතනං – සොත විඤ්ඤාණස්ස අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො.

ගන්ධායතනං – ඝාණ විඤ්ඤාණස්ස අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො.

රසායතනං – ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො.

ඵොට්ඨබ්බායතනං – කාය විඤ්ඤාණස්ස අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො.

චක්ඛායතනං – චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස අත්‍ථි –පෙ–

වත්ථු විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො.

මේ පුරේජාත අත්‍ථි ප්‍රත්‍යය පට්ඨාන දෙසනා 41 හෙවත් පුරේජාත ප්‍රත්‍යය මෙනි. වෙනසකට ඇත්තේ පුරේජාත යන්න වෙනුවට "අත්‍ථි" යොදා ගැණීම පමණ යි.

1. පච්ඡාජාතා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා – පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

පසුව උපන්නාවූ විපාක කිරිය සිත් පළමුව හට **ගෙණ** තිබුණු මේ ශරීරයට (තිජ චතුජ කායයට) අස්ති **ප්‍රත්‍යය** ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

පච්ඡාජාත දේශනාව බලන්න.

1. ආහාර: කබලිංකාරො ආහාරො – ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කබලිංකාරාහාරය හෙවත් ඕජා රූපය මේ ශරීරයට (බඹ ලොව හැර පඤ්චවොකාරයෙහි) අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. ඉන්ද්‍රිය: රූප ජීවිතින්ද්‍රියං – කටත්තා රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

රූප ජීවිතින්ද්‍රිය කර්මජ රූපයන්ට අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය කර්මජ රූපයන්ට ආහාර අත්ථි අවිගතාදී ප්‍රත්‍යය ධර්මබලයෙන් උපකාර කරණ බව මුත් ආහාරජ ඍතුජාදී රූපවලට උපකාර නොකරණ හෙයින් ගස් කොළන් වල ජීවිතෙන්ද්‍රිය රූපයක් ඇතැයි ගන්නා මතය බොරුවේ.

මෙසේ නාම රූපයන්ගේ ඉපදීමට පැවතීමට නානා අයුරින් ප්‍රත්‍යවන නාම රූප ධර්මයන්ම ඔවුනොවුන් පච්චය පච්චයුප්පන්නා වෙමින් ඇතිවෙමින් බිඳෙමින් පවත්නා බව විදර්ශනා නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

62

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අබ්‍යාකතය කුසලාදීන්ට ඇතිව පැවතීමේ ශක්තියෙන් උපකාර වීම.

අත්ථි පච්චයො 4.

8. විග්‍රහය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත (සවභාව) යට අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

8. අනුවාදය:

පුරෙජාතං සෙක්ඛාවා පුථුජ්ජනාවා චක්ඛුං – අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.

සොතං, ඝාණං, ජිව්හං, කායං, – රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං,

අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.

රූපං – දිබ්බෙන චක්ඛුනා පස්සන්ති

සද්දං – දිබ්බාය සොත ධාතුයා සුණන්ති

වත්ථු – කුසලානං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

පුරෙජාත අස්ති ප්‍රත්‍යය වේ.

සේඛ හෝ පුථුජ්ජනයෝ ඇස අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කරත්.

කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, රූප, සද්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ හදය වත්‍ථු අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් දකිත්. විදර්ශනා කරත්. රූපය දිවැසින් දකිත්, ශබ්දය දිව කණින් අසත්, හදය වත්‍ථුව කුසල් සිතුවලට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අව්‍යාකෘත ධර්ම කුසල ධර්මයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කිරීමේදී පුරේජාත (පළමුව හට ගත්) අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තිය පමණක් වේ.

ඇස කණ නාසය ආදිය ප්‍රසාද රූපයෝය. රූප ශබ්දාදියෙන් කියැවෙන්නේ බාහිර රූපය. වත්‍ථු යනු වෙන් හදය වත්‍ථු රූපය ගැණේ.

සෑම නාම රූප ධර්මයකම ලක්‍ෂණ රස පච්චුපට්ඨාන පදට්ඨාන යන සවභාව ලක්‍ෂණයන් දක්වා ඇත්තේ ඒ ලක්‍ෂණ අනුව එම නාම රූපයන් මෙනෙහි කොට විදර්ශනාවට නැගීමටය ඇස ආදී රූප ධර්මයන් රූපය වැද ගැණීමට භූත ප්‍රසාදය ලක්‍ෂණය කොට ඇත්තේ ඇසය යනාදී ලක්‍ෂණයන් අනුව විදර්ශනා වැඩිය යුතු ය. රූපය වැද ගැණීමට සුදුසු බව නම් රූපය දැකීමට සුදුසු බව යි. එසේ නම් චක්‍ෂුප්‍රසාද රූපය "දැකීම" යනු වෙන් විදර්ශනා කරන්නහුට විදර්ශනා වට නැගේ ම ය. දැකීම් කෘත්‍යය කරණ චක්‍ෂු විඥානයන් දැකීමට අරමුණු බැවින් උපකාර වන රූප රූපයන් විදර්ශනා වේ ම ය.

මෙසේ ඉතිරි කණ ආදී ප්‍රසාද රූපයන්ද විදර්ශනා කළයුතු බව පැහැදිලි ය.

ශේෂ ප්‍රසාද රූප විෂය රූපයන් හා වත්‍ථු රූපය ද පුරේජාත අත්ථි ප්‍රත්‍යයෝ ය.

විදර්ශනාදී කුසල් සිත් හා [illegible] චෛතසික ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ ය.

41, 42, පච්ඡාජාත [illegible]

9. විපිය:

අබ්‍යාකතො ධම්මො - අකුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අව්‍යාකෘත ධර්ම අකුසල ධර්මයන්ට අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

9. අනුවාදය:

පුරෙජාතං චක්ඛුං - අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති - දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති - උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං - රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං - අස්සාදෙති අභිනන්දති තං ආරබ්භ, රාගො, දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා උද්ධච්චං දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

වත්ථු - අකුසලානං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

මෙය ද පූර්වජාත අස්ති ප්‍රත්‍යය යි.

ඇස ආස්වාදනය, අභිනන්දනය කර යි.

(ආරම්මණ පට්ඨාන දේශනාව බලන්න)

එය අරහයා රාගය උපදියි, දිට්ඨිය, විචිකිච්ඡාව උද්ධච්චය, දොම්නස උපදියි.

මෙසේ සොතාදි ඉතිරි ප්‍රසාද රූපයන්ද රූප රූපාදි විෂය රූපයන් ද හෘදය වස්තු රූපය ද අරහයා ලොභාදි අකුසල් සිත් වලින් ආස්වාදනය (රසවිඳීම) අභිනන්දනය හෙවත් දිට්ඨියෙන් ගෙණ සතුටුවීම කරයි.

ඒ සිත්හි රාග දිට්ඨි ආදි අකුසල් වලට ඇස ආදී රූප ධර්ම උපකාර වූයේ ඒවා පලමුව හටගෙණ තිබීම නිසා ය. මෙසේ ඒවා පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබති.

අකුසල් සිත් 12 සහ චෛතසික 19 ය, පුරෙජාත අත්‍ථි පච්චයුප්පන්නය.

10 විපිය:

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – කුලසස ධම්මස්ස
අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො

කුසල්වූ ද අව්‍යාකෘත වූ ද ධර්මයෝ කුසලයන්ට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

10. අනුවාදය

සහජාතං, පුරෙජාතං,

සහජාතො කුසලො එකො ඛන්ධො ච වත්‍ථු ච
තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අත්‍ථි පච්චයෙන
පච්චයො.

තයො ඛන්ධා ච වත්‍ථු ච – එකස්ස ඛන්ධස්ස අත්‍ථි
පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා ච වත්‍ථු ච – ද්වින්නං ඛන්ධානං අත්‍ථි
පච්චයෙන පච්චයො

කුසලුත් අව්‍යාකෘතයනුත් එක්ව කුසලයන්ට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර වීමේදී සහජාත, [illegible] පුරේජාත වශයෙන් දෙකට බෙදේ. සහජාත වූ [illegible] ද [illegible] වේ. පුරේජාත වූ [illegible] ද එක්ව අස්ති ප්‍රත්‍යය වීමෙන් [illegible] කුසල් [illegible] වෙයි.

11 පාළිය:

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

කුසල වූ ද අව්‍යාකෘත වූ ද ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වෙති.

11. අනුවාදය:

පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධා ච රූපජීවිතින්ද්‍රියං ච– කටත්තා රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

පසුව හටගත් කුසල් කඳු ද ජීවිතෙන්ද්‍රිය රූපය ද කර්මජ රූපයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කිරීමේදී කලින් හටගත් කර්මජවූ ම ජීවිතින්ද්‍රිය රූප, පසුව හටගන්නා කර්මජ රූපයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බව සැලකිය යුතු ය.

12 පාළිය:

අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – අකුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල වූ ද අව්‍යාකෘත වූ ද ධර්මයෝ අකුසලයන්ට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

12 අනුවාදය *

සහජාතං, පුරෙජාතං.

සහජාතො අකුසලො එකො ඛන්ධො ච (සහජාතො ච පුරෙජාතො) වත්ථු ච – තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

සහජාත වූ අකුසල් එක ස්කන්ධයක් ද සහජාත වූ හෝ පුරෙජාත වූ හදය වත්ථු රූපය ද කුසල් කඳු තුණකට අත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති. මෙසේ:

* මෙය පට්ඨාන පොත්වල අවුල්කර ඇත. විමසිලිමත් වන්න.

තයො ඛන්ධා ච වත්ථු ච - එකස්ස ඛන්ධස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

ද්වෙ ඛන්ධා ච වත්ථු ච ද්වින්නං ඛන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල් කඳු තුණක්ද වත්ථු රූපය ද - දෙකක් ද වත්ථු රූපය ද අකුසල් කඳු එකකට හා දෙකකට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

13. විපය:

අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා – අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසල හා අව්‍යාකෘත ධර්ම අව්‍යාකෘත ධර්මයට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති.

13 අනුවාදය:

සහජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං,

සහජාතා අකුසලා ඛන්ධා ච මහාභූතා ච – චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

මෙය ද සහජාත, පච්ඡාජාත, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් සතරකට බෙදේ.

එයින් සහජාත අකුසල් කඳුද මහා භූතයෝද චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙයි.

පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා ච රූප ජීවිතින්ද්‍රියං ච – කටත්තා රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් අකුසල් කඳු ද රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ද කර්මජ රූප කලාප අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරෙති [illegible] [illegible] යුක්ත ය.

අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නිවණ හැර සෑම තැනකම බල පවත්නා බවත් එය සහජාත අත්ථි, පුරෙජාත අත්ථි, පච්ඡාජාත අත්ථි ආහාර අත්ථි, ඉන්ද්‍රිය අත්ථියැයි ප්‍රධාන කොටස් 5 කට ද එසේම පච්ඡාජාත ආහාර, පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය වශයෙන්ද ගත හැකිය. එසේම පුරෙජාත අත්ථි ප්‍රත්‍යය ද වස්තු පුරෙජාත අස්ති ප්‍රත්‍යය යැයි ද බෙදේ.

ඉහත පට්ඨාන පත්‍රිකාවන්හි සඳහන් පරිදි ක්‍ෂණ තුණට පැමිණි නාම රූපයන් ම අස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලබන බව තේරුම් ගත යුතුය.

යමක ඇතිවීමක් නැත්නම් එහි නැතිවීමකුදු නැත. නිවනෙහි ඇතිවීමක් නොමැති හෙයින් අස්ති ප්‍රත්‍ය ශක්තියකුදු නැත. නිවණෙහි අතීතාදී කාල භෙදයක් ද නැත. එය හැමද හැමකල්හි පවත්නා ශාන්ත සවභාවයකි.

මෙසේ නාම රූපයන් නා නා ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්-ගෙන් පහළව බිඳෙමින් පවත්නා බව ඔවුන්ගේ අනිත්‍යාදි සවභාවය විදසුන් නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

63

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කුශලාදි ධර්මයන් කුශලාදීන්ට නත්ථි විගත අවිගත ප්‍රත්‍යය ශක්තීන්ගෙන් උපකාරවීම.

නත්ථි, විගත, අවිගත පච්චයා.

1. විභඞ්ග:

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස නත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලයක් කුසලයකට නාස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය:

පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා - පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං නත්ථි පච්චයෙන පච්චයො

පළමු පළමු කුසල් කඳු පසුව පසුව පහළවන කුසල් කඳුවලට නත්ථි ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. සියල්ල අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙනි. 16, 17, 18, පර්‍යන්ත දේශනාව බලන්න.

නත්ථි පච්චය: නත්ථි යනු නැත යන තේරුම දෙයි. ඇතිව පැවති දෙයක් නැතිවීම තවත් දෙයක හටගැනීමට උපකාරයක් අවකාශයක් වෙයි. මක්නිසාද නැතිව ගිය දෙය තිබුණොත් නම් ඊළඟ දෙය පහළ නොවේම. සිත්චෛතසිකයන් මෙන් විනා චෛතසික ධර්ම ඉපදෙව් ය. මක්නිසාදයත් එක සන්තානයක එකවර එක සිතක් මිස දෙකක් බුද්ධ දෙයම අඩුව ඇති වන්නේ

නැත. භවංග චිත්ත සන්තතිය ද එකක් බිඳෙන විට තවත් එකක් වෙන වෙනම පහළ වෙමින් බිඳීයන සිත් සමූහයකි. යටින් පහළ වෙමින් දිගට පවතින සිතක් ඇතැයි - උප විඥානයක් ඇතැයි බොහෝ දෙනා සිතන්නේ මේ අනන්තර නත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් පිළිබඳ නොදැනීමෙන් ය. මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගේ ශක්තියෙන් එකම සිතක් බිඳෙන විට තැනට තිබී සිතක් ඒ දෙක අතරට අතින් ධර්මයකට නොපැමිණියදී සුදුසු සිතක් ම පහළ වන අනන්තර සමනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් ද.

කලින් පහළවූ සිත බිඳී ගොස් නැතිවී යාම ම ඊළඟ සිත පහළ වීමට නාස්ති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් ද විගත හෙවත් වෙන්වී ගිය කලින් පහළවූ සිත වෙන්වී යැම විගත ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් ද උපකාර කෙරෙති. විගත ප්‍රත්‍යයාගේ පළමුවන:-

1 විභංග:

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස විගත පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල ස්වභාවයක් තවත් කුශල ස්වභාවයකට විගත ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1 අනුවාදය:

පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා - පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං විගත පච්චයෙන පච්චයො.

පළමු පළමු කුසල් කඳු පසු පසු කුසල් කඳු වලට විගත ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. සියල්ල අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙනි.

විගත පච්චය: විගත යන වෙන්ව ගිය යන තේරුම යි, නැත කිවත් වෙන්ව ගියා කිවත් එක

තේරුම වුවද නානාධිමුත්තික ලෝකයෙහි ඒ ඒ අයට අවබෝධයට පහසු වන නියායෙන් මෙසේ ප්‍රත්‍ය දෙකක් වදාළ බව දැක්වේ.

"නත්ථි" ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍ය ප්‍රත්‍යයෝත් පත්තයෝම විගත භාවයෙන් උපකාර වන බැවින් ද විගත පච්චය පච්චයුප්පන්නයෝ වෙති.

එහෙයින්ම "**විගච්ඡමාන භාවෙන පච්චය භාවං දෙයාති**" වෙන්ව යන බැවින්ම ප්‍රත්‍ය භාවය දක්වයි. අවිගත ප්‍රත්‍යයද අත්ථි පච්චය හා සමානය.

1. පාළිය:

කුසලො ධම්මො - කුසලස්ස ධම්මස්ස අවිගත පච්චයෙන පච්චයො.

කුශලයක් කුශලයකට අවිගත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

1. අනුවාදය:

කුසලො එකො ඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අවිගත පච්චයෙන පච්චයො

කුසලා තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස අවිගත පච්චයෙන පච්චයො.

අත්ථි පච්චයේ මෙන් සියල්ල දත යුතුය 59, 60, 61, 62, පට්ඨාන දේශනා බලන්න.

අවිගත පච්චය: අවිගත යනු වෙන්ව නොගිය නොවෙන් පවතින යන තේරුම යි. එහෙයින් අත්ථි අවිගත දෙකෙහි ඇත්තෙන් ඇත්තවූ ශබ්දයන්ගේ වෙනස මිස අර්ථ භේදය නැත. අර්ථය එක වුව ද එය ශබ්දයෙන් තේරුම් ගැනුමට පහසුවෙන් තේරුම් ගන්නා පුද්ගලයන් සඳහා සලකා මෙසේ දේශනා විය. නොහොත් අවිගත ප්‍රත්‍ය කොටසින් ද විස්තර කළ දැක්වේ.

මෙහිදී මේ එක සමාන ප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳ කරුණු තවදුරටත් වටහා ගතයුතු ය.

අනන්තර සමනන්තර – චිත්ත නියාමයේ හැටියට නැති වූ සිතත් පහළ වන සිතත් අතර ඉඩක් පරතරයක් නොමැතිව සුදුසු නියමිත සිතක් පහළ වන බව අනන්තර සමනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ය.

නත්ථි – එක සිතක් පවතිද්දී තවත් දෙවැනි සිතක්ද නොපහළ වන හෙයින් මුල් සිතේ පැවැත්ම නිසා ඊළඟට පහළ වීමට ඇති චිත්ත චෛතසිකයන් පහළ නොවන හෙයින් ඒවාට පහළ වීමට ඉඩදීම් වශයෙන් මුලින් පහළ වූ සිත නැතිව යෑම නත්ථි ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි.

විගත – චිත්ත පරම්පරාව ඇතිවෙමින් බිඳෙමින් ගමන් කරද්දී පළමු පළමුව උපන් සිත් චිත්ත සන්තතියෙන් වෙන්ව යෑම තව තවත් සිත් වලට පහළ වීමට උපකාරයකි. ඒ උපකාර ශක්තිය විගත ප්‍රත්‍ය ශක්තිය යි.

අත්ථි – "ඇති" පවත්නා සවභාවමාත්‍රයෙන් තවත් නාම රූප ධර්මයන්ට නාම රූපයන්ගේ උපකාරක ශක්තිය අත්ථි ප්‍රත්‍යය යි.

අවිගත – "නිරෝධානුපගමන වසෙන උපකාරකතා අවිගත පච්චයතා"

නිරුද්ධියට "නැතිවීමට" නොපැමිණීම් වශයෙන් උපකාරක භාවය අවිගත ප්‍රත්‍යය යි.

මෙහි අනන්තර සමනන්තර නත්ථි විගත ප්‍රත්‍යයන්ගේ ඇත්තේ ඉතා සියුම් විශේෂයෙකි. ඒ විශේෂත්වය සියලු ධර්මයන් සර්වාකාරයෙන් අවබෝධකර වදාළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සූවිසු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ඉතුරු නොකොට දෙසූ බව සලකා ශ්‍රද්ධාව උපදවා ශ්‍රැතමය

ශ්‍රැතයෙන් හා චින්තාමය භාවනාමය ඥානයන් ගෙන්ද මේ සූවිසි ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් හා ඒවායේ විශේෂ විභාගයන් තේරුම් ගැනීමෙහි උත්සාහවත් විය යුතු ය.

ලෝකයෙහි හික්ම විය යුතු බොහෝ පුද්ගලයෝ වෙති. එම විනෙය ජනයන් හික්මවීම සඳහා නානා නය අයුරින් හා දේශනා විලාස වශයෙන් ධර්ම දේශනා කිරීම ශාස්තෲන් වහන්සේලාගේ සිරිතයි.

සියුම් වූ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ගැණ විමසීමේදී සූවිස්සක්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් සසර පැවැත්මට හේතුවන හෙයින්ම ය. එසේ හෙයින් මේ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් වටහා ගැනීමට භාවනා වඩා ප්‍රතිවෙධ බහුශ්‍රැත භාවය ලබා ශාන්ත නිවන් සුවයෙන් සැනසෙත්වා.

64

පටිච්චසමුප්පාද පට්ඨාන දේශනා.

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අවිද්‍යාව කුමන බලයකින් සංස්කාරයන්ට උපකාරවේද?

අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා

"ඉතිඛො භික්ඛවෙ, අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා" භික්ෂුවරුනි, මෙසේ අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යවීමෙන් සංස්කාරයෝ හට ගැණෙනි.

අවිජ්ජා

න – විජ්ජා, විද්‍යාව නොවනුයේ අවිද්‍යාව යි. විද්‍යා යනු දැනීම, විඳීම, අවබෝධ කිරීම, වැටහීම, ත්‍රිවෙදය ත්‍රිවිද්‍යාව, ශිල්ප, ප්‍රඥ, යන අදහස්හි යෙදෙයි.

1. නොවිඳිය යුතු කාය දුශ්චරිතාදිය විඳින හෙයින් අවිජ්ජා නම් වේ. "**අවින්දියං වින්දතීති අවිජ්ජා**"

2. විඳිය යුතු කාය සුචරිතාදිය නොවිඳින නිසාද අවිජ්ජා නම්වේ. "**වින්දියං කායසුචරිතාදිං නවින්දතීති අවිජ්ජා**"

3. සත්‍යයන් එසේම බව ආදි ධර්මයන්ගේ ඇති සැටිය නොදැන ගණිනු යි අවිද්‍යා නම්. "**ධම්මානං අවිපරීත සභාවං අවිදිතං කරොතීති අවිජ්ජා**"

4. කෙළවරක් නැති සසරෙහි සත්වයන් දුවවානු යි අවිද්‍යා නම් වේ. "**අනන්ත විරහිතෙසංසාරෙ භවාදිසු සත්තෙ ජවාපෙතීති අවිජ්ජා**"

5. නැති ස්ත්‍රී පුරුෂාදී "පැණවීම්" උඩ දුවන, ඇති පරමාර්ථ පඤ්චස්කන්ධාදී වශයෙන් නොබලන හෙයින් ද අවිද්‍යා නම් වේ. "අවිජ්ජමානෙසු ජවති, විජ්ජමානෙසු න ජවතීති අවිජ්ජා"

6. විද්‍යාවට විරුද්ධ හෙයින්ද අවිද්‍යා නම් වේ

7. දුක නොදැනීම අවිද්‍යාවයි. "දුක්ඛෙ, අඤ්ඤාණං, අවිජ්ජා"

8. දුක උපදවන හේතුව නොදැනීම අවිද්‍යාව යි. "දුක්ඛ සමුදයෙ අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා"

6. දුක නිරුද්ධියෙහි නොදැනීම අවිද්‍යාව යි. "දුක්ඛ නිරොධෙ අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා."

10. දුක නැති කිරීමේ මාර්ගයෙහි නොදැනීම අවිද්‍යාවයි. "දුක්ඛ නිරෝධගාමි පටිපදාය අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා"

මෙසේ සූත්‍රාන්තයෙහි නොයෙක් අයුරින් දක්වන ලද අවිද්‍යාව ආර්‍ය්‍ය සත්‍යයන්ගේ නොදැනීම බව "අරිය සච්චානං පටිච්ඡාදකො මොහන්ධකාරං" යනුවෙන් දක්වන ලදී.

අභිධර්මයෙහි:-

1. අතීත ස්කන්ධ ධාතු ආයතනයන් නොදැනීම අවිද්‍යාව යි. "පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා"

2. අනාගත ස්කන්ධයන් පිළිබඳ නොදැනීම "අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා"

3. ඒ කොටස් දෙකම නොදැනීම, "පුබ්බන්තා-පරන්තෙ අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා"

4. සංස්කාරයන්ට හේතුවන අවිද්‍යාදී අංගයන් හා ඵලයන් පිළිබඳ නොදැනීම, "ඉදප්පච්චයතා පටිච්ච සමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා"

මේ සතර අයුරින් මුලින් දැක්වූ දූකෙහි නොදැනීම ආදී සතරත් ගෙණ "**ඉමෙසු අට්ඨසු ඨානෙසු අභිධම්ම පරියායෙන අවිජ්ජා.**"

මේ අටතැන්හි නොදැනීම අභිධර්ම ක්‍රමයෙන් අවිද්‍යා යැයි විභංග අටුවාවෙහි කියන ලදී. මෙසේ අවිද්‍යාව නම් බාහිර ඉතිහාස කලා භාෂා ආදිය නොදැනීම නොව නිවන් අතට යන සත්‍යයන් මුවහ කරණ නොදැනීම යි. පුහුදුන් චිත්තසන්තානයෙහි සැම මොහොතක ම, බලවත් වූ මේ අවිද්‍යාව, අකුසලයන් කරණ අවස්ථාවන්හි ඉතා ප්‍රකටව දැක්ක හැකිය.

අවිද්‍යා තෘෂ්ණා දෙකම සසරට මුල් ය. අකුසලයන්හි අවිද්‍යාව බලවත් ය. ලෞකික කුශලයන්හි තෘෂ්ණාව ක්‍රියාකාරී ය.

අවිද්‍යාවගේ ලක්ෂණ

නොදැනීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ අවිද්‍යාවයි. **අඤ්ඤාණ ලක්ඛණං අවිජ්ජා.** මුලාවීම කෘත්‍යයයි, "**සම්මොහන රසා**" වැසීම ඉදිරියට පැමිණ සිටින ගතියයි. "**ඡාදන පච්චුපට්ඨානා**" ආශ්‍රවයන් ආධාර කොට ඇත්තේය. "**ආසව පදට්ඨානා**" "ආසව සමුදයා අවිජ්ජා සමුදයො" යන්නෙන් මේ අවිද්‍යාව ද සප්‍රත්‍යය ධර්මයක් හෙවත් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් දෙයක් බව දැක්වේ.

කාම භව දිට්ඨි අවිජ්ජා යන සතර ආශ්‍රවයන්ගෙන් දිට්ඨි අවිජ්ජා යනු ද ආශ්‍රව මැයි. කාම භව යනුවෙන් ගැණෙන්නේ තෘෂ්ණා යැයි ගත් විට අවිද්‍යා තෘෂ්ණාවන් අවිද්‍යාවට ප්‍රත්‍යයවේ. අවිද්‍යාගෙහිම ඇතුළත් වතුදු අයෝනිසො මනසිකාරය අවිද්‍යාවට ප්‍රත්‍යය වන අයුරුද "යෙකෙචි භික්ඛවෙ අකුසලා ධම්මා සබ්බෙතෙ අයොනිසො මනසිකාර මූලකා" යනුවෙන් සියලු අකුසලයන්ට අයොනිසො මනසිකාරය මුල්වන අයුරුද දැක්වේ.

සංඛාරං

සංඛාරය සකස්කරණ හරිගස්සන හෙයින් සංඛාර **නමවේ.** **එනම්** කුසල් අකුසල් **කර්ම** ය.

කුසල සංඛාර - කාමරූප කුසල් 13,
අකුසල සංඛාර - අකුසල් 12,
ආනෙඤ්ජ සංඛාර - අරූප කුසල් 4,

"ආනෙඤ්ජ යනු ඉක්මණින් නොසැලෙන යනුයි"

කාය සංඛාර - කාම කුසල් අකුසල් 20
වචී ,, - කාම කුසල් අකුසල් 20
මනො ,, - ලෞකික කුසල් අකුසල් 29

අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා යන්තෙන් ගැණෙන්නේ **මේ** සංඛාර පමණකි. ඉතිරි සංඛාරයන් ගැණ ලබන **දේශනාව** බලන්න.

අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යය වීමෙන් සංස්කාර හට ගැණෙති.

කුමණ බලයක් උපකාර කොට එසේ සංස්කාර හට ගැණේද්ද?

පුඤ්ඤාභි සංඛාරාති තෙරස කාමරූප චෙතනා.

පුඤ්ඤාභි සංඛාර නම් කාම රූපකුසල චෙතනා 13 ය "තෙසංහි අවිජ්ජා ආරම්මණ උපනිස්සය වසෙන යථාරහං පච්චයො හොති"

එම පුඤ්ඤාභිසංඛාරයන්ට අවිද්‍යාව ආරම්මණ **උපනිස්සය** යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් උපකාර **කෙරේ.**

ආරම්මණ:

පට්ඨාන දේසනා වලින් මේ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් **පෙන්කර** ගැණීමට ඉගෙණ ගන්න. අවිද්‍යාව අකුශලයකි. පුඤ්ඤාභි සංඛාර කුසල්ය. **දූන්**

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයේ "අකුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස" යන චීපිය අනුව බැලිය යුතුය - ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ පට්ඨාන දේශනාව බලන්න.

එහි "සෙක්ඛා පහීණෙ කිලෙසෙ - පච්චවෙක්ඛන්ති"

සේඛයෝ ප්‍රහීණ කෙලෙස් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරත් - සේඛයන් අවිද්‍යාව සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රහීණ නොකෙරෙණ හෙයින් එම ප්‍රත්‍ය වෙක්ෂා කුශල ජවනයන්ට අවිද්‍යාව ආරම්මණ ශක්තිය දේ.

වික්ඛම්භිතෙ කිලෙසෙ - පච්චවෙක්ඛන්ති.

අවිද්‍යාව ද විශ්කම්භණය වන හෙයින් එම ප්‍රත්‍ය වෙක්ෂා කුශල ජවනයන්ට අවිද්‍යාව ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

"පුබ්බෙසුචිණ්ණානි - ජානන්ති" පෙරපුරුදු කෙලෙස් කුශල ජවන් සිතින් දැනගන්නා විට අවිද්‍යාව ආරම්මණ ශක්තිය ලබාදෙයි.

"සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා අකුසලං - අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති."

සේඛ හෝ පුහුදුන්හු අකුසලය - අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කරණ විට එම විදර්ශනා කුශලයන්ට මෝහය - අවිද්‍යාව ආරම්මණ ශක්තිය ලබාදෙයි. මෙහි මෝමූහ අකුශලයක් පහළ වූ බව දත් යෝගියා මෝහය මෝහය හෝ නොවැටහීම, මුළාව, මුළාව යැයි යථාවසර - සලක්ඛණ වශයෙන් - එවෙලාවට වැටහුණු සවභාව ලක්ෂණ වශයෙන් මෙනෙහි කරණ කොට එම මොහ අකුසලයාගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබා එම විදර්ශනා කුශලයෝ පහළ වෙති.

"චෙතො -පෙ-"

මෝහ අකුසලයෙන් යුත් අයෙකුගේ සිත පරසිත් දන්නා ධ්‍යාන අභිඥා කුසල් සිතෙන් දක්නා විට එම පඤ්චම ධ්‍යානය කුශලයට අවිද්‍යාව ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

අකුසලා ඛන්ධා චෙතොපරිය -පෙ-

සමොහ සිත් අරමුණු කරණ චෙතොපරිය පුබ්බෙ නිවාස යථාකම්මූපග අනාගතංස යන රූපාවචර අභිඥා ධ්‍යාන කුශලයන්ට අවිද්‍යාව ආරම්මණ ශක්තිය ලබාදෙයි.

උපනිස්සය

අකුසලො කුසලස්ස විවිය බලන්න. එති - රාගං උපනිස්සාය - දොසං - මෝහං, මානං, දිට්ඨි පත්ථනං උපනිස්සාය දානං දෙති -පෙ-

මේ අවිද්‍යාව දානාදී කුශලයන්ට උපනිශ්‍රය බලය ලබාදෙන අයුරුයි මේ මග පෙන්වීමකි. ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන් බලන අයුරු පමණක් දක්වනු ලැබේ.

"අපුඤ්ඤාභි සංඛාරාති චාදසාකුසල චෙතනා."
තෙසං අවිජ්ජා.-

1. හෙතු, 2. ආරම්මණ 3. අධිපති, 4. අනන්තර, 5. සමනන්තර 6. සහජාත 7. අඤ්ඤමඤ්ඤ 8. නිස්සය 9. උපනිස්සය 10. ආසෙවන 11. සම්පයුත්ත 12. අත්ථි 13. නත්ථි 14. විගත 15. අවිගතනාති, පඤ්චදසධා යථාරහං පච්චයො හොති. මේ පසළොස් ප්‍රත්‍ය බලයෙහි අකුසලො - අකුසලස්ස විවිත් බලන්න - මෙසේ අවිද්‍යාව අකුසලයන්ට පසළොසක් ප්‍රත්‍ය බලයෙන් උපකාර කෙරේ.

"ආනෙඤ්ජාභි සංඛාරාති චතස්සො අරූප චෙතනා" තෙසං අවිජ්ජා උපනිස්සය වසෙන එව පච්චයො හොති.

ආනෙඤ්ජාභි සංඛාර නම් වූ අරූප කුශලයන්ට උපනිස්සය ශක්තියෙන් පමණක් උපකාර කෙරේ.

උපනිස්සයෙහි

අකුසලො - කුසලස්ස - වීථියෙහි

"මොහං දිට්ඨිං පත්ථනං උපනිස්සාය - ඣානං - සමාපත්තිං උප්පාදෙති." යන තන්හි මෝහාදිය දුරු කිරීමේ අදහසින් අරූපකුශලයන් ඉපදවීමෙන් මෝහාදී අකුශලයන්ගේ උපනිශ්‍රය ශක්තිය ලබන්නේ ය.

ලොකොත්තර කුශලයන් අවිද්‍යාව නසමින් පහළවේ. එහෙයින් ම එම කුශල චෙතනාව කර්‍මය නැති කරණ කර්‍මය යි. (කර්‍ම ප්‍රත්‍යය බලන්න.)

මෙසේ ගැඹුරු සියුම් ධර්‍මයන් දැන විදර්‍ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා.

65

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සංඛාර කුමන බලයකින් විඤ්ඤාණයට උපකාරවේද?

සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං (1)

"ඉතිඛො භික්ඛවෙ, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං."

භික්‍ෂුවරුනි, මෙසේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යවීමෙන් විඤ්ඤාණය හටගැණෙයි.

සංඛාර

"සංඛත මභිසංඛරොන්තීති සංඛාරා"

සසර වෙසෙසින් සකස් කෙරේනුයි සංඛාර නම් වේ.

දෙවැදෑරුම් සංඛාර

එනම් අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යය කොට හටගන්නා සංඛාරය.

සංඛාර ශබ්දයෙන් ගන්නා සංඛාරය කියා.

"අපිච අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා සංඛාර සද්දෙන ආගත සංඛාරාති දුවිධා සංඛාරා"

මෙහි අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා නම්

1.	පුඤ්ඤාභි	සංඛාර	13
2.	අපුඤ්ඤාභි	සංඛාරා	12
3.	ආනෙඤ්ජාභි	,,	4
4.	කායසංඛාර	,,	20
5.	වචී	,,	20
6.	මනො	,,	29

මෙහි පුඤ්ඤ, අපුඤ්ඤ, ආනෙඤ්ජ සංස්කාරයන් 64 වැනි පත්‍රිකාවේ කෙටියෙන් විස්තර කරණ ලදී.

කාය සංඛාර යනුවෙන් කයින් සිදුවන කාමාවචර කුසල් 8 යි අකුසල් 12 යි ගැණේ.

මේවා කාය ද්වාරයෙන් දානාදී කුසල චේතනා හා ප්‍රාණඝාතාදී අකුසල චේතනා (කරණ අවස්ථාව) සලකා ගත යුතු ය.

වචී සංඛාර යනුවෙන් වචනයෙන් සිදුවන එම කුසල් අකුසල් 20 ගත යුතු යි.

චිත්ත සංඛාර යනුවෙන් එම කුසල් අකුසල් චේතනා 20 කය වචන දෙකේ සම්බන්ධයක් නැතිව මනොද්වාරයෙහි ම ඇතිවන අවස්ථාවත් මනො ද්වාරික වූ ම රූප අරූප කුසල් සිත්හි චේතනා නවය ත් ගෙණ චිත්ත සංඛාර 29 ගණන් ගණු ලැබේ.

මෙසේ ද්වාරභේදයෙන් 69 ක් වූ එහෙත් ඉහත සඳහන් පුඤ්ඤ අපුඤ්ඤ ආනෙඤ්ජ වශයෙන් 29 ක් වූ චේතනා කර්මය – සසර සකස්කරණ හෙයින් සංස්කාර බව; මේ සංස්කාරයන් හා සංස්කාරයන්ගෙන් සකස් වෙන භවයෙහි ඇති බිහිසුණුකම දරුණු කම දුකක් ම බව, අවිද්‍යාවෙන් වැසී ඇති හෙයින් අවිද්‍යාව නිසා ම මේ සංස්කාරයන් – කර්මයන් රැස්වන බව වටහා ගත යුතු ය.

තවද සංස්කාර කොටස් සතරකට බෙදා ඇත.

1. සංඛත සංඛාර
2. අභිසංඛත සංඛාර
3. අභිසංඛරණක සංඛාර
4. පයෝගාභි සංඛාර යනුවෙනි

සංඛත සංඛාර

"අනිච්චාවත සංඛාරා" "සබ්බෙසංඛාරා අනිච්චා" [illegible] දේශනාවන්හි දක්වන ලද ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් [illegible] සංඛත (සකස්වුණු) සංඛාරය.

1. මෙහිදී ස්වභාවයෙන් පහළවන පොළොව [illegible] ගස් ගල් ආදී සියල්ලම සංඛත ය. කර්මයෙන් හා [illegible]යෙන් නොවූ සියල්ලම ගන්නා ලදී.

2. **අභිසංඛත සංඛාර** කර්මයෙන් හටගත් තුන් භූමියෙහි රූප අරූප සියල්ල ම අභිසංඛත වෙසෙසින් සකස්කළ සංඛාර නම් වේ.

3. **අභිසංඛරණක සංඛාර** තුන් භූමියෙහි කුසල් අකුසල් චේතනා අභිසංඛරණක "විශේෂයෙන් සකස් කරන්නාවූ" සංඛාරය. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාර යනුවෙන් කියැවෙන කර්මයෝ ය.

4. **පයෝගාභි සංඛාර** කායික චෛතසික වීර්යය ප්‍රයෝගාභි සංඛාර නාමයෙන් ගැණේ. යාවතිකා අභිසංඛාරස්ස ගති තම්තාක් දුර යෑමට සකස් කිරීමක් වීර්යයක් වූයේ ද ඒ තාක් ගොස් "රෝදය" ඇණයක් ගැසුවා මෙන් නැවතුණේය. යන මෙ දේශනාවෙහි අභිසංඛාර යනු වීර්යය යි, එය පයෝගාභි සංඛාර නම් වේ.

මේ සතර, සංඛාර ශබ්දයෙන් ගන්නා සංඛාර යි. [illegible] අභිසංඛරණක සංඛාර නම් කර්මය යි. [illegible] නම් කර්මයෙන් හටගත් විපාකස්කන්ධ නාම [illegible] සංඛත සංඛාර නම් කර්මයක් නැති [illegible] ආදී [illegible] කර්මයෙන් [illegible] ස්වභාව [illegible] පයෝගාභිසංඛාර නාමයෙන් [illegible] කර්මයෙන් [illegible] චේතනායෙන් [illegible]

තවද චූල්ල වේදල්ල සූත්‍රයෙහි

"සඤ්ඤා වේදයිත නිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස" යන පාඨයෙහි සඤ්ඤා වේදයිත නිරෝධයට හෙවත් නිරෝධ සමාපත්තියට සම වදින්නහුට පළමුකොට වචීසංඛාර නැති වේ. යනාදී දෙශනා වන්හි වචනය ගැණේ.

"පස්සම්භයං කායසංඛාරං" යනාදී සති පට්ඨාන දේශනාවේ ද "කායසංඛාරනාති ඛො ආවුසො අස්සාස පස්සාසො" යනාදී තන්හි ද ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය කාය සංඛාර යනුවෙන් ගන්නා ලදී මෙසේ අනේක ප්‍රකාර සංඛාරයන් අතර අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් ගන්නා ලද-

-කුශල සංඛාරාදී නාමයන්ගෙන් හා අභිසංඛරණක නාමයෙන් ගන්නාලද සංස්කාරකයෝම සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං යන මෙහිදී ද ගන්නා හු ය.

සංඛාරයන්ගේ ලක්ෂණාදිහු

1. අභිසංඛරණක ලක්ඛණා සංඛාරා, අභිසංස්කරණය හෙවත් වෙසෙසින් සකස් කිරීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ සංස්කාරයෝය.

2. ආයූහණරසා – කම් රැස්කිරීම කෘත්‍යය යි.

3. චෙතනා පච්චුපට්ඨානා – චේතනාව එළඹ සිටීම යි.

4. අවිජ්ජා පදට්ඨානා – අවිද්‍යාව ආධාරය යි.

විඤ්ඤාණ "විජානාති ඛො හිකාවේ තස්මා විඤ්ඤාණනාති වුච්චති" දැන ගණිනු යි මහණෙනි, එහෙයින් විඤ්ඤාණයැයි කියනු ලැබේ.

මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යවීමෙන් විඤ්ඤාණයැයි කියනු ලබන්නේ ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති සියලු විපාක (ලෝකෝත්තර හැර) විඤ්ඤාණ යැයි ධාතු කථා අටුවාවේ කියන ලදී.

"සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණන්ති පටිසන්ධියං පවත්තෙ ච සබ්බම්පි විපාක විඤ්ඤාණං"

ලෝකෝත්තර විපාක එවලේම පහළ වන හෙයින්ද ඒවා මනුෂ්‍යයන් සකස් කරණ අවිද්‍යා තෘෂ්ණාවන් සිඳ පහළ වන හෙයින්ද සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා විඤ්ඤාණ යැයි ගණු නො ලැබේ.

කුමණ සංඛාරයන් ප්‍රත්‍යවීමෙන් කුමණ විඤ්ඤාණයන් හට ගැණේද්ද.

කාමාවචර පුඤ්ඤාභි සංඛාරයන් ප්‍රත්‍යවීමෙන් කුශල විපාක වූ චක්ඛු විඤ්ඤාණාදී පසද සම්පටිච්ඡන හා සන්තීරණ දෙකද කාමාවචර මහා විපාක 8, දැයි විඤ්ඤාණ 16 ක්ද රූපාවචර විපාක විඤ්ඤාණ 8 දැයි මෙසේ විඤ්ඤාණ 21, ක් පහළ වේ.

අපුඤ්ඤාභිසංඛාරයන් ප්‍රත්‍යවීමෙන් අකුශල විපාක විඤ්ඤාණ සත පහළවේ.

ආනෙඤ්ජාභි සංඛාරයන් නිසා සතර අරූප විපාක විඤ්ඤාණය පහළ වේ.

මෙම සතරාකාර විඤ්ඤාණයන් ප්‍රවෘත්ති විපාක ප්‍රතිසන්ධි විපාක යනුවෙන් දෙවැදෑරුම් ය.

මේ විඤ්ඤාණයන්ට සංස්කාරයෝ ආරම්මණ උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් උපකාර වෙති.

මෙහි සංස්කාර නම් කුශල අකුශල චේතනාය. විපාක විඤ්ඤාණයන් අබ්‍යාකෘතය, එහෙත් ආරම්මණ හා උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයන්ගේ "කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස" යන විපිත් අනුව සංස්-කාරයෝ කුමණ බලයකින් විඤ්ඤාණයන්ට උපකාර වේද්දැයි බැලිය යුතු ය. (ආරම්මණ හා උපනිස්සය පට්ඨාන දේශනා බලන්න)

ආරම්මණ, කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, යන වීථියෙහි "අරහා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා" යන අනුවාදයේ සිට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරිය සිත් හා විදර්ශනා කිරිය සිත්ද කුසල් සිතින් යුක්ත වූවහුගේ සිත බලන චේතොපරිය කිරිය සිත්ද මෙහි නොගැණෙති.

"සෙක්ඛාවා පුථුජ්ජනා වා කුසලං" යන අනුවාදයේ සිට කුසලය අරමුණු කොට ඇතිවන විදර්ශනා කුසලයන්ගේ විපාකද කුසලය ආස්වාදනය කිරීමෙන් ඇතිවන අකුශල විපාක තදාරම්මණයට ද හා ආකාසානඤ්චායතන ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලයන් විඤ්ඤාණඤ්චායතන නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන විපාකයනට ද ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බව වටහා ගත යුතුය.

මෙසේ අකුසලය - සේඛ පුථුජ්ජනයන් විසින් අකුශලය අරමුණු කොට විදර්ශනා වඩන කල්හි එම කුශල ජවන සංස්කාරයන් තදාලම්බණයට ද අකුශලය ආස්වාදනය කරණ කල්හි එම අකුශල සංස්කාරයන් තදාලම්බණයට ද ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය බලයෙන් උපකාර වන බව සැලකිය යුතු ය.

උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයේ, "කුසලො අබ්‍යාකතස්ස," වීථියේ ප්‍රකෘති උපනිස්සයයේ සද්ධා, සීල, සුත, චාග, පඤ්ඤා යන කුශලයන් කායික සුඛ දුක්ඛ විපාකයන්ට ද කුශල කර්මය ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති සියලු විපාකයන්ටද උපනිස්සය ශක්ති බලයෙන් උපකාරවේ. "අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස" වීථියේ ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රයයේ - රාග, ද්වේස, මෝහ, මාන, දිට්ඨි, පත්ථනාවන් කායික සුඛ දුක්ඛ විපාක විඤ්ඤාණයන්ටද අකුශල කර්මය ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි විපාකයන්ටද මෙසේ උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය බලයෙන් වන **සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණ** බව සැලකිය යුතුය.

විඤ්ඤාණය ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පහළවන අයුරු ලබන දේශනාව බලන්න.

මෙසේ සංස්කාරයන් හේතුකොට ගෙණ විඤ්ඤාණයන්ගේ පහළවීම දැන සංස්කාර නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණ නිරෝධය වන බව වටහා ගෙණ සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් විදර්ශනා වඩා සංඛාර නිරෝධය වූ ශාන්ත නිවණ අවබෝධ කෙරෙත්වා.

66

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කර්මය කුමන බලයකින් විපාක විඤ්ඤාණයට උපකාර වේද?

2. "සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං"–කර්මය හා විපාකය

"තත්ථ කතමං සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං"
චක්ඛු විඤ්ඤාණං, සොත විඤ්ඤාණං, ඝාණ
විඤ්ඤාණං, ජිව්හා විඤ්ඤාණං, කාය විඤ්ඤාණං,
මනො විඤ්ඤාණං, ඉදං වුච්චති සංඛාර
පච්චයා විඤ්ඤාණං."

එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා විඤ්ඤාණය කවරේද? චක්ඛු විඤ්ඤාණය, සෝත, ඝාන, ජිව්හා, කාය, මනො විඤ්ඤාණයැයි මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා විඤ්ඤාණයැයි කියනු ලැබේ.

විඤ්ඤාණ.

විජානන ලක්ඛණං විඤ්ඤාණං = විජානනය ලක්ෂණකොට ඇත්තේ විඤ්ඤාණය යි.

පුබ්බංගම රසං = පෙරටුව යෑම කෘත්‍යය යි.

පටිසන්ධි පච්චුපට්ඨානං = ප්‍රතිසන්ධිය එළෙඹ සිටින අයුර යි.

සංඛාර පදට්ඨානං = වත්ථාරම්මණ පදට්ඨානං වා, සංස්කාර වත්‍ථු අරමුණු හෝ ආධාරය යි.

සිතෙන් අරමුණු විජානනය – දැන ගැණීම කරණ නිසා සිත විඤ්ඤාණ නම් වේ. මෙහි ලෞකික විපාක 32, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා විඤ්ඤාණ සිත්ය. සංස්කාර නම් කර්මය, එම කර්ම කළ හෙයින්

"එමෙන විද්‍යමාන හෝ අවිද්‍යමානයැයි නොගත යුතුය" ඒවා ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති යන දෙයාකාරයකින් විපාක දෙති. එහි ප්‍රවෘත්ති විපාක පමණක් 13 කි. ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති දෙයාකාර විපාක 19 කි පහත සඳහන් සටහනින් එය වටහාගන්න.

විපාක

පවත්ති		පවත්ති පටිසන්ධි	
දෙපස් විඤ්ඤාණ	10	සන්තීරණ	2
සම්පටිච්ඡන	2=13	මහාවිපාක	8=19
සෝමනස්සසන්තීරණය	1	මහග්ගත විපාක	9

මෙහි මුල් සිත් 13 ප්‍රවෘත්ති විපාක පමණකි. ප්‍රතිසන්ධි විපාක නොවේ. අනිත් 19 ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති උභය විපාක වේ. මෙසේ මේ දෙතිසම ප්‍රවෘත්ති විපාක දෙන අයුරු වටහා ගැණීමට පහත සඳහන් සටහන බලන්න. එම සිත් පිළිබඳ දොරටු, අරමුණු, වස්තු, ස්ථාන, කෘත්‍ය යන පස් ආකාරයන් ගේ නියත අනියත බව විමසා බලන්න.

පවත්ති විපාක

ද්වාර.	ආරම්මණ.	වත්ථු.	ඨාන.	කිච්ච.
1. දෙපස්විඤ්ඤාණ- නියත (චක්ඛු විඤ්ඤාණයට චක්ඛු ද්වාරයයනාදී වශයෙනි)	නියත (රූපාදී අරමුණුය)	නියත (චක්ඛු ආදී වස්තු 5 ය)	නියත (ආවජ්ජන සම්පටිච්ඡන අතරය)	නියත (දස්සනාදී කෘත්‍යය)
2. කුසල අකුසල - විපාක සම්පටිච්ඡන අනියත (ඒ ඒ වේලෙහි ඒ ඒ දොරටු ඇසුරු කෙරේ.)	අනියත (එම රූපාදී අරමුණුය)	නියත (හදය වත්ථුව)	නියත (දෙපස් වි: ලඟටම)	නියත (සම්පටිච්ඡන කෘත්‍යය)
3. සොම්නස් අහේතුක සන්තීරණය-අනියත (පස් දොරට සමයි තදලම් බලනයේ දී සදොරට)	අනියත (සම්පටිච්ඡනයගත් අරමුණ ජවනයගත් අරමුණ)	නියත (හදය වත්ථුව)	අනියත (සම්පටිච්ඡනය හෝ ජවන ලඟට)	අනියත (සන්තීරණ හෝ තදාලම්බන)

පවත්ති විපාක

ද්වාර.	ආරම්මණ.	වත්ථු.	ඨාන.	කිච්ච.
4. උපෙක්ඛා-සන්තීරණ දෙක. අනියත (සදොරම)	අනියත (සම්පටි) ජවනයගත් අරමුණ)	නියත (හදය වත්ථුව)	අනියත (සම්ප: ජවනලඟට)	අනියත (සන්තීරණතදාලම්බන භවංග චුති)
5. කාමසහේතුක 8 අනියත (සදොරම)	අනියත (මූලිත් සිත ගත් අරමුණ)	නියත (හදය)	අනියත (වොට්ඨපනය මනො: ළඟට)	අනියත (තදාලම්බණ භවංග චුති)
6. මහග්ගත 9-නියත (මනොද්වාර)	නියත (පඤ්ඤත්ති මහග්ගත)	නියත (හදය)	අනියත පටිසන්ධි (සහ ජවනයන් ළඟට)	අනියත (භවංග චුති)

පටිසන්ධි විපාක සිත් 19 ය අනුරූප වූ හෙවත් සුදුසු වූ පරිදි කාම රූප අරූප භවයන්හි විපාක වශයෙන් ලැබේ.

මෙසේ මෙම විපාක විඤ්ඤාණයන්ට ආරම්මණ උපනිස්සය කම්ම යන පට්ඨාන ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යවේ. සංඛෙප වණ්ණනා ටීකාවේ ආරම්මණ උපනිස්සය පමණක් දක්වා ඇත.

විභංග අටුවාව විශුද්ධි මාර්ගයන්හි උපනිස්සය කම්ම පමණක් දක්වා ඇත. මෙම ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් තුණම ගත යුතු බව පට්ඨාන සූවිසි ප්‍රත්‍යයන් විමසීමෙන් දත හැක.

ආරම්මණ උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය වන අයුරු 65 වැනි දේශනාවේ විස්තර වේ

කර්ම ප්‍රත්‍යය:

කුසලො - අබ්‍යාකතස්ස

අකුසලො - අබ්‍යාකතස්ස යන විපිත් යටතේ අනුවාදයන්හි නානාක්ඛණික කම්ම පච්චය මෙසේ විස්තර වේ.

නානාක්ඛණිකා කුසලා චෙතනා - විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

නානාක්ඛණිකා අකුසලා චෙතනා - විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

නානාක්ඛණික කුසල චේතනාවත් අකුසල චේතනාවත් විපාක විඤ්ඤාණ දෙතිසට හා කර්මජ රූපයන්ට උපකාර කෙරේ යනු එහි තේරුමයි.

නානාක්ෂණික යනු කර්මය සිදු කළ ක්ෂණයෙහි නොව ඉන්පසුව චේතස් අවස්ථාවන්හි ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි විපාක ලැබෙන බවය.

මෙසේ අපි ජීවත් වෙනවාය කියන්නේ අතීත කර්මයක ප්‍රතිසන්ධි විපාකයත් අතීත වර්තමාන කර්මයන්ගේ ප්‍රවෘත්ති විපාකත් ලබමින් ඒ අතරට අනාගතයෙහි විපාක ලැබීමට කර්ම රැස්කරමින් පැවැත්ම බව වටහාගත යුතුය.

එබැවින් මෙතැන එක සන්ධියෙකි අතීත අවිද්‍යා, සංස්කාරයන් හා පැවති තෘෂ්ණා උපාදාන භව යන හේතු පස දැන් පවත්නා විඥාණ, නාම රූප, සළායතන, ඵස්ස වේදනාවන්ට ප්‍රත්‍යය විය.

දැන් පවත්නා අවිද්‍යා, සංස්කාර, තණ්හා, උපාදාන, භව, හේතුමෙන් අනාගතයෙහි මතු විඥාණ නාමරූපාදී ඵල පසක් ලැබී මෙසේ දිගින් දිගටම යන සසර මුළුමනින්ම ප්‍රත්‍යයන් හා ඵලයන්ගේ අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම තාවයන් විදර්ශනා නුවණින් දැන සංස්කාරයන් නැති කර දමන මාර්ග ඥානයන් ගෙන් ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා.

67

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

චුතිය හා පටිසන්ධිය

3 සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං

"අනමතග්ගොයං භික්ඛවෙ, සංසාරො පුබ්බාකොටි න පඤ්ඤායති. අවිජ්ජා නීවරණානං තණ්හා සංයොජනානං සත්තානං සන්ධාවතං සංසරතං,"

මහණෙනි, මේ සසර නොදන්නා ලද අග ඇත්තකි. අවිද්‍යාවෙන් වැසුණු තෘෂ්ණාවෙන් බැඳුණු දුවන හැසිරෙණ සත්ත්වයන්ගේ මුල් කෙළවර නො පෙණේ.

සසර යනු සැරි සැරීමයි. දිවීමයි.

"සංසරණං සංසාරො" යනු එහෙයින් කියන ලදී. මේ සැරි සැරීම දිවීම නම් චුතියෙන් ප්‍රතිසන්ධියටත් ප්‍රතිසන්ධියෙන් චුතියටත්, ගමනයි.

එහෙයින්,

"ඛන්ධානං පටිපාටි – ධාතු ආයතනානච
අබ්බොච්ඡින්නං වත්තමානං –
සංසාරොති පවුච්චති"

ස්කන්ධ ධාතු ආයතනයන්ගේ නොසිඳ පැවැත්ම සංසාර යැයි කියනු ලැබේ.

මරණය ත් – මැරී නැවත ඉපදීම හෙවත් පුනරුත් පත්තිය ත් අතර ස්කන්ධ ධාතු ආයතනයන්ගේ නොසිඳී පැවැත්ම කෙසේදැයි වටහා ගැනීම උච්ඡේද වාද ශාස්වත වාදයන් දුරුවීමට හේතුවේ.

චුතිය:

චවාත්ති විපාක සිතකි. පසුගිය දේශනාවේ චවාත්ති විපාක පිළිබඳ විස්තරයක් කරණ ලදී. චවනතො චුති – අස්වීම කරණ හෙයින් චුතිනම වෙ.

ප්‍රතිසන්ධි විපාක දෙන සිත් 19, චුති කෘත්‍යය ද කරන්නාහුය. එහෙයින් ප්‍රතිසන්ධිය ලැබුවකුට චුත නොවී නොසිටිය හැකිය.

පටිසන්ධි:

මේ භවයක් මතු භවයත් එකට ගැළපීම, අල්වා ගැණීම කරණ හෙයින් පටිසන්ධි නම් වේ. සන්ධි නම් ගැළපීමයි. පටි යනුවෙන් "නැවත" ගැළපීමයි. එහෙයින් කියන ලදී.

"භවන්තරාදී පටිසන්ධානතො පටිසන්ධීති."

මෙම භවයෙන් ඊළඟ භවය ගළපන හෙයින් පටිසන්ධි නම් වේ.

චුතියෙන් මේ භවය – මේ හැසිරීම ඉවර වේ. ප්‍රතිසන්ධියෙන් නැවත භවයක්-හැසිරීමක්-සංසරණයක් පටන් ගැණේ. මෙමෙ අත්බව හැසුරුණාක් මෙන්ම හෙවත් ඇතිවෙමින් බිඳෙමින් පැවැති චිත්ත පරම් පරම්පරාවේ අතරතුර නතරවීමක් නැත. එය චුතියෙන් ප්‍රතිසන්ධියටත් එසේම පවතී.

රූප පරම්පරාවේ නම් එක්තරා නැවතීමක් පෙනේ. චුතිසිතට සිත් 17 කින් මෙහාදී කර්මජ රූප නොහට ගැණේ. එම රූප සන්තතියෙහි ආහාරජ චිත්තජ රූපයෝද චුති සිතෙන් පසු බිඳීයති. ඍතුජ රූප පමණක් ඉතුරු වෙති.

චුති සිත ඉපද බිඳෙනවාත් සමග ප්‍රතිසන්ධි සිත පහළවේ. ඒ සමගම යළි කර්මජ රූප හට ගණී. ඒ

සම්ගම උතුජ චිත්තජ ආහාරජ රූප හටගණී. මෙසේ සිත සමග වැඩ කිරීමට අළුත් අළුත් රූපයන්ගේ පහළවීම සිදුවේ. ඒ රූපයෝද මේ භවයෙහි රූප පරම්පරාව මෙන් දිගින් දිගට ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ලැබ පහළ වෙමින් බිඳෙමින් පවතී. මෙසේ මේ රූප කිසිවක් එහි ගියේ නැත මේ චිත්තපරමපරාව නො තිබුණා නම් එම භවයෙහි ඒ බඳු ප්‍රතිසන්ධි සිතක් පහළ නොවිය හැකි, එහෙයින් මේ චිත්තපරම්පරාවට හිමිකම් කියන්නෙක් නැත. එහෙයින් ඔහුත් නොවේ. **අනිකෙකුත් නොවේ.**

පටිසන්ධි සියල්ල 20 යි.

19 ක් නාම ප්‍රතිසන්ධිය. අසඤ්ඤසත්ත ප්‍රතිසන්ධිය රූප ප්‍රතිසන්ධිය යි. එයට අරමුණක් ද නැති. "අසඤ්ඤ පටිසන්ධි අනාරම්මණා"

අරමුණු කම්ම, කම්මනිමිත්ත, ගති නිමිත්ත කියාය. කර්මය නම් රැස්කළ කුශලා කුශල චේතනාවෝය. කර්ම නිමිත්ත නම් යම් දෙයක් හෝ යමෙක් අරමුණුකොට එම කර්ම රැස් කෙළේද? එම දේවල් හෝ අයය. ගති නිමිත්ත නම් උපදින තැන වර්ණයක් හෝ දෙයක් අරමුණු වීමය.

මේ අරමුණු තුනම, අතීත, වර්තමාන, නවත්තබ්බ යන තුනට බෙදේ. නියත වශයෙන් අතීත අරමුණු ගන්නා සිත් දෙකකි. එනම්, විඤ්ඤාණඤ්චායතන, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ප්‍රතිසන්ධි විපාක දෙසිතය.

නවත්තබ්බාරම්මණය නම් අතීත වර්තමාන යැයි නොකිවයුතු පඤ්ඤත්ති අරමුණයි. එනම් ප්‍රථම ධ්‍යානාදී රූපාවචර සිත් හා ආකාසානඤ්චායතන යන අරූප සිත්ය යන ප්‍රතිසන්ධි විපාක 7 ට ලැබෙන කසිණාදී නිමිත්තුය. ඒවාද කම්ම නිමිතිමය.

"උපච්ඡින මහගගත කුසලසස පන
කමම නිමිත්තමෙව ආපාථ මාගච්ඡති"

මහද්ගත කුසල් රැස්කළ තැනැත්තාට කම් නිමිත්තම ඉදිරියට පැමිණේ. අතීත වූ අරමුණු ගන්නා විඤ්ඤාණඤ්චායතන, නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන ප්‍රතිසන්ධි දෙසිතට ආකාසානඤ්චායතන ආකිඤ්චඤ්ඤායතන යන කම් නිමිති ය.

චුති - පටිසන්ධි සතර කොටසකට බෙදිය හැකිය.

1. සුගති චුති - දුගගති පටිසන්ධි
2. දුග්ගති චුති - සුගති පටිසන්ධි
3. සුගති චුති - සුගති පටිසන්ධි
4. දුගගති චුති - දුගගති පටිසන්ධි

චුති සිතට ඒ ආත්මයේ ප්‍රතිසන්ධි සිත ගත්තාවූ අරමුණම හෙයින් අතීත වූ කම්ාදී අරමුණක් හෝ නවත්තබ්බාරම්මණයක් වේ. වර්තමාන අරමුණක් ගන්නා චුති සිතක් නොලැබේ.

සුගති චුති - දුගගති පටිසන්ධිය මෙසේ තේරුම් ගත යුතුය. කාම සුගතියෙහි ඉපිද පව්කළ පුද්ගලයෙකු මරණ ඇඳෙහිදී රැස්කළ පව්කම් හෝ පව්කම් නිමිති මනොද්වාරයට හෙවත් සිතට අරමුණු වී භවංග චලන භවංග උපච්ඡෙද මනෝද්වාරාවජ්ජන ජවන් පස තදාරම්මණ දෙක ලඟට අතීත භවංගයන් ගත් සුගති අරමුණු ගනිමින් චුති සිත ඉපද නිරුද්ධ වූ කල්හි ඉහත සඳහන් ජවන් තදාරම්මණයන් ගත් කර්මය හෝ කම් නිමිත්ත අරමුණු කරමින් සතර අපායෙහි එක ප්‍රාණියකු ආත්මයක ප්‍රතිසන්ධි විපාක වශයෙන් අකුසල විපාක මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුව හෙවත් අකුසල විපාක සන්තීරණ සිත පහළවේ. මේ අතීතාරම්මණ සුගති චුතියට අනතුරුව අතීතාරම්මණ දුගති ප්‍රතිසන්ධියයි.

මෙහිදී කර්මය හෝ කර්ම නිමිත්ත ප්‍රතිසන්ධි සිතට අරමුණුවූ බව සැලකිය යුතුය.

එසේම පව්කළ කෙණෙකු මරණ මොහොතෙහි අකුශල කර්ම බලයෙන් අපායෙහි ගිනි දැල් පැහැ ආදී දු-ගති නිමිතිමනොද්වාරයට පැමිණීමෙන් දෙවරක් භවංගය ඉපද බිදී මනෝද්වාරාවජ්ජනයද ජවන් පහක්ද තදාරම්මණ දෙකක්ද ඉපිද බිදී චුති සිත ඉපද බිදී ජවන තදාලම්බණ ගත් අරමුණ ගණිමින් ප්‍රතිසන්ධි සිත පහළ වේ.

මේ අතීතාරම්මණ "සුගති" චුතියට අනතුරුව වර්තමාන ආරම්මණ "දුගති" ප්‍රතිසන්ධි යයි පව් කරණ ඇතැමෙකුට මරණ මොහොතෙහි පස් දෙරින් එකකට රාගාදී හේතු භූත වූ ගීත අරමුණක් ලැබී චක්ඛුද්වාරකාදී සිත් ඉපද තදාරම්මණයෙන් මතු චුති සිතද ඉහත ජවන් ගත් අරමුණෙහිම ප්‍රතිසන්ධි සිත ද උපදී. මෙයද අතීතාරම්මණසුගති චුතියට අනතුරුව වර්තමානාරම්මණ දුගති ප්‍රතිසන්ධි යයි.

මෙහි මනොද්වාරයට ආ කර්ම-කර්ම නිමිති ප්‍රතිසන්ධි සිතට අතීතාරම්මණ විය.

මනොද්වාරයට ආ ගතිනිමිත්ත වර්තමාන ආරම්මණය විය.

පඤ්චද්වාරයට ආ කර්ම කර්මනිමිති අරමුණු කොට ඇතිවූ ප්‍රතිසන්ධි සිත වර්තමානාරම්මණ විය.

මෙසේ සුගති චුතියට අනතුරුව දුගති පටිසන්ධි දත යුතුය.

2. දුග්ගති චුති සුගති පටිසන්ධි සතර අපායාදී දුග්ගතියෙහි සිටියහුට රැස්කරණ ලද කුශල කර්ම, කර්ම නිමිතීන් මනොද්වාරයෙහි පැමිණීමෙන් පෙරමෙන් සිත් පහළව දුගති චුති සිත ලඟට සුගති පටිසන්ධි සිතක්

පහළ වේ. මෙසේ අතීතාරම්මණ දුගති චුතියට අනතුරුව අතීත වර්තමාන දුගති පටිසන්ධි කාමාවචර භවය පහළ වේ.

3. සුගති චුති – සුගති පටිසන්ධි. සුගතියෙහි ඉපිද පින්දහම් කළ අයට කර්මය හෝ කර්ම නිමිත්ත හෝ මනෝද්වාරයෙහි අරමුණු වීමෙන් ඉදිත් මහගගත කුසල් රැස්කොට ඇත්තේ නම් කම්ම නිමිත්ත පමණක් (නවත්තබ්බාරම්මණ) අරමුණු වීමෙන් සිත් පහළව චුති සිත බිඳී එම කර්මය හෝ කර්ම නිමිත්ත අරමුණු කොට සුගති කාම රූප අරූප ප්‍රතිසන්ධීන් ලැබේ. මේ අතීතාරම්මණ චුතියට අනතුරුව අතීත හෝ නවත්තබ්බාරම්මණ ප්‍රතිසන්ධීන්ගේ පහළ වීමයි.

තවද එබඳු කෙණෙකුට කාම කුසල වශයෙන් මිනිස් ලොව මවුකුස, දෙව්ලොව උයන් විමන් කප්රුක් ආදී වූ සුගති නිමිති මනොද්වාරයට අරමුණුව පළමු පරිදි සුගති චුතියෙන් ප්‍රතිසන්ධියට පැමිණේ.

මෙය අතීතාරම්මණ සුගති චුතියට අනතුරුව වර්තමානාරම්මණ සුගති ප්‍රතිසන්ධීන්ගේ පහළ වීමයි. අනිකෙකුට මරණ මොහොතෙහි මල් පහන් දානවස්තු ආදී රූපාරම්මණයන්ද ධම්දේශනාදී ශබ්දාරම්මණයන් දැයි මේ ආදී පස්දොරින් ලැබෙන යම් කුසල අරමුණක් ලැබ පෙර පරිදි සුගති චුතියට අනතුරුව ප්‍රතිසන්ධිය ලැබේ.

මෙය අතීතාරම්මණ සුගති චුතියට අනතුරුව වර්තමානාරම්මණ සුගති ප්‍රතිසන්ධිය යි. රූපී අරූපී [illegible] මරණ මොහොතෙහි [illegible] ගති නිමිති හෝ [illegible] හෝ අරූපීතව [illegible] මහද්ගත [illegible] - පඤ්චද්වාර

යට කුශල අරමුණක් පැමිණීමෙන්ද පළමුමෙන් සිත් පහළව (තදාරම්මණ නොලැබේ) ජවනයට අනතුරුව අතීත අරමුණු ගෙණ චුති සිත පහළ වූ පසු සුදුසු පරිදි ඉහත දැක්වූ අරමුණක් ගෙණ සුගති ප්‍රතිසන්ධි සිත පහළ වේ.

මේ කාමාවචරාතීතාරම්මණ සුගති චුතියට අනතුරුව අතීත වර්තමාන කාමාවචරාතීතාරම්මණ සුගති ප්‍රතිසන්ධි වූ ය.

4. දුගති චුති දුගති පටිසන්ධි. දුගතියෙහි ඉපදුණු පව්කම් කළහුට කර්ම නිමිති ගති නිමිතීන් මනෝද්වාරයෙහි හෝ පඤ්චද්වාරයෙහි අරමුණු වීමෙන් පෙරමෙන් චුති සිත බිඳී ප්‍රතිසන්ධි සිත පහළ වේ. මෙසේ අතීතාරම්මණ දුගති චුතියට අතීත වර්තමානාරම්මණ දුගති පටිසන්ධි දත යුතුය.

මෙහිදී ගතිනිමිත්ත ප්‍රතිසන්ධි සිතට වර්තමානාරම්මණ වීම සෑම තැනකම සිදුවූ බව පෙනේ. එසේම පඤ්චද්වාරයෙහි අරමුණු වූ කර්ම කර්මනිමිතීන් ද වර්තමානාරම්මණය.

මෙසේ උපපත්තියෙන් චුතියටත් චුතියෙන් උපපත්තියට හෙවත් ප්‍රතිසන්ධියටත් ගමන් කිරීම සංස්කාර ප්‍රත්‍යය වීමෙන් විඤ්ඤාණයාගේ පහළ වීම බව දත චුති උපපත්ති ආදී සෑම දෙයක්ම දුකක් බවත් එයින් මිදීමට විදර්ශනා වඩා ඥාන නිවන් සුවයත් ලබන්නේය.

68

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

විඤ්ඤාණය නාම රූපයන්ට කුමන බලයෙකින් උපකාර වේද?

විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං

තත්‍ථ කතමං විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං අත්‍ථි නාමං, අත්‍ථි රූපං. තත්‍ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාර-ක්ඛන්ධො, තත්‍ථ කතමං රූපං? චත්තාරො මහා භූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපන්ති”

එහි විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යවීමෙන් හටගන්නා නාම රූප කවරේද?

නාමත් ඇත රූපත් ඇත එහි නාම කවරේද?

වේදනාස්කන්ධය, සංඥාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, මේ නාමයයි.

එහි රූපය කවරේද? සතර මහා භූතයෝද, සතර මහා භූතයන් ඇසුරුකොට පවත්නා රූපයන්ද යන මේ රූපයි. විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යය කොට හටගන්නා නාම රූප මෙසේ ය.

නාම: මේ වචනයෙන් එකවර ගැණෙන්නේ [illegible] හැඳිනා ගැනීමට භාවිතා කරණ නමකි. එය [illegible] - ලබාගත් නමකි.

[illegible] නාමයෙන්ද නම් කැරෙදයි “මහාසම්මත [illegible]” ආදී [illegible]. [illegible] ධර්මය, ධම්ම කාපිකාය [illegible], ආදී නාම [illegible]. චන්ද්‍රය, සූර්යය

ආදි නම් එම වස්තූන් සමග ඇති වූ ඒවාය. අරූප ධර්මයන්ට "නාම" යන ව්‍යවහාරය පහත දැක්වෙන අදහස් තුණ උඩ තියම්තය.

1. නාමකරණටෙඨන - වේදනාදීන් උපදිනවාත් සමගම වේදනාදී නාමයන්ද පහළ වූ හෙයින් අමුතුවෙන් කරණ ලද නාමයක් නොව තමා විසින් කර ගන්නා ලද ගෙණෙන ලද නාමයකි.

2. නමනංඨෙන - රූපාදි අරමුණු කරා නැමී යන හෙවත් අරමුණු ගන්නා නිසාද "නාම" නම් වේ.

3. නාමනටෙඨන - නම්වා ගන්නා නිසාද නාම නම් වේ. සිත චෛතසිකයන්ද වෙදනාදී චෛතසික සිත ද අරමුණු කරා ඔවුනොවුන් නම්වා ගණිති. නිවණ ද තමන් කරා චිත්ත චෛතසිකයන් නම්වා ගණිති. නිවණ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ලබන්නේය. එහෙයින් ඇතැම් තැනෙක නිවණ ද නාම ධර්ම ගොඩට දමා මෙසේ, නම තමා විසින්ම කරගන්නා ලද හෙයින්ද.

අරමුණට අභිමුඛව නැමියන හෙයින්ද චිත්ත චෛතසිකයන් ඔවුනොවුන් අරමුණු කරා නම්වා ගන්නා හෙයින්ද අරූප ධර්මයන්ට "නාම" යැයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් **නමන ලක්ඛණං නාමං** නැමීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ නාමය යි. **සම්පයොග රසං** - එක්ව යෙදීම කෘත්‍යයයි. **අවිනිබ්භොග පච්චුපට්ඨානං** = නොවෙන්වීම එළෙඹ සිටින අයුරයි. **විඤ්ඤාණ පදට්ඨානං** - විඤ්ඤාණය ආධාර ස්ථානයයි මෙහි නාම යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා, සංඛාර පමණක් ගන්නා ලද බව තේරුම් ගත යුතුය.

තවද නම අසාම දතයුතු හෙයින් අනගා නොදත හැකි හෙයින් නාම යැයිද කියනු ලැබේ.

රූප: රුප්පන ලක්ඛණං රූපං

රුප්පනය හෙවත් වෙනස්වීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ රූප නම් වේ. අනාරම්මණ රසං - අරමුණු නොගැණීම කෘත්‍යයයි. අප්පහෙය්‍යභාව පච්චුපට්ඨානං ප්‍රහාණය නොවන බව එළෙඹ සිටීමයි. විඤ්ඤාණ පදට්ඨානං - විඤ්ඤාණය ආධාරයයි.

ශීත, උණුසුම ආදී වෙනස් වෙනස් කරුණු නිසා රූපය විකාරයට පැමිණේ. එහෙයින් එය ප්‍රකට වශයෙන් ගෙණ රූපයැයි කියන ලදී. නාම ධර්මයන්ගේ වෙනස්වීම මෙයට වඩා ඉක්මන් වුවද, එය අප්‍රකටය.

“විඤ්ඤාණ” ප්‍රත්‍යයෙන් නාම:

වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර යන තුණ විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා නාමයෝ ය. විඤ්ඤාණය ද නාමයකි. එහෙත් එය ප්‍රත්‍යය වන නිසා එක්ව හටගන්නාවූ ප්‍රත්‍ය හැර පච්චයුප්පන්නයන් පමණක් මෙහි දක්වන ලදී. එහෙත් නාමස්කන්ධ සතර ඔවුනොවුනට සහජාතාදී ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගෙන් දක්වා ඇත. මෙහිදී අපි ප්‍රතිසන්ධි විපාක සිතෙහි වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර යන නාමස්කන්ධ තුණට ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය “විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං” යැයි දෙසූ බව පිළිගත යුතුය. මෙහි ප්‍රවෘත්ති විපාක සිත් ගැණද සිතිය යුතුය. නාමය එක භවයක් “එකවොකාර” හැර අනිත් සියළු භව, යෝනි, ගති, ඨිති සත්තාවාසයන්හි පවතී.

භවභේදවල

නාමරූප අරූප ඒක වොකාර, චතුවොකාර, පඤ්චවොකාර සඤ්ඤී, අසඤ්ඤී, නෙවසඤ්ඤී - නාසඤ්ඤී යන භවභේදවල අසංඥ සත්ත්වයන්ගෙන් ඒක-වොකාර භවය හැර අනිත් හැම තැන ම විඤ්ඤාණ-පච්චයා නාමං පවතී

යෝනි 4 – අණ්ඩජ, ජලාබුජ, සංසේදජ ඕපපාතික කියන සතර යෝනියෙහි ද **"විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං** පවති.

ගති – 5 නිරය ගති, තිරශ්චීනගති, පෙත්තිවිසය, මනුස්ස දෙවගති යන පස් ආකාරගතියෙහි ද,

විඤ්ඤාණ ට්ඨිති 7

1. නානත්තකායා – නානත්ත සඤ්ඤී
   කය නොයෙක් අයුරු – ප්‍රතිසන්ධි සිත ද එසේ ය.
2. නානත්තකායා – එකත්ත සඤ්ඤී
   කය වෙනස් ය – ප්‍රතිසන්ධි සිත එක ය.
3. එකත්තකාය – නානත්ත සඤ්ඤී
   කය එක වගේ ය – සිත වෙනස් ය.
4. එකත්තකායා – එකත්ත සඤ්ඤී
   ගතත් එක ය – සිතත් එක ය.
5. ආකාසානඤ්චායතනය
6. විඤ්ඤාණඤ්චායතනය
7. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය යන සත සතන විඤ්ඤාණට්ඨිතිය.

1. දෙව්මිනිස් හා විනිපාතික ගණයට අයත් ප්‍රියංකර මාතා ආදී භූතයින් ද නානත්තකාය නානත්තසඤ්ඤී යන කොටසට ය.
2. ප්‍රථම ධ්‍යානතලවල හා සතර අපායෙහි සත්වයෝද නානත්තකාය එකත්ත සඤ්ඤීහුය
3. පරිත්තාභ අප්පමාණාභ, ආභස්සර යන බඹුනු එකත්තකාය නානත්ත සඤ්ඤීහුය. දෙවැනි තුන්වෙනි ධ්‍යාන බලයෙන් උපදින බඹතල ය.

6. පරිත්තසුභ, අප්පමාණ සුභ සුභකිණ්ණ යන බඹතල හා වෙහප්ඵල සුද්ධාවාසයන්ද එකත්තකායා - එකත්ත සඤ්ඤීය.

පිළිසිඳගැණුම ලබන්නේ චතුර්ථ ධ්‍යාන කුශල විපාකයෙනි. ඔවුන්ගේ සිරුරුත් එක හා සමානය. ඉතිරි තුණ අරූප ලෝකය. එහි සඤ්ඤාවක් විඤ්ඤාණයක් ඇතැයි ද කිව නොහැකි නැතැයි ද කිව නොහැකි හෙයින් විඤ්ඤාණට්ඨිතියක් ලෙස නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය නොගන්නා ලදි.

විස්තර:

භාවරූප නොලැබෙන නපුංසකාදී වශයෙන් අණ්ඩජ හා ජලාබුජ සත්වයෙකු පිළිබඳ ප්‍රතිසන්ධි සිත පිහිටන ක්ෂණෙහි වත්ථුදසක කාය දසක වශයෙන් රූප කලාප දෙකක් හට ගැණේ. එහි රූප විස්සකි. වේදනා සඤ්ඤා සංඛාරයන නාමස්කන්ධ තුණත් සමග ඉතාම අඩුවෙන් විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප ගන්නාවිට නාමරූප 23 ක් ලැබේ.

අගණිත ගහණය හෙවත් කලින් ගත් දෙය අතහැර ගැණීමේ දී කායදසකය 10, වත්ථු දසකයේ එන පඨවි, අපෝ, තේජෝ, වායෝ, වණ්ණ, ගන්ධ, රස, ඕජා, ජීවිතින්ද්‍රිය යන නවය කායදසකයේද ඇති හෙයින් එම නවය හැර වත්ථු රූපය පමණක් ගෙණ මෙසේ රූප 11 ක්ද නාමකොටස් තුණ (වෙ-ස-සංඛා) ද සමග නාමරූප ධර්ම 14 කි. මෙයට අඩුවෙන් විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූප නොලැබේ.

භාවරූප සහිත සත්වයන් පිළිබඳ කාය භාව වත්ථු දසක තුණයි. නාම කොටස් තුණයි සියල්ල [illegible] කි. කෙටිකර "අගණිත ග්‍රහණයෙන්" ගැණීමේ දී [illegible] කි.

රූපී බ්‍රහ්මයන්ගේ පටිසන්ධි විඤ්ඤාණයත් සමග චක්ඛු, සොත, වත්ථු දසකයන් ද ජීවිතින්ද්‍රිය නවකය ද නාම කොටස් තුණදැයි නාමරූප සතළිස් දෙකක් විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යවීමෙන් ලැබේ.

කාම භවයෙහි ඕපපාතික සංසේදජ පිරිපුන් ආයතන ඇති සත්ත්වයන්ගේ ප්‍රතිසන්ධි ක්‍ෂණයෙහි දසක කලාප 7, ක් ද නාම කොටස් තුණ ද විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යවීමෙන් නාමරූප 73 ක ගොඩවල් ලැබේ. අරූපී බඹලොව නාමස්කන්ධ තුණ පමණක් විඤ්ඤාණය සමග එකවර පහළ වෙමින් විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම 3 ක් ලැබේ.

අසඤ්ඤ බඹලොව ජීවිතින්ද්‍රිය නවක රූප කලාපය පමණක් ප්‍රතිසන්ධි වේ. පඤ්චවොකාරයෙහි පැවැත්මෙහිදී ද විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යකරගෙණ රූප පමණක් පවත්නා හෙයින් විඤ්ඤාණ පච්චයා රූපං ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති දෙක්හි ම ලැබේ.

මෙහිදී

1. විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං

2. විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං

3 විඤ්ඤාණ පච්චයා රූපං, කියා කොටස් තුණකට බෙදේ. එසේ නම් “විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමං, රූපං, කියා තිබිය යුතු නොවේද? එසේය, එහෙත් මෙය එකකට එකත් ඇතුල් කොට සරූපේකසෙස සමාස ක්‍රමයෙන් දක්වා ඇත.

ඒ මෙසේය.

නාමඤ්චරූපඤ්ච නාමරූපං

නාමඤ්ච, රූපඤ්ච නාමරූපඤ්ච නාමරූපං. දැන් මෙම වචන දෙකේ වචන සතරක් ඇති බව සැලකිය යුතුය. පවත්ති වශයෙන් අපගේ ප්‍රතිසන්ධි සිත සමග

කර්මජ රූපද කලාප තුණක් පහළ වේ. ඒ ප්‍රතිසන්ධි චිත්ත බිඳෙන්නට පෙර කර්මජ රූප කලාපයන්ගේ තේජෝ රූපයෙන් උතුජ රූප කලාපයෝද ප්‍රතිසන්ධි චිත්ත බිඳී පළමු භවාංගයේ සිට චිත්තජ රූප මවගේ ආහාරඔජාව ලද කෙණෙහි අහාරජ රූප ද ක්‍රියා කරති. මුල්ම කර්මජ රූප ප්‍රධාන කොට ඇති මේ රූප සන්තතිය පළමු සතියේ කලල නාමයෙන්ද දෙවෙනි තුන්වෙනි සතර වැනි සතිවලදී අබ්බුද, පෙසි, ඝන නාමයෙන්ද එතැන් සිට අතු පසක් බෙදෙන ප්‍රසාඛ අවස්ථාව 11 වැනි සතියේ සම්පූර්ණ වීමෙන් සියලු රූපයන්ගේ සම්පූර්ණත්වය ලැබේ.

එවිට, කර්මජ රූප කලාප (ජීවිතින්ද්‍රිය නවකය අතිත් කලාපයන්හි වේ.) 7 ගත්විට රූප 70 කි. ආහාරජ සුද්ධාෂ්ටකයද 8, උතුජ සද්දනවකයද චිත්තජ සද්දනවකය ද ගත් විට රූප කොටස් හෙවත් ගොඩවල් 96 කි; එයට නාම ගොඩවල් තුණද දමා මෙසේ නිරතුරු හැදෙමින් බිඳෙමින් පවත්නා විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යය කොට හටගන්නා නාම රූප අනුභවයකි. (99) දිවාරෑ මේ නාමරූප කඳු බිඳී බිඳී පවතී.

ප්‍රත්‍යශක්ති:

විඤ්ඤාණය – නාමයට

1. සහජාත 2. අඤ්ඤමඤ්ඤ 3. නිස්සය, 4. විපාක 5. ආහාර, 6 ඉන්ද්‍රිය 7. සම්පයුත්ත, 8. අත්ථි 9. අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති නවයෙන් උපකාර කෙරේ.

විඤ්ඤාණය – වත්ථුරූපයට –

ඉහත සඳහන් ප්‍රත්‍ය නවයෙහි සම්පයුත්තය අස්කර විප්පයුත්තය යොදාගැණීමෙන් සම්පූර්ණ වේ.

විඤ්ඤාණය – සෙසු රූපයන්ට – අඤ්ඤමඤ්ඤය හැර විප්පයුත්තය සමග 8 යි.

මෙහිදී කම්ම, කම්ම නිමිති, ගති නිමිතීන් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය සමග ඉතිරි නාමස්කන්ධ තුණට ද ප්‍රවෘත්ති විඤ්ඤාණයන්ට ඒ ඒ අරමුණු ද ඇති හෙයින් සියුම්වගන්නා විට ආරම්මණ ප්‍රත්‍යශක්තියද විඤ්ඤාණය නාමයට ප්‍රත්‍යවීමේදී ලැබේ. අසඤ්ඤ සත්ත රූපයට ද පඤ්චවොකාර භවයෙහි කම්මජ රූපයන්ටද සුත්තන්ත නීතියෙන් උපනිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්ති වශයෙන්ද විඤ්ඤාණය නාම රූපයන්ට උපකාර කෙරේ.

එහි ක්‍රමය දක්වීමක් වශයෙන් සහජාතය පමණක් මෙසේය. මෙම විඤ්ඤාණය විපාක හෙයින් අබ්‍යාකතය පහළවන්නෝත් අබ්‍යාකත වූ නාමරූපයෝය

සහජාතෙ - අබ්‍යාකතො - අබ්‍යාකතස්ස,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකොඛන්ධො - තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං සහජාත පච්චයෙන (පච්චයො යනාදී වශයෙන්ද,)

ඛන්ධා වත්ථුස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො යනාදී වශයෙන් පට්ඨාන දේසනා බලා ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් යෙදෙන අයුරු වටහා ගත යුතු ය

මෙසේ විඤ්ඤාණයාගේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති හේතුවෙන් නාමරූපයන් වන බව සලකා විදර්ශනා ඥානයෙන් නාමරූපයන් අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් අවබෝධ කොට ශාන්තවූ නිවන් සුවය ලබන්නේය.

69

නමො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

නාමරූප කුමන ශක්තියකින් සළායත නයට උපකාර වේද?

නාමරූප පච්චයො සළායතනං

"තත්ථ කතමං නාමරූප පච්චයා සළායතනං?

චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝාණායතනං ජිව්හායතනං, මිතායතනං, ඉදං වුච්චති නාමරූප පච්චයා සළායතනං."

එහි නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවන සළායතන මොනවාද?

චක්ඛු ආයතනය, සොත, ඝාන, ජිව්හා, කාය, මන, ආයතනයෝය. මේවා නාමරූප නිසා හටගන්නා ආයතන යෝය.

"තත්ථ නාමන්ති වේදනාදී ඛන්ධත්තයං"

එහි හෙවත් නාමරූප පච්චයා සළායතනං යන්නෙහි නාම නම් වේදනා සඤ්ඤා, සංඛාර, යන නාමස්කන්ධ තුණය. "රූපං, චත්තාරි භූතානි, ඡවත්ථූනි, ජීවිතින්ද්‍රියං ඔජා" රූප නම් එකම සන්තති යෙහිවූ සතර භූතයන්, වස්තුසය, ජීවිතින්ද්‍රිය, ආහාර යන මොහුය.

විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං යන්නෙහි "නාම" යැයි කියැවුණු නාමස්කන්ධ තුණ ම මෙහි සළායතන යන්ටද උපකාර කරණ බව සැලකිය යුතුය.

විඤ්ඤාණයෙන් තොරව එම වේදනාදී ස්කන්ධ තුණ පහළ නොවන නිසා මේවා ද සහජාතාදී වශයෙන් මතු විස්තර කරණු ලැබේ.

රූප යනුවෙන් කියන ලද පඨවි ආදී මහා භූතයන්ද සොතද්වාරාදී දෙරවූ සය ද ජීවිතින්ද්‍රිය ආහාර රූපයන්ද ප්‍රත්‍යය වන රූපයෝය.

සතර මහා භූතයන් එක්වුණු තැන ඔපගතිය හටගණී ඇස ආදී වස්තු රූපයන්ගේද එම ඔපගතිය ඇත. ශරීරයේ අනිත් හිසිම තැනක නැති රූප දර්ශනයට සමත් බලවත් ඔපගතියක් ඇසෙහි ඇත. ගන්ධ, රස එස්සයන් ලැබීමට සමත් මහාභූත ශක්තියක් එම ඝාණජිව්හා කාය වස්තුන්ගේ ඇත. මේ හැම තැනම ජීවිතෙන්ද්‍රිය රූපයද ඇත.

මේ නාමරූප ආයතනයන්ගේ පහළ වීමට ප්‍රත්‍යයෝය. උපකාරකයෝය. නාමරූපයන්ගේ ඇතිවීම (තද්භාව) භාවී සළායතනයන්ගේ ඇතිවීමට ප්‍රත්‍යය වන බව මෙයින් වටහාගත යුතුය.

සළායතන:

ආයතන ලක්ඛණං සළායතනං – ආයතන ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ සළායතනයයි.

දස්සනාදී රසං – දැකීම් ආදිය කෘතයයි.

වත්ථුද්වාර භාව පච්චුපට්ඨානං – වස්තු ද්වාර බව එළෙඹ සිටීමයි.

නාමරූප පදට්ඨානං – නාමරූපයෝ ආධාරයයි.

ආයතන සයයි. ආයතන කියන්නේ

1. වසන තැනය. "නිවාසට්ඨෙන"

2. වැඩිපුර ලැබෙන තැනය "ආකරට්ඨෙන"

3. රැස්වෙන තැනය "සමොසරණට්ඨෙන"

4. උත්පත්ති දේශය "සංජාති දෙසට්ඨෙන"

5. කරුණු වීමය "කාරණට්ඨෙන" යන තේරුම් අනුව ඇස ආදිය ආයතන නාමයෙන් ගන්නා ලැබේ.

ඒ ඒ චිත්ත චෛතසික ඇස ආදී වස්තූන් නිශ්‍රය කොට පවත්නා හෙයින් ඒ ඒ චිත්ත චෛතසිකයන්ට වාසස්ථානයක්, ආකරයක්, රැස්වෙන තැනක්, උපදින ප්‍රදේශයක්, හා ඇස ආදිය ඇතිවීම එම සිත් සතන් පහළවීමට කාරණයක්වේනු යි කාරණාර්ථයෙන් ආයතන නම් වේ.

නවද,

1. ආ-යතනතොව, රූපාදී අරමුණු ගැන්මෙහි චිත්ත චෛතසිකයන් නැවත නැවත (ප්‍රයත්න) උත්සහ කරවනු වැනිනුයිද

2. ආයාතං තනනතොව, ඇස ඇසුරුකොට අසවල් චිත්ත චෛතසික පංමිණියාහුයැයි යනාදීන් විස්තරකර දක්වනු හැකි නිසා ද?

3. ආයතාසසව නයනතො ආයතනනති දට්ඨබ්බං. දික්වූ සසර දුකට පමුණුවන හෙයින්ද ආයතන යැයි දත යුතු ය.

දකිනු කැමති තෘෂ්ණාව ආදී වූ හේතූන් නිසා හටගන්නාවූ ඇස ආදීවූ ආයතනයන් යළි යළි සසර දුකට පැමිණ වීමට උපකාර වන හෙයින් අන්තිමට දක්වූ තේරුම ඉතා ගැළපෙන බව කිව යුතුය:

මෙහි සළායතන යන්න එක පදයක් නොවේ. ගිය දේශනාවේ විස්තර කළ නාම රූප යන්න වචන සතරක එක්වීමක් මෙන් මෙයද වචන දෙකක එක් වීමකි.

එනම්, ජට්ඨායතනංච, සළායතනංච = සළායතනං ජට්ඨායතනයද සළායතනයද එක්වී සළායතන නම් වේ. මෙහි ජට්ඨායතනය නම් සවැනි මනායතනයයි. අරූප ලෝකයෙහි පටිසන්ධි පවත්ති වශයෙන් ජට්ඨායතනය පමණයි.

එහෙයින් "නාම පච්චයා ජට්ඨායතනං" කියා ගත යුතු වන හෙයින්ද

පඤ්චවොකාර භවයෙහි නාම රූප පච්චයා සළායතනං යනුවෙන් ගතයුතු හෙයින්ද වෙනම ගතයුතු ජට්ඨායතනය සළායතන පදයෙහිම ඇතුලත් කරන ලද බව සැලකිය යුතුය.

විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං යන්නෙහි එක්ව හටගන්නා විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යය වීමෙන් වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර නාම කඳු තුණ පච්චයුප්පන්න විය. මෙහි එම පච්චයුප්පන්න වූ වේදනාදී තුණම ප්‍රත්‍ය වීමෙන් ජට්ඨායතන හා සළායතන නාමයෙන් ගන්නා ලද රූප යනුත් විඤ්ඤාණය පච්චයුප්පන්න බවට පැමිණෙන අයුරු සලකා ගත යුතුය. පට්ඨානයේ ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ට අනුව මෙය වටහා ගැණීමෙන් කරුණ නිරවුල් වේ.

අරූපී බඹලොව.

පටිසන්ධි පවත්ති වශයෙන් පවත්නා ජට්ඨායතනය (සයවැනි ආයතනය) වූ මනායතනයට නාමය සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත, විපාක, අත්ථි, අවිගත, යන සත් ආකාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙහි ජට්ඨායතනය විපාක හෙයින් සහජාතාදීන් ගේ අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන විථිය යටතේ බැලිය යුතුය.

"පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතා තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස යනුවෙන් ගතයුතු අරූපී ප්‍රතිසන්ධිය පිළිබඳ අනුවාදය ලැබේ.

(21 වැනි පත්‍රිකාව බලන්න)

එහි කටත්තා රූප ලැබෙන්නේ පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධියෙහිදීය. මෙසේම අඤ්ඤමඤ්ඤාදී අනිකුත් ප්‍රත්‍යයන්ගේ අබ්‍යාකත වීථීන්හි බලාගත යුතුය.

අරූපාවචර ප්‍රතිසන්ධි සිතෙහි වූ වේදනාදී කඳු තුණ එම විපාක විඤ්ඤාණයන්ට එක්ව ගැණීමේ බලයෙන් ඔවුනොවුන්ට උපකාරවීමේ ශක්තියෙන් ඇසුරු කිරීමේ බලයෙන් එක්වීම, විපාකදිම, ඇතිබව ඇතිව පවත්නා බව යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සතෙන් යටත් පිරිසෙයින් නාමය මනායතනයට උපකාර කෙරේ. යටත් පිරිසෙයින් හේතු ආහාර ඉන්ද්‍රියාදී 21 අයුරකින් උපකාර කෙරේ.

පුරේජාත, පච්ඡාජාත, විපයුත්ත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුණ පමණක් අත් හැරෙන බව සැලකිය යුතුය. එහි ප්‍රවෘත්ති විපාකද එසේම දත යුතුය.

අරූපී ලෝකයෙහි කුසල් අකුසල් මනායතනයට විපාක පච්චය හැර ඉතිරි සය ආකාර ප්‍රත්‍ය බලයෙන් යටත් පිරිසෙන් උපකාර කෙරේ.

හෙතු ආහාර වශයෙන්ද උඩත් පිරිසෙයින් උපකාර කෙරේ.

පඤ්චවෝකාරයෙහි ඒ විපාක නාම කඳු තුණ සමැති වූ මනායතනයට හදය වත්ථුව සහාය කොට අරූප භවයෙහි කියන ලද ආකාරයෙන් යටත් පිරිසෙයින් සත් ආකාරයෙන්ද උඩත් පිරිසෙයින් 21 ආකාර ප්‍රත්‍ය බලයෙන්ද උපකාර කෙරේ.

පඤ්චවෝකාරයෙහි චක්ඛායතනාදී පසට සතර මහාභූත සහායකොට ගෙණ නාම කඳු තුණ සහජාත නිස්සය, විපාක, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සයෙන් යටත් පිරිසෙයින් ද හෙතු ආහාර ශක්ති දෙකට ගෙණ උඩත් පිරිසෙයින් අට ආකාරයෙන් ද උපකාර කෙරේ.

පටිසන්ධික්ඛණෙ තයො ඛන්ධා - එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තා රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො. මෙහි කටත්තා රූප යනුවෙන් චක්ඛායතනාදිය ගත යුතුය. ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවෙහි චක්ඛායතනාදිය ප්‍රකට නුවූව ද පසුව ප්‍රකට වන්නට ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සහජාත වශයෙන් ලැබෙන බව සැලකිය හැකිය. කායායතනය වත්ථුරූපය එවලේම ප්‍රකටව ලැබෙන බව පැහැදිලි ය.

පඤ්චවොකාරයෙහි පවත්තියෙහි චක්ඛායතනාදී ආයතන පසට එම චක්ඛු ආදී වස්තූන් ඇසුරු කොට ඇත්තාවූ ද හෘදය වස්තුව ඇසුරුකොට ඇත්තාවූ ද විපාක නාම කඳු තුණ පච්ඡාජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන සතරාකාර ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ. එසේම අවිපාක වූ කුසල් ආදී සිත්හි නාම කඳු තුණ ද චක්ඛායතනාදියට පච්ඡාජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්තින්ගෙන් උපකාර කෙරේ.

> “පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධා - පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො”

යනාදී 43 වැනි දේශනාව බලන්න. මෙසේ නාමය සළායතනයට ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්තින් අනුව උපකාරවන අයුරු වටහා ගත යුතුය.

රූපය: පටිසන්ධියෙහි දී වස්තු රූපය සවැනි මනායතනයට සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විප්ප යුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන සවැදෑරුම් ප්‍රත්‍ය බලයෙන් උපකාර කෙරේ

'වත්ථු - ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො' යනාදීන් සහජාත දේශනා බලා වටහා ගන්න.

මහාභූත රූපයන්: ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති අවස්ථාවන්හි යම් යම් ආයතනයන් උපදී ද ඒ ඒ ආයතනයන්ගේ වශයෙන් චක්ඛායතනාදී පසට සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන සතරාකාරයෙන් උපකාර කෙරේ.

> "මහාභූතා - කටත්තා රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො." යනාදිය බලන්න.

ජීවිතින්ද්‍රිය රූපය: චක්ඛායතනාදී පසට ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති දෙක්හිම ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත ශක්තීන්ගෙන් උපකාර කෙරේ. ඉන්ද්‍රියාදී ප්‍රත්‍යයන් බලන්න.

ආහාර රූපය: ප්‍රවෘත්තියෙහි ආහාර, අත්ථි, අවිගත, යන ශක්ති විසින් උපකාර කෙරේ.

වත්ථු රූප: චක්ඛායතනාදී පස චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදී මනායතනයට නිස්සය, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන සවැදෑරුම් ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

හදයවත්ථු රූපය: අනිත් මනායතනයට නිස්සය, පුරේජාත විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන පස් ආකාර ශක්තීයෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ ගැඹුරු සියුම් ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ගෙන් උපකාර ලැබ නාම රූප නිසා සළායතනයන්ගේ පහළ වීම දුක නාම රූප නිරෝධයෙන් සළායතන නිරුද්ධිය [illegible] නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුව ලබත්වා!

70

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

සළායතන කුමන බලයකින් ඵස්සයටද ඵස්සය කුමන බලයකින් වේදනාවටද උපකාර වේද?

සළායතන පච්චයා ඵස්සො.

ඵස්ස පච්චයා වේදනා.

“තත්ථ කතමො සළායතන පච්චයා ඵස්සො? චක්ඛු සම්ඵස්සො, සොත සම්ඵස්සො, ඝාන සම්ඵස්සො, ජිව්හා සම්ඵස්සො, කාය සම්ඵස්සො, මනො සම්ඵස්සො, අයං වුච්චති **සළායතන** පච්චයා ඵස්සො.

එහි සළායතන ප්‍රත්‍යවීමෙන් වන (“ස්පර්ශය”) ඵස්සය කවරේද?

චක්ඛු සම්ඵස්සය, සොත සම්ඵස්සය, ඝාන සම්ඵස්සය, ජිව්හා සම්ඵස්සය, කාය සම්ඵස්සය, මනො සම්ඵස්සය, මේ සළායතනයන් ප්‍රත්‍ය වීමෙන් හට ගන්නා ඵස්සය වේ.

ඵස්සො ඵුසතීති ඵස්සො — ගැටේනු යි “ස්පර්ශ කෙරේනුයි” ඵස්ස නම් වේ. මෙහි ගැටීම නම් සිතෙහි ඇතිවන ගැටීමයි. එහෙයින් ඵස්ස යනුවෙන් ගැණෙන්නේ සබ්බ චිත්ත සාධාරණ චෛතසිකයෙකි. සිතෙහි ඇතිවන ගතියකි.

චක්ඛායතනය හෙවත් ඇස ඇසුරුකොට රූපායතනය අරමුණුකොට ඇතිවන විපාක සිතෙහි පහළ වන, අරමුණෙහි සිත හැපීම් ආකාරය චක්ඛු ඵස්ස නම් වේ.

ධර්මායතනය පහළ නුවූයේ නම් මේ ඵස්සයද පහළ නොවන්නේය. මෙසේ ආයතන සයම ගෙණ සළායතන පච්චයා ඵස්සො යැයි වදළ සේක.

මෙහි චක්ඛු සම්ඵස්ස ආදි ඵස්ස සයක් ("6") දක්වා ඇත. එහෙත් චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත් කුසල විපාක අකුසල විපාකයැයි දෙකකි. මෙසේ විඤ්ඤාණ සිත් 10 ය ගෙණ ඒ සිත්හි යෙදෙන ඵස්සයද දස ආකාර වේ.

ලෝකෝත්තර විපාක හැර ඉතිරි විපාක (ලෞකික කුසල විපක 17 සමප 2, සනතී 3) දෙවිසි සිතෙහි ඵස්සය මනායතන පච්චයා ඵස්සො අනුවෙන් ගත යුතුය.

අරූප ලෝකයෙහි පසුගිය දේශනාවේ සඳහන් පරිදි ඡට්ඨායතනයද සළායතන යන්නෙහි ඇතුළත් වූ හෙයින් ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො අනුවෙන් ගත යුතුය. අරූප විපාකසිත් සතරෙහි ඵස්සයට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ඡට්ඨායතනයවූ මනායතනය පමණකි. එසේම එහිදී ලැබෙන්නේ බාහිරායතනයන්ගෙන් ධර්මායතනය පමණයි.

එසේම සළායතන පච්චයා ඵස්සො අනුවෙන් අධ්‍යාත්ම චක්ඛු ආදි ආයතන සමග බාහිර වූ රූපාදි ආයතනයන් ද ගත යුතුය. එවිට දොළොස් ආයතනයන්ම ඵස්සයට ප්‍රත්‍යය වේ. සවැදෑරුම් වූ ඵස්සය දුන් දොළොස්වැදෑරුම් වූ සැටි පැහැදිලිය.

මෙසේ චක්ඛායතනය හෙවත් චක්ඛුපසාද රූපය හා රූපායතනය හෙවත් රූප රූපයත් චක්ඛු විඤ්ඤාණය නිසා මනායතනයත් ඉතිරි වේදනාදි චෛතසිකයන් වූ ධර්මායතනයද එක්වීමෙන් එකම ඵස්සයක් හටගනී, එහෙයින් සළායතන පච්චයා ඵස්සො අනුවෙන් මින් ඵලයෙන් දක්වා ඇත.

විපාක සිත්හි බලවත් වන්නේ ඵස්සයයි එහෙයින් මෙහි විපාක සිත්හි යෙදෙන ඵස්සය පමණක් වදාළ බව සිතිය යුතුය.

කුමන බලයකින් සළායතනය ඵස්සයට උපකාර කෙරේද?

චක්ඛු - සෝත - ඝාන - ජිව්හා - කාය යන ආයතන පස, චක්ඛු සම්ඵස්සාදි පස් වැදෑරුම් ස්පර්ශයට

නිස්සය, පුරෙජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සයෙන් උපකාර කෙරේ මෙහි චක්ඛායතනය රූපයකි. ඵස්සය විපාක සිතෙහි ලැබේ. දෙකම අබ්‍යාකතය. එහෙයින් නිස්සයාදි ප්‍රත්‍යයන්ගේ අබ්‍යාකත පදවාරය බැලිය යුතුය.

අබ්‍යාකතො - අබ්‍යාකතස්ස විපිය යටතේ චක්ඛා-යතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො යනුවෙන් වදාරා ඇත.

24 වැනි පට්ඨාන දෙශනාව බලන්න.

එහි චක්ඛායතන චක්ඛු විඤ්ඤාණයට නිස්සය ශක්තියෙන් උපකාරවීමේ දී චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිතෙහි යෙදෙන ඵස්සයටද එසේම උපකාර කෙරේ. පුරෙජාතාදි ඉතිරි ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ද එම දෙශනාව බලා දත යුතු ය.

විපාක මනායතනය:

නොයෙක් ආකාර විපාක මනොසම්ඵස්සයන්ට, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත වශයෙන් නව අයුරකින් ප්‍රත්‍යය වේ.

සහජාතයේ - අබ්‍යාකතො - අබ්‍යාකතස්ස විපාකා-
බ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං -
ඛන්ධානං - සහජාත පච්චයෙන පච්චයො

ඵස්සය සංඛාරක්ඛන්ධයෙහි ඇතුළත්ය. අනිකුත් ප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳ පට්ඨාන දේශනා ද බලන්න.

බාහිර ආයතනය

රූපායතනය චක්ඛු සම්ඵස්සයට ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත වශයෙන් සතරාකාරයෙන් ප්‍රත්‍යවේ. මෙසේම සද්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ආයතන ද ඵස්සයට ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ගෙන දේ.

ආරම්මණාදි ප්‍රත්‍යයන්ගේ, අබ්‍යාකතො - අබ්‍යාකතස්ස.

පාඨය:

> “රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.”

රූපායතනය චක්ඛු විඤ්ඤාණයට ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යවීමේ දී චක්ඛු සම්ඵස්සයටද ප්‍රත්‍ය වේ. සෙසු ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳවද බැලිය යුතුය.

ධම්මායතනය මනො සම්ඵස්සයට ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත, යන සතරෙන් හා තනිකර ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන්ද ප්‍රත්‍යය වේ.

ඵුසන ලක්ඛණො ඵස්සො - හැපීම ලක්ෂණකොට ඇත්තේ ඵස්සයයි.

සංඝට්ටන රසො ගැටීම කෘත්‍යයයි.

සන්නිපාත පච්චුපට්ඨානො එක්වීම එළෙඹ සිටින ආකාරයයි.

[illegible] [illegible] [illegible] ආධාරයයි.

[illegible] [illegible] [illegible] ''[illegible] [illegible] ඵස්ස [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] වේදනා

ජිව්හා සම්ඵස්සජා වේදනා කාය සම්ඵස්සජා වේදනා මනො සම්ඵස්සජා වේදනා අයං වුච්චති ඵස්ස පච්චයා වේදනා.''

එහි ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවන වේදනා කවරේද? චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් හටගත් වේදනාවය, ශ්‍රොත, ඝ්‍රාන, ජිව්හා, කාය, යන සම්ඵස්සයෙන් හටගත් වේදනාව යැයි වේදනාව සය ආකාරය මෙසේ සවැදෑරුම් වේදනාව එකුන් අනූ සිත්හි යෙදෙන බැවින් එපමණ ප්‍රභේද ඇත්තේය එහෙත් මෙහි දෙතිස් විපාක සිත්හි වේදනා ගන්නා ලදී.

වේදනා වෙදියතීති වේදනා – විඳිනු ලැබේනුයි වේදනා නම්, සැප, දුක්, සා මැදහත් බව විඳීම මෙහි වේදනායි.

අනුභවන ලක්ඛණ වෙදනා – අරමුණු රස අනුභව කිරීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ වේදනාය.

විසය රස සම්භොගරසා – අරමුණු රසය හා එක්වීම කෘත්‍යයයි.

සුඛ දුක්ඛ පච්චුපට්ඨානා – සුවදුක් දෙක එළැඹ සිටින ආකාරයයි.

ඵස්ස පදට්ඨානා – ස්පර්ශය ආධාරයයි.

මෙහි චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් හටගත් ආදි වශයෙන් වේදනාව කියන ලදී ඵස්සය ඇති නොවුවහොත් වේදනාවක්ද ඇතිවන්නේ නැත. එහෙයින් ඵස්ස පච්චයා වේදනායි කියන ලදී. ඵස්සය වේදනාවට කුමන බලයකින් උපකාර වේද,

චක්ඛුපසාදාදි ආයතනයන් ප්‍රත්‍යකොට පස්-වැදෑරුම් ඵස්සය එම වේදනාවන්ට සහජාත අඤ්ඤ-මඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ආහාර, සම්පයුත්ත, අත්ථි අවිගත වශයෙන් අට අයුරකින් ප්‍රත්‍යය වේ.

"සහජාත අබ්‍යාකතො - අබ්‍යාකතස්ස, විපාකාබ්‍යාකතා - එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො."

සහාදි වශයෙන් චක්ඛු විඤ්ඤාණාදි විපාක සිත්හි පහළවන ඵස්සය එක්වම හටගන්නා වේදනාවට සහජාතාදි වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන අයුරු තේරුම් ගත යුතුය.

ඒ ඒ දොරටු චිත්ත වීථින්හි ලැබෙන සම්පටිච්ඡන සන්තීරණ, තදාරම්මණ සිත්හි ඇතිවන විපාක වේදනාවන්ට චක්ඛුසම්ඵස්සාදි ඵස්සය උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයෙන් පමණක් ප්‍රත්‍ය වේ.

අනන්තරූපනිස්සය:

(පට්ඨාන දේසනා 24 බලන්න)

පුරිමා පුරිමා විපාකාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකා බ්‍යාකතානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පළමුව පළමුව පහළවූ විපාකාබ්‍යාකත චක්ඛු සම්ඵස්සය පසුව පහළ වන සම්පටිච්ඡනාදි විපාක සිත්හි වේදනාවන්ට උපනිස්සය ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

මනොද්වාරයෙහි තදාලම්බණ වශයෙන් පහළවන විපාක වේදනාවන්ට එහිම පහළ වන ඵස්සය සහජාතාදි මුලින් කියන ලද අට ආකාරයෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

ප්‍රතිසන්ධි භවංග චුති සිත්වල ඵස්සයද එම සිත්හි පහළවන වේදනාවන්ටද ඉහත සඳහන් අට අයුරින් ප්‍රත්‍ය වේ.

එසේම මනොද්වාරයෙහි තදාලම්බණ වශයෙන් පවත්නා විපාක වේදනාවන්ට මනොද්වාරාවජ්ජන සිතෙහි ඵස්සය උපනිස්සය ශක්තියෙන් ඉහත සඳහන් අනන්තරූප නිස්සය වශයෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ නා නා ප්‍රකාර ප්‍රත්‍ය බලයෙන් සලායතනය ඵස්සයටද ඵස්සය වේදනාවට ද ප්‍රත්‍යවන බව දැන මෙම නාම රූපයන් ප්‍රත්‍ය නිරෝධයෙන් නැතිවන අනිත්‍ය සවභාවයට පත්වන බව විදර්ශනා නුවණින් දැන ශාන්ත නිවන් සුව ලබාගණිත්වා.

71

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

වේදනාව තණ්හාවට ත් තණ්හාව උපාදානයට ත් කුමන ප්‍රත්‍ය බලයකින් උපකාර වේද?

1. වෙදනා පච්චයා තණ්හා.
2. තණ්හා පච්චයා උපාදානං.

"තත්ථ කතමා වෙදනා පච්චයා තණ්හා, රූප තණ්හා, සද්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, ඵොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධම්ම තණ්හා, අයං වුච්චති වෙදනා පච්චයා තණ්හා."

එහි වෙදනාව ප්‍රත්‍යකොට ගෙණ හටගන්නා තණ්හාව කවරීද?

රූප තණ්හාය, සද්ද තණ්හාය, ගන්ධ තණ්හාය, රස තණ්හාය, ඵොට්ඨබ්බ තණ්හාය, ධම්ම තණ්හාය. සය තණ්හාවෝ වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නාහ. [illegible] (පසුපිට සටහන බලන්න.)

[illegible] පච්චයසඤ්ජාති තණ්හා – හාත්පසින් [illegible], [illegible], දැඩි යන තේරුම් ඇති තණ්හාවයි [illegible] කාම දිට්ඨි දිගට ඉපදීම ගන්නා [illegible] [illegible] වෙව්ලීමෙන් යුතුවීම [illegible] [illegible] තණ්හා යයි [illegible] [illegible] පවත්නා [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] තණ්හා යන පවත්නා [illegible]

"බුද්දය තණ්හායච බජ්ජමානා" (පෙතවත්‍ථු) යනාදී තන්හි තණ්හා යනු පිපාසය යි. පිපාසයෙන් පෙළුණ කෙනෙකුට පියාසය සංසිඳවා ගන්නා තුරු ඉවසුමක් නැත. තෘෂ්ණාව ද එසේය. එසේම තෘෂ්ණා පිපාසය නොනවත්නකි. අරමුණු ලැබීමෙන් තව තවත් දියුණු වන්නකි.

තණ්හාවගේ ප්‍රභේද

ඉහත සඳහන් දෙශනාවෙහි තෘෂ්ණාව සවැදෑරුම් කොට දක්වන ලදී.

රූප තණ්හා : ඇසට රූපයක් අරමුණු වීමේදී එය මැනවයි හොඳය යි සිතෙහි පහළ වන රූප තණ්හාව (ලෝභය) එම රූපය කාම ආශ්වාදනය වශයෙන් රස විඳීමක් කෙරේ ද එයට කාම තණ්හායැයි කියනු ලැබේ. එම රූපාරම්මණයම නැති නොවී සදහට පවතින එකකැයි ශාස්වත යැයි දිට්ඨිය සමග යෙදෙන තණ්හාව භව තණ්හාව යි.

"සස්සත දිට්ඨි සහගතොහි රාගො භව තණ්හා නාම"

ශාස්වත දිට්ඨිය සහගත වූ රාගය භව තණ්හා නම් වේ. එම රූපාරම්මණය ම උච්ඡේද වෙයි. මත්තෙහි සිඳීයයි, නැවත ඇති නොවෙයි, යන දිට්ඨියෙන් යුතුව එහි ඇලීම් වශයෙන් ඇතිවන තණ්හාව විභව තණ්හා නම් වේ.

"උච්ඡේද දිට්ඨි සහගතොහි රාගො විභව තණ්හා නාම"

මෙයින් මතු රූපය (ආත්මය) සිඳෙයි කියා ගන්නා දිට්ඨිය සමග යෙදෙන රාගය විභව තණ්හා නම වේ. දැන් රූප තණ්හාව,

රූප – කාම තණ්හා

රූප – භව තණ්හා

රූප – විභව තණ්හා

අනුවෙන් තුණට බෙදේ. සද්ද, ගන්ධ, රස, ඓාට්ඨබ්බ, ධම්ම තණ්හාවන්ද මෙසේම බෙදී තණ්හා 18 ක් වේ.

තමා පිළිබඳ රූප කාම තණ්හා

,, ,, ,, භව තණ්හා

,, ,, ,, විභව තණ්හා. කියාද,

අනුන් පිළිබඳ රූප කාම තණ්හා

,, ,, ,, භව තණ්හා

,, ,, ,, විභව තණ්හා

මෙසේ එකක් අභ්‍යන්තර බාහිර වශයෙන් බෙදීමෙන් සවැදෑරුම් වේ. මෙසේ කලින් කියන ලද තණ්හා 18 අභ්‍යන්තර බාහිර වශයෙන් බෙදී 36 ක් වන්නේය මේ 36 අතීතයෙහි ද විය. දැනුදු පවතී. මතුයෙහි ද හටගන්නේ ය. මෙසේ අතීත අනාගත වර්තමාන භෙදයෙන් 108 ක් වේ.

මෙම 108 ක් තණ්හාව වේදනාව නිසා ඇතිවේ.

ප්‍රිය රූපයක් දැකීමේදී දකින සිතෙහි උපෙක්ෂා වේදනාව ඇති වුව ද අනිත් සිත් වැලෙහිම සොම්නස් වේදනාවෙන් යුතුව සිත් පහළ වේ. මෙම සොම්නස් වේදනාව නිසා අර රූපය කෙරෙහි තණ්හාව ඇති වේ. මෙසේ වේදනාව ඇතිවූ නිසාම තණ්හාව හටගන්නා බව තේරුම් යා යුතුය. දුකින් පෙළෙන්නෙකු තමාගේ උසස් බව සලකා සැපය ලබාගැණීම සඳහා උත්සාහ කරයි. එහි සැප වේදනාව සලකා ඇතිවන තණ්හාවට දුක්ඛ වේදනාව උපනිශ්‍රය වශයෙන්

උපකාර කෙරේ. දුක් විඳින්නකු සැපක් නැත්නම් මේ දුකින් මධ්‍යස්ථ ගතියකටවත් පත්වෙමියි මැදහත් බව සුවයක් වශයෙන් සිතයි ද එමනිසා ඒ මැදහත් වේදනාව ද මෙසේ තණ්හාවට උපකාර කෙරේ.

සුඛ දුක්ඛ උපෙක්ඛා යන ත්‍රිවිධ වෙදනාවම තණ්හාවට උපකාර කරන නමුදු සුඛ වෙදනාවම ප්‍රධානය. එහෙයින් —

යස්මා චෙත්ථ අධිප්පෙතා - විපාක සුඛ වෙදනා
එකාව එකධා චෙසා - තස්මා තණ්හාය පච්චයො.

යම් හෙයකින් මෙහි සුඛ විපාක වෙදනා අදහස් කෙරේද එම විපාක සුඛ වේදනාව එකම ප්‍රත්‍ය ශක්තියකින් තණ්හාවට උපකාර කෙරේ. ඒ එකම ප්‍රත්‍ය ශක්තිය නම් උපනිස්සය ශක්තිය යයි. අබ්‍යාකතො අකුසලස්ස යන විපිය යටතේ සැලකිය යුතුය.

1. එහි - කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං - රාගස්ස -පෙ-
උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො

කායික සුව දුක් වේදනාවෝ රාගාදීන්ට උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර කරණ බව මෙයින් දැක්වෙ.

මෙසේ එකම උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් පමණක් වෙදනාව තණ්හාවට ප්‍රබල වශයෙන් දක්නා හේතුව හෙයින් එයින් නොතැවතී ආරම්මණ, අධිපති, අනන්තර, සමනන්තර, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, උපනිස්සය, ආසෙවන, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, සම්පයුත්ත, අත්ථි, නත්ථි, විගත, අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති 16 න් ප්‍රත්‍යය වන බව සංඛෙපවණ්ණනා ටීකාවේ ද දක්වා ඇත. එම ප්‍රත්‍යයන් පිළිපඳ පට්ඨාන දෙශනාවන් බැලීමෙන් මෙය පහසුවෙන් වටහාගත හැකිය.

තණ්හා පච්චයා උපාදානං

තණ්හාව ප්‍රත්‍ය කොට උපාදානය පහළ වේ.

"තත්ථ කතමං තණ්හා පච්චයා උපාදානං? කාමුපාදානං, දිට්ඨුපාදානං, සීලබ්බතුපාදානං, අත්තවාදුපාදානං, ඉදං වුච්චති තණ්හා පච්චයා උපාදානං."

එහි තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා උපාදානය කවරේද?

කාම උපාදානය, දිට්ඨි උපාදානය, සීලබ්බත උපාදානය, අත්තවාද උපාදානයැයි මේ තණ්හාව ප්‍රත්‍යය කොට හටගන්නා උපාදාන ය.

උපාදාන: උප - ආදාන = දැඩිව ගැණීම උපාදාන නම වේ.

"උපාදානන්ති දළ්හ ගහණං" කියන ලදී. එනම් තණ්හාවගේ දැඩි බවයි. දැඩිව ගත් තණ්හාවයි තණ්හාවගේ දියුණු අවස්ථාවයි.

කාම වස්තූන් දැඩිව ගන්නා ලද තණ්හාව කාමූපාදාන නම වේ.

ආත්මයත් ලෝකයත් ශාස්වතයැයි පළමු දිට්ඨිය පසුව දැඩිව ගණියි. පළමුව දිට්ඨිය යෙදුණු සිත පසුව [illegible] යෙදුණු සිතින් දැඩිව ගණී. මෙසේ ශාස්වත [illegible] දැඩිව ගැණීම දිට්ඨුපාදාන නම්වේ.

[illegible], [illegible] වලින්, වලින් ශුද්ධියක් [illegible] දැඩිව ගැණීම සීලබ්බතුපාදාන [illegible].

[illegible] දැඩිව ගැණීම [illegible] දැඩිව ගැණීම අත්තවාදුපාදාන නම වේ.

මෙම සතර උපාදානයන් තණ්හා දිට්ඨි දෙකෙහි ඇතුළත්ය.

තණ්හාව: කාම වස්තුවක් බලාපොරොත්තු වීම මෙනි.

කාමූපාදානය: කාම වස්තුවක් ලැබීම මෙනි.

ඉතිරි උපාදාන තුන දිට්ඨියෙහි වැටේ.

දසවත්ථුක මිච්ඡා දිට්ඨිය නත්ථි දින්නං යනාදීන් පවත්නේ දිට්ඨුපාදානයයි. එළුවන් ගවයන් මෙන් හැසිරීම පව් නැසීමට උපකාර වේතැයි වැරදි සීල ව්‍රතයන් සිතින් ගැනීම සීලබ්බතුපාදානයයි.

විසි වැදෑරුම් සක්කාය දිට්ඨිය අත්තවාදූපාදානයයි. **"ගහණ ලක්ඛණං උපාදානං"** අල්වා ගැනීම උපාදානයේ ලකුණයි. **අමුඤ්චන රසං** - නොහැරීම කෘත්‍යයයි. **තණ්හා දළ්හත්ත දිට්ඨි පච්චුපට්ඨානං** - තෘෂ්ණාවෙන් දැඩි බවට පැමිණි දිට්ඨිය එළඹ සිටින අයුරයි. **තණ්හා පදට්ඨානං** - තණ්හාව උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

"අකුසලො අකුසලස්ස" යන වීථිය යටතේ බැලිය යුතුය. **"රාගො-රාගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො"** යනාදීන් වෙන්කර ගත යුතුය.

තණ්හාව ඉතිරි උපාදානයට, හෙතු, සහජාත, අඤ්ඤ මඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත වශයෙන්ද උපනිස්සය වශයෙන්දැයි සත් අයුරෙකින් හෝ අට අයුරෙකින් ප්‍රත්‍යය වේ. "අකුසලො අකුසලස්ස" යන වීථිය ගටතේ බලා දත යුතුය. "අකුසලා හෙතු - සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො" අකුසල් හෙතු එක්ව යෙදෙන්නාවූ දිට්ඨි ආදී අකුසලයන්ට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර කෙරේ.

ආරම්මණ, අධිපති, අනන්තර, සමනන්තර, ආසේවන, කම්ම, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍ය අටදෙනා ගෙන් දැයි ඉහත සඳහන් අටත් සමග 16 ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් තණ්හාව උපාදානයට උපකාර කෙරේ යැයි සියුම් ලෙස දක්වන ලදී.

මෙසේ නානාකාර ප්‍රත්‍ය – ශක්තියෙන් උපන් මේ නාම රූපයන් අනිත්‍යාදීන් දැක විදර්ශනා වඩා නිත්‍යවූ ශාන්තවූ නිවන් සැප ලබන්නේය.

72

නමො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

උපාදානය කුමන ප්‍රත්‍ය බලයෙකින් භවයට උපකාර වේද?

"උපාදාන පච්චයා භවො."

"තත්‍ථ කතමො උපාදාන පච්චයා භවො" භවො දුවිධෙන. අත්‍ථි කම්ම භවො අත්‍ථි උපපත්ති භවො.

තත්‍ථ කතමො කම්මභවො? පුඤ්ඤාභිසංඛාරො, අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො, ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො, අයං වුච්චති කම්මභවො. සබ්බම්පි භවගාමි කම්මං කම්ම භවො.

තත්‍ථ කතමො උපපත්තිභවො? කාමභවො, රූප භවො, අරූපභවො, සඤ්ඤාභවො, අසඤ්ඤාභවො, නෙවසඤ්ඤා - නාසඤ්ඤාභවො, එකවොකාර භවො, චතුවොකාර භවො, පඤ්චවොකාර භවො, අයං වුච්චති උපපත්ති භවො. අයං වුච්චති උපාදාන පච්චයා භවො."

එහි උපාදානය ප්‍රත්‍යය කොට පහළවන භවය කවරේ ද? භවය දෙපරිද්දෙකින් වේ. කම්ම භවයක් ඇත. උපපත්ති භවයක් ඇත.

එහි කම්මභවය කවරේ ද? පුඤ්ඤාභිසංඛාරය, අපුඤ්ඤාභි සංඛාරය, ආනෙඤ්ජාභි සංඛාරය, මේ කම්මභවය යැයි කියනු ලැබේ. සියලු භවගාමී කර්මය කර්මභවනම් වේ.

එහි උපපත්ති භවය කවරේ ද? කාම භවය රූපභවය, අරූපභවය, සඤ්ඤාභවය, අසඤ්ඤාභවය,

නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවය, ඒකවොකාරභවය, චතු-වොකාරභවය, පඤ්චවොකාරභවය, මේ උපපත්ති භවය යි. මෙ උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා භවය යැයි කියනු ලැබේ.

භවය

භවය නම් වීමයි. කුසල් අකුසල් චේතනා පහළ වීමයි. ඒ චේතනා පහළවීම ත් සමගම තවත් සිදුවීමකි. එනම් මතු ස්කන්ධයන්ගේ පහළවීමේ ශක්තිය ඇතිවීමයි. මෙසේ කුසල් අකුසල් චේතනා කර්ම භවය යි. එම චෙතනා ශක්තියෙන් මතු පහළ වන - සම්භරව්ට පරදත්තූපජීවින්ට මෙන් එකෙණෙහි පහළවන උපපත්ති භවය යි. එහෙයින් කියන ලදී.

“භවතීති භවො.” ‘වේ’නුයි භවනම් ලක්ෂණා දිය - කම්ම කම්මඵල ලක්ඛණො භවො - කර්මය කර්ම ඵලය ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ භවය යි. භවන භාවන රසො - (පහළ) වීම, (පහළ) කරවීම කෘත්‍යයයි. කුසලා කුසලාබ්‍යාකත පච්චුපට්ඨානො - කුසල් අකුසල් අව්‍යාකෘත ඵලඹ සිටීමයි. උපාදාන පදට්ඨානො - උපාදානය ආධාරය යි.

කම්මභවය : “කම්මමෙව කම්මභවො.” කර්මය ම කර්ම භවය යි. එය පුඤ්ඤ, අපුඤ්ඤ, ආනෙඤ්ජ යැයි විස්තර කරණ ලදී.

උපපත්තිභවය : “උපපත්තියෙව උපපත්තිභවො.” ඉපදීම ම උපපත්තිභවය යි. කාම රූප අරූප කොතැනක හෝ උත්පත්තියක් සිදුවේ ද එය උපපත්ති භවය යි. කර්මය වනාහි එම උත්පත්ති භවය සිදුකරණ හෙයින් භවයට කරුණු හෙයින් ඵලය දක්වීමෙන්

භවයැයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් මෙහි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයක් ඇති කරණ විපාක ශක්තියක් ඇති කර්මයම කර්ම භවයැයි ගත යුතුය. එහෙයින්"

"සබ්බම්පි භවගාමී කම්මං කම්ම භවො" සියලු භවගාමී කර්මය කර්ම භවයැයි කියන ලදී.

උපපත්ති භවය කෙටියෙන් කර්මයෙන් ඇති කරවන ස්කන්ධයෝයැයි දතයුතුය. ඒ ස්කන්ධයන්ගේ පහළවීම අනුව භවය නව ආකාරයකට කොටස් කරණ ලදී.

කාමභව, රූපභවයන්හි උපාදාන ස්කන්ධ පසම ලැබේ.

අරූප භවයෙහි නාම ස්කන්ධ සතර පමණකි.

ඒක වොකාර භවය : එක ස්කන්ධයකින් පමණක් ගැවසුණු පැතුරුණු භවය ඒක වෝකාර භවය යි. එනම් රූපස්කන්ධයෙන් පමණක් ගැවසුණු අසඤ්ඤසත්ත බඹලොව යි.

චතුවොකාර භවය : අරූපී බඹලෝ සතර යි. එහි නාමස්කන්ධ සතරෙන් පමණක් ගැවසුණු අත්බව ය.

පඤ්චවොකාර භවය : කාමරූප භවයෝ යි. ස්කන්ධ පසෙන් ම යුක්ත හෙයින් පඤ්චවෝකාර නම් වේ.

සඤ්ඤා භවය : කාමරූප භවයන් හා අරූප භවයෙහි ආකාසානංචායතන, විඤ්ඤාණඤ්චායතන, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන යන සඤ්ඤාව නොඅඩුව ලැබෙන භවයෝ ය.

අසඤ්ඤා භවය : සඤ්ඤාවක් – සිතක් කොහෙත්ම නැති ඒකවෝකාර භවය යි. අසඤ්ඤසත්තය යි.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන භවය : සඤ්ඤාවක් **[illegible]** ඇතිත් නැති නැතිත් නැති සතරවන අරූප **භවය** යි.

“අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” කියන ලද්දේ ද මෙම සංඛාරයෝම ය. එහෙත් එහි චේතනාව පමණක් ගන්නා ලදී.

උපාදාන පච්චයා භවො යන මෙහි චෙතනාව සහ එක්ව යෙදෙන චිත්ත චෛතසිකයනුත් “සබ්බම්පි භවගාමී කම්මං” යනුවෙන් ගන්නා ලදී. එසේම අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා යන තන්හි කුසල් අකුසල් පමණය. අතීත සංඛාර ය. උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් කුසල් අකුසල් හා උපපත්ති භවය ද ගන්නා හෙයින් කුසල අකුසල අබ්‍යාකත ධර්මයන් ගන්නා ලදී. එසේම වර්තමාන ද අනාගත ද වේ.

කාමුපාදානය: සැප විඳිනු කැමැත්ත දැඩිව ගැණීමෙන් පස් පව් දස අකුසල් හා බෙහෙවින් මතු සැප විඳිනු සඳහා දානාදී කුසල් ද කරණු ලැබේ. ඒ කර්ම භවයයි. හෙවත් කර්ම “චීම”යි. එම කර්ම භවය කාමභව සඤ්ඤාභව, පඤ්චවොකාර භවයන්හි උපදවනු ලබන සකන්ධයන් උත්පත්ති භවය යි. මිනිස් ලොව දෙව්ලොව ආදී උත්පත්ති ස්ථානයන් වශයෙන් උපාදානසකන්ධයන්ගේ පැවැත්මට ආධාර වශයෙන් සලකා ඒවාට ද භවනාමය යෙදේ. එසේ වුව ද ඒ කොහේ හෝ පහළ වන සකන්ධයන්ම උත්පත්ති භවය බව වටහා ගත යුතු ය.

සීලබ්බතුපාදානය: නිසා ද හෙවත් ගෝසීලාදී වැරදි සීලයන් ව්‍රතයන් දැඩිව ගැණීමෙන් අකුසල් රැස්කරණු ලැබේ. ඒ කර්මභවය යි. එයින් ලැබෙන ප්‍රතිසන්ධිය උත්පත්ති භවය යි.

දිට්ඨි අත්තවාද : උපාදානයන් නිසා ද උසස් ආත්මයන් ලැබීම හැමදා පවත්නා ආත්මයන් ලැබීම ආදී දැඩිව ගත් තෘෂ්ණාවෙන් අකුසල් කාම කුසල් ධ්‍යාන උපදීවීමාදියෙන් රූප කුසල් අරූප කුසල් ආදී වශයෙන් කර්ම භවය හා ඉපදීම් වශයෙන් ලැබෙන උත්පත්ති භවය ද සිදු වේ.

පුහුදුන් සත්ත්වයා පිස්සකුමෙන් මේ යුතුය අයුතු යැයි නොසලකා යම් කිසි දැඩිව ගැණීමක (උපාදානයක) පිහිටා කර්ම රැස්කරණ බව සලකා ගත යුතුය.

උපාදානයන් කුමන බලයකින් භවයට උපකාර වේද?

1. රූප අරූප භවයන්ට ත් කාම භවයෙහි කුශල කර්ම භවයට ත් උත්පත්ති භවයට ත් මෙම සතර වැදෑරුම් උපාදානය **උපනිස්සය** ප්‍රත්‍යශක්ති යෙන් උපකාර වේ.

2. කාම භවයෙහි තමා හා සම්ප්‍රයුක්තවූ අකුසල කර්ම භවයට හෙතු, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

3. විප්‍රයුක්තවූ අකුසල කර්මයට උපනිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්ම උපකාරවේ.

1. උපාදාන අකුසල්ය. කාම කුසල - රූප අරූප කර්මභව කුසල්ය. මෙසේ අකුසල් කුසල්වලට උපනිශ්‍රය වන අයුරු - උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයෙහි **අකුසලො කුසලස්ස** යන පිළිය යටතෙහි බැලිය යුතුය.

රාගං උපනිස්සාය - දානං දෙති, සීලං - පෙ - ඣානං උප්පාදෙති, යනුවෙන් රාගය උපනිශ්‍රය කොට දාන සීල භාවනාවන් - කාම රූප අරූප කුසල් සිදුවන අයුරු වදාළ සේක.

උත්පත්ති භවය නම් ප්‍රතිසන්ධි විඥානයත් රූප ධර්මයනුත් ය. එහෙයින් අව්‍යාකෘතය. අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අකුසලං කම්මං – විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො යනුවෙන් කාමූපාදානාදී උපාදාන-යෙන් රැස්කළ කර්මය විපාකයට උපනිශ්‍රය වේ. සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල කර්මයට,

හේතු, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය බලයෙන් උපකාර කෙරේ. අකුසලො අකුසලස්ස යන වීථිය යටතේ බලන්න. භූතා පහසුය.

භව ද.

චේතනා සංඛ්‍යාත වූ කර්ම භවයට, හේතු, ආරම්මණ, අධිපති, අනන්තර, සමනන්තර, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, උපනිස්සය, ආසෙවන, කම්ම, මග්ග, සම්පයුත්ත, අත්ථි නත්ථි, විගත, අවිගත යන දසසත් ආකාර ප්‍රත්‍යශක්ති බලයෙන් උපකාර වෙතැයි දක්වන ලදී. මේ ප්‍රත්‍යයන්ගේ – අකුසලො – අකුසලස්ස. අකුසලො – කුසලස්ස යන වීථින් යටතේ බැලිය යුතුය.

උපපත්ති භවයට ඉහත සඳහන් ප්‍රත්‍ය ශක්තින් 17 ට පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යයත් දමා ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් 18 කින් ප්‍රත්‍යවේ යැයි ද දක්වන ලදී. මෙසේ සංඛෙපවණ්ණනා ටීකාවේ දක්වා ඇති නමුදු අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස යන වීථිය යටතේ හේතු ආදී ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් විමසා බලා වටහා ගන්න.

මෙසේ ප්‍රත්‍යයන්ගේ බලයෙන් හටගන්නා නාම රූපයන් වහ වහා අසීමිතව ඇතිව නැතිවෙමින් පවත්නා අයුරු දැක විදර්ශනා වඩා ශාන්ත නිවන් සුවය ලබත්වා !

කම්ම පච්චයෙ – නානාක්ඛණිකා කුසලා චෙතනා විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො.

නානාක්ෂණික කුසල චේතනාතොමෝ විපාක හෙවත් ප්‍රතිසන්ධි විපාක ස්කන්ධයන්ට හා කර්මජ රූපවලට ද කර්ම ප්‍රත්‍යය බලයෙන් උපකාර කෙරේ.

උපනිස්සයෙ – කුසලං කම්මං විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුශල කර්මය විපාකයට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කෙරේ.

මෙසේ භවය ජාතියට ප්‍රත්‍යවන බව සාමාන්‍ය-යෙන් ලොකය දෙස බැලීමෙන් ද "කම්මං සත්තෙ විභජති යදිදං හීනප්පණීතතායාති" යනාදී දෙසනා-වන්ට අනුවද - කර්මය සත්ත්වයා හීන ප්‍රණීතාදී ආකාරයෙන් බෙදන්නේයැ යි. මෙසේ සිතා ගැනීමෙන් වටහා ගත හැකිය.

එක මවුකුස උපන් නිවුන් දරුවන්ගේ ද ඔවු-නොවුනට වෙනස් ලක්ෂණ හා දක්ෂකම් ආදිය දක්නා ලැබේ. එසේ ඇතිවන්නේ කර්ම ශක්තීන්ට අනුව මිස අන්‍ය හේතුවකින් නොවේ.

"තත්ථ කතමං ජාති පච්චයා ජරාමරණං අත්ථි ජරා, අත්ථි මරණං තත්ථ කතමා ජරා? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්ත නිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො අයං වුච්චති. ජරා තත්ථ කතමං මරණං? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදො අන්තරධානං මච්චුමරණං කාලකිරියා ඛන්ධානං භෙදො කළෙබරස්ස

නික්ඛෙපො ජීවිතින්ද්‍රියස්ස උපච්ඡෙදො, ඉදං වුච්චති මරණං ඉති අයං ච ජරා ඉදං ච මරණං ඉදං වුච්චති ජාති පච්චයා ජරාමරණං”

එහි ජාතිය ප්‍රත්‍ය කොට හටගන්නා වූ ජරා මරණ කවරේ ද? ජරාවක් ඇත මරණයක් ඇත. එහි ජරාව කවරිද? ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්ව නිකායයන්හි යම් දිරීමක් දිරණ බවක් දත් ආදිය කැඩී වැටී යන බවක් හිස පැසියන බවක් සම රැළි වැටීයන බවක් ආයු හානියක් ඉන්ද්‍රියයන්ගේ පැසීමක් මේරීමක් වේද? මේතොමේ ජරාවයි.

එහි මරණය කවරේ ද? ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයන්ගෙන් චුතවීමක් චුතවන බවක් බිඳීමක් අතුරුදන් වීමක් මෘත්‍යු මරණයක් මාර ක්‍රියාවක් ස්කන්ධයන් ගේ බිඳීමක් මළසිරුර හැර යෑමක් ජීවිතින්ද්‍රියයාගේ සිඳීමක් වේද? මේ මරණයැයි කියනු ලැබේ. මේ ජරාව ද මේ මරණයද ජාති ප්‍රත්‍යයෙන් වන ජරාමරණ යැ යි කියනු ලැබේ.

ජරා මරණං:

ජීරණං ජරා – දිරීම ජරාවය.

මරන්ති තෙනාතිමරණං – මෙයින් මැරෙතුයි මරණය නම් වේ.

ඛන්ධපරිපාක ලක්ඛණ ජරා – ස්කන්ධයන්ගේ මේරීම ලක්ෂණ වූයේ ජරාවයි.

මරණූපනයන රසා – මරණය කරා පැමිණවීම කෘත්‍යයයි.

යොබ්බන විනාස පච්චුපට්ඨානා – තරුණකම නැතිවීම එළෙඹ සිටීමයි

චුතිලක්ඛණං මරණං – චුතිය හෙවත් පහවීම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේ මරණයයි.

වියොග රසං - වෙන්වීමේ කෘත්‍යයයි.

ගති විප්පවාස පච්චුපට්ඨානං - ඉපද සිටි ගතියෙන් වෙන්ව විසීම එළඹ සිටීමය.

ජරා මරණයන්ගේ පදට්ඨානය ජාතියෙන් ලද සකාඛපඤ්චකය මැ යි.

කොතැනක කෙසේ හෝ ජාතියක් ඉපදීමක් ඇතිවූවොත් ජරා මරණයන්ගෙන් මිදීමක් නැත. සකාඛයන්ගේ පහළවීම හා සමගම නොනැවතීම ජරාවත් ඇත. ප්‍රකට ජරාව වශයෙන් ජරාවේ ලකුණු හිස පැසීමාදිය දක්නාවිට ජරාව එළඹ සිටිනා බව වටහා ගන්නේය. මරණය ද ජරාව සමගම ය. එහෙත් එය ද ප්‍රකට වශයෙන් ජීවිතෙන්ද්‍රියයාගේ බිඳීමෙන් වන මරණයැයි ව්‍යවහාර වන චුති අවස්ථා-වේදී වටහා ගන්නේය.

මෙම ජරාමරණයන් ආයුපරිච්ඡෙද, සන්තති, ක්ෂණික වශයෙන් බෙදනු ලැබේ. ආයුෂය පිරිසිඳින ජරාව ආයුපරිච්ඡෙද ජරාවයි. ආයුෂ ක්ෂයවීමෙන් මරණය සිදුවෙයි. ආයුෂය ක්ෂයවීම දක්වා පැවත ආයුෂය නැතිකිරීමට උපකාරවන ජරාව ආයුපරිච්ඡෙද ජරාව යි.

කම්ම චිත්ත උතු ආහාර යන සතර ආයුරෙකින් පහළවන්නාවූ රූප පරම්පරාවන් ද වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ යන නාම පරම්පරාවත් ද ඇතිවෙමින් බිඳෙමින් පැවතීම ජීවත්වීම යැ යි කියනු ලැබේ. මේ නාම රූපයන් නොකඩවා එකදිගට පැවතීම සන්තති යයි. ඒ නාමරූප සන්තතියේ ඇතිවන මේරීම දිරීම සන්තති ජරාවයි. බිඳීම සන්තති මරණයයි.

නාම රූපයන්ගේ උත්පාද ස්ථිති භංගයැයි අවස්ථා තුනකි. හටගත් අවස්ථාවේ සිට භංගය

හෙවත් බිඳීම දක්වා ස්ථිතියයි. මෙසේ ස්ථිති ක්ෂණයක් පාසා සිදුවන ජරාව ක්ෂණික ජරාවයි. ක්ෂණයක් පාසා බිඳීම ක්ෂණික මරණයයි තවද ආයුක්ඛය ආදි වශයෙන් මරණයේ බොහෝ ප්‍රභේද ඇතද මේ එයට තැන නොවේ.

ජාතිය මේ ජරාමරණයට කුමන බලයකින් උපකාර කෙරේ ද?

නො උපන්නවුන් හට ඨිතිය නම් වූ ජරාවක් හෝ භංග නම්වූ මරණයක් හෝ කොයින් වන්නේ ද? එහෙයින් සූත්‍රාන්තක්‍රමයෙන් ජාතිය මරණයන්ට ප්‍රත්‍යයවේ. මුළු පටිච්ච සමුප්පාදයම නය ක්‍රම වශයෙන් විශෙෂ නීතියකට යටත් වෙයි. එනම් තද්භාව භාවීභාවාකාරයයි. තද්භාව නම් එයවීමයි එනම් හේතුව ඇතිවීමය. භාවිභාව නම් කලින් ඇතිවීම නිසා ඇතිවීමයි. හෙවත් භාවයක් ඇත්තකුගේ වීමයි. මෙයින් අදහස් කරන්නේ පටිච්ච සමුප්පාද ප්‍රත්‍ය ක්‍රමය අවිද්‍යාවගේ ඇතිවීම ම තද්භාවය ම සංඛාරයන්ගේ ඇතිවීමට හෙවත් භාවීභාවයට උපකාරවීම ය. මේ ක්‍රමය අනුව ජාතියගේ ඇතිවීම ම ජරාමරණයන්ගේ පහළවීමට හේතුවිය.

එසේ නොවී පට්ඨාන ප්‍රත්‍යශක්තීන් අනුව ජාතිය ජරාමරණයට අසවල් ප්‍රත්‍යශක්තියෙන් උපකාර වතැයි කෙළින් කිවහැකි එක ප්‍රත්‍යශක්තියකු දු නැත. එයෙන් විසුද්ධිමග්ගයෙහි.

සාපනා උපනිස්සය කොට්ඨාසා එකධාව පච්චයො-හොති. උපනිශ්‍රය කොළවරින් එක් අයුරකින් ප්‍රත්‍ය වේයැයි කියන ලදී. ජාති නම් විපාක චිත්ත චෛතසික රූප හෙයින් අබ්‍යාකතය ජරාමරණ නම් ලක්ෂණ රූප හා විපාක චිත්ත චෛතසික හෙයින් අව්‍යාකෘතය.

උපනිස්සය අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන වීවිය යටතේ බැලිය යුතුය. එහිදු කාරණ අනුව සැලකීම මිස කෙළින් දැක්විය හැකි දෙසුමක් නැත. සූත්‍රාන්තයට අනුව ජාතිය ජරාමරණයන්ට උපනිශ්‍රයය වේ සොකාදී පස ජාතියගේ නිස්සන්ද ඵලයෝය. වැගිරෙන ඵලයෝය. සොකොති දෙසො – සොකය නම් ශොෂය යි. පරිදෙවොති විපල්ලාස සද්දො = පරිදේවය නම් හඬන දෙඩන හඬයි. දුක්ඛනති කායික දුක්ඛවෙදනා = දුක නම් කායික දුක්ඛ වේදනාවයි. දොමනස්සනති චෙතසික දුක්ඛ වෙදනා – දොම්නස චෛතසික දුකයි උපායාසොති පටිඝො – උපායාසය නම් පටිඝයයි.

මෙසේ භවයෙහි හැසිරීම අතිශයින් දුක් බව සලකා විදර්ශනා වඩා උතුම් නිවන් සුව ලබත්වා.

74

නමො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

න්‍යාය සංසන්දනය

(ක්‍රම එකට සසඳා බැලීම)

හේතු ඵල ධර්මයන් පිළිබඳ පටිච්ච සමුප්පාද නය, පට්ඨාන නය යැයි ක්‍රමදෙකකි.

1. පටිච්ච සමුප්පාද නය = තබ්භාව - භාවීභාව

2. පට්ඨාන නය = ආහච්ච පච්චයට්ඨිති

1. සාමාන්‍ය අදහස් විසින් බැලුමත් පටිච්ච - නිසා සමුප්පාද - හටගත් - උපන් යන තේරුමෙන් කුමක් නිසා හටගත්, කුමකට, කුමට බලයකින්, කෙසේ හටගත්තේ ද?

පටි + ඉති යන වචන දෙක එක්වී පටිච්ච නිසා සිද්ධව ඇත. ඉතියනු "ඉ" යැමෙහි ධාතුවෙන් සිද්ධය. යලි පැමිණීම නැවත පැමිණීම ආපසු පැමිණීම, ඇතිවීම යන තේරුම් ගත හැකිය. මෙහි ක්‍රියාව පච්චෙති; යනුයි. යලි පැමිණෙයි බලාපොරොත්තු වෙයි. ආපසු පැමිණෙයි යනාදි අදහස් ගැණේ. යලි පැමිණීම යනුදු ඇතිවීම මැයි. සමුප්පාද යනුදු හටගැණීම ඉපදීම යනුයි එවිට-

ඉමස්මිං සති ඉදං හොති - මෙය ඇති කල්හි මෙය ඇතිවේ යන තේරුම පටිච්ච සමුප්පාද යන්නෙන් දෙනු ලැබේ.

'තබ්භාව - භාවිභාව" න්‍යායය ද එයම ය.

"තෙසං පච්චයානං භාවෙන භාවීනං පච්චයුප්පන්නානං භාවාකාර මත්තෙන උපලක්ඛිතො"

ඒ ප්‍රත්‍යයන්ගේ ඇතිවීමෙන් (තබ්භාව) භාවී වූ පච්චුප්පන්නයන්ගේ ඇතිවීම් මාත්‍රයෙන් උපලක්ෂිත වූයේ තබ්භාව භාවීභාව නම්වේ. අවිද්‍යාව ඇතිව තිබීම සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීමට හේතු වීම පමණක් තබ්භාව භාවී භාවාකාර න්‍යායයයි.

2. **පට්ඨානය** - ප - ඨාන - මෙහි ඨාන ශබ්දය ප්‍රත්‍යය කියන අදහසෙහිය. "ප"කාරය නොයෙක් ප්‍රධාන, ගමන, ධාරණා දී අදහස් රැසෙක වැටෙයි. ප්‍රත්‍යයන් නොයෙක් ආකාර ප්‍රධාන පැමිණීම දැරීමාදී ක්‍රියා ශක්තිය දක්වීම වශයෙන් උපකාරවීම පට්ඨාන ක්‍රමයයි. එහෙයින් කියන ලදී. සංඛෙපවණ්ණනා ටීකාවේ. "තං තං හෙතාදි පච්චය සත්තියා ආහච්ච විසෙසෙත්වා පච්චයා උපකාරකා හුත්වා තිට්ඨන්තීති ආහච්ච පච්චයට්ඨිති" ඒ ඒ හේතු - ආදී ප්‍රත්‍යශක්තියට පැමිණී හෙවත් ප්‍රත්‍යශක්තිය විශේෂයෙන් උපකාර කෙරෙත්නුයි ආහච්ච පච්චයට්ඨිති නම්වේ. මෙසේ පච්චුප්පන්නයන්ගේ වීම් ආකාර මාත්‍රය පිණිස පවත්නේ පටිච්ච සමුප්පාද නයයි. ප්‍රත්‍යශක්තීන් බලයන් හේතු කොට පවත්නේ පට්ඨාන නයයි.

සංසන්දනය

පටිච්ච	පට්ඨාන	සමුප්පාද
තබ්භාව	ආහච්ච පච්චුයට්ඨිති	භාවීභාව
1 අවිජ්ජා පච්චයා	ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන් පැමිණ සිටීම, ආරම්මණ උපනිස්සය අධිපති අනන්තර, සමනන්තර, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, ආසෙවන, සම්පයුත්ත අත්ථි, නත්ථි, විගත, අවිගත.	සංඛාරා.

[illegible]	ආහච්ච පච්චයට්ඨිති	භාවිභාව
2 සංඛාර පච්චයා	ආරම්මණ, උපනිස්සය කම්ම	විඤ්ඤාණං.
3 විඤ්ඤාණ පච්චයා	සහජාත, අඤ්ඤ, මඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, ආරම්මණ (නාම සට) විප්පයුත්ත (රූප සට) අත්ථි, අවිගත,	නාමරූපං.
4 නාමරූප පච්චයා	සහජාත, අඤ්ඤ මඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත, විපාක, අත්ථි, අවිගත, - හේතු, ආරම්මණ, ආහාර, අධිපති අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, විපාක ආසේවන, ඉන්ද්‍රිය ඣාන, මග්ග නත්ථි විගත විප්පයුත්ත, පච්ඡාජාත, ඉන්ද්‍රිය, පුරෙජාත,	සළායතනං.
5 සළායතන පච්චයා	නිස්සය, පුරෙජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගත, - සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, ආහාර, සම්පයුත්ත,- ආරම්මණ,	ඵස්සො.
6 ඵස්ස පච්චයා	සහජාත, නිස්සය, විපාක, ආහාර සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,	වෙදනා
7 වෙදනා පච්චයා	උපනිස්සය -ආරම්මණ අධිපති, අනන්තර, සම-නන්තර, සහජාත, අඤ්ඤ මඤ්ඤ, නිස්සය, ආසෙවන ඉන්ද්‍රිය ඣාන, සම්පයුත්ත, නත්ථි, විගත, අවිගත,	

තබ්භාව	ආහච්ච පච්චයට්ඨිති	භාවිභාව
8 තණ්හා පච්චයා	උපනිස්සය-හෙතු සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත.	උපාදාන.
9 උපාදාන පච්චයා	උපනිස්සය - හෙතු, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,	භවො.
10 භව- පච්චයා	කම්ම, උපනිස්සය.	ජාති
11 ජාති පච්චයා	(උපනිස්සය කොටියා, විසුද්ධිමග්ග)	12 ජරාමරණං

මෙසේ දක්වෙන න්‍යාය සංදර්ශනය මනාව වටහා ගෙණ පටිච්ච සමුප්පාද පට්ඨාන දෙශනාවන් බලා වඩ වඩාත් සියුම්ව යලි යලි තේරුම් ගැණීමට උත්සාහ ගන්න.

එවිට භවය ත් භූතයා ත් පිළිබඳ සියුම් ව පිරිසිදු ව වැටහෙණ චින්තාපරම්පරාව නිර්මාණ, අහෙතුක, අකිරිය නාස්තික දෘෂ්ටීන් ඈතට දුරලන ඥාන දර්ශනය පිළිබඳ අවබෝධ පථයක් වන බව සැලකිය යුතුය.

මෙහි තද්භාව - භාවීභාව යන පටිච්ච සමුප්පාද න්‍යායය අතර ආහච්ච පච්චයට්ඨිති - ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් ඉදිරියට පැමිණ සිටීම් වශයෙන් පට්ඨාන ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් ක්‍රියාත්මක වන අයුරු පටිච්චසමුප්පාද දේශනා හා පට්ඨාන දේශනා බලා ඉගෙණීම මැනවි.

පටිච්චසමුප්පාදය දොළොස් අඞ්ගයක් ද සන්ධි තුනක් ද සතර සංග්‍රහයක් ද විසි ආකාර අරයන්ගෙන්ද (ගරාද) කෙලෙස වෘත්ත කර්ම වෘත්ත විපාක වෘත්ත යන

[illegible] ඥානකින් ද යුක්තව නිතර නො නැවතී භ්‍රමණය වන්නේය. සසර පටන් ගැන්ම ද නැවතීම ද මෙම පටිච්චසමුප්පාද පට්ඨාන න්‍යායයන් නො දත්තහුට නොවැටහෙන අවුල් ජාලයකි. අන්තොජටා බහිජටාය, පටිච්චසමුප්පාදයෙහි භව චක්‍රය, ක්ලෙශ චක්‍රය ආදී චක්‍රයන් මහාචාර්ය රේරුකානේ චන්දවිමල මහාස්වාමිපාදයන් වහන්සේ විසින් ලියන ලද පටිච්චසමුප්පාද විවරණයෙහි විසිතුරුව ලියා ඇත. නොරහත් චිත්ත සන්තානයක් පිළිබඳව මොහොතක් පාසා අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝද සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් අවිජ්ජාව දැයි මෙසේ ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් නිරතුරුව උඩු යටිකුරුව ඔවුනොවුන් නිසා නොයෙක් ප්‍රත්‍යශක්තීන් ගෙන් ඔවුනොවුන් පහළවීම භ්‍රමනය සෑම මොහොතක් පාසා සිදුවන බව සැලකිය යුතුය. එහෙයින් වදාළහ. විභඞ්ගයෙහි

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා සංඛාරාපච්චයා අවිජ්ජා යනාදීන්.

මෙසේ අවිජ්ජා පළමුවෙන් වදාළේ එය ආදිම හෙවත් සියල්ලටම ඉස්සර වී පහළ වූ කාරණයක් නිසා නොව සසර පැවත්මට ප්‍රධාන කරුණක් වන හෙයිනි. එහෙයින් සසර මූලසෙවීමේදී මුලින්ම පහළ වන්නේ අවිජ්ජාව යයි බොහෝ දෙනකු ගේ වැටහීම හෙතු රහිතය. අවිජ්ජාවද හෙතූන් ගෙන් හට ගන්නා ධර්මයකි. "ආසව සමුදයා අවිජ්ජාසමුදයො" දූත් ආශ්‍රවයන් ගේ හට ගැණි මෙන් අවිජ්ජාවගේ හට ගැණීමද දක්වා වදාරණ ලදි. මෙහි ජරා මරණ සොක පරිදේව ආදියෙහි ද අවිජ්ජා හටගන්නේය. එහෙයින් ජරා මරණ පච්චයා අවිජ්ජා යනු වෙත් ද වදාළ යුතුය. මෙසේ බලන කල්හි සංසාර චක්‍රයෙහි අගක් මුලක් නැත. අගක් මුලක් නැති චක්‍රයක (රවුමක) අගමුල

සොයන්ට යාමද අගක් මුලක් නැති දෘෂ්ටීන් ඇති කර ගැණීමේ හේතුවක් බව සලකා සසර අගමුල සොයන්නට නොගොස් ඒ ඒ හේතූන් නිසා ඒ ඒ පල ධර්මයන්ගේ පැවත්ම දුඃඛ සමුදය සත්‍යයන් බවද එම සත්‍යයන්ගේ නියම තතු දැකීම යථා භූත ඥාන දර්ශනය ඇති කර ගැණීම වූ විදර්ශනා භාවනාවෙන් සමුදය ප්‍රහාණය කිරීමෙන්ද දුක මනාව දැන ගැණීමෙන් මාර්ගය වැඩීමෙන් නිවන ලැබෙන බව සැලකිය යුතුය. මේ ප්‍රත්‍යයාකාර ධර්මයන් මනාව අවබෝධ කොට නාන දෘෂ්ටීන්ගෙන් නොහැලී ශාන්ත අජරාමර අමාමහනිවන් සුව ලබත්වා!

චිරං තිට්ඨතු සද්ධම්මො

කර්මස්ථානාචාර්ය වනවාසි පූජ්‍ය යාගොඩ ධර්මප්‍රභ ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් ලියන ලද පට්ඨාන දේශනා සාරය මෙසේ බුද්ධ වර්ෂ 2506 පොසොන් පුර තෙළෙස්වක දී නිමවන ලදි.

පට්ඨාන

පඤ්හ විභංග වාර සුද්ධ සංඛ්‍යා

පාඩම් මාලාව

පට්ඨාන ශබ්දයේ තේරුම

කෙනට්ඨෙන පට්ඨානං ?

1. නානප්පකාර පච්චයට්ඨෙන

ප = පකාරෙහි නානප්පකාරත්ථං.

ඨාන = ඨාන සද්දො පච්චයත්ථං.

2. විභජනට්ඨෙන පට්ඨානං

කුසලාදීනං ධම්මානං හේතු

පච්චයාදී වසෙන විභජනතො.

3. පට්ඨිතට්ඨෙන පට්ඨානං.

සබ්බඤ්ඤුත ඤාණස්ස නිස්සංගවසෙන පවත්තනතො.

4. පධානට්ඨෙන පට්ඨානං.

හෙතු – මූලං හෙතූති වුච්චති.

පච්චයො – පටිච්ච එතස්මා එතීති පච්චයො.

යොහි ධම්මො යස්ස ධම්මස්ස ඨිතියා උප්පත්තියාවා උපකාරකො සො තස්ස පච්චයො.

පච්චයො – හෙතු – කාරණං – නිදානං – සම්භවො – පභවො – අත්ථතො එකං

පට්ඨාන ශබ්දයේ තේරුම.

කිනම්' අරුතෙකින් පට්ඨාන නම් වේද?

1. නානාප්‍රකාර ප්‍රත්‍යයන් ඇත යන තේරුමෙනි.
"ප්‍ර" කාරය නානාප්‍රකාර අර්ථයෙහිය
"ඨාන" ශබ්දය ප්‍රත්‍යාර්ථයෙහි ය

2. බෙදන ලද අරුතෙන් ද පට්ඨාන නම් වේ.
කුශලාදී ධර්මයන් හේතුප්‍රත්‍යාදී වශයෙන් බෙදන ලද හෙයිනි.

3. ගමන් කිරීම යන අරුතෙන් ද පට්ඨානය.
සියල්ල දත් නුවණ ලැසිව ගමන් කළ හෙයිනි.

4. ප්‍රධාන ධර්මය යන තේරුමෙනුදු පට්ඨාන නම් ය.
හෙතු සනුවෙන් මූලය හේතුයැයි කියනු ලැබේ.
මේ කරණකොට (ඵලය) පැමිණේනුයි ප්‍රත්‍යය නම් වේ.
යම් ධර්මයක් යම් ධර්මයකට පැවැත්මට ඉපදීමට හෝ උපකාර කෙරේ ද? එය ඔහුගේ ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය, හේතුව, කාරණය, නිදානය, සම්භවය, ප්‍රභවය, යන මෙම ශබ්ද අර්ථවශයෙන් එකකි.

1

හෙතු පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

හිනොති පතිට්ඨාති එත්ථාති හෙතු
මූලට්ඨෙන හෙතු.
උපකාරකට්ඨෙන පච්චයො.

1. පච්චයුප්පන්නං
සම්පයුත්ත ඛන්ධානං
සහෙතුක චිත්තජ රූපානං
සහෙතුක පටිසන්ධිකම්මජ රූපානං උපකාරකා.

2. ඡ හෙතූති - ඉමෙ ධම්මා හෙතු පච්චයස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා සත්ත.
    1. කුසලො කුසලස්ස
    2. කුසලො අබ්‍යාකතස්ස.
    3. කුසලො කුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච
    4. අකුසලො අකුසලස්ස
    5. අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස
    6. අකුසලො අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්සච
    7. අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස

4. පච්චය ගණනා ද්වාදසානි.
හේතු, අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත.

5. පච්චනීක.

1

හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්වෙමහි·

මෙහි පිහිටානුයි හේතු නම් වේ.
මූලය යන තේරුමෙන් හේතු නම් වේ.
උපකාරකය යන තේරුමෙන් ප්‍රත්‍යය නම් වේ.

1. ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්.

එක්ව යෙදෙන වේදනාදී ස්කන්ධයන්ට

සහේතුක චිත්තජ රූපයන්ට

සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට (හේතු ප්‍රත්‍යයෝ) උපකාරකයෝ ය.

2. සවැදෑරුම් (ලෝභාදී) හේතුහුය යන ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා හෙවත් කුසලාදී බෙදීම් සතකි.

(1) කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හේතු පච්චයෙන පච්චයො යනා දී මේ සංඛ්‍යාවත් වීථි වශයෙන් කියවන්න.

4. ප්‍රත්‍යය ගණන (එකට ගැටෙන) දොළසෙකි.

5. විරුද්ධ ධර්මයෝ එනම් පච්චය පච්චයුප්පන්න වශයෙන් එක්ව ක්‍රියා නොකරණ ධර්මයෝ

අහේතුක සිත් 18
ඡන්දය හැර අඤ්ඤ සමාන 12
මෝහමූල දෙකේ මෝහය 1

අහෙතුක චිත්තජරූප - අහෙතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූප, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්තිකම්මජ යන නාමරූපයෝ ය.

2.

ආරම්මණ පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරේ

චිත්ත චේතසිකා ආගන්ත්වා රමන්ති එත්ථාති
ආරම්මණං.

1. පච්චයුප්පන්නා.

චතු පණ්ණාස කාමාවචර චිත්තානං
විඤ්ඤාණඤ්චායතනානං තිණ්ණං
චිත්තං අභිඤ්ඤාණං
අට්ඨන්නං ලොකුත්තර චිත්තානං උපකාරකා.

2. පච්චයා.

එකූන නවුති චිත්තානි
ද්වෙ පඤ්ඤාස චෙතසිකානි
අට්ඨවීසති රූපානි
නිබ්බාණන්ති ඉමෙ ධම්මා
ආරම්මණස්ස පච්චයා නාම

3. සඞ්ඛ්‍යා නව.

1. කුසලො – කුසලස්ස.
2. ,, – අකුසලස්ස
3. ,, – අබ්‍යාකතස්ස
4. අකුසලො – අකුසලස්ස
5. ,, – කුසලස්ස
6. ,, – අබ්‍යාකතස්ස
7. අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස
8. ,, – කුසලස්ස
9. ,, අකුසලස්ස.

4. පච්චය ගණනා එකං - එකං ආරම්මණං.

5. පච්චනීක.

චිත්තජරූප, පටිසන්ධි කම්මජරූප, බාහිර, ආහාර, ඍතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූප.

2

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දක්වෙයි.

චිත්ත චෛතසිකයන් ඇවිත් මෙහි ඇලෙත් නු යි ආරම්මණ නම් වේ.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ

සූපණස් කාමාවචර සිත්වලට ද

විඤ්ඤාණඤ්චායතන – (කුසලාදී) තුණට ද

අභිඤ්ඤා දෙකට ද, (කු – කි.)

ලොවුතුරු සිත් අටට ද (ආරම්මණ ප්‍රත්‍යශක්තීහු) උපකාරක ය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

එකුන් අනූ සිත් ද,

දෙපණස් චෛතසික ද,

අටවිසි රූප ද,

නිවණ ද යන මෙම ධර්මයෝ ආරම්මණයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ නම.

3. සංඛ්‍යා නවයෙකි.

4. ප්‍රත්‍යගණන එකකි. ආරම්මණය පමණකි.

5. ප්‍රතිවිරුද්ධයෝ.

3.

ආරම්මණ අධිපති ආරම්මණ උපනිස්සය පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ-

1. පච්චයුප්පන්නා.

ගරු කතා අට්ඨලොභ මූලානං
,, අට්ඨන්නං මහා කුසල චිත්තානං
,, චතුන්නං මහා කිරිය ඤාණ සම්පයුත්ත චිත්තානං.

2. පච්චයා.

ගරුකාතබ්බා ඉට්ඨ නිප්ඵන්න රූපානි අට්ඨාරස.
දෙස මූල මොහ මූල දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණ වජ්ජිතානි චතුරාසීති චිත්තානි 84

දෙස චතුක්ක (දෙසො ඉස්සා මච්ඡරියං කුක්කුච්චං) විචිකිච්ඡා වජ්ජිතානි සත්ත චත්තාළීස චෙතසිකානි.

නිබ්බාණන්ති ඉමෙ ධම්මා - ආරම්මණ අධිපති - ආරම්මණ - උපනිස්සයස්ස පච්චයානාම.

3. සංඛ්‍යා සත්ත.

1 කුසලො - කුසලස්ස
2 කුසලො - අකුසලස්ස
3 කුසලො - අබ්‍යාකතස්ස
4 අකුසලො - අකුසලස්ස
5 අබ්‍යාකතො - අබ්‍යාකතස්ස
6 අබ්‍යාකතො - කුසලස්ස
7 අබ්‍යාකතො - අකුසලස්ස.

4. පච්චය ගණනාතීණි-ආරම්මණ අධිපති උපනිස්සයා

5. පච්චනීක.

3

ආරම්මණ අධිපති ආරම්මණ උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දක්වෙති.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්න.

ගරුකොටගත් ලොහමූල අටට.
මහා කුසල් අටට.
මහා කුසල් ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සතරට.
ලෝකෝත්තර සිත් අටට උපකාරකයෝ ය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

ගරු කටයුතු, ඉෂ්ට නිපන් රූප දහඅට.

දෙසමූල මෝහමූල දුක්ඛ සහගත කාය විඥ්ඥාණ වර්ජිත සිත් අසූහතර ද

දෙස චතුෂ්කය - විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික සතළිස් සතය.

නිර්වාණය යන මෙම ධර්මයෝ ආරම්මණ අධිපති ආරම්මණ උපනිස්සය ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා සතකි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන තුනකි. ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය යනුයි.

5. ප්‍රති විරුද්ධයෝ.

(ගරුකොට අරමුණු නොකරන වේලෙහි - ලෞකික සිත් 81, චෛතසික දෙපණස, හා චිත්තජ, පටිසන්ධිකම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූපයෝ ය.

4.

ආරම්මණ පුරෙජාතස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

චතු පඤ්ඤස කාමාවචර චිත්තානං දිබ්බ චක්ඛු දිබ්බ සොත අභිඤ්ඤණං.

අප්පමඤ්ඤ වජ්ජිත පඤ්ඤස චෙතසිකානං උපකාරකා.

2. පච්චයා.

අට්ඨාරස පච්චුප්පන්න නිප්ඵන්න රූපානි.

ඉමෙ ධම්මා ආරම්මණ පුරෙජාතස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා තීණි.

1 අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස
2 අබ්‍යාකතො – කුසලස්ස
3 ,, – අකුසලස්ස

4. පච්චය ගණනා චත්තාරි = ආරම්මණ, පුරෙජාත, අත්ථි, අවිගත.

5. පච්චනීක.

4

ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්මෙකි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

සිව් පණස් කාමාවචර සිත්වලටද
දිව්‍යඇස දිව්‍යකණ අභිඥා ඥානයන්ටද
අප්පමඤ්ඤා හැර පණස් චෛතසිකයන්ට ද උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

අටළොස් වර්තමාන නිෂ්පන්න රූපයෝ ය. යන මේ ධර්මයෝ ආරම්මණ පුරේජාතයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා තුණය.

4. ප්‍රත්‍යගණන (එකට ගැටෙන) සතරකි. ආරම්මණ, පුරේජාත යනුයි.

5. පච්චනීක.

දෙපස් විඤ්ඤාණ මනො ධාතු ත්‍රිකය හැර අනිත් සිත් 76
චෛතසික 52
චිත්තජ, පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර,
ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත
පටිසන්ධි කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූප.

5.

වත්ථාරම්මරණස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ.

(වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය)

1. පච්චයුප්පන්නා

මනොද්වාරාවජ්ජනස්ස.

මරණසන්න කාමජවනානං

තදාරම්මණස්ස

චිත්තානං අභිඤ්ඤඤ්ඤතං

ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විරති, අප්පමඤ්ඤා වජ්ජිතා පංච චත්තාලීස චෙතසිකානං උපකාරකා.

2. පච්චය.

චුති චිත්තොපරි සත්තරසම චිත්තෙන.

සහුප්පාද හදය වත්ථු ඉමෙ ධම්මා වත්ථාරම්මණස්ස පච්චයානාම,

3. සංඛා තීණි.

1 අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.
2 ,, – කුසලස්ස.
3 ,, – අකුසලස්ස.

4. පච්චය ගණනාභාති.

ආරම්මණ, (පුරෙජාත, නිස්සයවිප්පයුත්ත) අත්ථි, අවිගත,

5. පච්චනීක.

5

චක්ඛාරම්මණයාගේ ශුද්ධසංඛ්‍යා දක්වෙති.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

මනොද්වාරාවජ්ජනයට.

මරණාසන්න කාමජවනයන් ගේ තදාරම්මණයට.

අභිඥා දෙකට.

ඉස්සා මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර සිවු සතළිස් චෛතසිකයන්ට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

චුති සිතෙන් මත්තෙහි දස සත්වන සිත හා උපන් හෘදය වස්තුවය යන මේ ධර්මයෝ චක්ඛාරම්මණයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා තුණය.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන සයකි. ආරම්මණ, පුරෙජාත, නිස්සය, විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගත.

5. ප්‍රතිවිරුද්ධයෝ

ප්‍රත්‍ය ශක්ති නොලබන

සිත්	89
චෛතසික	52

විත්තජ, පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝ.

6

ආරම්මණ පුරෙජාත අධිපතියා සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා
   ගරුකාතබ්බානං අට්ඨලොභ මූලානං උපකාරකා

2. පච්චයා.
   අට්ඨාරස ගරුකාතබ්බා ඉට්ඨ නිප්ඵන්න රූපානීති ඉමෙ ධම්මා ආරම්මණ පුරෙජාත අධිපතියා පච්චයානාම.

3. සංඛ්‍යා එකං
   අබ්‍යාකතො - අකුසලස්ස

4. පච්චය ගණනාජ = ආරම්මණ, අධිපති උපනිස්සය, පුරෙජාත, අත්ථි, අවිගත.

5. පච්චනීක

6

ආරම්මණ පුරෙජාත අධිපතියා ගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්මෙකි

1. ප්‍රත්‍යොත්පන්නයෝ. ගරු කටයුතු ලොභ මූලා, සිත් 8 ට පහළවීමට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

   ගරු කටයුතු අටලොස් ඉෂට නිෂ්පන්න රූප යෝය යන මේ ධර්මයෝ ආරම්මණ පුරෙජාත අධිපතියගේ ප්‍රත්‍යයෝ නම් වෙත්.

3. සංඛ්‍යා එකයි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන සයයි.

5. පච්චනීක

   ආරම්මණ පුරෙජාතාධිපති ශක්තිය නොලබන අවස්ථාවෙකි

සිත්	89
චෛතසික	52

චිත්තජ, පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ **උතුජ**, අසඤ්ඤසත්ත, කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූප.

7.

ආරම්මණ පුරෙජාත අධිපතියා සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ

1. පච්චයුප්පන්නා

ගරුකතාබ්බානං අට්ඨලොභ මූල මරණාසන්න ජවනානං උපරාකා.

2. පච්චයා.

ගරුකතාබ්බා චුති චිත්තොපරි සත්තරසම චිත්තත සහුප්පාද හදය වත්ථූනි ඉමෙධම්මා වත්ථාරම්මණාධිපතියා පච්චයානාම.

3. සංඛ්‍යා එකං

අබ්‍යාකතො අකුසලස්ස,

4. පච්චය ගණනා අට්ඨ. ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරාජාත, විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගත,

5. පච්චනීක.

7

ආරම්මණ පුරෙජාත අධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දක්වෙති.

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ.

ගරුකොට පහළවන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවන් අටට උපකාරයෝය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ

ගරුකටයුතු චුති සිතෙන් මුල දසසත්වන සිත සහ උපන් හෘදය වස්තුවය යන මේ ධර්මයෝ වස්ත්‍වාරම්මණාධිපතියගේ ප්‍රත්‍යයො නම්වෙත්.

3. සංඛ්‍යා එකයි.

4. එකට ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ගණන අටයි.

5. විරුද්ධ ඇණිය. (පච්චනීක)

වස්ත්‍වාරම්මණ ශක්ති නොලබන අවස්ථාවෙහි සිත් 89, චෛතසික 52, චිත්තජ පටිසන්ධි කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝය,

8

සහජාත අධිපතියා සුද්ධසංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා

සම්පයුත්ත ඛන්ධානං

සාධිපති චිත්තජ රූපානං උපකාරකා

2. පච්චයා

තීසු චතූසු අධිපති පච්චයෙසු එකෙකොති ඉමෙ ධම්මා. සහජාත අධිපතියා පච්චයා නාම.

3. සඞ්ඛ්‍යා සත්ත හෙතු පච්චය සමෝ

4. පච්චය ගණනා තෙරස

හෙතු, අධිපති, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත

5. පච්චනීක.

8

සහජාත අධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා වරය

1. ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්තාහු.

එක්වයෙදෙන සතර නාමස්කන්ධයන්ට

* අධිපතියෙදෙන සිත් වලින් හටගත් රූපයන්ට උපකාරය.

2. පච්චයෝ.

තුන්සතර අධිපති ප්‍රත්‍යයන් අතර එක එකක් යැයි මේ ධර්මයෝ සහජාත අධිපතියාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා සතයි. හේතු ප්‍රත්‍යය හා සමයි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන 13 කි.

අධිපති නොලබන අවස්ථාවෙහි කාමාවචර සිත් 54, මහද්ගත විපාක 9, චෛතසික පණස් දෙක අධිපති නොවන සිත්,

පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර ආහාර, උතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, රූපයෝය.

* මෝහමූල දෙසිතෙහි හසිතොත් පාදයෙහි අධිපති නොයෙදේ අනිත් දෙපණස් ජවන්

(අකු. 10 කු. 21, කි. 18) ලෝ: වි: 4.

සාධිපති ජවන්ය

9.

සහජාත කම්ම පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා

   සම්පයුත්ත ඛන්ධානං

   චිත්තජ රූපානං

   පටිසන්ධි කම්මජ රූපානං

   උපකාරකා.

2. පච්චයා.

   එකූන නවුති චිත්තෙසු චෙතනාති ඉමෙ ධම්මා සහජාත කම්මපච්චයස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා සත්ත-හෙතු පච්චය සමා.

4. පච්චය ගණනා දස.

   සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, කම්ම, විපාක ආහාර, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත

5. පච්චනීක

   බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ.

9

සහජාත කර්මප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න.

   එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට,

   චිත්තජ රූපයන්ට,

   ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට

   උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

   එකුන් අනූ සිත්හි චේතනාවය යන මෙම ධර්මයෝ සහජාත කර්මප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා සත යි. හේතු ප්‍රත්‍යය හා සමයි

4. ප්‍රත්‍ය ගණන දස යයි.

5. ප්‍රති අනීක හෙවත් විරුද්ධ කඳවුර

(මුල් පිට)

10.

සහජාත ආහාර පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ

1. පච්චයුප්පන්න,

   සම්පයුත්ත ඛන්ධානං චිත්තජ රූපානං, පටිසන්ධි කම්මජ රූපානං උපකාරකා,

2. පච්චයා.

   ඵස්සා චෙතනා, විඤ්ඤාණන්ති තයො නාමා-හාරති ඉමෙධම්මා සහජාතාහාරස්ස පච්ච-යානාම,

3. සංඛ්‍යා සත්ත,

   හෙතුයා සමෝ,

4. පච්චය ගණන ද්වාදස, අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤ-මඤ්ඤ, නිස්සය, කම්ම, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,

5. පච්චනීක, (අතිත් පිට)

10

සහජාත ආහාර ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්වෙති

1. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න.

එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට චිත්තජ රූපයන්ට, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න!

ස්පර්ශ, චේතනා, විඤ්ඤාණ යන නාමාහාර තුණය යන මේ ධර්මයෝ සහජාතාහාරයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා සතෙකි.

හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ මෙනි.

4. ප්‍රත්‍යගණන දෙලොසෙකි.

5. ප්‍රතිවිරුද්ධ,

බාහිර, අහාරජ, උතුජ අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ යන රූපයෝය.

11

සහජාතින්ද්‍රියස්ස සුද්ධ සඞ්ඛ්‍යා වාරෙ

1. පච්චයුප්පන්නා.

සම්පයුත්ත ඛන්ධානං, චිත්තජ රූපානං, පටිසන්ධි කම්මජ රූපනං උපකාරකා.

2. පච්චයා.

ජීවිත, චිත්ත, වෙදනා සද්ධා, සති එකග්ගතා, පඤ්ඤින්ද්‍රි අටඨ නාමින්ද්‍රියානි – ඉමෙධම්මා සහජාතින්ද්‍රියස්ස පච්චයානාම

3. සංඛ්‍යා සත්ත හෙතුයා සමො.

4. පච්චය ගණනා චුද්දස.

හෙතු, අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤ මඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතා.

5. පච්චනීක.

බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ

11

සහජාත ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයාගේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයෙකි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්න.

   එක්වයෙදෙන ස්කන්ධයන්ට චිත්තජ රූපයන්ට පටිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරකය

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

   ජීවිත, චිත්ත, වේදනා, ශ්‍රද්ධා, සති, ඒකාග්‍රතා, ප්‍රඥා යන නාම ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනය යන මේ ධර්මයෝ සහජාත ඉන්ද්‍රියයාගේ ප්‍රත්‍ය-යෝය.

3. සංඛ්‍යා සතයි. හේතු හා සමයි.

4. ප්‍රත්‍යය ගණන 14 කි.

6. විරුද්ධ ධර්මයෝ.

12

ඣාන පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ

1. පච්චයුප්පන්නා.

සම්පයුත්ත ඛන්ධානං චිත්තජ රූපානං පටිසන්ධි කම්මජ රූපානං උපකාරකා

2. පච්චයා.

විතක්ක, විචාර, පීති, වේදනා, එකග්ගතා'ති. ඉමෙ ධම්මා ඣාන පච්චයස්ස පච්චයා නාම

3. සංඛ්‍යා සත්ත – හෙතුයා සමො.

4. පච්චය ගණනා එකාදස – සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි අවිගතා

5. පච්චනීක.

අහාරජ, ඍතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූප.

12

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ.

එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරකය

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

විතර්ක, විචාර, ප්‍රීති, වේදනා, ඒකාග්‍රතා යන මේ ධර්මයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා සතයි. හේතු හා සමය.

4. ප්‍රත්‍යය එකට ගැටෙන ගණන එකකොළසයි.

13

මග්ග පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෝ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

සම්පයුත්ත ඛන්ධානං සහේතුක රූපානං සහේතුක පටිසන්ධි කම්මජ රූපානං උපකාරකා.

2. පච්චයා.

පඤ්ඤා, විතක්කා, තිස්සො විරති විරිය සති ඒකග්ගතා දිට්ඨිති නව මග්ගංගානීති. ඉමෙ ධම්මා මග්ග පච්චයස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා සත්ත – හේතුයා සමෝ.

4. පච්චය ගණනා තෙරසානි.

හේතු, අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤ මඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතානි.

පච්චනීක.

(අනිත්පිට)

ඛුද්දක සහජාත.

හේතු, සහජාතාධිපති, සහජාත, කම්ම, නාමාහාර, සහජාතින්ද්‍රිය, ඣාන මග්ගානි. තානි සත්ත පච්චයානි ඛුද්දක, සහජාතානීති අට්ඨබ්බානි.

13

මාර්ග ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දක්වමහි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

එක්ව යෙදෙන ස්කන්ධයන්ට (සහේ: 71. වෛ: 52 සහෙතුක සිතින් උපදින රූපවලට සහෙතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපවලට උපකාරකයෝය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

ප්‍රඥා, විතර්ක, විරති තුණ, වීර්‍ය්‍ය, ස්මෘති, ඒකාග්‍රතා, දිට්ඨි යන නව මාර්ගාංගයෝය. යන මේ ධර්මයෝ මාර්ගප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා සතයි. හේතුවෙහි හා සමයි.

4. ප්‍රත්‍යගණන දහතුණකි.

5. පච්චනීක.

අහේතුක සිත් 18 යි. ඡන්දය හැර අඤ්ඤසමාන 12 යි. අහේතුක චිත්තජ රූප අහේතුක පටිසන්ධි කම්මජ රූප, බාහිර ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝය.

මේම ප්‍රත්‍යය සත සහජාත ගණයෙහි ලා කුඩා සහජාතයෝ යැයි දක්වන ලදී.

14

සහජාත, නිස්සය, අඤ්ඤ, අවිගතස්ස, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ

1. 2. පච්චයුප්පන්නා – (ච පච්චයා ච)

අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ච චිත්තජ රූපස්ස ච, පටිසන්ධි කම්මජ රූපස්ස ච උපකාරකා.

සබ්බා පටිසන්ධිප්පවත්තියා සබ්බෙ චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤ මඤ්ඤස්ස ච උපාද, රූපස්ස ච උපකාරකා.

සබ්බෙ චත්තාරො මහා භූතා අඤ්ඤ මඤ්ඤස්ස උපකාරකා

පඤ්ච වොකාර පටිසන්ධි නාමක්ඛන්ධා හදය වත්ථුනි. ඉමෙ ධම්මා සහජාත නිස්සය අඤ්ඤ, අවිගතස්ස, පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යානව.

1. කුසලො – කුසලස්ස.
2. කුසලො – අබ්‍යාකතස්ස
3. කුසලො – කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච.
4. අකුසලො – අකුසලස්ස.
5. අකුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.
6. අකුසලො – අකුසලස්ස ච, අබ්‍යාකතස්ස
7. අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.
8. කුසලො ච, අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.
9. අකුසලො ච අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනා චත්තාරි.

සහජාත, නිස්සය, අඤ්ඤ, අවිගතා චත්තාරි මහා සහජාතානි දට්ඨබ්බානි වෙදිතබ්බානි

5. පච්චනීකා

තලබ්භන්ති –

14

සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍ය යන්ගේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයෙහි

1. 2. ප්‍රත්‍යොත්පන්නයෝ.

ඔවුනොවුන්ටද, චිත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද උපකාරකය,

සියලු ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්තියෙහි වූ සියලු සතර ස්කන්ධයෝ අරූපී වූවාහු ඔවුනොවුන්ටද උපාදාරූප යන්ටද උපකාරකය.

සියලු සතර මහා භූතයෝ ඔවුනොවුන්ට උපකාරකය.

පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ හෘදය වස්තුව යන මේ ධර්මයෝ නිස්සය අත්ථි අවිගතයන්ට ප්‍රත්‍යයෝය.

2. සංඛ්‍යා නවයකි.

3. ප්‍රත්‍යගණන සතරය

4. ප්‍රත්‍යවිරුද්ධයෝ නැත.

15.

අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උපකාරකා. පටිසන්ධිපවත්තියං සබ්බෙ චත්තාරො ඛන්ධා – අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උපකාරකා.

චිත්තජ මහාභූතා පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ, මහාභූතානි චත්තාරො මහාභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උපකාරකා.

2. පච්චයා.

පඤ්චවොකාර පටිසන්ධි නාමක්ඛන්ධා හදය වත්ථූනි ඉමෙ ධම්මා අමඤ්ඤස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යාතීණි.

කුසලො – කුසලස්ස.
අකුසලො – අකුසලස්ස.
අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනා පඤ්ච

සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත

5. පච්චනීක. චිත්තජරූප.

15.

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරය.

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ.

ඔවුනොවුන්ට උපකාර ලබන, ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්ති අවස්ථාවෙහි, සියලු සතර නාමස්කන්ධයෝ අරූපී වූ අන්‍යොන්‍ය ප්‍රත්‍යයාගේ උපකාර ලබති.

එසේම චිත්තජ ආදී සියලු සතර මහා භූතයෝ අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයාගේ උපකාර ලබන්නාහුය.

ප්‍රත්‍යයයෝ.

පඤ්චවොකාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය. හෘදය වස්තුවය. යන මේ ධර්මයෝ අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා ඥාණය.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන පහයි.

5. පච්චනීක.

හදයවත්ථුව හැර පටිසන්ධි කම්මජරූප හදය වත්ථුව හැර පටිසන්ධි මහා භූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජ, පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, උපාදාය, රූපයෝ ය.

16.

විපාක පච්චයස්ස සුද්ධසංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

අඤ්ඤ මඤ්ඤස්සච.

චිත්තජ රූපස්සච

පටිසන්ධි කම්මජ රූපස්සච.

උපකාරකා.

පටිසන්ධිප්පවත්තියං

සබ්බා විපාකා චත්තාරොඛන්ධා

අරූපිනො

හදය වත්ථුස්ස උපකාරකා

2. පච්චයා

පඤ්චවොකාර පටිසන්ධි පවත්ති නාමක්ඛන්ධාති

ඉමෙධම්මා විපාක පච්චයස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා එකං අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස.

පච්චය ගණනා පඤ්ච සහජාත නිස්සය, විපාක
අත්ථි, අවිගතා.

16

විපාකප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ

ඔවුනොවුන්ටද

චිත්තජ රූපයන්ටද

ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද

උපකාරකයෝය.

පතිසන්ධි, ප්‍රවෘත්ති අවස්ථාවන්හි

සියලු විපාක සතර ස්කන්ධයෝ

අරූපී වූවාහු.

හෘදය වස්තුවට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයයෝ

පඤ්ච වෝකාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධි

ප්‍රවෘත්ති නාමස්කන්ධයෝය යන

මේ ධර්මයෝ විපාක ප්‍රත්‍යයාගේ

ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා එකය

4. ප්‍රත්‍ය ගණන පහයි.

5. පච්චනීක

කුසල් 21, අකුසල් 12, ක්‍රියා 20, චෛතසික 52, එම චිත්තජ රූප බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝය.

17.

සමපයුතත පචචයසස සුදධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පචචයුපපනනා.

අඤ්ඤමඤ්ඤසස උපකාරකා.

2. පචචයා.

පටිසනධිපපවතතියං – සබෙබ චතතාරො ඛනධා අරූපිනොති. ඉමෙ ධමමා සමපයුතතසස පචචයානාම.

3. සංඛ්‍යාතීණි.

කුසලො – කුසලසස
අකුසලො – අකුසලසස.
අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතසස

4. පචචය ගණනා ඡ. සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, සමපයුතත, අතථි, අවිගතා.

5. පචචනීක.

17.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධසංඛ්‍යා වාරයයි

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

ඔවුනොවුන්ට උපකාරවූ සියලු නාම ධර්මයෝ පච්චයුප්පන්නයෝ ය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්තියෙහි අරූපීවූ සියලු සතර ස්කන්ධය. යන මේ ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා තුනයි.

4. එකට ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සයකි.

5. පච්චනීක චිත්තජ, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝ ය.

18.

සහජාත විප්පයුත්තස්ස සුද්ධසංඛ්‍යා වාරෙ.

1. පච්චුප්පන්නා.

චිත්තජ රූපස්සච පටිසන්ධි කම්මජ රූපස්සච උපකාරකා.

පඤ්ච වොකාරෙ අරූප විපාක වි පඤ්ච විඤ්ඤාණ අරහන්ත චුති වජ්ජිත සබ්බෙ චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උපකාරකා.

2 පච්චයා

පඤ්ච වොකාරෙ පටිසන්ධිනාමක්ඛන්ධා හදය වත්ථු ඉමෙ ධම්මා සහජාත විප්පයුත්තස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා තීණි.

1. කුසලො – අබ්‍යාකතස්ස
2. අකුසලො – අබ්‍යාකතස්ස
3. අබ්‍යාකතස්ස – අබ්‍යාකතස්ස

4. පච්චය ගණනා පඤ්ච.

සහජාත, නිස්සය, විගත, අත්ථි, අවිගත.

18

සහජාත විප්පයුත්තයාගේ ශුද්ධසංඛ්‍යාවාරයෙහි

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

චිත්තජ පටිසන්ධි කම්මජ රූපයන්ට උපකාරකය.

පඤ්චවෝකාරයෙහි අරූප විපාක දෙපස් විඤ්ඤාණ අරහත් චුතිය හැර සියලු සතර සක්‍ඛන්ධයෝ අරූපීහු ඔවුනොවුන්ට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

පඤ්චවෝකාර පටිසන්ධි නාමසක්‍ඛන්ධය හෘදය වස්තුවය යන මේ ධර්මයෝ සහජාත විප්පයුත්තයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා තුණ යි.

4. ප්‍රත්‍යගණන පහයි.

5. පච්චනීක

ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි සිත් 89 චෛතසික 52. බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ, රූප, අරූප ප්‍රතිසන්ධි 4. චෛතසික 30.

19.

අනන්තර පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරො.

1 පච්චයුප්පන්නා.

අරහන්ත චුතියා සහ පච්ඡිමස්ස. පච්ඡිමස්ස චතුක්ඛන්ධස්ස අරූපිනස්ස උපකාරකා

2. පච්චයා.

අරහන්ත චුති අපෙක්ඛා පටිසන්ධි කොටියං පුරිමා පුරිමා චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනොති ඉමෙ ධම්මා අනන්තරපච්චයස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා සත්ත.

1. කුසලො – කුසලස්ස.
2. කුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.
3. අකුසලො – අකුසලස්ස.
4. අකුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.
5. අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස
6. අබ්‍යාකතො – කුසලස්ස.
7. අබ්‍යාකතො – අකුසලස්ස.

4. පච්චය ගණනා පභෙදව.

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගතා.

19.

අනන්තර ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධසංඛ්‍යා වාරයෙකි.

1. අරහත් චුතිය සහ පසු පසු සතර අරූපී කඳුවලට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

අරහත් චුතිය හැර ප්‍රතිසන්ධියේ සිට පළමු පළමු සතර කඳු අරූපී වූවාහු යන මේ ධර්මයෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා සතයි.

4. ප්‍රත්‍යය ගණන පහයි

5. පච්චනීක.

චිත්තජ, පටිසන්ධි, කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපය.

20.

ආසෙවන පච්චයස්ස සුද්ධසංඛ්‍යා වාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

පඨම ජවන ඵල ජවනං ඨපෙත්වා පච්ඡිමස්ස පච්ඡිමස්ස එක පඤ්ඤාස ජවනස්ස උපකාරකා.

2. පච්චයා.

අනන්තිම ජවනංඨපෙත්වා පුරිමානි
පුරිමානි සත්ත චත්තාලීස.
ලොකිය ජවනානීති ඉමෙ ධම්මා
අසෙවනස්ස පච්චයානාම.

3 සංඛ්‍යා තීණි

1 කුසලො – කුසලස්ස.
2 අකුසලො – අකුසලස්ස.
3 අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනාඡ.

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්ථි විගතා.

20.

ආසෙවන ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධසංඛ්‍යා වාරයයි.

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ.
ප්‍රථම ජවනඵල ජවන් හැර පසු පසු එක් පනස් ජවනයට උපකාරකය.

2 ප්‍රත්‍යයෝ
අන්තිම ජවනය හැර පළමු
පළමු සත් සතළිස්
ලෞකික ජවන්ය යන මේ ධර්ම
ආසෙවනයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා තුණයි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන සයකි.

5. පච්චනීක පළමුජවන් (කාමජවන් 29) ආව 2, විපාක 36, චෛතසික 52. චිත්තජ, පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත, පවත්ති කම්මජ රූපය:

21.

අනන්තර කම්ම සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ

1. පච්චයුප්පන්නා.

මග්ගානන්තරෙ උප්පන්නානං

චතුන්නං ඵල චිත්තානං උපකාරකා

2. පච්චයා

චතුසුමග්ගෙසු චෙතනාති.

ඉමෙ ධම්මා අනන්තර කම්මස්ස පච්චයානාම

3. සංඛ්‍යා එකං.

1. අකුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනාඡ.

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය කම්ම නත්ථි, විගතා.

21.

අනන්තර කර්‍ම ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යාවාරයෙහි

2. ප්‍රත්‍යයොත් පන්නයෝ

මාර්ගී සිත්වලට අනතුරුව උපන්.

සතරඵල සිතට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ

සතර මග සිත්හි චේතනාය යන

මේ ධර්ම අනන්තර කර්මයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා එකයි.

4. එකට ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ගණන සයකි.

පච්චනීක

සිත් 81 චෛතසික 52 චිත්තජ පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝය.

22

පකතූප නිස්සයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ

1. පච්චුප්පන්නා.

එකූන නවුති චිත්තානං.

මේ පඤ්ඤාස චෙතසිකානං උපකාරකා

පච්චයා.

බලව භූතානි එකූන නවුති චිත්තානි

මෙ පඤ්ඤාස චෙතසිකානි අට්ඨවීසති.

රූපානීති ඉමෙ ධම්මා පකතූප.

නිස්සයස්ස පච්චයා නාම

3. සඞ්ඛ්‍යානව.

1 කුසලො – කුසලස්ස.
2 කුසලො – අකුසලස්ස.
3 කුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.
4 අකුසලො – අකුසලස්ස.
5 අකුසලො – කුසලස්ස.
6 අකුසලො – අබ්‍යාකතස්ස
7 අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස
8 අබ්‍යාකතො – කුසලස්ස
9 අබ්‍යාකතො – අකුසලස්ස

4. පච්චය ගණනා එකං – උපනිස්සය

22.

ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයාගේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයෙහි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.
එකුන් අනූ සිත් වලටද
දෙපනස් චෛතසික වලටද උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයයෝ
බලවත්වූ සිත් 89 ද
චෛතසික 52 ද රූප 28 ද
යන මේ ධර්ම ප්‍රකෘති උපනිශ්‍රයයාගේ
ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා නවය යි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන එකකි.

23

බලව නානාක්ඛණික කම්මස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ

1. පච්චයුප්පන්නා.

ඡත්තිංස විපාකානං
අට්ඨතිංස චෙතසිකානං
චතුන්නං ඛන්ධානං අරූපීනං උපකාරකා.
පටිසන්ධි කම්මජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ
පවත්ති කම්මජ රූපානං උපකාරකා.

2. පච්චයා බලවි භූතෙසු.

අතීත කුසලාකුසලෙසු
චෙතනාති ඉමෙ ධම්මා බලව
නානාක්ඛණික කම්මස්ස පච්චයා නාම

3. සංඛ්‍යාවෙව.

1. කුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.
2. අකුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනාදේව

උපනිස්සය, කම්ම.

5. පච්චනීක.

23

බලවත් නානා ක්ෂණික කර්මයාගේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයේ.

1. ප්‍රත්‍යයෝත් පන්නයෝ

සතිස් විපාක සිත් වලට ද

අටතිස් චෛතසිකයනට ද

අරූපී සතර කඳු වලට ද උපකාරක ය.

ප්‍රතිසන්ධි, අසඤ්ඤසත්ත පවත්ති යන

කර්මජ රූපවලට ද උපකාරය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ

බලවත් වූ අතීත

කුසලා කුසලයන්හි චෙතනාවය යන

මේ ධර්මයාගේ බලවත් නානාක්ෂණික

කර්මයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ නම්වෙත්.

3. සංඛ්‍යා දෙකයි

4. ප්‍රත්‍ය ගණන දෙකයි.

පච්චනීක.

ක්‍රියා 20 චෛතසික 38, චිත්තජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, (රූපයෝය.)

24

බලව දුබ්බල නානාක්ඛණික කම්මස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෝ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

තෙවීසතිකාමාවචර විපාක චිත්තානං
උපකාරකා.
පටිසන්ධිකම්මජ, පවත්තිකම්මජ, රූපානං
උපකාරකා.

2. පච්චයා.

කාමාවචර කුසලාකුසල චෙතනාභූතං
නානාක්ඛණික කම්මඤ්ච
පඤ්චවොකාර කුසලාකුසල චෙතනා
භූතං බලව දුබ්බල නානාක්ඛණික
කම්මඤ්චාති (ඉමෙධම්මා බලව දුබ්බල නානාක්ඛ
ණික කම්මස්ස පච්චයානාම.) පච්චයානාම

3. සංඛ්‍යා ද්වෙ

1. කුසලො – අබ්‍යාකතස්ස.
2. අකුසලො = අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චයගණනා එකං.

කම්මං.

24

බලවත් දුබල නානාක්ෂණික කර්මයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යාවරයෙහි

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ.

තෙවිසි කාම විපාක සිත් වලටද උපකාරය

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

කාමාවචර කුසලාකුසල චේතනා ව වූ නානා-ක්ෂණික කර්මයද පඤ්චවෝකාර කුසලාකුසල චේතනාව වූ බලව දුබල නානාක්ෂණික ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ නම් ය.

3. සංඛ්‍යා දෙකයි.
4. ප්‍රත්‍ය එකයි
5. පච්චනීක.

උත්කෘෂ්ඨ ත්‍රිහේතුක සිත් හා චෛතසික ක්‍රියා (20) විස්සයි.

ඒවායේ චෛතසික 38, චිත්තජ, බාහිර ආහාරජ උතුජ, රූපයෝය.

25.

වත්ථු පුරෙජාත පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා
පඤ්චවොකාරෙ අරූප විපාක වජ්ජිතස්ස සත්ත විඤ්ඤාණ ධාතුයා උපකාරකා.

2. පච්චයා.
ඡ වත්ථූති ඉමෙ ධම්මා වත්ථු පුරෙජාතස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යාතීණි.
1 අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස.
2 අබ්‍යාකතො – කුසලස්ස
3 අබ්‍යාකතො – අකුසලස්ස.

4. පච්චය ගණනා පඤ්ච.
නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත.

25.

වත්‍ථු පුරෙජාතයාගේ සුද්ධසංඛ්‍යා වාරයෙයි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

පඤ්ච වොකාරයේ අරූප විපාක හැර සත් වැදෑරුම් විඤ්ඤාණ ධාතුවට උපකාරවේ.

2. ප්‍රත්‍යයයෝ.

මධ්‍යමායුෂ්ක වස්තු සයය යන මේ ධර්මයෝ වස්තු පුරෙජාත ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා තුණයි.

4. ප්‍රත්‍යය ගණන පහ යි.

5. පච්චනීක.

චතු වොකාරයෙහි ලෝභ 8, මෝහ 2 මනොචාර වජ්ජනය, මහා කුසල 8 ක්‍රියා 8, අරූප 12. සෝවාන් හැර ලෝකෝත්තර සිත් 7 දෙ‍ස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, අප්‍රමාණ්‍ය හැර චෛතසික 46 පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධි 15 පටිසන්ධි ආදී පූර්ව පූර්ව චිත්තයන් හා උපදනා හෘදය වස්තුවය. නිරොධ සමාපත්තියෙන් නැගී සිටිනා වේලෙහි පූර්වයෙහි එක එක චිත්තක්ෂණයෙහි උපදනා හෘදය වස්තුවය. පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධි 15 හා චෛතසික 35 චිත්තජ රූප ප්‍රති - ක = රූප බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අස - කම්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූපයෝ ය.

26.

වත්ථු පුරෙජාතින්ද්‍රියස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

ද්වි පඤ්ච විඤ්ඤාණානං උපකාරකා.

2. පච්චයා.

තීසු මන්දායුක, අමන්දායුක, මජ්ඣිමායුකෙසු.

මජ්ඣිමායුකං හුත්වා අතීත භවඞ්ගන සහුප්පාද පඤ්ච වත්ථූනි ඉමෙ ධම්මා වත්ථු පුරෙජාතින්ද්‍රියස්ස පච්චායනාම.

3. සංඛ්‍යා එකං

අබ්‍යාකතො – අබ්‍යාකතස්ස

4. පච්චය ගණනා ඡ.

නිස්සය, පුරෙජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත, අත්ථි අවිගත.

26.

වස්තු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයාගේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයෙකි.

1. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න.
දෙපස් විඤ්ඤාණයන්ට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයයෝ.
මද වූ බොහෝ වූ මධ්‍යම වූ ආයුෂ්කයන් අතර. මධ්‍යම ආයු ඇතිව අතීත භවාංගය හා උපන් වස්තු සය යන මේ ධර්මයෝ වස්තු පුරේ-ජාතින්ද්‍රියාගේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

3. සංඛ්‍යා එකයි.

4 ප්‍රත්‍ය ගණන සයයි.

5 පච්චනීක.
චිපඤ්ච විඤ්ඤාණය හැර සිත් 79 චෛතසික 52. චිත්තජ, පටිසන්ධි කම්මජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ රූපයෝ ය.

27

පච්ඡාජාත පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.

පටි සන්ධ්‍යාදී පුරිම පුරිම චිත්තෙහි සහ උප්පජ්ජිත්වා ඨිතිප්පත්තස්ස එකජ විජ තිජ චතුජ කායස්ස උපකාරකා.

2. පච්චයා.

පඤ්චවොකාරෙ අරූපවිපාකවජ්ජිතා පඨම භවංගාදී පච්ඡිමා චත්තාරො ඛන්ධා අරූපි නොති ඉමෙ ධම්මා පච්ඡාතස්ස පච්චයානාම.

3. සංඛ්‍යාතීණි.

   1. කුසලො-අබ්‍යාකතස්ස.
   2. අකුසලො-අබ්‍යාකතස්ස.
   3. අබ්‍යාකතො-අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනා චත්තාරි.

පච්ඡාජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතා.

5. පච්චනීක.

27

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යයාගේ සුඛසංඛ්‍යා දැක්වීමෙහි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

2. ප්‍රතිසන්ධි ආදී මුල් මුල් සිත් හා ඉපද ඕතියට පැමිණි එකජ ද්විජ තිජ චතුජ රූපකයට උපකාරවේ.

3. ප්‍රත්‍යයෝ

පඤ්චවොකාරයෙහි අරූප විපාක හැර පළමු භවංග සිත ආදී පසු සතර නාමස්කන්ධය යන මේ ධර්මයෝ පච්ඡා ජාතයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය. ((85-චෙ 52)

4. සංඛ්‍යා තුණෙයි.

5. එකට ගැටෙන ප්‍රත්‍ය 4 යි.

පච්ඡා ජාත ශක්තිය නොලබන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි ආදී සිත් 89-චෙ-52 පසුව උපදනා චිත්තජ රූප බාහිර, ආහාර, ඍතුජ, අසඤ්ඤ සත්ත කම්මජ, පවත්ති කම්මජ, රූප.

28

රූපාහාර පච්චයස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා.
   එක කලාප භින්නකලාපානං.
   චතු සමුට්ඨානිකරූපානං උපකාරකා.

2. පච්චයා.
   චතු සමුට්ඨානික ඔජාති.
   ඉමෙ ධම්මාරූපාහාරස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා එකං.
   1. අබ්‍යාකතො–අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනා තීණි.

5. පච්චනීක.
   සිත් 82, චෛතසික 52 බාහිර රූපය.
   ආහාර, අත්ථි, අවිගත.

28

රූප ආහාර ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයෙනි.

1 ප්‍රත්‍යයොත්පන්න

එක කලාප හෝ බිඳුණු කලාප ඇති.

චතු සමුට්ඨානික රූපයන්ට උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

සතර සමුට්ඨානික ඔජාවය.

යන මේ ධර්මයෝ රූපාහාරයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා එකයි.

4 ප්‍රත්‍යය ගණන තුණයි.

29

රූප ජීවිතින්ද්‍රියස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ,

1. පච්චයුප්පන්නා.

   රූප ජීවිතින්ද්‍රියං වජ්ජෙත්වා එකෙක කලාපානං නව කම්මජ රූපානං උපකාරකා.

2. පච්චයා.

   රූප ජීවිතින්ද්‍රියන්ති. ඉමෙ ධම්මා රූප ජීවිතින්ද්‍රියස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා එකං.

   1. අබ්‍යාකතො-අබ්‍යාකතස්ස.

4. පච්චය ගණනා තීණි.

   ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත.

29

රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයාගේ ශුඩ සංඛ්‍යා වාරයෙහි.

1. ප්‍රත්‍යයොත්පන්නයෝ.

   රූප ජීවිතින්ද්‍රිය හැර එක් එක් කලාපයක් පිළිබඳ කර්මජ රූප නවය උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

   රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය යන මේ ධර්මයෝ රූපජීවිතෙන්ද්‍රියයාගේ ප්‍රත්‍යයෝ නම් වෙති.

3. සංඛ්‍යා එකයි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන තුණයි.

පච්චනීක.

සිත් 89, චෛතසික 52, චිත්තජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, රූපයෝය

30

සහජාත පුරෙ ජාත මිස්සකස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරෙ.

1. පච්චයුප්පන්නා

වාදසා කුසල චිත්තානි. එක වීස කුසල චිත්තානි. ද්වෙ පඤ්ඤාස චෙතසිකානි. අඤ්ඤ මඤ්ඤස්ස උපකාරකා.

2. පච්චයා

පඤ්ච වොකාරෙ ද්වාදසකුසල චිත්තානි එක වීස කුසල චිත්තානි. ද්වෙ පඤ්ඤාස චෙතසිකානීති. එක දෙස නාමක්ඛන්ධාච වොත්ථපන මනොද්වා-රාවජ්ජනානි පුරිම චිත්තෙන සහුප්පාද හදය වත්ථූති ඉමෙ ධම්මා. සහජාත පුරෙ ජාත මිස්සකස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා ද්වෙ.

1 කුසලා බ්‍යාකතා – කුසලස්ස.
2 අකුසලා බ්‍යාකතා – අකුසලස්ස.

4. පච්චය ගණනා තීණි.

නිස්සය, අත්ථි, අවිගතා ති.

30

සහජාත පුරෙජාත මිශ්‍රකයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්වෙති.

1. ප්‍රත්‍යොත්පන්නයෝ

දොළොස් අකුසල් සිත්ද එක්විසි කුසල් සිත්ද දෙපනස් චෛතසිකද යන ඔවුනොවුනට උපකාරය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ

පඤ්ච වොකාරයෙහි දොළොස් අකුසල්ද එක් විසි කුසල්ද 52 චෛතසිකද යන මොවුන තුරෙන් එකදෙස නාමස්කන්ධයන්ද වොත්ථපන මනො-ද්වාරාවජ්ජනය යන පළමු සිත් හා එක්ව උපන් හෘදය වස්තුව යන මේ ධර්ම සහජාත පුරෙජාත මිශ්‍රක ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා දෙකයි.

4. ප්‍රත්‍ය ගණන තුණකි.

පච්චනීක.

විපාක 36, කිරිය 20, චිත්තජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, හෘදය වස්තුව හැර පටිසන්ධි කම්මජ, අසඤ්ඤ සත්ත පටිසන්ධි, කම්මජ, පවත්ති, කම්මජ, රූප,

31

පච්ඡා ජාතාහාර මිස්සක සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරෙ

1. පච්චයුප්පන්නා.

වොත්ථපන මනොද්වාරා වජ්ජනානි පුරිම චිත්තානි සහ උප්පජ්ජිත්වා රූපස්සතිජ චතුජ කායස්ස සමාන කාලා එකක්ඛණෙ උපකාරකා.

2. පච්චයා.

පඤ්චවොකාර ද්වාදසා කුසල චිත්තානි එක වීස කුසල චිත්තානි. ද්වෙ පඤ්ඤාස චෙතසිකානීති එක දෙස සමූහ නාමක්ඛන්ධාච වොත්ථපන මනොද්වාරාතිපුරිම චිත්තානි සහ උප්පජ්ජිත්වා රූපස්ස ඨිතිපත්තස්ස ඔජාති ඉමෙ ධම්මා පච්ඡාජාතාහාර මිස්සකස්ස පච්චයා නාම.

3. සංඛ්‍යා ද්වෙ.

1 කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස.

2 අකුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස.

4. පච්චය ගණන ද්වෙ.

අත්ථි, අවිගත.

31

පච්ඡාජාතාහාර මිශ්‍රක ප්‍රත්‍යයා ගේ සුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්වීමෙහි

1 ප්‍රත්‍යයොත්පන්න.

වොත්පන මනොවාරාවජ්ජන යන පළමු සිත් හා උපන් පිනියට පත් තිජ, චතුජ, රූපකයට සමාන කාලයෙහි එක්වර උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ.

පඤ්ච වොකාරයෙහි දොළොස් අකුසල් සිත් ද කුසල් සිත් 21 ද චෛතසික 52 ද යන එක දෙස වූද සමූහවූ ද නාමස්කන්ධයෝ ද වො-ත්පන මනොවාර යන පළමු සිත් හා ඉපිද ඨිතියට පැමිණි රූපයා ගේ ඕජාය යන මේ ධර්මයෝ පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක ප්‍රත්‍ය යාගේ ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා දෙකෙකි.

4. ප්‍රත්‍යගණන දෙකයි

5. පච්චනීක.

විපාක 36 කිරිය 20, බාහිර රූප අසඤ්ඤසත්ත කම්මජ, රූප

32

පච්ඡාජාතින්ද්‍රිය මිස්සකස්ස සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරො

1. පච්චයුප්පන්නා.

වොත්ථපන මනොද්වාරාවජ්ජනානි
පුරිම චිත්තෙනහි සහ උප්පජ්ජිත්වා
රූපස්ස ඨිතිප්පත්තස්ස කම්මජකායස්ස
සමාන කාලා එකක්ඛණෙ උපකාරකා

2. පච්චයා-

පඤ්චවොකාර ද්වාදසාකුසල චිත්තානි-
එකවීස කුසල චිත්තානි.
ද්වෙ පඤ්ඤාස චෙතසිකානීති.
එක දෙසසමූහ නාමක්ඛන්ධාච
වොත්ථපන මනොද්වාරා වජ්ජනානි
පුරිමෙහි චිත්තෙනහි සහ උප්පජ්ජිත්වා
රූපස්ස ඨිතිප්පත්තං රූපජීවිතින්ද්‍රියංති
ඉමෙ ධම්මා පච්ඡාජාතින්ද්‍රිය මිස්සකස්ස
පච්චයානාම-

3. සංඛ්‍යා ද්වෙ.

1. කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා
අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස.

2. අකුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා
අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස.

4. පච්චය ගණනා ද්වෙ.

අත්ථි අවිගතා.

32

පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක ප්‍රත්‍යයාගේ ශුද්ධ සංඛ්‍යා දැක්මෙහි.

1. ප්‍රත්‍යොත්පන්නයෝ

   වොත්ථපන මනොවාරාවජ්ජන යන
   පළමු සිත් සමග ඉපද
   ඨිතියට පැමිණි කර්මජරූපකායට.
   සමාන කාලයෙහි එකවර උපකාරකය.

2. ප්‍රත්‍යයෝ

   පඤ්චවොකර 12 අකුසල් ද
   21 කුසල් ද
   52 චෛතසිකද යන
   ඒකදෙසවූද සමූහවූද සාමස්කන්ධද
   වොත්ථපන මනොවාර වජ්ජන යන
   පළමුසිත් හා ඉපදුණු රූපයාගේ
   ඨිතියට පැමිණි රූප ජීවිතින්ද්‍රියය යන
   මේ ධර්ම පච්ඡාජාතින්ද්‍රිය මිශ්‍රකයාගේ
   ප්‍රත්‍යයෝය.

3. සංඛ්‍යා දෙකයි.

4 ප්‍රත්‍ය ගණන දෙකයි.

5. පච්චනීක

   විපාක 36, කිරිය 20 චෛතසික 52 බාහිර
   ආහාරජ, චිත්තජ, උතුජ රූපයෝය

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

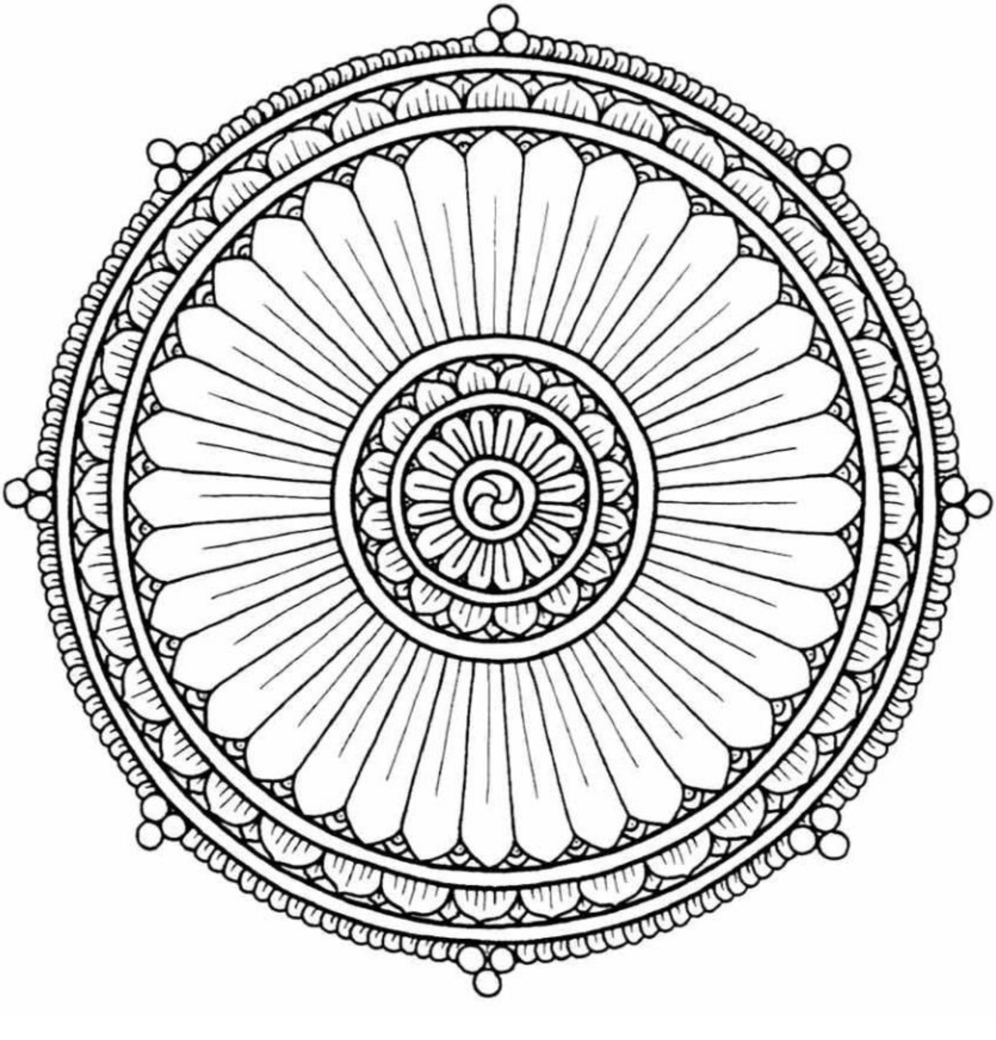

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු